
Društvo slovenskih pisateljev

Avtorji v tej knjigi so predstavljeni z delom
v izvirnem jeziku in slovenskem prevodu.

Elektronska oblika zbornika vsebuje še
prevode v angleškem oziroma nemškem jeziku.

The works of the authors presented in this
book are printed in the original and in the
Slovene translation. English or German
versions are available in the electronic form
of the anthology.

Vilenica 2004

Urednika / Editors
Iztok Osojnik, Barbara Šubert

Založilo
Društvo slovenskih pisateljev / zanj Vlado Žabot
Published by Slovenian Writers' Association

Grafično oblikovanje
Klemen Ulčakar

Tehnična ureditev in organizacija tiska
Ulčakar&JK

Ljubljana, avgust 2004

CIP - Kataložni zapis o publikaciji
Narodna in univerzitetna knjižnica, Ljubljana

061.7(497.4 Vilenica)"2004"
821(4)-82

VILENICA 2004 [Elektronski vir] : mednarodna pisateljska nagrada
= international literary price / [urednika Iztok Osojnik in Barbara
Šubert]. - Ljubljana : Društvo slovenskih pisateljev = Slovenian
Writers' Association, 2004

ISBN 961-91010-7-3
1. Osojnik, Iztok
214855680

KAZALO / CONTENT

Nagrajenka Vilenice 2004 / Prize – winner Vilenica 2004

Brigitte Kronauer	6
-------------------	---

Literarna branja Vilenica 2004 / Literary readings Vilenica 2004

Jan Balabán	50
Muharem Bazdulj	56
Eric Brogniet	72
Štefan Caraman	84
Daša Drndić	96
Martin Fahrner	116
Edward Foster	128
Georgi Gospodinov	138
Gintaras Grajauskas	154
Daniela Kapitáňová	168
Vojislav Karanović	180
Artjom Kavalevski	194
Juris Kronbergs	208
Alain Lance	228
Sydney Lea	236
Vasyl Makhno	248
Katarina Marinčič	262
Txema Martínez Inglés	270
Valžina Mort	284
Novica Novaković	298
Gino Pastega	308
Szilárd Podmaniczky	318
Aleksandar Prokopiev	340
Barbara Simoniti	354
Peter Steiner	366
Anni Sumari	374
Vladimir P. Štefanec	388
Cai Tianxin	398
Krzysztof Varga	412
Peter Weber	424
Andrea Zanzotto	430

Prevajalska delavnica / Poetry translation workshop

Mererid Puw Davies	442
Louis de Paor	450
Helena Sinervo	460

Mlada Vilenica

468

Dosedanji udeleženci in nagrajenci Vilenice

472

*Mednarodno literarno nagrado VILENICA za leto 2004, ki jo podeljuje
Društvo slovenskih pisateljev, dobi*

*Der Verein Slowenischer Schriftsteller verleiht den Internationalen
Literaturpreis VILENICA für das Jahr 2004 an*

*The Slovenian Writers' Association will present the 2004 VILENICA Inter-
national Literary Award to*

Brigitte Kronauer

Brigitte Kronauer

Brigitte Kronauer je rojena leta 1940 v Essnu. Odraščala je v Bochumu in Aachnu.

Študirala je germanistiko in pedagogiko. Že od nekdaj je želela postati pisateljica, a je kljub temu nekaj časa poučevala v Aachnu in Göttingenu, toda že v zgodnjih sedemdesetih letih se je odločila za poklic svobodne pisateljice. Živi in ustvarja v Hamburgu. Je članica »Deutsche Akademie der Sprache und Dichtung«, Darmstadt.

Piše predvsem pripovedi, romane in eseje.

Prva prozna dela je objavila v šestdesetih in sedemdesetih letih, vendar z njimi ni uspela. Uspeh ji je prinesel šele prvi roman »Frau Mühlenbeck im Gehäus« (»Gospa Mühlenbeck v ohišju«) leta 1980, kjer je kritiko navdušila z radikalno kompozicijo. V romanu sooča dve popolnoma različni izkušnji: gospo Mühlenbeck, naravni talent v pripovedovanju, ki vse niti trdno drži v svojih rokah in neimenovano pripovedovalko, ki je razpršena v svojih zaznavah in izkušnjah. Prav tako kot v svojem drugem romanu »Rita Münster«, je tudi v tem tematizirala ženske biografije. Leta 1986 je izšel njen tretji, razvojni, roman, ki ga je kritika sprejela z navdušenjem – »Berittener Bogenschütze« (»Lokostrelec na konju«). V njem se preko glavne figure, Mathiasa Rotha, ki piše esej o Josephu Conradu, odraža njeno navdušenje nad tem pisateljem. Leta 1990 je objavila roman »Die Frau in den Kissen« (»Ženska v blazinah«), ki skupaj s prejšnjima dvema tvori trilogijo na temo emancipacije. Leta 1994 je izšel roman »Das Taschentuch«, leta 2000 roman »Teufelsbrück«. Jeseni 2004 izide Roman »Verlangen nach Musik und Gebirge« (»Hrepnenje po glasbi in gorah«).

Razen romanov je objavila več zbirk pripovedi in proznih miniatur. Že v sedemdesetih letih so pri manjših založbah izšle tri zbirke pripovedi. Leta 1992 je izšla zbirka »Schnurrer«, 1993 »Hin- und herbrausende Züge« (»Sem ter tja drveči vlaki«) in »Die Wiese« (»Travnik«), 1996 zbirka pripovedi in esejev o umetniških delih iz petih stoletij z naslovom: »Die Einöde und ihr Prophet« (»Pustota in njen prerok«). Jeseni 2004 izide zbirka zgodb »Die Tricks der Diva« (»Divini triki«).

Nagrade in priznanja (izbor): Fontane-Preis der Stadt Berlin (1985), Ida-Dehmel-Literaturpreis (1989), Heinrich-Böll-Preis (1989), Hubert-Fichte-Preis, Hamburg (1998), Joseph-Breitbach-Preis, Mainz (1998), Stadschreiberpreis des ZDF, 3-SAT und der Stadt Mainz (2001) – nagrado je vrnila. Mörike-Preis der Stadt Fellbach/Remstal (2003), Grimmelshausen-Preis (2003).

Dela (izbor): *Der unvermeidliche Gang der Dinge* (1974), *Die Revolution der Nachahmung* (1975), *Vom Umgang mit der Natur. Erzählungen* (1977), *Frau Mühlenbeck im Gehäus*, Roman (1980), *Die gemusterte Nacht*.

Brigitte Kronauer wurde 1940 in Essen geboren und wuchs in Bochum und Aachen auf.

Sie studierte Germanistik und Pädagogik. Obwohl sie schon immer den Wunsch hegte, als Schriftstellerin tätig zu sein, war sie kurze Zeit als Lehrerin in Aachen und Göttingen beschäftigt. Anfang der siebziger Jahre entschloss sie sich, freie Autorin zu werden. Sie lebt und arbeitet in Hamburg und ist Mitglied der Deutschen Akademie für Sprache und Dichtung, Darmstadt.

Brigitte Kronauer schreibt vor allem Erzählungen, Romane und Essays.

Ihre ersten Prosaveröffentlichungen in den 60er und 70er Jahren brachten keinen großen Erfolg. Berühmt wurde sie mit ihrem ersten Roman »Frau Mühlenbeck im Gehäus«, publiziert 1980; die Kritik überzeugte vor allem die radikale Komposition. Im Roman werden zwei völlig verschiedene Erfahrungen gegenüber gestellt: Frau Mühlenbeck, Naturtalent im Erzählen, die alles fest im Griff hat, und die namenslose Erzählerin, die in ihre Wahrnehmungen und Erfahrungen aufgelöst ist. Genauso wie in ihrem zweiten Roman, »Rita Münster«, thematisiert sie auch hier weibliche Biographien. Im Jahre 1986 erschien ihr dritter Roman »Berittener Bogenschütze«, ein Entwicklungsroman, den die Kritik begeistert aufnahm. Darin äußert Brigitte Kronauer über die Hauptfigur, den Literaturwissenschaftler Mathias Roth, der einen Essay über Joseph Conrad schreibt, ihre Begeisterung über diesen Autor. Im Jahre 1990 veröffentlichte sie den Roman »Die Frau in den Kissen«, der mit den anderen beiden eine Trilogie zum Thema Emanzipation bildet. Im Jahre 1994 erschien der Roman »Das Taschentuch«, im Jahre 2000 der Roman »Teufelsbrück«. Für den Herbst 2004 ist die Veröffentlichung des Romans »Verlangen nach Musik und Gebirge« vorgesehen.

Neben den Romanen erschienen mehrere Bände mit Erzählungen und Prosaminiaturen, zunächst, in den 70er Jahren, drei Erzählbände in Kleinverlagen. Im Jahre 1992 dann noch der Band »Schnurrer«, 1993 »Hin- und herbrausende Züge« und »Die Wiese«, 1996, eine Sammlung von Erzählungen und Essays über Kunstwerke aus fünf Jahrhunderten mit dem Titel: »Die Einöde und ihr Prophet«. Im Herbst 2004 soll ein weiterer Erzählband mit dem Titel »Die Tricks der Diva« publiziert werden.

Preise und Auszeichnungen (Auswahl): Fontane-Preis der Stadt Berlin (1985), Ida-Dehmel-Literaturpreis (1989), Heinrich-Böll-Preis (1989), Hubert-Fichte-Preis, Hamburg (1998), Joseph-Breitbach-Preis, Mainz (1998), Stadtschreiberpreis des ZDF, 3-SAT und der Stadt Mainz (2001) – den Preis gab sie zurück. Mörike-Preis der Stadt Fellbach/Remstal (2003), Grimmelshausen-Preis (2003).

Erzählungen (1981), *Rita Münster*, Roman (1983), *Berittener Bogenschütze*, Roman (1986), *Aufsätze zur Literatur* (1987), *Enten und Knäckebrot*. Sieben Erzählungen, (1988), *Die Frau in den Kissen*, Roman (1990), *Schnurrer. Geschichten* (1992), *Literatur und schöns Blümlein* (1993), *Die Wiese. Erzählungen*. Mit einem Nachwort von Brigitte Kronauer. (1993), *Hin- und herbrausende Züge. Erzählungen* (1993), *Das Taschentuch*, Roman (1994), *Die Lerche in der Luft und im Nest. Zu Literatur und Kunst* (1995), *Die Einöde und ihr Prophet. Über Menschen und Bilder* (1996), *Kulturgeschichte der Mißverständnisse* (1997 – skupaj z Gerhardom Henschlom in Eckhardom Henscheidom), *Teufelsbrück*, Roman (2000, Klett-Cotta/2001, Büchergilde Gutenberg), *Zweideutigkeit, Essays+Skizzen* (2002).

Werke (Auswahl): *Der unvermeidliche Gang der Dinge* (1974), *Die Revolution der Nachahmung* (1975), *Vom Umgang mit der Natur*. Erzählungen (1977), *Frau Mühlenbeck im Gehäus*, Roman (1980), *Die gemusterte Nacht*. Erzählungen (1981), *Rita Münster*, Roman (1983), *Berittener Bogenschütze*, Roman (1986), *Aufsätze zur Literatur* (1987). *Enten und Knäckebrot*. Sieben Erzählungen (1988), *Die Frau in den Kissen*, Roman (1990), *Schnurrer*. Geschichten. (1992), *Literatur und schöns Blümlein* (1993), *Die Wiese*. Erzählungen. Mit einem Nachwort von Brigitte Kronauer. (1993), *Hin- und herbrausende Züge*. Erzählungen (1993), *Das Taschentuch*, Roman (1994), *Die Lerche in der Luft und im Nest. Zu Literatur und Kunst* (1995), *Die Einöde und ihr Prophet. Über Menschen und Bilder* (1996), *Kulturgeschichte der Mißverständnisse* (1997 – zusammen mit Eckhard Henscheid und Gerhard Henschel). *Teufelsbrück*, Roman (2000, Klett-Cotta/2001, Büchergilde Gutenberg), *Zweideutigkeit, Essays+Skizzen* (2002).

Nagrajenka Vilenice 2004

Poskus, da bi opus in ustvarjanje Brigitte Kronauer diskurzivno »dojeli« in ju strpali v kopico jedrnatih stavkov ali celo zreducirali na skupni imenovalec, nujno spodleti. Ta neuspeh pa je seveda veder in stimulirajoč ter ne izključuje zmede in čudenja, občutka nemoči in iritacije. Če bi znali postopati tako kot pisateljica sama, bi neuspeh lahko zaobšli, ga obrnili ali pa prestregli v nizanje, zlaganje ali sestavljanje asociativno prepletenih podob, ki se razpršijo vsaka na svojo stran in pustijo, da potujitveni pogled počiva na posameznih scenah, vzetih iz svetovne književnosti ali iz umetnostne zgodovine ali pa odpira lastne, pogosto burkaste predstavne prostore. Brigitte Kronauer je doslej objavila pet knjig, v katerih je v obliki spisov, esejev, govorov ali v dnevniški obliki zabeležila lastne, čisto posebne refleksije, v večpomenskem smislu besede, odseve zaznav, razmišljanja in odzive na »ljudi in podobe«, na dela svojih kolegic in kolegov, na dogodke in prostore ter na književnost na splošno.¹ Tistim, ki jim je zgoraj omenjeni poskus veselo spodelel, služijo kot boje in mreže za prestrezanje v brezmejnem morju njenih pripovednih prostorov, pri čemer dobro vedo, da jim le zaupanje v njihovo stalnost in obstojnost daje začasno oporo.

Razmišljjanje in pisanje *v nasprotjih in kontekstih* je *na našem planetu postala ekološka nuja, celostno, ne zaključeno, »globoko dihajoče« mišljenje, »brezmejnost mišljenja kot metoda« namesto optimiranja enega samega principa*.² Kar Brigitte Kronauer v tem navedku ugotavlja za avstrijskega kolega, v veliki meri označuje njo samo. Fascinacija in istočasno iritacija, ki ju povzročajo tako njena kratka prozna besedila in pripovedi - vaje v skrajno natančnem zgoščevanju - kakor tudi pulzirajoči romani, ki jih preplavlja samovšečni jaz in zaobjemanje celotnega sveta, so učinki dvoumnosti - tak je tudi naslov ene izmed njenih zbirk esejev - in ambivalence, ki sta po njenem mnenju v literaturi nujni. Razmejitev in razkroj pomenov, figuralnih kontur in individualnih življenjskih zgodb, hrepenenje po stapljanju z nikakor ne naivno koncipirano »naravo« se povezuje z relativiziranjem vrednot, s povezovanjem in množenjem smisla. Na ravni konstelacij likov izraža Kronauerjeva to ambivalenco in dvoumnost, to veljavnost različnih, nasprotujočih si stališč in perspektiv, velikokrat s pomočjo podvajanja in zrcaljenja. V središču njenih knjig sta pogosto dve ženski, največkrat ena mlajša in ena starejša (tako v romanu *Frau Mühlenbeck im Gehäus*/Gospa Mühlenbeck v ohišju, *Die Frau in den Kissen*/Ženska v blazinah, *Teufelsbrück*). A pisateljica z veliko suverenostjo in občudovanja vredno zadržano ironijo piše tudi iz moške perspektive, o moškem življenju, moških izkušnjah in moških zgodbah (*Schnurrer*, *Berittener Bogenschütze*/Lokostrelec na konju, *Das Taschentuch*/Žepni robec). Ironija, ki prepreda vse narativne spirale, to, včasih komaj jasno, tiho predstavljanje

¹ Prim. bibliografijo.

² Brigitte Kronauer: Aufsätze zur Literatur, Stuttgart: Klett-Cotta, 1987 str. 129.

Vilenica-Preisträgerin 2004

Der Versuch, Werk und Schaffen Brigitte Kronauers diskursiv zu »erfassen«, in einige konzise Satzhäufchen bannen oder gar auf den Punkt bringen zu wollen, führt naturgemäß zum Scheitern. Freilich zu einem heiteren und stimulierenden Scheitern. Es schließt indes Verwirrung und Verwunderung, Ohnmachtgefühle und Irritationen nicht aus. Könnte man/frau es der Schriftstellerin gleich tun, ließe sich dieses Scheitern überspielen, umkehren oder auffangen in einer Reihung, Stapelung oder Ineinanderfügung von assoziativ verflochtenen und auseinanderfliehenden Bildern, den verfremdenden Blick ruhen lassend auf einzelnen Szenen, die der Weltliteratur oder der Kunstgeschichte entnommene werden, oder eigene, oft skurrile Vorstellungsräume eröffnend. Fünf Bücher hat Brigitte Kronauer bisher veröffentlicht, in denen sie ihre eigenwilligen Reflexionen, im mehrdeutigen Sinne des Wortes, Wahrnehmungsspiegelungen, Überlegungen und Resonanzen, auf »Menschen und Bilder«, Werke ihrer Kolleginnen und Kollegen, auf Ereignisse und Räume sowie zur Literatur im allgemeinen in Aufsatz-, Essay-, Reden- oder Tagebuchform notiert hatte.¹ Den fröhlich Scheiternden dienen sie als Bojen und Auffangnetze im grenzenlosen Meer ihrer Erzählräume, wohl wissend, dass lediglich ihr Vertrauen in deren Beständigkeit ihnen zeitweiligen Halt verleiht.

Das Denken und Schreiben in *Widersprüchen und Zusammenhängen* sei auf unserem Planeten eine ökologische Notwendigkeit geworden, das ganzheitliche, nicht abgeschlossene, 'durchatmende' Denken, »die Grenzenlosigkeit des Denkens als Methode« statt Optimierung eines einzigen Prinzips.² Was Brigitte Kronauer auf einen österreichischen Kollegen appliziert, benennt in hohem Maße ihr eigenes Vorgehen. Die Faszination und zugleich Irritation, die ihre in minutiöser Verdichtung sich übenden Kurzprosatexte und Erzählungen ebenso wie ihre in Ichseligkeit und Welthaltigkeit flutenden, pulsierenden Romane hervorrufen, sind Effekte jener Zweideutigkeit – so auch der Titel eines ihrer Essaybücher – und Ambivalenz, die sie für Literatur beansprucht. Die Entgrenzung und Auflösung von Bedeutungen, von figuraler Kontur und individueller Lebensgeschichte, der Sehnsucht nach Aufgehen in einer durchaus nicht naiv konzipierten »Natur« verbindet sich mit einer Relativierung von Werten, mit der Verknüpfung und Vervielfältigung von Sinn. Auf der Ebene der Figurenkonstellationen äußert Kronauer diese Ambivalenz und Ambiguität, diese Gültigkeit verschiedener, gegensätzlicher Positionen und Perspektiven häufig durch Doppelungen und Spiegelungen: im Zentrum ihrer Bücher stehen oft Frauenpaare, häufig eine jüngere und eine ältere Frau (etwa *Frau Mühlenbeck im Gehäus*, *Die Frau in den Kissen*, *Teufelsbrück*), doch schreibt die Autorin mit großer Souveränität und bewundernswerter,

¹ Vgl. Bibliographie

² Brigitte Kronauer: Aufsätze zur Literatur, Stuttgart: Klett-Cotta, 1987 S.129.

posredovalnih procesov, omogoča bralcu, da drsi skozi besedila, a se hkrati lahko upira naskoku morja podob in empatičnih likov.

To je toliko nujneje, ker je intenzivnost čutnosti v svetovih Brigitte Kronauer včasih veličastna. Kot virtuozinja zaznavanja nam Brigitte Kronauer odpira v akribično potujitveni maniri osupljive poglede, največkrat v vsakdan, v banalno; kot da bi v temem vsakdanu zasvetile luči in razkrivale povezave in detajle – mnogokrat povečane – in jih osvetljevale v magični svetlobi. Za bralce to pomeni širjenje zavesti in novo doživljanje starih svetov. Dasiravno je veselje ob odkritju začinjeno z napornim branjem, se užitek ob vsakem branju stopnjuje. Umetnost Brigitte Kronauer, da s pomočjo literarne sugestije vsakdanost konstruira kot nevsakdanost, njen presenetljivi dar opazovanja, ki se mu bralec ne more nehati čuditi, je posledica globokega nezaupanja v predpripravljenemu prikazovanju realnosti. Že kot otrok je namreč spoznala, da vsebujejo ti vzroci *strukturo*, *ki se te polašča*. Doživila je, da so zgodbe, ki so ji jih pripovedovali odrasli, *modelirale njene zaznave in jih tudi uničevale!*³ Zato jo že od pisateljskih začetkov najbolj zaposluje *ustvarjanje realnosti*,⁴ kajti to, kar bralec ima za realnost, je po njenem mnenju pravzaprav le *vedno nova zadovoljujoča identifikacija z ustaljenim načinom gledanja, ki smo ga že zdavnaj ponotranjili*.⁵ Svoje stališče avtorica razloži še natančneje: Če se »jaz«, »ona« ali »on« iz mojih zgodb ne more identificirati z domovino danih šablon, se poskuša osvoboditi s pomočjo atomiziranja. Pri tem ne poskuša le uničiti ‚literarnih‘ struktur, ki jih ponujata in vsiljujeta družba in surovo življenje odraslih, ampak se trudi tudi sam razkrojiti: to pomeni opustitev trdečih kontur v prid stavljanja z večjim kontekstom. V najboljšem primeru ne gre le za beg pred »ideologijami« družbe, marveč razkroj v ozadje ali v tla, v naravo!⁶

Razbijanje ideologije in politizacija »narave«, okolja, privatnega in vsakdanjega potekata tudi na jezikovni in pripovedni ravni. Nepričakovani prehodi iz konkretnega v abstraktno ter nenavadne podobe in predstave intenzivirajo fragmentarnost in heterogenost. V besedilih Brigitte Kronauer se življenje in svetovi bohotijo in pulsirajo, življenjska področja in eksistenčne oblike se prepletajo in menjavajo brez prehodov. Pisateljica presega meje na različne načine in si domišlja identifikacijo z rastlinami, živalmi, prostori in miti: uporablja zgodovinsko in umetnostnozgodovinsko izobrazbo in posreduje enciklopedično znanje. Prav literarno in mitsko lahko služi kot posebna folija, ki osvetljuje in razлага ravnanje likov ali ga vpenja v zahodnjaške ali tudi nemške miselne in religiozne tradicije – posebej intezivno in izrazito je to v romanah *Berittener Bogenschütze/Lokostrelec na konju*, *Das Taschentuch/Žepni robec* in *Teufelsbrück*. Četudi je dogajanje največkrat zreducirano na minimum in se »dejanje« pogosto odvija v notra-

³ Brigitte Kronauer: *Die Wiese. Erzählungen*. Mit einem Nachwort von Brigitte Kronauer, 1993, str. 120.

⁴ Brigitte Kronauer: *Der unvermeidliche Gang der Dinge* (1974), v: *Text und Kritik*, Brigitte Kronauer, 112. zvezek, oktober 1991, str. 3.

⁵ Prav tam.

⁶ Brigitte Kronauer: *Die Wiese*, str. 124.

verhaltener Ironie auch aus der männlichen Sicht und über Lebensentwürfe, -erfahrungen und -geschichten von Männern (*Schnurrer, Berittener Bogenschütze, Das Taschentuch*). Diese alle narrativen Spiralen durchziehende Ironie, diese manchmal kaum deutliche, leise Ver-rückung der Vermittlungsprozesse, lässt die Lesenden durch die Texte gleiten, ermöglicht ihnen jedoch auch, den Ansturm von Kronauers ausufernden Bilderfluten, der in Emphase und empathischer Selbstenträckung sich darstellenden Figuren, Stand zu halten.

Dies ist umso notwendiger, da die Intensität der Sinnlichkeit von Brigitte Kronauers Welten zuweilen überwältigend wirkt: Sie, die Wahrnehmungsvirtuosin, eröffnet uns in akribisch verfremdender Manier atemraubende Ein-blicke in meist Alltägliches, Banales. Als gingen im Dunkel täglich erfahrener Gewöhnlichkeit Lichter an, die Zusammenhänge und Details – in vielfacher Vergrößerung – in magischer Beleuchtung sichtbar machten; für die Lesenden eine Bewusstseinserweiterung und Erfahrung neuer alter Welten, wiewohl die Entdeckerfreuden mit harter Lesearbeit gewürzt sind, der Genuss sich jedoch durch wiederholte Lektüre steigert. Kronauers Kunst, mittels literarischer Suggestion, im Gewohnten das Ungewohnte aufzuspüren, die Alltäglichkeit als Nichtalltäglichkeit zu konstruieren, ihre erstaunliche und ins Staunen versetzende Beobachtungsgabe resultiert jedoch aus einem tiefen Misstrauen, einem Argwohn gegenüber vorgefertigten Wirklichkeitsdarstellungen. Bereits als Kind habe sie deren *Bemächtigungsstruktur* erfahren; sie erlebte, dass die Geschichten, die ihr die Erwachsenen erzählten, ihre *eigenen Wahrnehmungen modellierten, auch aufzufassen!*³ Infolgedessen beschäftigte sie seit Beginn ihrer Schreibbansätze am meisten *die Machbarkeit von Realität*.⁴ Denn das, was der Leser für die Realität hält, ist ihrer Meinung nach eigentlich lediglich *die von neuem vollzogene befriedigende Identifikation mit einer von uns lange verinnerlichten, tradierten Schweise*.⁵ Ihre Position deutet die Autorin noch genauer: *Das »Ich«, »Sie«, »Er« meiner Geschichten versucht, wenn es sich in der Heimat der bereitgestellten Schablonen nicht identisch fühlen kann, die Befreiung in ein Zerstäuben, versucht nicht nur ein Zertrümmern jener »literarischen« Ordnungen, die Gesellschaft und rauhes Erwachsenenleben anbieten und aufzwingen, sondern eine Eigenauflösung: eine Preisgabe der härtesten Konturen hin auf ein Verschwimmen mit einem größeren Zusammenhang. Im besten Fall also nicht ein bloßes Entfliehen vor den »Ideologien« der Gesellschaft, vielmehr eine Auslöschung in einen Hintergrund oder Boden hinein, in die Natur!*⁶

Die Ideologiezertrümmerung und Politisierung der »Natur«, der Umwelt, des Privaten und Alltäglichen, wird auch sprachlich und erzählerisch eingelöst: Unerwartete Übergänge von Konkretem ins Abstrakte, von

³ Brigitte Kronauer: *Die Wiese. Erzählungen*. Mit einem Nachwort von Brigitte Kronauer, 1993, S. 120.

⁴ Brigitte Kronauer: *Der unvermeidliche Gang der Dinge* (1974), in: *Text und Kritik*, Brigitte Kronauer, Heft 112, Oktober 1991, S. 3.

⁵ Ebd.

⁶ Brigitte Kronauer: *Die Wiese*, a.a.O., S. 124.

njosti pripovedovalk ali v zavesti likov, ljubezenske zgodbe pa fungirajo bolj kot narativni motor, ne smemo napačno sklepati, da Brigitte Kronauer ne zna pripovedovati zgodb. Prav nasprotno: Fascinacija z ljubezensko zgodbo se kot rdeča nit vleče skozi celoten opus, pri čemer je poudarjeno prav konstruiranje biografij. Monologi likov oziroma pripovedovalcev so napeti, poetični, čutni, premišljajoči in sugestivni – pravi umetniki biseri. So blagodejni za srce, prevzamejo um in zadovoljijo estetski čut. Marsikatere scene se s svojo intenzivnostjo, zagonetnostjo in žarom ne vtisnejo le v spomin, ampak se kopičijo naprej. *Vsak stavek je treba podoživeti, ga soiznajti.*⁷

Čeprav pisateljica uporablja konvencije in jih subvertira, čeprav so klišeji pri Brigitte Kronauer opravili, čeprav bogastvo njenih predstavnih svetov in pomenskih mrež bralce spodbuja k nenehni aktivnosti, njena besedila ne zdrsnejo v postmoderno poljubnost ali se razgubijo v samozadostnem eksperimentiranju. Drznost konceptov in neskončno bogastvo variacij njenih knjig se estetsko izide, ker jih konstruira z očarljivo doslednostjo. Brigitte Kronauer je skrbna jezikovna arhitektka, ki gradi svoje besedne prostore odprt in prepustno, združuje in prekriva svoje like ter jim urejuje *ohišje*. Nujnost konturiranja, razmejevanja in omejevanja, samorazlage in samooblikovanja so prav tako središčna izkustvena polja in polja razmišljanja njenih likov. Iskanje gotovosti in tolažbe ne prezema le njenega pripovednega diskurza in motivacije likov. Ustvarjanje privatnih mitologij, socialnih in čustvenih mrež, hrepenenje po »usojenih vezeh« v kaotično in nepregledno doživeti sedanjosti, so izraz splošne potrebe po iskanju smisla, po ustvarjanju kontekstov, ki postanejo naratološko in poetološko učinkoviti.

Brigitte Kronauer v svojem opusu – fikcionalnem in eseističnem – nadlujuje ustaljeno literarno tradicijo tako, da hkrati razkriva njen protislovno strukturo in jo aktualizira. Razbija in subvertira vse enoznačno, konvencionalizirano, utečeno in zato tudi utesnjujoče; odpira nam oči za stalno prisoten in bližnji vsakdan ter s tem, ko vzpostavlja kontekste in jih osvetljuje, odpira nove dimenzije. Seveda bralce aktivira za ustvarjalno sodelovanje in budnost, a jih hkrati tudi nagradi s poetično penetrantnostjo, s čudenjem, z začaranostjo in z veseljem do branja.

⁷ Gisela Ullrich: Brigitte Kronauer, v: Heinz Ludwig Arnold: Kritisches Lexikon zur deutschsprachigen Gegenwartsliteratur, 3/02, str. 6.

ungewöhnlichen Bildern und Vorstellungen intensivieren das Fragmentarische bzw. Heterogene. In Kronauers Texten wuchert und pulsiert es, Lebensbereiche und Existenzformen werden ineinandergeschoben und wechseln übergangslos; Grenzüberschreitungen verschiedenster Art werden unternommen, imaginäre Identifikationen mit Pflanzen, Tieren, Räumen, Mythen; literarisches, historisches und kunsthistorisches Bildungsgut wird evoziert und enzyklopädisches Wissen vermittelt. Gerade Literarisches und Mythisches kann als eigenwertige Folie dienen, die das Agieren der Figuren sichtbar macht und deutet oder dieses in abendländische oder auch deutsche Denk- und Glaubenstraditionen einbindet, besonders intensiv und ausgeprägt in den Romanen *Berittener Bogenschütze*, *Das Taschenbuch* und *Teufelsbrück*. Wenn Handlung meist auf ein Minimum reduziert ist, »Geschehen« sich meist in den Innenräumen der Erzählerinnen oder im Bewusstsein der Figuren abspielt, und Liebesgeschichten eher als narrativer Motor fungieren, darf nicht der Fehlschluss gezogen werden, Brigitte Kronauer könnte keine Geschichten erzählen. Gerade das Gegenteil ist der Fall: Die Faszination mit Lebensgeschichten zieht sich als roter Faden durch Kronauers Werk, wobei gerade die Konstruktivität von Biographischem akzentuiert wird. Die Figuren- oder Erzählermonologe sind spannend, poetisch, sinnlich, gedankenvoll und suggestiv - kunstvolle Glanzstücke. Sie sind wohltuend für das Herz, fesseln den Verstand, befriedigen das ästhetische Empfinden. Manche Szenen schreiben sich mit ihrer Intensität, Rätselhaftigkeit und Strahlungskraft nicht nur ins Gedächtnis ein, sondern können noch weiter angereichert werden. *Jeder Satz muß nachvollzogen, miterfunden werden.*⁷

Obwohl Konventionen aufgerufen und subvertiert werden, obwohl Kliches bei Kronauer ausgespielt haben, obwohl der Reichtum ihrer Vorstellungswelten und Bedeutungsnetze die Lesenden zu ständiger Aktivität ermuntert, gleiten ihre Texte nicht in postmoderne Beliebigkeit ab oder zerstieben in selbstgenügsamem Experimentieren. Die Kühnheit der Konzeption und der unendliche Reichtum der Durchführung ihrer Bücher können ästhetisch aufgehen, weil sie sie mit bestechender Konsequenz konstruiert. Brigitte Kronauer ist eine behutsam vorgehende Spracharchitektin, die ihre Worträume offen und durchlässig baut, ihre Kraftfelder bündelt, überwölbt und ihren Figuren ihr *Gehäuse* einrichtet. Die Notwendigkeit der Konturierung, der Ab- und Eingrenzung, der Selbstdeutung und -gestaltung sind auch zentrale Erfahrungs- und Reflexionsfelder ihrer Figuren. Die Suche nach Sicherheiten, nach Trosthandlungen und -erfahrungen durchdringen nicht nur den Erzähldiskurs und die Figurenmotivation. Die Herstellung privater Mythologien, sozialer und emotiver Auffangnetze, das Sehnen nach »Fügung« – durchaus in der Vieldeutigkeit der Wortbedeutung – in einer chaotisch und unübersichtlich erfahrenen Gegenwart sind Ausdruck eines allgemeinen Bedürfnisses nach Sinnfindung,

⁷ Gisela Ullrich: Brigitte Kronauer, in: Heinz Ludwig Arnold: Kritisches Lexikon zur deutschsprachigen Gegenwartsliteratur, 3/02, S. 6.

nach dem Herstellen von Zusammenhängen, die narratologisch und poetologisch wirksam werden.

Brigitte Kronauer schreibt in ihrem Opus, dem fiktionalen und essayistischen, gültige literarische Traditionen fort, indem sie sie zugleich in ihrer widersprüchlichen Struktur aufbricht und aktualisiert: Sie sprengt und subvertiert Einsinniges, Konventionalisiertes, Eingefahrenes und dadurch Beengendes; sie macht uns die Welt, gerade die allzu präsente und allzu nahe Alltagswelt sichtbar; sie eröffnet neue Dimensionen, indem sie Zusammenhänge herstellt und diese ausleuchtet. Wohl aktiviert sie die Lesenden zu schöpferischer Mitarbeit und Wachheit, doch belohnt sie sie auch mit poetischer Durchdringlichkeit, mit Staunen, Verzauberung und Leselust.

Zgaga

Seveda si je vzel svobodo, da je, medtem ko je hodil po naivno speljanih poteh in z veseljem tekal po predpisanem, nesmiselnem cikcaku, drugo za drugo pohrustal vse lakrice (=bonbon iz soka sladkega lesa proti kašlu) v obliki polžkov, dokler ni izpraznil vrečke! Hodil je naravnost in nato nenadoma, sam presenečen, samovoljno zavil, opazoval se je, majhnega človeknejzise-možica, pri nekoliko iztirjenih, vendar vedno geometrijskih potezah, za katere je odgovarjal sam. Zato torej in upravičeno: polžek za polžkom. Zmlel jih je v ustih, v velikem uničevalnem besu, ki je bil čista radost. Staro bukovo listje zdaj ni zlobno bzikalno v živilih mejah. Z mrzlim februarskim vetrom je bilo za dolgo konec. Tukaj so se vremenski vplivi kopičili v vseh letnih časih. Zdaj torej je bila na vrsti pomlad, in tukaj seveda takoj stodstotna pomlad. Razporeditev dreves in grmov je okrog grobov pogosto ustvarila vtis posebnih kabinetov z lastnim sobnim vonjem, in on, K.R. Schnurrer, je lahko vstopal povsod brez trkanja.

Sicer pa je bil tukaj tako rekoč doma. Zaradi svojih navad je imel tu posebne pravice, obiskoval sicer ni nikogar, pač pa si je prav rad predstavljal svoj lastni grob z imenom »K.R. Smrkavec«. O seveda, to bi mu že bilo všeč, ravno pravšnje ime za njegov kamen.

H kamnom in imenom na njih si je s posebnim veseljem izmišljeval primerne poklice. V zadnjem času bi bili mrtvi morda najraje sistemski analitiki, spletni administratorji. Tudi v tej poklicni skupini so že zdavnaj obstajali različni profili, in on jim je od zgoraj prijazno kimal v globino: spletni administrator! Tam je ležal gospod in od zgoraj ga je spoštljivo pozdravljal človeknejzise-možic. Tisti tam spodaj je pač že 'odšel v nebesa'. Zanj je bilo to najbrž najboljše.

Zabavalo ga je tudi, da je po datumih pod imeni poskušal uganiti sorodstvene vezi med pokopanimi. Če iz številk tega ni mogel nedvoumno ugotoviti, je bil nekaj časa nejevoljen, kot da bi odpovedal pri uganki, sicer res nejasno formulirani.

Grobni jaški! Rad si jih je predstavljal, kot da potekajo neskončno v globino, tako kot to počno hodniki v meglenih mesecih v horizontali. Potem si namreč lahko zamisliš tudi obratno, da se spuščaš v globino, medtem ko korakaš po horizontali. Saj je vse ostalo brez posledic, ni bilo nevarno, in tudi njegova mala nečakinja je z zadoščenjem govorila o junaku pravkar prebrane knjige, ki je izgubil vse, roke in noge, vid, sluh, polovico glave očitno, in je še zmeraj živel, popolnoma uničen mlad mož, ampak hraber. Tako je, razvjeta zaradi toliko kreposti in radikalnega reduciranja, poročala. O njej je bil prepričan, da je med živimi, o drugih znancih ali celo sorodnikih tega brez pomisljanja ne bi mogel trditi. In če jih ne bi nikoli srečal, kakšna bi bila sploh razlika?

Z zobmi je trgal polžka iz lakrice. Tedaj se je prvič pojavil tisti tekač v telovadnem dresu, ki je sproščeno poplesoval med zaraslimi in svežimi, z

Der Störenfried

Ja sicher nahm er sich die Freiheit, während er die naiv gezogenen Wege abging und mit Vergnügen die vorgeschriebenen, sinnlosen Haken schlug, eine Lakritzschncke nach der anderen zu futtern, bis er die ganze Tüte leergefressen hatte! Er ging geradeaus und bog plötzlich, sich selbst überraschend, willkürlich ab, er sah sich zu, einer kleinen Menschärgere-dichnichtfigur, bei etwas außer Rand und Band geratenen, aber immer geometrischen Zügen, die er selbst verantwortete. Dazu also und zurecht: eine Schnecke nach der anderen. Er biß sie in seinem Mund zugrunde, in großer Vertilgungswut, die reine Freude war. Jetzt sirrte das alte Buchenlaub nicht bösartig in den Hecken. Mit dem kalten Februarwind war es für lange Zeit aus. Hier staute sich die Witterung zu jeder Jahreszeit. Nun also war der Frühling dran, und hier eben sofort ein hundertprozentiger Frühling. Die Anordnung der Bäume und Büsche erzeugte oft um die Gräber herum den Eindruck von Spezialkabinetten mit jeweils eigenem Zimmergeruch, und er, K. R. Schnurrer, konnte überall eintreten ohne anzuklopfen.

Schließlich war er hier annähernd zu Hause. Er hatte Gewohnheitsrechte, besuchte zwar niemanden, aber stellte sich gern sein eigenes Grab vor mit dem Namen »K. R. Rotzekocher«. Ja sicher, das würde ihm gefallen, genau der richtige Name für den Stein.

Zu den Steinen und Namen dachte er sich mit Vorliebe passende Berufe aus. Die Toten mochten neuerdings vielleicht besonders gern Systemanalytiker, Netzadministrator sein. Auch bei dieser Berufsgruppe gab es ja längst Verschiedene, und er nickte ihnen von oben in die Tiefe hinab freundlich zu: Netzadministrator! Da lag der Herr und wurde von oben vom Menschärgeredichmännchen respektvoll begrüßt. Der da unten war eben schon »Himmelen gegangen«. Mochte für ihn das Beste sein.

Es machte ihm auch Spaß, nach den Daten unter den Namen die Verwandtschaftsbeziehungen der Begrabenen zu erraten. Ließ sich das aus den Zahlen nicht eindeutig ermitteln, reagierte er kurzfristig verdrossen, als hätte er vor einem Rätsel versagt, einem unsauber formulierten allerdings.

Die Grabschächte! Gern begriff er sie als endlos in die Tiefe verlaufende, wie die Gänge in den nebligen Monaten es in der Horizontalen taten. Dann konnte man sich nämlich auch umgekehrt ausmalen, man stiege, in der Waagerechten ausschreitend, in die Tiefe hinab. Es blieb ja alles folgenlos, war ja nicht gefährlich, auch seine kleine Nichte sprach mit Genugtuung vom Helden eines eben gelesenen Buches, der alles verloren hatte, Arme und Beine, Augenlicht, Gehör, den halben Kopf offenbar, und immer noch lebte, total kaputt der junge Mann, aber tapfer. So hatte sie es berichtet, durch so viel Tugend und radikale Reduzierung entflammt. Von ihr wußte er sicher, daß sie unter den Lebenden weilte, von anderen

rožami visoko prekritimi grobovi. Že kar artistična tehnika. Tla so tukaj 1a, kot v gozdu. Ta moški je bil od prve sekunde dalje njegov sovražnik. Tekel je neomajno, ni gledal ne na desno ne na levo, popolnoma predan nebrzdanemu zadovoljstvu teka po idealni podlagi. S svojim ničvrednim športom je vznemiril celo pokopališče in se ni zmenil za nič. Schnurrer mu je skrivaj sledil. Saj se je tukaj dobro spoznal in je lahko taktično uredil tako, da ga ni, čeprav se je premikal dosti počasneje od njega, izpustil izpred oči.

To je šlo predaleč! Semkaj si ti pragmatiki preprosto ne bi smeli drzni. On, Schnurrer je izgubil vse veselje nad svojim pokopališčem. S tem ne bi bil nikoli računal. Ta divjak! Uničevalec! Kot stroj divjajoči ali nihajoči, poskakujoči uničevalec, ki ruši vse, medtem ko med gomilami nekaznovano izpopolnjuje svojo tehniko.

In zakaj sploh pohajkujem tod okrog, kot človekjezise-možiček, se je vprašal Schnurrer, in zakaj prav tukaj tako poželjivo in zagrizeno jem vranje črne lakrice? V resnici je to kljubovalnost, no, prav, zdaj je žal izrečeno, a seveda ne proti temu blaznežu, ki ne more mirovati s svojimi nogami. Prav tako bi si lahko ogledoval kaj lepega iz vesolja, na primer vodikov plinski oblak v Orionu, velik sto petdeset bilijonov kilometrov. Treba je znati nastopiti proti smrti. Plinski oblak in njegovo žarenje včasih pomagata. Včasih pa je bilo tole tukaj boljše. Odlično razpoložen in nedovzeten se je potem sprehajal po pokopališču, pobožal tudi lepe prsi marmornih angelov, ki so bila manj hladna, kot si pričakoval.

Uživati sedanjost od trenutka do trenutka? Lepo in prav. Ali naj bi svojo ženo, ki ji je bil kljub vsemu še vedno naklonjen, desetletja dolgo ljubil po sekundah, in kaj bi bilo, če bi sledil temu receptu, z nekim vhodom na vrt, ki je po svoje v neomajni zvestobi čakal nanj?

Zgaga je bil kriv, da si je moral te nerazveseljivosti razjasniti. Konec je bilo s skrivno otroško igro. Zdaj je bil nebogljeni razlog za njegove navade, popolnoma po nepotrebnnem, pred njim.

Nečakinja mu je povedala, da imajo zdaj otroci v cerkvi pogosto hkrati hostijo in žvečilni gumii v ustih. Malo pozneje, ko bo konec s hostijami, bodo postali taisti otroci, to je od danes dejstvo, tekači, ki si bodo na pokopališčih utrjevali svoje mišice. Tega ne bo mogoče zaustaviti. Toda ali bi se jih morda dalo, še zadnji odpor, prelisičiti?

Tedaj pa je nori spet pritekel po svoji poti, tokrat je vmes za vajo in iz objestnosti delal majhne, strme poskoke, in v navdušenju nad odkritim terenom nezadržno raziskoval še dodatne poti.

Pa je imel: ogorčenje nad telovadcem ali smrtjo: bilo je popolnoma vseeno, namreč eno in isto! V prihodnje si bo Schnurrer predstavljal smrt kot tega kričeče oblečenega tekača. 'Matilda'? Ta ga ni še nikoli prepričala. Toda temu, ki ga nič ne utrudi, ki brezskrbno zasleduje svoj cilj, ki nima oči za prišepetane biografije, ki ga spremljajo na levi in desni, temu je uspelo. Tako bo on, Schnurrer, Smrkavec, odslej živo videl, kako smrt uganja neslanosti, kot nenasiten jogger v optimistični bojni opravi, pa naj listje prihaja ali odhaja.

Bekannten oder sogar Blutsverwandten konnte er das auf Anhieb nicht genau sagen. Wenn er sie nie traf, was machte es dann überhaupt für einen Unterschied?

Er riß mit den Zähnen an einer Lakritzschnecke. Aber nun zum ersten Mal dieser Läufer im Turnanzug, locker an den verwilderten und den frischen, hoch mit Blumen beschichteten Gräbern vorbeitänzelnd. Artistische Technik geradezu. Ein la Boden hier, Waldverhältnisse. Dieser Mann war von der ersten Sekunde an sein Feind. Er rannte unabbar, sah nicht nach rechts und links, ganz hingegeben dem unbändigen Laufvergnügen auf idealer Unterlage. Ribbelte den ganzen Friedhof auf mit seinem nichtswürdigen Sport und scherte sich an nichts. Schnurrer schlich ihm nach. Er kannte sich ja gut aus und konnte es taktisch so einrichten, daß er ihn, obschon er sich viel langsamer bewegte, im Auge behielt.

Das ging zu weit! Hierher durften sich diese Pragmatiker einfach nicht vorwagen. Er, Schnurrer, verlor die Lust an seinem Friedhof. Damit hätte er nie gerechnet. Dieser Rasende! Zerstörer! Ein maschinengleich rasender oder pendelnder, voranfedernder Zerstörer, der alles in Schutt und Asche legte, während er ungestraft seine Technik zwischen den Grabhügeln vervollkommnete.

Warum ziehe ich denn hier herum, fragte sich Schnurrer, als Menschärgeredichmännchen, und esse ausgerechnet hier so lustern und fanatisch rabenschwarzes Lakritz? Es ist in Wahrheit Trotz, ja, gut, jetzt ist es leider gesagt, aber natürlich nicht gegen diesen Wahnsinnigen, der seine Beine nicht stillhalten kann. Ebensogut könnte ich mir was Schönes aus dem Weltall ansehen, zum Beispiel die Wasserstoffgaswolke im Sternbild Orion, hundertfünfzig Billionen Kilometer groß. Man mußte gegen den Tod aufzutrumpfen wissen. Die Gaswolke und ihr Glühen halfen manchmal. Manchmal war dies hier besser. Mitten auf dem Friedhof ging er dann großartig gelaunt und gefeit herum, streichelte auch die schönen Marmorenkel-Busen, die weniger kalten als man glaubte.

Von Augenblick zu Augenblick die Gegenwart genießen? Schön und gut. Sollte er etwa seine Frau, der er immerhin noch deutlich zugetan war, jahrzehntelang sekundenweise lieben, und was war, bei Befolgung dieses Rezepts, mit einem gewissen Garteneingang, der seinerseits in unentwegter Treue auf ihn wartete?

Der Störenfried trug Schuld daran, daß er sich diese Unerquicklichkeit klarmachen mußte. Aus war das heimliche Kinderspiel. Nun stand der klobige Grund für seine Praktiken, völlig unnötigerweise, vor ihm.

Seine Nichte hatte ihm erzählt, in der Kirche hätten die Kinder jetzt oft die Hostie und ein Kaugummi gleichzeitig im Mund. Wenig später, wenn es mit den Hostien vorbei war, wurden diese Kinder, das stand ab heute fest, Läufer, die auf Friedhöfen ihre Muskeln stählten. Das ließ sich nicht aufhalten. Aber konnte man sie, eine letzte Gegenwehr, vielleicht überlisten?

Da zog der Verrückte wieder seine Bahn, jetzt mit kleinen, steilen Übungs- oder Übermutssprüngen zwischendurch, unaufhaltsam und in Begeisterung über das entdeckte Terrain immer noch eine zusätzliche Streckenvariation auskundschaftend.

Zdaj je sam tvegal poskok kot nadvse veselo parodijo: ni to nič? S trikom je premagal svojega sovražnika in si ga podredil, smrti sicer ne neposredno in popolnoma, zagotovo pa pošastno trudečega se mladeniča. Ta je bil uničen, ubit in mrtev.

Da hatte er's: Erbitterung über den Turner oder Tod: Das war völlig egal, nämlich ein und dasselbe! Schnurrer würde sich in Zukunft den Tod als diesen schreiend gekleideten Läufer vorstellen. »Jan Klapperbeen«? Das hatte ihn noch nie überzeugt. Aber dieser nicht müde zu Kriegende, sein Ziel sorgenfrei Verfolgende, ohne Blick für die hingehauchten Biografien, die ihn rechts und links flankierten, der schaffte es. So würde er, Schnurrer, Rotzekocher, von nun an den Tod leibhaftig sein Wesen treiben sehen, als unersättlichen Jogger im optimistischen Kampfanzug, ob das Laub kam oder ging.

Nun riskierte er selbst einen Luftsprung als überaus fröhliche Parodie: War das nichts? Mit einem Trick hatte er seinen Feind besiegt und in seine Gewalt gebracht, nicht direkt und vollständig den Tod, aber den gespenstisch sich abmügenden Jüngling gewiß. Der war erledigt, erlegt und tot.

Poredni gumb

Za Bettino Clausen

Le s čim se je spet ubadala, kaj je sploh bilo, kaj neki si je spet vtepla v glavo, kakšno ničvredno destrukcijo? Saj se je takoj videlo, da se ne bo moglo dobro končati! »Ne stane niti pfeniga!« je vzklknila. »Podarjenol! Preprosto tako, torbica in vsebina, vse zastonj!« Zakaj jo pa potem takoj uničuješ, ali zato, ker je gratis? ji je Schnurrer vrnil z vprašanjem in že stal zraven nje. Dišala je nekako novo, najbrž je uporabila kakšno neobičajno kremo ali parfum. »To so vzorci,« je rekla, »kozmetika, a posebnost je torbica, zelo priročna za na plažo.« Pomolila mu je plastično torbo v velikosti šolskega zvezka, prozorno. Od znotraj sta ga gledali dve ženski, se mu smejhali, vse skupaj rožnato obrobljeno. Hotel je izvleči ženski na naslovnici 'vzorčne revije', a mu ni dovolila, temveč se je trudila, s hitro rastočo nestrpnostjo, da bi torbico zaprla, kar bi se morallo, glede na konstrukcijo, zgoditi z enim samim pritiskom gumba na poklopcu na rožnati čepek na prednjem delu torbice, kar pa njej, njegovi ženi, v evforični vnemi ni uspelo.

Pa je bilo otroče lahko, zadoščal bi en odločen pritisk, a iz nedoumljivih razlogov je morala zadevo z vlečenjem in nesmiselnim tresenjem spet enkrat zakomplicirati. »Ne gre!« je naposled jezno vzklknila. Pričakoval je to in na to čakal. »Ne deluje. Lahko kar takoj vržem proč!« S pestjo, ne posebno težko, je udarila po mestu, kjer je čepel gumb kot rožnat risalni žebljiček in ni reagiral na pripadajoči spodnji del. Neznosen, bedast pogled. Kot naslednje bo vzela kladivo in če tudi ta nasilni poskus ne bo uspel, se za stvar ne bo več zanimala, preprosto in primitivno bo izgubila zanimanje zanjo, vzorčno revijo bo vzela iz ovoja, ostanek pa za vedno pozabila. Tako je protestirala: »Uničil jo boš.«

Nesmisel! Schnurrer je zdaj sicer uvidel, da gre, če nimaš dovolj moči, res za problem: poklopec je bilo dejansko treba raztegniti in povleči čez rob zvezka, ki je molel čez. A če bi se znotraj votli gumb in prav tako znotraj votli čepek enkrat ujemala, bi se zagotovo tudi ona lahko naučila, ko pa ji je bila ta bedasta reč očitno v veselje in zabavo. V tem hipu se je rožnati pokrov gumbka ločil, se hudomušno iztrgal in padel na tla. S tem je tudi spodnja polovica, neposredno pod površino, izgubila oporo in zdrknila na mizo. Le čepek je sedel negibno. Schnurrer se je spustil na kolena. Po vseh štirih se je plazil pod mizo in začel iskati pokrovček. To ni bilo lahko, zagotovo se skoraj ni ločil od svetlih ploščic. »Nehaj, torbico lahko uporabljam tudi tako,« je prišlo od zgoraj. Tako pa ne! Kar je začel, bo tudi dostenjno speljal do konca. Ona verjetno, že zdavnaj v mislih drugje, gleda skozi okno.

Pravzaprav mu je bilo med štirimi nogami mize kar všeč. »Moja eremitaža, moja puščavniška celica!« si je rekel v svoji tihi, štirikotni samoti pod kuhinjsko mizo. Tedaj mu je zaklicala dol: »Kakšen reli pa je tam doli!« Pa je bila res vsa vražja. Ampak ne bo ga zmedla. Le: kaj pravzaprav počne zgoraj? Prisluškujoč je dvignil glavo. Videl je njen narobe obrnjeni obraz.

Böser Knopf

Für Bettina Clausen

Womit schlug sie sich denn da wieder herum, was war das überhaupt, was hatte sie sich bloß jetzt wieder in den Kopf gesetzt, welche nichts-würdige Destruktion? Man sah doch gleich, daß es nicht gut ausgehen konnte! »Kostet keinen Pfennig!« rief sie. »Geschenkt! Einfach so, das Täschchen und der Inhalt, alles umsonst!« Warum sie es denn dann sofort zu Schrott mache, eben deshalb, weil es gratis sei? fragte Schnurrer zurück und stand schon neben ihr. Sie roch etwas neu, mußte sich mit einer ungewohnten Creme oder mit Parfüm behandelt haben. »Es sind Pröbchen«, sagte sie, »Kosmetik, aber das Besondere ist das Täschchen, sehr praktisch für den Strand.« Sie hielt ihm eine schulheftgroße Plastiktasche hin, durchsichtig. Zwei Frauen sahen ihn von innen an, lachten ihn an, rosa eingefaßt das Ganze. Er wollte die beiden Frauen auf dem Titelblatt des »Probenjournals« herausholen, aber sie ließ es nicht zu, bemühte sich vielmehr mit zügig wachsender Ungeduld, die Tasche zu schließen, was eigentlich, der Konstruktion nach, mit einem einzigen Knopfdruck der überstehenden Lasche auf den rosa Zapfen des Taschenvorderteils zu geschehen hatte, ihr aber, seiner Frau, in ihrem euphorischen Eifer natürlich nicht gelang.

Dabei war es ein Kinderspiel, ein energetischer Druck würde genügen, doch aus unerfindlichen Gründen mußte sie es wieder einmal kompliziert haben, durch Zerren und sinnloses Rütteln an der Lasche. »Es geht nicht«, rief sie schließlich zornig. Er hatte es kommen sehen und darauf gewartet. »Funktioniert nicht. Kann man gleich wegschmeißen!« Sie schlug mit der Faust, der nicht sonderlich gewichtigen, auf die Stelle, wo der Knopf wie eine rosa Heftzwecke saß und auf das zugehörige Unterteil nicht reagierte. Ein unerträglicher, dämlicher Anblick. Als nächstes würde sie den Hammer nehmen und dann, da auch dieser gewalttätige Versuch scheitern mußte, sich nicht mehr um die Sache kümmern, schlicht und primitiv das Interesse daran verlieren, das Probenjournal aus seiner Verpackung holen und den Rest für immer vergessen. Sie protestierte sofort: »Du wirst es kaputtkriegen.«

Unsinn! Schnurrer sah nun zwar ein, daß es sich wirklich um ein Problem handelte, wenn man nicht ausreichend Kraft besaß: Man mußte die Lasche tatsächlich dehnend über das den Rand überragende Heft ziehen. Aber wenn der innen hohle Knopf und der ebenfalls innen hohle Zapfen ein einziges Mal ineinandergepaßt hätten, könnte bestimmt auch sie es lernen, da sie ja offenbar Spaß oder Gefallen an dem blöden Ding fand. Die rosa Decke des Knöpfchens löste sich in diesem Moment, riß schalkhaft aus, fiel zu Boden. Dadurch verlor auch die untere Hälfte, direkt unter der Oberfläche, den Halt und rutschte auf den Tisch. Nur der Zapfen saß unbeweglich. Schnurrer ließ sich auf die Knie nieder. Er begann, auf allen vieren unter dem Küchentisch umherzugehen, um das Deckelchen zu suchen. Das war nicht leicht, es hob sich von den hellen Bastfliesen bestimmt fast gar nicht ab. »Hör doch auf, ich kann das Täschchen auch

Legla je počez čez mizo in ga opazovala. Če si je prav razlagal njene narobe obrnjene ustnice, ga je navdušeno gledala: »Conrad Faber von Creuznach, nehaž že s tem bedastim iskanjem!« Conrad Faber von Creuznach? Je bil to on? Schnurrer je štel, ne, 'r' se ne pojavi dovoljkrat, samo trikrat, to mu ni zadoščalo. Tako ga ne bo izvabila iz podzemlja, kjer se je gumbek še vedno skrival v režah ploščic. Tipal je s ploskimi rokami. Ona se je na mizi smejalna, zdelo se je celo, da se prevrača na hrbet, trebuh, boke. »Gospa Braunbehrens je poklicala. Ko boš nehal tam spodaj, ti bom povedala, kaj hoče od tebe!« To bi se ji prileglo. Zraven njegove glave je padel na tla čevelj. »Sicer pa bom svojo avtobiografijo naslovila: 'Zenica in divjad za odstrel'. Korekture sprejemam samo še naslednjih deset sekund. 'Krušno žrelce od A do Ž' ali 'Rojstvo in smrt levje miške', tega tako ne bo kupil nihče.« Zakaj neki mu ne privošči iskanja gumba? Ali misli, da bo gumb padel z neba? Kaj dosti možnosti seveda ni imel več, celoten teren je bil skoraj sistematično preiskan.

»Čepkov križanec, gumbkov križanec, himera!« Nove zmerljivke, te si je za vsak primer zapomnila v botaničnem vrtu. Trkala je po mizni plošči in ga vlekla za lase. Ne, nikakor ni gledala skozi okno. Z visečo glavo in zardelimi lici je, zaporedoma z vsake od štirih strani mize, zasledovala njegovo ekspedicijo. Toda kaj je trenutno zares vedela o njem?

Medtem ko je oprezel za rožnato ploščico, se je zgodil čuden prevrat, kot da se ne plazi po ploščicah, temveč se nahaja horizontalno na stolu svoje zobozdravnice. Vsakokrat, ko ga je spustila v to lego, je nad sabo, na stropu ordinacije, videl velik zemljevid, svet med Anglijo in Črnim morjem, severno Afriko in Grenlandijo, ki je izginjala pod realističnimi ledenimi ploščami in nizkimi oblaki, morja so bila modra, zemeljska krogla proti Poljski fantastično in vrtoglavu ukrivljena, kot da ne bi ležal pod zdravničnimi rokami, temveč, nasprotno, lebdel, lahkotno drsel nad Zemljo in vsemi dogodki, gorovji in vodovji v čudoviti jasnosti in preglednosti, s severnimi siji v daljavi. Kaj drugega pa naj bi bile koprene visoko na severu? V sredini pa, in to je bilo najbolj posrečeno, v centru je tičal risalni žebliček, da se zemljevid ne bi upognil navzdol. In kaj je preluknjal žebliček točno na tistem mestu, v središču? Mesto Berlin! Pri zdravljenju zob je posebno rad gledal risalni žebliček nad svojim rojstnim krajem Berlinom, ki je Berlin pričvrščal na njegovo mesto, in bilo je kot fiksna ideja, ki ni dovoljevala bolečin. Seveda je bilo za paciente tako tudi načrtovano.

Je bila ta vizija tista, ki ga je podžgala, da je zdaj skočil pokonci – vsekakor so ga kolena že bolela od podrsavanja –, da bi šel po žepno svetilko – in z bežnim pogledom opazil, da se je njegova žena, ki je ležala na trebuhu, na mizi razlezla na vse strani, zdaj pa, ko je držal svetilko, hitro šinila v hrbtno lego in pri tem prt, kakšen nasladen pogled opustošenja, napol spomaknila – in ponovno preiskal tla, ne da bi ga tleskajoči in vabeči glasovi z višine prevzeli? In prosim: našel je, zasačil! Nobeno upiranje ni pomagalo, sem z njim. Z ujetim gumbom se je postavil na noge. Bitka je bila napol dobljena.

Ko je prispel v gornji svet, se je hotel najprej nekoliko pomiriti, pogledati, za kaj se je tam spodaj mučil, in vzel je, ne da bi vprašal za dovoljenje, medtem ko so ženine noge bingljale z vogala mize, zvezek iz torbice, ga

so benutzen«, kam von oben. Nichts da! Was er anfing, führte er auch anständig zu Ende. Sie sah wahrscheinlich längst abgelenkt aus dem Fenster.

Es gefiel ihm ganz gut zwischen den vier Tischbeinen. »Meine Eremitage, meine Einsiedlerey!« sagte er sich in seiner stillen, viereckigen Einsamkeit unter dem Küchentisch. Da rief sie zu ihm herunter: »Was ist denn das da unten für eine Ralley!« Sie war eben doch dem Satan aus dem Tornister gesprungen. Aber sie sollte ihn nicht beirren. Nur: Was stellte sie eigentlich da oben an? Er wandte horchend den Kopf hoch. Da sah er ihr Gesicht umgekehrt. Sie hatte sich quer über den Tisch gelegt und beobachtete ihn. Wenn er ihre umgedrehten Mundwinkel richtig deutete, strahlte sie ihn an: »Conrad Faber von Creuznach, hör doch mit dem doofen Gesuche auf!« Conrad Faber von Creuznach? War er das? Schnurrer zählte nach, nein, nicht ausreichend oft kam das »r« vor, nur dreimal, das reichte ihm nicht. So lockte sie ihn nicht aus dem Untergrund, wo sich das Knöpfchen noch immer in die Furchen der Fliesen duckte. Er tastete mit den flachen Händen. Sie lachte auf dem Tisch, ja schien sich dort sogar zu rollen über Rücken, Bauch, Hüften. »Frau Braunbehrens hat angerufen. Wenn du da unten aufhörst, erzähle ich dir, was sie von dir will!« Das sollte ihr so passen. Neben seinem Kopf ging ein Schuh zu Boden. »Meine Autobiografie werde ich übrigens so nennen: »Augenstern und Freiwild«. Korrekturen werden nur noch in den nächsten zehn Sekunden angenommen. »Brotkehlchen von A bis Z« oder Löwenmäuschens Geburt und Tod«, das kauft doch keiner.« Warum gönnte sie ihm bloß nicht die Knopfsuche? Glaubte sie, der würde vom Himmel fallen? Viele Chancen hatte der ja nicht mehr, das gesamte Terrain war beinahe systematisch abgegrast.

»Pfropfbastard, Knopfbastard, Chimäre!« Eine neue Beschimpfung, die hatte sie sich im Botanischen Garten für alle Fälle gemerkt. Sie klopfte auf die Tischplatte und riß an seinen Haaren. Nein, sie sah keineswegs aus dem Fenster. Sie verfolgte mit geröteten Wangen nacheinander, von allen vier Tischkanten aus, mit herabhängendem Kopf seine Expedition. Aber was wußte sie augenblicklich wirklich von ihm?

Während er Ausschau hielt nach dem rosa Plättchen, geschah ein merkwürdiges Kippen, als kröche er nicht auf den Bastfliesen herum, sondern befände sich horizontal im Stuhl seiner Zahnärztin. Wenn sie ihn in diese Lage senkte, sah er jedesmal über sich, an der Decke des Behandlungsräumes, eine große Landkarte, die Welt zwischen England und dem Schwarzen Meer, Nordafrika und Grönland, das unter realistischen Eisschollen und niedrigen Wolken verschwand, die Meere blau, die Erdkugel zu den Polen hin phantastisch und schwindelerregend gekrümmt, als würde er nicht unter den Händen der Ärztin liegen, vielmehr, im Gegenteil, schweben, leichthin gleiten über die Erde und alle Ereignisse, die Gebirge und Gewässer in wunderbarer Klarheit und Übersichtlichkeit, mit Nordlichtern in der Ferne. Was sollten die Schleier hoch im Norden sonst sein? In der Mitte aber, und das war das Gelungenste, im Zentrum steckte eine Heftzwecke, damit sich die Karte nicht nach unten bog. Und was durchbohrte die Heftzwecke genau an diesem Punkt, Mittelpunkt? Die Stadt Berlin! Besonders die Heftzwecke über seinem Geburtsort Berlin, Berlin an seinem Platz befestigend, sah er beim Verar-

odprl in začel prelistavati. Gumb mu je bil konec koncev zagotovljen, ta je lahko počakal! Z vsake strani sta ga gledali dve smejoči se, mežikajoči, veliko obetajoči ženski, včasih sta se zdeli isti z drugačnima frizurama, a ne vedno, barva oči se je spremenjala. Na straneh nasproti glavam so bili prilepljeni ovitki z očitno tekočo vsebino. S palcem je pritiskal po ploskih blazinicah, ni se mu pa ljubilo prebrati, za kaj gre. Najbrž bi takšen smejoč se ženski obraz res lahko negovali z najmanj desetimi različnimi rečmi ob različnih urah dneva in ga ščitili in rešili pred nevarnostmi. Njegova žena ni rekla nič. Schnurrer je vtaknil zvezek v torbico in vstavil gumb v luknjo na poklopcu. Pomirjujoča, skoraj do kraja blagodejna slika.

Torbe se seveda ni dalo zapreti. Nenadoma in za vselej mu je bilo dovolj. »Nemogoče!« je ugotovil, »napačna konstrukcija, nemarnost!«

Vzela je torbico, ki jo je on zaničljivo odložil na mizo med njima, in nepričakovano spravila vanjo vsebino na presenetljiv način, namreč s pomočjo dvojne gube na dnu, ki je bila dotlej neizkoriščena. Tako se je pokazalo, da se je zdaj zvezčič zaključil z rožnato obrobo torbice in da se je dal poklopec z lahkoto zapreti. Težava, z gumbom doseči čepek, je bila s tem odpravljena. Seveda pa je pri najmanjšem poskusu uporabe gumb spet izpadel iz luknje in se razpolovil.

Očitno pa ji je bilo vseeno, molčala je. Tedaj je končno odkril, da je na njeni bluzi gumb, ki je drugače na tej višini ali nižini ostajal zapet, zdrsnil iz gumbnice, slučajno ali ne. Zaradi tega njenih prsi ni bilo kaj dosti videti, niti perila ne, a izdajal je ... skupaj z razmršenimi lasmi ... poželenje morda ... Opazila je njegov pogled, na kratko ga je zelo jezno ošinila in zapela bluzo, medtem ko je skušala ujeti čevelj na tleh. Prepozno, K.R. Schnurrer, prepozno!

Vzela je gumbek, vzela rožnato glavico risalnega žeblička in ga vrgla v vedro za odpadke, vrgla ga je v nepovrat k pomarančnim olupkom, cigaretnim ogorkom in pločevinkam mačje hrane.

ten seiner Zähne so gern an und wie eine fixe Idee, die gar keine Schmerzen aufkommen ließ. So hatte man es für die Patienten ja auch geplant.

War es die Beflügelung durch diese Vision, die ihn jetzt veranlaßte aufzuspringen – allerdings schmerzten seine Knie von dem Gerutsche bereits –, die Taschenlampe zu holen – mit einem Seitenblick bemerkte er, daß seine Frau, auf dem Bauch liegend, sich auf dem Tisch nach allen Seiten ausgebreitet hatte, nun aber, als er die Lampe hielt, rasch in die Rückenlage schnellte, wobei sie die Tischdecke, ein Anblick wollüstiger Verwüstung, halb abriß – und wieder den Boden abzuleuchten, unbbeeindruckt von den Schnalz- und Locklauten aus der Höhe? Und bitte: Gefunden, erwischt! Kein Sträuben half, her damit! Mit dem eingefangenen Knöpfchen kam er hoch. Die Schlacht war halb gewonnen.

Er wollte sich, in der Oberwelt angelangt, erst ein bißchen beruhigen, betrachten, für was er sich da unten geschunden hatte, und holte, ohne um Erlaubnis zu fragen, während seine Frau von einer Tischecke die Beine baumeln ließ, das Heft aus der Tasche, schlug es auf und blätterte. Der Knopf war ihm schließlich sicher, der konnte warten! Jedesmal sahen ihn zwei lachende, zwinkernde, vielversprechende Frauen an, manchmal schienen es dieselben zu sein mit anderen Frisuren, aber nicht immer, die Augenfarbe wechselte. Auf die Seiten gegenüber den Köpfen waren Briefchen offenbar flüssigen Inhalts geklebt. Er drückte mit dem Daumen auf den flachen Kissen herum, hatte aber keine Lust zu lesen, um was es sich handelte. Jedenfalls konnte man wohl mindestens zehn Dinge in so einem lachenden Frauengesicht zu verschiedenen Tageszeiten pflegen und vor Gefahren schützen und erretten. Seine Frau sagte nichts. Schnurrer schob das Heft in die Tasche und setzte den Knopf in das Laschenloch ein. Ein beruhigendes, ein nahezu restlos wohltuendes Bild.

Schließen allerdings konnte man die Tasche nicht. Plötzlich und für immer reichte es ihm. »Unmöglich!« konstatierte er, »Fehlkonstruktion, Schlamperei!« Sie nahm die Tasche, die von ihm verächtlich auf den Tisch in den Raum zwischen ihnen gelegte, und brachte den Inhalt unversehens auf überraschende Weise unter, nämlich mit Hilfe der bisher ungenutzten Tiefe der doppelten Bodenfalte. Sogleich zeigte sich, daß jetzt das Heftchen mit der rosa Tascheneinfassung abschloß und die Lasche bequem darüberzuklappen war. Die Schwierigkeit, mit dem Knopf den Zapfen zu erreichen, war damit behoben. Allerdings fiel der Knopf wieder, auf die leichteste Inanspruchnahme hin, aus dem Laschenloch und in zwei Hälften.

Es war ihr augenscheinlich aber gleichgültig, sie schwieg. Da endlich entdeckte er, daß an ihrer Bluse ein Knopf, der sonst in dieser Höhe oder Tiefe geschlossen blieb, aus dem Knopfloch gerutscht war, zufällig oder nicht. Von ihren Brüsten wurde dadurch nicht viel sichtbar, nicht einmal von der Unterwäsche, aber es verriet sich damit eine ... zusammen mit dem wirren Haar ... Ausschweifungslust vielleicht ... Sie bemerkte seinen Blick, funkelte ihn kurz sehr zornig an und knöpfte die Bluse, nach dem unten liegenden Schuh angelnd, zu. Zu spät, K. R. Schnurrer, zu spät!

Sie nahm das Knöpfchen, nahm das rosa Heftzweckenkäppchen und warf es in den Abfalleimer, warf es auf Nimmerwiedersehen zu Apfelsinenschalen, Zigarettenkippen und Katzenfutterdosen.

Mladi mož, neumna mladost

»Sam sem popolnoma zadovoljen z eno samo pohvalno omembo na koncu,« je rekel Schnurrer, povesil oči, nagnil glavo poševno proti desni rami, skoraj kot da bi hotel zakinkati. To je rekel za pomiritev. Gesto zaspanosti je dodal, da bi razburjenega pri mizi ohladil in odvrnil od druge fronte.

Toda mladi pisatelj Frank Müller je še naprej stiskal pesti, se otresel vse zasanjanosti, ki jo je Schnurrer namenoma izžareval, in z glasom, ki ga je pri sebi bržkone imenoval »glas ostrega posmeha« in ga brezhibno obvladal ter vzdržal to nianso do zadnje besede, citiral: »Pisatelj je kot zvezdnik, ki lahko igra vedno le samega sebe, prevajalec nasprotno pa je poklicni igralec, ki smukne, neprestano spreminjač se, v vse vloge.«

Pravzaprav se je moral Schnurrer ves čas krohotati od zadovoljstva. Bil je čisto buden. Tega mladega pisatelja je komaj poznal, povabil ga je, v nedolžni zahrbtnosti, zgolj zato, ker si je obetal posebno zabavo, katere bežno pokušino je bil užil pri prvem srečanju: z vsakim prekanjenim upogibom ustnic navzdol ali potrjujočim spuščanjem ramen, z vsakim nergaškim razvlačenjem glasu ā, z vsakim gibom z neprižgano, kakor pozabljeno cigareto kot demonstrativno žrtvijo resnosti položaja, je mladi mož posnemal svojega mojstra, svojega velikega, bolj znanega vzornika, seveda je pretiraval, in to je za Schnurrerja pomenilo, da se je lahko dodatno zabaval na račun svojega prijatelja, odsotnega idola mladega avtorja. Pa kaj potem? Saj ne eden ne drugi nista opazila ničesar. Le njegova žena, ki je tudi bila pri mizi, se je kar naprej smejala do solz, kar je poskušala prikriti s hinavskim neprestanim kihanjem. Schnurrerjev stari priatelj pa je kljub vsemu znal tako sugestivno predstaviti koitus, da so mu ženske, kot je trdil, v takih trenutkih govorile točno tisto, kar so običajno vzdihovale njegove junakinje. Tako je šlo že nekaj časa. Nefiktivne ženske so z njegovimi vsakokrat napornejšimi novostmi lagodno držale korak.

Tako je bil uspešnež, ki je svojo lastno literaturo ponovno našel v življenu, namesto sredi življenja, kjer bi dobro poslušajoč profitiral za svojo literaturo, v škripcih. Ali je bil mladi Frank tudi že tako daleč? »Eno samo ‘odlično prevajalsko delo je opravil Karl Rüdiger Schnurrer’ mi, kot rečeno, popolnoma zadošča«, je Schnurrer še enkrat pomirjujoče navrgel. »In to je, v splošnem, tudi primerno.« Bila je preprosto hladnokrvnost znalca!

»Kdo,« je kljub temu zaklical mladi Frank Müller, »kdo pa si je končno izmislil konstrukcijo, načrt, jo izpeljal iz resničnosti, to pretehtano zgradbo? Ali pa gre morda, kot nam z vseh strani dopovedujejo, v prvi vrsti za lepe besede s priokusom? Kdo je arhitekturo v, ja v nič – tukaj se je dozdevno sam nekoliko ustrašil, a je dokončal trmasto: »spravil?« »Avtor, avtor, nihče drug,« je zdaj uganila Schnurrerjeva žena, presenetljivo obvladana. Tudi ona je včasih pisala povesti, sploh ne čisto slabe, a bržkone le zato, da bi opravičila vse tiste trenutke, v katerih je reagirala otroče, kot spoznavanje sebe, ter da bi se smela s svojimi razvadami in muhami bohotiti in se ob tem še prikazati v lepi luči. In to kljub temu, da je bila

Junger Mann, dumme Jugend

»Ich selbst bin völlig zufrieden mit einer einzigen lobenden Erwähnung am Schluß«, sagte Schnurrer, schlug die Augen nieder, legte den Kopf schief zur rechten Schulter hin, fast als wollte er einnicken. Er sagte das zur Beschwichtigung. Die Geste der Schläfrigkeit gab er obendrauf, um den Aufgeregten am Tisch von einer zweiten Front her abzukühlen.

Der junge Schriftsteller Frank Müller aber ballte weiterhin die Fäuste, schüttelte alle, von Schnurrer gezielt ausströmende Traumversunkenheit ab und zitierte mit einer Stimme, die er bei sich wohl »Tonlage des klirrenden Hohns« nannte und tadellos beherrschte, was das Durchhalten dieser Nuance bis zum letzten Wort betraf: »Der Schriftsteller ist vergleichbar dem Star, der immer nur sich selbst spielen kann, der Übersetzer dagegen ist der Profischauspieler, der in alle Rollen, sich stets verandelnd, schlüpft.«

Eigentlich mußte Schnurrer die ganze Zeit vor Vergnügen brüllen. Er war hellwach. Diesen Nachwuchsautor kannte er kaum, hatte ihn, in harmloser Tücke, nur eingeladen, weil er sich eine besondere Unterhaltung versprach, von der er beim ersten Treffen vor kurzem eine flüchtige Kostprobe genossen hatte: Mit jedem abgebrühten Biegen der Mundwinkel nach unten oder besiegelnden Fallen lassen der Schultern, jeder mäkelnden Dehnung des ä-Lauts, jedem Agieren mit der nicht angezündeten, wie vergessenen Zigarette als demonstratives Opfer an den Ernst der Lage ahmte der junge Mann seinen Meister, sein großes, bekannteres Vorbild nach, übertrieb es natürlich, und das hieß für Schnurrer, daß er sich zusätzlich über seinen Freund, das abwesende Jungautorenidol, amüsieren konnte. Was machte das schon? Die merkten ja beide nichts davon. Nur seine Frau, mit am Tisch, lachte in einem fort Tränen, die sie mit einem heuchlerischen Dauerniesen zu begründen versuchte. Schnurrers alter Freund immerhin verstand sich auf eine so suggestive Darstellung von Beischlafszenen, daß, wie er behauptete, Frauen, die mit ihm in Affären verwickelt waren, in solchen Momenten exakt das zu ihm sagten, was seine Heldinnen zu seufzen pflegten. So ging es schon eine Weile. Die nichtfiktiven Frauen hielten mit seinen von Mal zu Mal mühsameren Neuerungen lässig Schritt.

So saß der Erfolgreiche, der seine eigene Literatur im Leben wiederfand, anstatt im Leben, gut zuhörend, für seine Literatur zu profitieren, in der Klemme. Ob dieser junge Frank auch schon so weit war? »Ein einziges ›Hervorragende Übersetzerarbeit wurde geleistet von Karl Rüdiger Schnurrer: genügt mir vollauf, wie gesagt«, warf Schnurrer noch einmal besänftigend hin. »Und das ist der Sache auch angemessen, generell.« Es war einfach die Gelassenheit des Könners!

»Wer«, rief nichtsdestoweniger der junge Frank Müller, »wer hat denn schließlich die Konstruktion, den Plan ausgedacht, abgeleitet aus der Wirklichkeit, das kalkulierte Bauwerk? Kommt es etwa, wie uns von allen

njena najljubša pesem, včasih od jutra do večera, takšna bedarija kot: »O pardon, ste vi grof Luksemburški? O pardon, ste vi veliki svetovljan?« sicer res z možno različico, namreč to, da je vse skupaj izvajala s francoskim naglasom, kar je zadevo še poslabšalo.

Zadnji pisateljev izbruh je Schnurrerja osupnil. Od tega ga ni odvrnila niti njegova žena. Tega zagrenjenega drgeta ustnic, povezanega z lahnim našpičenjem obeh uhljev, tega mladenič Frank ni mogel posneti po mojstru, po nobenem! To je sedelo kot ulito in vzvišeno nad vsakim dvonom, moralo je biti nekaj stvarnega. Zdaj bi si pa le veljalo natančneje ogledati ta obraz.

Schnurrer za to ni potreboval veliko časa. V hipu mu je bilo jasno. Bil je gol! V mirovanju brez najmanjše gube in gravure, brezizrazen. Bil je golota sama na sebi, čisti meseni akt v javnosti, skoraj ranjen od nagote pri belem dnevu in polžasto mehek. Ko se je ovedel, se je takoj spet začel boriti za obvladanost po napotkih mimike svojega vzornika, zdrknil je dol, celoten moški se je sesedel globoko v stol. To so potrjevale znova iztegnjene roke, kapitulirajoče odprte dlani. Mladi Frank je delal neprestano, in Schnurrer je razumel, da sploh ni mogel drugače. Vsako sekundo je bil zaposlen s tem, da je utrjeval oklep za neoblikovano meso lic, za nejasen lok ustnic. Schnurrer je začel divje kaditi, da mu ne bi bilo treba biti v zadregi pred tako ganljivim in, upal je, da Frank ali Müller tega ne sluti, tako brezupno stisnjениm v kot. Iz tega bi pa zares lahko še kaj nastalo! O bog, kako je mladenič nosljajoče in nergavo in bedasto vlekel tisti »ã« po strogo naučeni lekciji in se pri tem za služeni trenutek umiril.

Schnurrer pa se je, medtem ko je pustil gosta, da je starosvetno po mojstrovo hvalil »dobro kapljico«, videl stati visoko nad reko, kjer je s pobočja gledal dol na kašasto sivo opustošeno pokrajino ladjedelnic in rafinerij. Zdaj se je, v principu, videl celo lebdeti nad vsemi njemu znanimi pokrajinami, tudi nad mestni, če je le ostal viden vsaj še majhen geološki ostanek, in se videl, kako je dolgo dolgo strmel v pod njim razprostrto in pri tem vedno globlje – in ni bilo lahko, bilo je naporno -, zdrknil globoko nazaj v čas, v stoletja, tisočletja, tako da se je pokrajina kazala vedno bolj necivilizirana. Najbrž je to tudi doslej enako počel, a tega o sebi nikoli ni vedel. Tu in tam je pogledal tja, dokler se ni video samo z opazovanjem prestavilo nazaj v predstavljivo prstanje, kot da bi bilo to njegova dolžnost in da bi bilo potem, ko bi bili končno izbrisani časi z vsemi skorjami in lupinami vred in bi se pokazalo tisto najzgodnejše, tudi ponovno doseženo stanje dobrega. Da, šele zdaj je vedel: tako je, komaj verjetno, že od nekdaj, strogo, otročje, počel s svetom.

Seiten weisgemacht wird, in erster Linie auf die schönen, nachgeschmeckten Vokabeln an? Wer hat die Architektur ins, ja ins Nichts -«, hier schien er selbst etwas zu erschrecken, vollendete aber verstockt: »geliefert?« »Der Autor, der Autor, kein anderer«, erriet jetzt Schnurrers Frau, überraschend gefaßt. Auch sie schrieb manchmal Geschichten, gar nicht ganz schlechte, aber wohl nur, um die vielen Momente, in denen sie kindisch reagierte, als sich selbst Durchschauende zu rechtfertigen und mit ihren Untugenden und Ticks wuchern zu dürfen und auch noch gut dazustehen. Und all das, obwohl ihr Lieblingslied, gelegentlich von morgens bis abends, so ein Quatsch war wie: »O pardon, sind Sie der Graf von Luxemburg? O pardon, sind Sie der große Mann von Welt?« mit immerhin einer Variationsmöglichkeit, nämlich der, das Ganze in französischem Akzent vorzutragen, um es noch zu verschlimmern.

Der letzte Ausbruch des Schriftstellers hatte Schnurrer verblüfft. Davon lenkte ihn auch seine Frau nicht ab. Dieses erbitterte Beben der Lippen, gekoppelt mit einem leichten Hochrücken beider Ohrmuscheln, konnte Frank der Junge nicht vom Meister abgesehen haben, von keinem! Es saß wie angegossen und über jeden Zweifel erhaben, es mußte etwas Reelles sein. Nun galt es doch, dieses Gesicht einmal genauer zu betrachten.

Schnurrer benötigte nicht viel Zeit dafür. Er wußte es mit einem Ruck. Es war nackt! Im Ruhezustand ohne die geringste Falte und Gravierung, ausdruckslos. Es war die Blöße schlechthin, ein schierer Fleischesakt in aller Öffentlichkeit, fast wund vor Nacktheit am helllichten Tage und schneckenhaft weich. Zur Besinnung gekommen, kämpfte es schon wieder um Fassung durch die Mienenanweisungen seines Vorbilds, rutschte nach unten, der gesamte Mann rutschte tief in den Sessel. Besiegelnd wieder die gestreckten Arme, die kapitulierend geöffneten Hände. Jung Frank arbeitete ununterbrochen, und Schnurrer verstand, daß er gar nicht anders konnte. Jede Sekunde war er damit beschäftigt, die Rüstung zu festigen für das ungeformte Fleisch der Wangen, den undeutlichen Lippenschwung. Schnurrer begann heftig zu rauchen, um sich nicht genieren zu müssen vor so viel Rührendem und, hoffentlich ohne daß Frank oder Müller es ahnte,rettungslos in die Enge Gedrängtem. Daraus konnte ja wahrhaftig noch was werden! Ach Gott, wie der Junge näselnd und mäklerisch und dämlich das »ä« nach streng gelernter Lektion dehnte und dabei zur Ruhe kam für einen verdienten Augenblick.

Schnurrer aber, während er seinen Gast den »guten Tropfen« altväterlich nach Art des Meisters loben ließ, sah sich hoch über einem Fluß stehen, von einem Hang hinabblickend in die grützgraue Weltuntergangslandschaft der Werften und Raffinerien. Er sah sich sogar im Prinzip jetzt über allen ihm bekannten Landschaften schweben, auch über Städten, wenn noch ein bißchen geologischer Rest sichtbar geblieben war, und sah sich das unter ihm Ausgebreite lange, lange anstarren und dabei immer tiefer - und es war kein Leichtes, sondern eine Anstrengung -, tief zurück sinken in die Zeit, in Jahrhunderte, Jahrtausende, so daß sich die Landschaft immer unzivilisierter zeigte. Er hatte es bisher wohl meist so gemacht, es aber nie von sich gewußt. Er sah hin und wieder hin, bis er

das Angeschaute durch bloßes Betrachten in einen vorstellbaren Urzustand zurückversetzt hatte, als wäre das seine Pflicht und als wäre dann, wenn schließlich die Zeiten mit allen Krusten und Schalen wegstäubten und das Früheste zum Vorschein käme, auch der Zustand des Gutseins wieder erreicht. Ja, er wußte es erst jetzt: So hatte er es, kaum zu glauben, schon immer, streng, kindisch, mit der Welt gemacht.

Ženska v blazinah

Nekoč sem obiskovala zelo staro žensko, ki je vedno sedela v postelji. Za posteljo, ki so jo bili pomaknili k oknu, je stala s črnimi letvami okrašena, valovito marogasta omara. Njeni številni odprti predali in police so bili izpraznjeni, ostala je le fotografija moškega s klobukom, ki je kadil pipo. Nikoli nisem opazila, da bi obrnila glavo nazaj proti njej, s svojega mesta je že ni mogla več videti. Nad njeno glavo je bila v vratih omare majhna luknja. Iztrgani držaj so nadomestili z žičnato zanko in kavljem. Z okna je padalo nekaj svetlobe na rdeče karirasto pernico in na blazino z modrimi nageljnimi. Med okensko polico in telo ženske je bila zatlačena druga, rumenkasta odeja, da bi jo zaščitila pred nočnim hladom. Preostali del sobe je stal v temi, in pod rdeče karirasto pernico si je pogosto potegnila do čez prsi še tenko volneno odejo.

»Tukaj je vse natanko tako, kot hoče imeti,« je rekla hčerka. Poslušala sem jo, in ko je sobo zapustila, sem rekla glasno: »Malajski medved je zdaj sam. Eden od njiju, samček ali samička, je izginil. Medved, ki je ostal, hodi gor in dol po betonu, brez šuma. Le tuje z vedrom, ki sta pred kletko pulila plevel, sta govorila.« Nato sem nekaj časa molčala. Sicer pa tudi ne bi mogla tako nadaljevati. Besede so morale prispeti do nje, najti pot vanjo, in potem, veliko pozneje, bi mi naposled odgovorila. Živalski vrt je zanimal naju obe. Druge dni sem ji pripovedovala, ker je nekoč bila strastna zbirateljica in si je dala od ljudi, ki so popotovali, prinesti kamne, večinoma brez kakršne koli vrednosti, ki pa jih je opremila z natančnimi napisimi najdišča, prinašalca in letnice, in ki so v teku njenega dolgega življenja zaradi energičnega razvoja turizma postali za vsakogar »kamni z vsega sveta«, kakor je svojo zbirko imenovala, druge dni torej sem ji pripovedovala o razstavljenih predmetih v neki trgovini z minerali, o iskrečih se, včasih kot s snegom prekritih kristalih, v vitrinah zaprtih sončnih vzhodih in zahodih nad vrhovi gora, ki jih čuvajo varnostne ključavnice, o raznovrstnem žarenju, zapečatenem v najbolj blešečem trenutku.

Še nekaj tretjega je bilo, o čemer sem ji lahko poročala. To so bili pomembni dogodki iz sosedstva, tatvina, nenadna poroka lahkožive gospe Hoffmann, loterijski dobitek, pretep med članom sekte Schmidtom in invalidom Karлом. Vse to, podano z močnim glasom in s precejšnjimi premori, jo je na njen način zdramilo: smehljala se je zmajujoč z glavo in, če sem le dovolj potrpežljivo čakala, počasi poželjivo sprejela. Oblečena je bila v nežno modro, vatirano nočno jopico, ki ji ni pokrivala rjavo lisastih suhih podlahti. Njene roke so grabile vogale blazin, njeni lasje, razločil si skoraj vsak posamezni las, so bili sivi, le ob straneh beli in počesani strogo nazaj v majhen vozел, kot da vleče majhna težka železna krogla s svojo težo vse lase v tilnik. Mačka, ki ji je v začetku mojih obiskov kot žitka tekočina polzela med otrdelimi, ukrivljenimi prsti, že dolgo ni več živa.

»Orangutanka je ponosno predstavila svojega mladička. Ta se je je trdno oklenil in se zaril v njen kožuh ter le poredko pogledal iz njega. A za konec

Die Frau in den Kissen

Früher besuchte ich eine sehr alte Frau, die immer in ihrem Bett saß. Hinter dem Bett, das man ans Fenster gerückt hatte, stand ein mit schwarzen Leisten verzierter, wellig gemaserter Schrank. Seine vielen offenen Fächer und Borde waren leer geräumt bis auf das Foto eines Mannes, der einen Hut trug und Pfeife rauchte. Ich sah nie, daß sie den Kopf dorthin zurückdrehte, sie konnte es wohl von ihrem Platz aus nicht mehr. Über ihrem Kopf befand sich ein kleines Loch in der Schranktür. Den herausgebrochenen Griff hatte man durch eine Drahtschlinge und einen Haken ersetzt. Von dem Fenster fiel ein wenig Licht auf das rotkarierte Oberbett und die blauen Nelken des Kissens. Zwischen Fensterbrett und Körper der Frau war zum Schutz gegen die Nachtkühle von außen eine zweite, gelbliche Decke gestopft. Das übrige Zimmer blieb im Dunkeln, und unter dem rotkarierten Federbett zog sie oft noch eine dünne Wolldecke bis über ihre Brust.

»Hier ist alles genauso, wie sie es haben will«, sagte die Tochter. Ich hörte es an, und als sie das Zimmer verlassen hatte, sagte ich laut: »Der Malaienbär ist jetzt allein. Einer von beiden, Männchen oder Weibchen, ist verschwunden. Der übriggebliebene geht auf dem Beton hin und her, ohne Geräusch. Nur zwei Ausländer, die vor seinem Käfig Unkraut in einen Eimer jäteten, haben gesprochen.« Danach schwieg ich eine Weile. Ich hätte auch gar nicht so fortfahren können. Die Wörter mußten bei ihr eintreffen, einen Weg suchen in sie hinein, und schließlich würde sie mir, viel später, antworten. Der Zoo interessierte uns beide. An anderen Tagen erzählte ich ihr, da sie einmal eine leidenschaftliche Steinsammlerin gewesen war und sich von Leuten, die Reisen machten, Steine, meist ohne irgendeinen Wert, mitbringen ließ, die sie aber genau beschriftete mit Angabe des Fundorts, des Überbringers und Jahres, und die im Laufe ihres langen Lebens durch das energische Voranschreiten des Tourismus für jedermann »Steine aus aller Welt« wurden, wie sie die Sammlung nannte, an anderen Tagen also erzählte ich ihr von den Ausstellungsstücken einer Mineralienhandlung, von den funkeln den, manchmal wie mit Schnee bedeckten Kristallen, in Vitrinen eingesperzte Sonnenauf- und -untergänge über Bergspitzen, von Sicherheitsschlössern bewachte, vielfache Arten des Glühens, versiegelt im leuchtendsten Augenblick.

Es gab noch etwas Drittes, von dem ich ihr berichten konnte. Das waren wichtige Ereignisse aus der Nachbarschaft, ein Diebstahl, die plötzliche Hochzeit der leichtlebigen Frau Hoffmann, ein Lotteriegewinn, eine Schlägerei zwischen dem Sektenmitglied Schmidt und dem Invaliden Karl. All das, mit kräftiger Stimme und beträchtlichen Pausen vorgetragen, ließ sie auf ihre Art herumfahren: Sie lächelte kopfschüttelnd, wenn ich nur geduldig wartete, nahm es in langsamer Begierigkeit auf. Sie trug ein zartblaues, wattiertes Bettjäckchen, das die braun gefleckten, mageren Unterarme nicht bedeckte. Ihre Hände griffen die Zipfel der Kissen, ihre Haare

je paznik, ko je čistil popločena tla, smel prijeti malega za roko. Stara mu je celo metlo pridržala.» Ta stavek sem povedala brez nejevolje, kot da gre za pogovor med nama, izgovorila sem ga še glasnej kot prvega, čeprav ni na prvega reagirala niti z najskromnejšim, zame prepoznavnim znamenjem. Nisem vedela, kaj sploh še prodre do nje. Kamne je bila vrgla proč, hči je morala odstraniti vse spominke in darila iz omare in fotografije lastnega moža ni več pogledala. Bilo je prvič, da mi ni pokazala, ali še razume moje besede. Kadar sem ji pripovedovala o živalskem vrtu, se je doslej še vedno zdrznila v primernih presledkih. Bila sem odločena, da ji že kmalu ponudim naslednjo posebnost s pohoda v živalski vrt, ki sem si jo posebej zanjo vtišnila v spomin. Zaenkrat pa sem še molče opazovala njene roke, ki so danes do polovice tičale v gubah posteljnine, močno zgubana usta, stisnjena na najmanjšo možno mero, razločen, a ne močno izbočen nos, oči v barvi jopice, ki so jih skoraj zapirale velike, bele, kot svilen papir tenke veke, a najtemeljiteje k meni obrnjeno uho. Bilo je ogromno, izredno fino izdelano uho, največje, kar sem jih, sorazmerno z obrazom, kdaj opazila pri ljudeh. Zdelo se je, da je v prizadevanju, da bi še moglo sprejemati glasove obdajajočega ga sveta, kar naprej in bolj koprneče raslo. Še nikoli se ga nisem dotaknila. S katerimi preprostimi, a vendar tudi ostrimi signali bi lahko še enkrat razsvetlila temo njenih čutov, prodrla do tega ušesa, da bi se na koncu veka vendarle dvignila, da bi se za hip odprla stisnjena usta, medtem ko bi posredovana slika, potem ko bi jo zadela kot kratek, dobrodejen udarec, nekaj časa nepremično obstala v njej in žgala?

»Mandrila,« sem torej rekla, skoraj že vpila, »najstarejšega, tistega z lepimi modrimi črtami na obrazu, so krmili z ruskimi črkami. B-ja najprej ni spravil skozi rešetko, pri tem pa so vrabci letali z lahkoto ven in noter.« Pomolčala sem. Ni se zganila, le njeno srce, njen pulz sta očitno tiho bila in prek navznoter izginulih ustnic je gotovo prihajalo lahno dihanje.

»V veliki restavraciji sem spet jedla ocvrt krompirček in klobasicce. Nekaterim so prinašali hrano pod obokanimi srebrnimi pokrovi. Redkokdaj sem slišala, da bi ljudje tako brez zadrege kašljali. Kar naprej je izbruhnilo v kakšnem kotu, lajanje in trobljenje. Po hrupu živali zunaj so ti notri izgubili vse zadržke in so jih, pod pretvezo kihanja in odkašljevanja, z veseljem posnemali.« Že majcen drhtljaj izrazitih nosnic bi hvaležno razumela kot smehljaj. Pa ga nisem videla, videla sem črna brezna omare zadaj za posteljjo, ki so bila prazna, razen fotografije moškega, ki bi lahko bil star Tirolec, na srednji, poškodovani, na zunanjem robu večkrat vrezani plošči, in od strani sem videla njene oči. Ni jih hotela ne zapreti ne prav odpreti, in nisem vedela, ali me s tistimi ogromnimi lijaki tenkih, bledih uhljev posluša.

»Mimo kletke z risi je pametno, pravzaprav svečano gledajoč otrok privedel odraslega moža. Duševni bolnik, odrasli. To si spoznal po strašno občutljivi koži. Ves moški je deloval, kot da bi bil gol in je bržkone za zaščito, da se ne bi zdel razgaljen, imel na glavi klobuk, klobuk iz mehke klobučevine v tej vročini.«

»In levi!« sem takoj zatem zaklicala, »leva sem resnično presenetila pri poskusu parjenja! Lev in levinja, kralja, sta ležala drug nasproti drugemu,

waren fast einzeln erkennbar, grau, nur an den Seiten weiß und umweglos nach hinten zu einem Knötchen gekämmt, als risse eine kleine schwere Eisenkugel alle Haare durch ihr Gewicht in den Nacken. Die Katze, die ihr am Anfang meiner Besuche wie eine elastische Flüssigkeit durch die harten, gekrümmten Finger gegliitten war, lebte schon lange nicht mehr.

»Das Orang-Utan-Weibchen führte stolz sein Junges vor. Es hatte sich fest ins Fell der Mutter geklammert und sah nur selten daraus hervor. Aber zum Schluß, als der Wärter den Fliesenboden sauber spritzte, durfte er die Hand des Kleinen halten. Die Alte packte dafür solange seinen Besen.« Ich sagte diesen Satz unverdrossen, als würde es sich zwischen uns um eine Unterhaltung handeln, ich sagte ihn noch lauter als den ersten, obschon sie auf den nicht mit dem bescheidensten, mir erkennbaren Zeichen reagiert hatte. Ich wußte nicht, was noch zu ihr gelangte. Sie hatte die Steine weggeworfen, die Tochter alle Andenken und Geschenke vom Schrank räumen lassen und betrachtete das Foto ihres eigenen Mannes nicht mehr. Zum ersten Mal verriet sie mir nicht, ob sie meine Worte noch verstand. Wenn ich vom Zoo erzählte, war sie bisher noch immer in gehörigen Intervallen zusammengezuckt. Ich war entschlossen, ihr schon bald die nächste Besonderheit meines Zooganges, die ich mir extra für sie eingeprägt hatte, anzubieten. Noch betrachtete ich aber stumm ihre Hände, die heute halb in den Ritzen ihres Bettzeuges steckten, den stark gekräuselten, auf sein kleinstes Maß geschrumpften Mund, die deutliche, aber nicht sehr vorspringende Nase, die von großen, weißen, seidenpapier-dünnen Lidern fast verschlossenen Augen in der Farbe des Jäckchens, am gründlichsten jedoch das mir zugewandte Ohr. Es war ein riesiges, außerordentlich fein gearbeitetes Ohr, das größte, das ich im Verhältnis zum übrigen Gesicht je bei einem Menschen bemerkt habe. Es schien, im Bemühen, die Laute der umgebenden Welt noch empfangen zu können, immer weiter, sehnsgütiger gewachsen zu sein. Ich hatte sie noch nie berührt. Mit welchen einfachen, aber doch auch grellen Signalen konnte ich die Dunkelheit ihrer Sinne noch einmal aufhellen, zu diesem Ohr vordringen, so daß am Ende das blasse Lid sich höbe, der eingerollte Mund sich öffnete für einen Moment, während das übermittelte Bild, nachdem es sie getroffen hatte als kurzer, wohlätiger Schlag, eine Weile unbeweglich in ihr stand und brannte?

»Der Mandrill«, sagte ich also, schrie es beinahe schon, »der älteste, der mit den schönen blauen Linien im Gesicht, wurde mit russischen Buchstaben gefüttert. Das B hat er zuerst nicht durchs Gitter gekriegt, dabei flogen ganze Spatzen mühelos raus und rein.« Ich verhielt mich still. Sie rührte sich nicht, nur ihr Herz, ihr Puls mußte leise schlagen, ein leichtes Atmen mußte über die nach innen verschwundenen Lippen gehen.

In dem großen Restaurant habe ich wieder Fritten und Würstchen gegessen. Manchen wurde das Essen unter gewölbten silbernen Deckeln gebracht. Selten habe ich Leute so ungeniert husten gehört. Dauernd brach es in irgendeiner Ecke los, ein Bellen und Trompeten. Nach den Geräuschen der Tiere draußen hatten die drinnen alle Zurückhaltung verloren und machten es ihnen, unter dem Vorwand von Nießen und Räuspern,

zelo dolgo, in sta se kar naprej gledala. Nato sta vstala, se malo sprehodila, vse sta počela skupno in usklajeno. Drug ob drugem sta korakala skozi ogrado, kot da gresta naravnost noter v Noetovo barko. Potem pa nena-doma poskus parjenja. Oba sta na kratko zarjovela in potem vendar ne opravila.«

»In seveda vedno neotesani ljudje, ki samovšečno ogovarjajo te elegantne živali, krulijo pred kletkami in se postavlajo z imeni, ki so jih prebrali na ploščici, običajno v bleščečih, brezobličnih anorakih, ta dan pa prepoteni v tropskih srajcah.« Bi se zdrznila, če bi zakričala: »Gori!«? Pričovala sem kot za stavo z njenim molkom, v otopelost, v naraščajoče nezaznavanje njenih čutov, v njeno odtekanje sem pričovala svoje podrobnosti, kot zadnje rešetke, zapore, kot zavorne luči v njen somrak, ki se je širil. Omenjala sem trenutke pred zvermi v kletkah, ki so uročene v svoji divjosti pihale in grozile, vendar nikoli lovile, in pred rastlinojedci, blagimi, ki so bili kot obrušeni kamni in ki niso bili nikoli pregnanji. Še enkrat sem ji hotela vreči majhne stvari.

Svetloba z okna ji je padala na obraz, ki ga je imela obrnjenega tja in hkrati, skozi pernico, proti tlom. Vse njeno telo je bilo na potovanju, negibnem in brez besed, videla sem to in prenehala zganjati hrup proti temu. Hrbet in glava sta že rasla iz odej kot tričetrtinski krog, zdaj naj bi se vrzel še zaprla, zadnji delček, proti deskam, proti kleti, proti temni zemlji. Bila je žitka tekočina, ki se nam je, v nežni svojeglavosti, vsem izmikala in čutila sem, da je začela ustvarjati vrtinec, ki je lovil, vsesaval vase vse trdne posamične slike in vse moje dogodke iz sosedstva in že zdavnaj vse spominske predmete iz te sobe, tako da je vse sodelovalo v njenem polzenju. Jemala je, s svojim tihim, slabotnim ostankom življenja je jemala s seboj vse, in vsa trdnost je kopnela, se razapljal vanjo in se tako premešana skupaj z njo krivila nazaj v lok, tudi omara, hčerka v sosednji sobi, jaz in močni, tihi bivoli in besneče opice na svojih vrveh in drevesih za plezanje. Vsi smo se začeli premikati, vsi smo se znašli v njenem nezadržnem toku. Ne da bi se ozirala na nas, nas je spremenila, in skupaj z njo nas je odplaknilo, iz svetlosti zanesljivih obrisov, in odtlej tega ne pozabljamo več in vemo to ves čas, v tisto, in tega se še bojimo, ne mehko, toplo, tiho, ne trdo, mrzlo, glasno, a slutimo: neskončno popustljivo globino.

(1984)

mit Vergnügen nach.« Schon ein winziges Zittern der auffälligen Nasenflügel hätte ich dankbar als Lächeln verstanden. Ich sah es aber nicht, ich sah die schwarzen Höhlen des Schranks hinter dem Bett, die leer waren bis auf das Bild des Mannes, er hätte ein alter Tiroler sein können, auf der mittleren, beschädigten, an der Außenkante mehrfach eingeschnittenen Platte, und ich sah ihre Augen von der Seite. Sie wollte sie weder schließen noch richtig öffnen, und ich wußte nicht, ob sie horchte mit den riesigen Trichtern der dünnen, bleichen Ohren.

»Am Käfig mit den Luchsen wurde ein erwachsener Mann vorbeigeführt, von einem vernünftig, ja feierlich blickenden Kind. Ein Geisteskranker, der Große. Man erkannte es an der schrecklich empfindlichen Haut. Der ganze Mann wirkte nackt und hatte wohl zum Schutz, um nicht so entblößt zu erscheinen, einen Hut auf, einen Filzhut bei der Hitze.«

»Und die Löwen!« rief ich gleich hinterher, »die Löwen habe ich wahrhaftig bei einem Paarungsversuch überrascht! Der Löwe und die Löwin, die Könige, lagen einander gegenüber, sehr lange, und sie sahen sich immerfort an. Dann erhoben sie sich, gingen ein Stück, alles machten sie gemeinsam und aufeinander abgestimmt. Sie schritten nebeneinander durch das Freigehege wie geradewegs in die Arche Noah hinein. Dann plötzlich der Paarungsversuch. Beide haben kurz gebrüllt und es dann doch nicht gemacht.«

»Und immer die ungeschlachten Leute natürlich, selbstgefällig auf die eleganten Tiere einredend, gröhrend vor den Käfigen und mit den von den Schildern abgelesenen Namen prahlend, in glänzenden, formlosen Anoraks sonst, an diesem Tag schwitzend in ihren Dschungelhemden.« Wäre sie aufgeschreckt, wenn ich geschrieen hätte: »Es brennt!? Ich erzählte um die Wette mit ihrem Schweigen, in die Dumpfheit, die zunehmende Ungeschiedenheit ihrer Sinne, in ihr Dahinfließen erzählte ich meine Einzelheiten wie letzte Gitter, Sperren, als Bremslichter in ihre Dämmerung, die sich ausbreitete. Ich erwähnte die Momente vor den Raubtieren in ihren Käfigen, in ihrer Wildheit festgebannt, fauchend und drohend, doch niemals jagend, und vor den Pflanzenfressern, den sanften, die wie abgeschliffene Steine waren und niemals verfolgt wurden. Kleine Gegenstände wollte ich ihr noch einmal zuwerfen.

Das Licht vom Fenster fiel auf ihr Gesicht, das sie dorthin und zugleich, durch die Federbetten hindurch, dem Erdboden zugeneigt hielt. Ihr ganzer Körper befand sich auf einer wortlosen, reglosen Wanderung, ich sah es und lärmte jetzt nicht mehr dagegen an. Rücken und Kopf wuchsen schon als Dreiviertelkreis aus den Decken, nun sollte sich die Lücke noch schließen, das letzte Stück, den Brettern, dem Keller, der finsternen Erde zu. Sie war eine elastische Flüssigkeit, die uns allen entglitt, in zartem Eigensinn, und ich spürte, daß sie begann, einen Strudel zu bilden, der alle festen Einzelbilder und alle meine Ereignisse aus der Nachbarschaft und schon längst alle Erinnerungsstücke aus diesem Zimmer einfing, einsaugte, so daß alles an ihrem Fließen teilnahm. Sie nahm, sie nahm mit ihrem stillen schwachen Lebensrest das alles mit, und alle Festigkeit schmolz dahin, schmolz in sie hinein und so vermengt krümmte es sich

gemeinsam mit ihr in die Kurve zurück, auch der Schrank, die Tochter im Nebenraum, ich und die starken, stillen Büffel und die rasenden Affen an ihren Seilen und Kletterbäumen. Wir alle gerieten in Bewegung, in ihr nicht aufzuhaltendes Strömen. Ohne uns zu beachten veränderte sie uns, und mit ihr schwenkten wir ab, aus der Helligkeit der zuverlässigen Umrisse, und wir vergessen es nicht mehr seitdem und wissen es die ganze Zeit, in die, und noch fürchten wir das, nicht weiche, warme, leise, nicht harte, kalte, laute, wir ahnen aber: unendlich nachgiebige Tiefe.

(1984)

Travnik

»Tega dedca ne morem,« je, ne da bi bila vprašana, iz svojega obsežnega telesa zašepetala ženska, ki je v čakalni izbici, drugače se ji ni dalo reči, sedela nasproti mene, »ne morem ga več prenesti. Že celo uro razpreda in premleva o svojih boleznih. Človek jih ima sam na tisoče, povsod, zgoraj, spodaj, spredaj, zadaj, od prstov na nogi do lasnih končičev, kar poglejte me, prekomerna teže, ja, prekleti, kaj pa sploh jem, saj ne smem ničesar jesti, sem alergična na vse, na sol, poper, muškat, na absolutno vsako začimbo, tam, kjer pride vse spet ven, je koža čisto odrgnjena, razžrta in zasmojena, si lahko mislite, grozota, čakati tu dopoldne in opoldne, curry, paprika, fondor, nič! Ne morem več sedeti, ne več sedeti, ne več sedeti! To ni debelo, to je predispozicija, je bolezen. Na starost, mi je že bilo prerokovano, sem na vozičku, nič ne pomaga več, širje strokovnjaki ne pomagajo več, hrbet: popolnoma uničen, se premalo gibam, posodo pomivam sede, odtod tolšča, kako naj se premikam s temi utežmi okrog in okrog kosti? Povrh pa ta dedec. Oslepel bo, ima sladkor. Jaz že vem, kar naprej o njegovi bolezni, če ne bolezen, pa vojno ujetništvo, moj bog. Moj bog, 1955 se je vrnil kot eden zadnjih, iz ruskih step, lepa pokrajina, znam na pamet, bil pri oklopni pehoti, to so ekstra pridržali! No in! Kaj nam to danes koristi! Preračunajte, kako dolgo je od tega! Potem spet bolezen. Slabo mi postane ob tem dedcu. Debele noge, debeli prsti, debel tilnik, debela zadnjica. Zlahka pozabljam, tudi ljudi, vse. Zaradi tega sem ogorčena, ni mi všeč, vendar lahko vse, tudi prijatelje, na kratko odpravim. Kar je mimo, je mimo. Žalostno! Strašno! Zakaj pa tudi umirajo vsi tako hitro. Bili tukaj in zbrisani. Kaj pa je bilo potem vse skupaj vredno? Ob tem res lahko takoj izgubiš spomin! Nobene davčne uprave, nobenega pokojninskega zavarovanja, nobene glasovnice, nobene driske, nobene zapeke. Jaz zase, kar bi bilo najlepše, bi bila zares najraje nevidna. Proč in te ni več, kot peresce lahno te odpihne s prizorišča, semenski kosmiček, kako čudovito, sapica. Kakšna sreča: ni me več, ni me več. Proč in pozabljen, vendar še živa. Nora sem na to, junijski travniki, visoke trave, nobena bilka odrezana, kako cvetijo in trepetajo in opravljojo in izvajajo in se valijo kot deroče vode in se nenadoma tudi zvrtinčijo, otočki, v nasprotni smeri, v šali, v vetrju, to megličavo, to kot pena lahko, ali skrbi za to sonce, cvetenje, dež, ne vem. Pasja trava in trstična pisanka. Munec in pasji rep in travniški lisičji rep in hkrati: vse vseeno, imena in spet: nobenih imen, vse samo travnik, udarja ob robove gozdov, najbolje oblačno nebo, morda. To je zame najlepše, to si ogledujem, ob tem se mi srce na stežaj odpre, in jaz postajam majhna, vedno manjša, tenka in mršava in suha in nitka in potem, potem me ni več, je samo še travnik, visok, tako visoko valujoč, nihajoč, zibajoč se, kot prijetno okajen, od mene pa nič, ujel me je, pljusknil je čez rob, se poveznil nad menoj, in končno sem to, kar hočem. Me prepoznate? Kako iz bujnega travnika in sočnega pašnika in močvirnatega travnika česnam in šepetam z bilkami, kako samo čvekam in šepetam predse, predse.«

Prevedla Anja Uršič

Die Wiese

»Ich kann den Kerl«, flüsterte ungefragt aus ihrem ausgedehnten Körper heraus die Frau, die mir im Wartestübchen, anders ließ es sich nicht nennen, gegenüberüberß, »kann ihn nicht mehr ertragen. Prahmt und röstert seit einer Stunde von seinen Krankheiten. Tausende hat man selbst, überall, oben, unten, vorn, hinten, vom Zeh bis zu den Haarspitzen, sehen Sie mich nur an, Übergewicht, ja verdammt noch mal, was esse ich denn, darf ja gar nichts essen, bin allergisch gegen jedes, Salz, Pfeffer, Muskat, absolut jedes Gewürz, da, wo alles wieder rauskommt, ist die Haut ganz wund, verärtzt und verbrannt, können Sie sich denken, ein Hammer, hier am Vormittag und Mittag zu warten, Curry, Paprika, Fondor, nichts! Ich kann nicht mehr sitzen, nicht mehr sitzen, nicht mehr sitzen! Das ist nicht fett, das ist Veranlagung, ist Krankheit. Im Alter, ist mir schon prophezeit, stecke ich im Rollstuhl, nichts hilft mehr, vier Fachkräfte helfen nicht, der Rücken: total kaputt, bewege mich zu wenig, spüle im Sitzen, daher das Fett, wie soll ich mich rühren mit diesen Gewichten an den Knochen ringsum? Dazu dieser Kerl. Wird blind werden, hat Zucker. Ich kenn' das ja, immerzu von seiner Krankheit, wenn nicht Krankheit, dann Kriegsgefangenschaft, mein Gott. Mein Gott, 1955 zurückgekehrt als einer der letzten, aus den russischen Steppen, schöne Gegend, kenn's auswendig, war Panzergrenadier, die wurden extra festgehalten. Na und! Was nutzt uns das heute! Rechnen Sie nach, wie lange das her ist! Dann wieder die Krankheit. Der Kerl macht mich krank. Fette Beine, fette Finger, fetter Nacken, fetter Hintern. Ich vergesse leicht, auch Menschen, alles. Es erbittert mich, es gefällt mir nicht, aber ich kann alles, auch Freunde, leicht abtun. Was vorbei ist, ist vorbei. Traurig! Fürchterlich! Warum sterben auch alle so schnell dahin. Dagewesen und wegrasiert. Was war dann aber das Ganze wert? Da kann man doch gleich das Gedächtnis verlieren! Kein Finanzamt, keine Rentenversicherungsanstalt, kein Wahlzettel, kein Durchfall, keine Verstopfung. Ich selbst, was das Schönste wäre, im Ernst: möchte unsichtbar sein. Weg und verschwunden, von der Bildfläche federleicht weggeweht, ein Samenflöckchen, wie reizend, ein Hauch. Was für ein Glück: nicht mehr da, nicht mehr da. Weg und vergessen, doch lebendig noch. Bin verrückt danach, Juniwiesen, hohe Gräser, kein Halm geschnitten, wie sie blühen und zittern und tun und machen und geschoben werden wie Wassermassen und plötzlich auch kreiseln, Inselchen, rundumgeschwenkt, im Spaß, im Wind, dieses Dunstige, schaumartig Leichte, ob die Sonne dafür sorgt, das Blühen, der Regen, ich weiß es nicht. Knäuelgras und Rohrglanzgras. Wollgras und Kammgras und Wiesenfuchsschwanz und gleichzeitig: alles egal, die Namen und wiederum: keine Namen, alles Wiese, schlägt gegen Waldränder, trüber Himmel am besten, vielleicht. Das ist mein Schönstes, das sehe ich an, da geht mir das Herz so sperrangelweit auf, und ich werde klein, immer winziger, dünn und mager und dürr und ein Faden und dann, dann bin

Viri

pripovedi *Zgaga*, *Poredni gumb* in *Mladi mož, neumna mladost* so iz zbirke *Schnurrer*,
pripoved *Ženska v blazinah* je iz zbirke *Sem ter tja drveči vlaki*,
pripoved *Travnik* je iz zbirke *Travnik*

ich nicht mehr da, da ist nur noch die Wiese, die hoch, so hoch wogende, schwankende, schaukelnde, wie schön beschwipst, von mir aber nichts, sie hat mich geschnappt, ist übergeschwappt, über mich gestülpt, und endlich bin ich das, was ich will. Erkennen Sie mich? Wie ich quassele und flüstere mit den Halmen aus der Fettwiese und der Fettweide und der Feuchtwiese heraus, nur quatsche und flüstere vor mich hin, vor mich hin.«

Quellen

Erzählungen *Der Störenfried*, *Böser Knopf* und *Junger Mann, dumme Jugend* stammen aus dem Band *Schnurrer*,

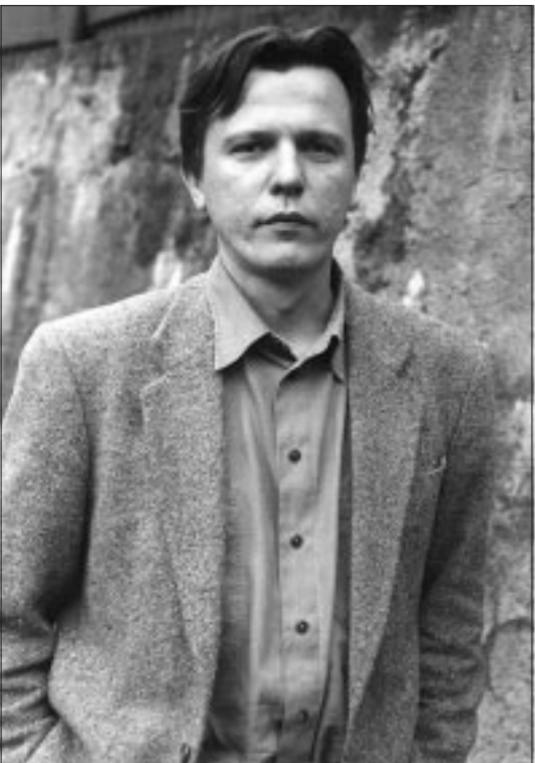
Erzählung *Die Frau in den Kissen* stammt aus dem Band *Hin- und herbrausende Züge*,

Erzählung *Die Wiese* stammt aus dem Band *Die Wiese*

Rojen 1961 v Šumperku. Češki prozaist. Odraščal je v Ostravi, kjer vse do danes živi in dela kot tehnični prevajalec iz angleščine. Obiskal je Anglijo, Kanado in ZDA, prevaja tudi beletristiko. Piše romane in zgodbe. Izdal je knjige *Středověk* (Srednji vek, 1995), *Boží lano* (Božje naročje, 1998), *Prázdniny* (Počitnice, 1998), *Černý beran* (Črni oven, 2000), *Kudy šel anděl* (Kam je šel angel, 2003). Pred izdajo je njegova nova knjiga kratkih zgodb.

Born 1961 in Šumperk, Czech republic. Fiction writer. He grew up in Ostrava where he lives and works as an English translator (both literary and technical). He travelled to England, Canada and the United States. He writes novels and short stories. So far he published five books: Middle Ages, 1995, The Embrace of God, 1998, Vacations, 1998, Black Ram, 2000, and Where has the Angel Gone, 2003.

Jan Balabán

Spremembe

Doktor Satinský se je odločil, da bo živel drugače. Do zdaj je živel kot žival. Vsak dan je pil in se basal s hrano iz bifejev. Delal je v bolnišnici kot zidarski pomočnik. Sramoval se je tega in se bal delovodje. Pred tem je bil zaposlen na mikrobiološkem raziskovalnem institutu. Bil je tako rekoč oče projekta otrok iz epruvete. Morda ga je Bog, v katerega ni verjel, za to kaznoval. Spravil ga je na kolena. Zapletel se je z natakarico iz izrazito seksualnim obnašanjem in čokoladnim nadevom. Uničil si je družino. Začel je popraviti in spati z glavo na barskih mizicah. Najprej je odfrčal z instituta, potem pa še od natakarice.

Škatle s knjigami, nekaj perila, obleka, podedovana po očetu, sto dvajset kil žive teže in plašč, tako težek, da je namesto zapenjanja uporabljal verigo od zamaška na kadi, in lopata pri zidarjih v bolnišnici. Še vedno ni mogel verjeti. Otopen je in iskal jedro problema v kozmični filozofiji. Razmišljaj je o vsem, kar lahko obstaja, pa on za to ne ve. Na kakšen način obstaja stvar, ki je zanj ni, ker mu ni vstopila v zavest. Popival je in premišljeval o tem, zakaj sploh kaj vstopa v zavest in, če vstopi nekaj, zakaj ne vse. Ni znal tega odeti v besede. Dolgo je sedel na balkonu, se s čelom opiral ob ograjo in molčal, nato je rekel: Hm, in spet molčal. Poskušal si je predstavljati to, česar si ne more predstaviti, ker obstaja zunaj njegovih predstav.

Z dela je hodil domov v delovnem kombinezonu. Vedno je šel naravnost v klet, tam se je preoblekel v pulover in trenirko in se z dvigalom odpeljal do stanovanja, ki mu ga je prepustila mati, ko je tako žalostno končal. Njegova delovna obleka je obstajala v kleti. Vedel je zanjo. Njegova žena in sin sta obstajala pri ženinih starših, tudi to je bilo v redu, tudi zanju je vedel, toda nekje v globinah vesolja ali v mikrosvetu, tam se gibljejo entitete, o katerih nima pojma, in to je neznosno.

Čepe je pil jabolčno vino kar ob hladilniku, ki ga je spet izpraznil do zadnje drobtine. Ni imel denarja in čutil je neznosno muko, ker ne ve o stvareh, ki so. On vendar ni nikakršen agnostik kot Tatjana. Tatjana je bila zelo lepo predbrzno dekle z velikimi ustmi. Spoznal jo je v gostilni. Rekla mu je: Česar se ne spominjam, ne obstaja, in hotela, da gre z njo plesat v klub Kobra. Ni šel. Bilo bi vseeno, če bi vzela s seboj medveda. Bil bi manj smešen kot stodvajsetkilski biolog v puloverju in trenirki. Tatjana je bila bistre glave in na svojem natančno zamejenem ledu je drsala z virtuoznostjo angleške drsalke. Kaj je za ograjo, je ni zanimalo. Enkrat sta spala skupaj, a ni bilo dobro. Doktor Satinský je smrdel po potu, zato sta morala spiti veliko vodke, potem pa je bilo vse skupaj bolj podobno boju dveh slepcev. Še naprej sta se srečevala, vendar s tem nista več poskušala. Doktor Satinský prav tako ni mogel razumeti, da Tatjane sploh ne moti, da ne ve ničesar o tem, o čemer tudi on ne ve ničesar, to je bilo za znoret.

Odložil je prazno steklenico na tla in pojedel zadnji trikotnik topljenega sira, ki je ostal v hladilniku. Bil je pijan in si ni znal pomagati. Razmišljaj je

Proměny

Doktor Satinský se rozhodl, že bude žít jinak. Dospod žil jako zvíře. Denně pil a přejídal se bufetovou stravou. Pracoval v nemocnici jako přidavač u zedníků. Styděl se za to a bál se předáka. Dříve působil ve výzkumném ústavu mikrobiologickém. Byl takříkajíc otcem projektu dítěte ze zkumavky. Možná že Bůh, ve kterého nevěřil, jej za to potrestal. Srazil ho na kolena. Zapletl se s barmankou s výrazným sexuálním chováním a čokoládovou náplní. Zničil si rodinu. Začal chlastat a usínat s hlavou na barových stolcích. Vypadl z výzkumu a posléze i od barmanky.

Krabice s knihami, nějaké prádlo, oblek po otci, sto dvacet kilo živé váhy a kabát tak těžký, že místo poutka používal řetízek od špantu od vany, a lopata u zedníků v nemocnici. Pořád tomu nemohl uvěřit. Zatvrtil se a hledal jádro problému v kosmické filozofii. Přemýšlel o tom, co může být a on o tom neví. Jakým způsobem existuje věc, která pro něj není, poněvadž mu nevstoupila do vědomí. Chlastal a přemýšlel o tom, proč vůbec něco do vědomí vstupuje, a když něco, proč ne všechno. Nedokázal to odít do slov. Dlouho seděl na balkoně, opíral se čelem o zábradlí a mlčel, pak řekl: Hm, a zase mlčel. Snažil se představit si to, co si nemůže představit, protože to existuje mimo jeho představivost.

Chodil domů z práce v montérkách. Šel vždycky rovnou do sklepa, tam se převlékl do svetru a do tepláků a vyjel výtahem nahoru do bytu, který mu přenechala matka, když už tak dopadl. Jeho montérky existovaly ve sklepě. Věděl o nich. Jeho žena a syn existovali u ženiných rodičů, ti byli také v pořádku, taky o nich věděl, ale co v hlubinách kosmu nebo v mikrovětě, tam se pohybují entity, o kterých nemá tušení, to je nesnesitelné.

Pil jablečné víno v podřepu rovnou u ledničky, kterou zase jednou kompletně vyžral. Neměl peníze a cítil nesnesitelnou trýzeň, že neví o tom, co je. On přece není žádný agnostik jako Taťána. Taťána byla moc hezká drzá holka s velkou pusou. Seznámil se s ní v hospodě. Řekla mu: Co si nepamatuju, to neexistuje, a chtěla, aby s ní šel tancovat do klubu Kobra. Nešel. To by si zrovna mohla s sebou vzít medvěda. Byl by méně směšný než stodvacetikilový biolog ve svetru a v teplákách. Taťána měla rychlé myšlení a na svém přesně ohraničeném ledě brusila s virtuozitou anglické krasobruslařky. Co je za mantinely, o to se nestarala. Jednou se spolu vyspalí, ale nebylo to dobré. Doktor Satinský smrděl potem, a tak museli pít hodně vodky, a pak to byl spíš zápas dvou slepců. Nepřestali se scházet, ale vícekrát to nezkoušeli. Doktor Satinský navíc nemohl pochopit, že Taťáňě vůbec nevadí, že neví o tom, o čem on vlastně neví také, bylo to na zbláznění.

Odložil prázdnou láhev na podlahu a snědl poslední trojúhelníček taveného sýra, který v ledničce zbyl. Byl opilý a nemohl si pomoci. Přemýšlel o dítěti ve zkumavce. Přesným postupem spojili v laboratoři vajíčko se spermii a počali člověka. Jablečné víno mu leptalo mozek. To

o otroku v epruveti. Z natančnim postopkom so v laboratoriju povezali jajče s spermiji in spočeli človeka. Jabolčno vino mu je razjedalo možgane. Saj to je bil popisan proces, na tem ni bilo ničesar neznanega niti zanimivega. Če bi morda ... Zakaj so pri vsej razsežnosti in neskončni zapletenosti vesolja delali prav to? Tega ni vedel. Zleknil se je na tla in zijal v strop. Saj on pravzaprav ne ve ničesar o tem, kaj je sprožilo vse permutacije od nastanka vesolja do trenutka, ko so v laboratoriju mešali spolne celice. Zdaj je torej popolnoma zapuščen in izdan. Entitete, za katere ne ve, ne vstopajo v njegovo zavest, ampak v njegovo življenje. Toda on vendar ni nikakršen agnostik kot Tatjana. Tudi ko se zdaj kot pujs valja po kuhinji, vendar ve, zakaj je tako. Vsak korak je pogojen. Toda s čim je pogojena ta pogojenost? Zakaj sploh razmišlja? Udaril je z glavo ob tla in nehal razmišljati.

Naslednji dan se je odločil, da bo živel drugače. Dal je odpoved pri zidarjih. Ni pil alkohola, omejil je hrano. Vsak dan je tekel v mestnem parku. Začel je hoditi in spati s Tatjano. Nekajkrat se je srečal z ženo in sinom kot vzorni ločeni oče. Postopoma je tako shujšal, da je lahko oblekel kavbojke, ki jih je nosil v gimnaziji. Lase si je česal nazaj. Našel si je delo kemijskega tehnika v farmacevtski tovarni. Materi je vrnil stanovanje in se preselil v garsonjero v bloku. Neokusne tapete je potrgal in stene prebarval na belo. Kupil si je svetilko za pisalno mizo. Dosledno je pozdravljal sosede in pomival stopnice.

Enkrat je šel celo s Tatjano plesat v klub Kobra. Strinjala sta se, da je to neumnost, in raje šla k njemu v garsonjero. Pila sta močan čaj in kadila cigare. Tatjana je bila molčeča in zoprna. Rekla mu je: Ne morem razumeti, kdo te je tako spremenil. Jaz gotovo ne. Ti nisi imel nikakršnega razloga, za katerega bi vedela. To je grozljivo, kar strah me je. Tako vitek in pozitiven si. To ni prišlo kar samo od sebe, bojim se, da se bo spet vrnilo na starí tir. Predlagal ji je, da bi lahko imela otroka, da bi lahko živila skupaj. Ona pa kar naprej, da tega ne more verjeti, da za tem mora nekaj biti in da ne in ne, dokler ne bo vsega razumela. In zakaj naj bi imela otroka. Kaj če nenadoma ona začne divjati kot on nekoč? Če se morda zaplete s kakšnim barmanom. Takole je vse mogoče.

Doktor Satinský je stopil na balkon. Čutil se je shujšanega in izčrpanega zaradi vse te abstinence, ubit od vsega dobrega, kar si je zakril. Nato so treščila vrata. Tatjana je odšla. Vrnil se je v stanovanje in začel pakirati. Mehanično in natančno si je zlagal najnujnejše stvari v kovček. Vedel je, da mora oditi, ampak niti sanjalo se mu ni, kam.

Prevedla Bojana Maltarić

byl přece popsaný proces, nebylo na tom nic neznámého ani zajímavého. Leda že by ... Proč vlastně při rozlehlosti a nekonečné složitosti kosmu dělali zrovna toto? To nevěděl. Složil se na podlahu a zíral na strop. Vždyť on vlastně neví nic o tom, co spustilo všechny permutace od vzniku vesmíru až po chvíli, kdy v laboratoři míchali pohlavní buňky. Teď je tedy dokonale opuštěn a vydán. Entity, o kterých neví, nevstupují do jeho vědomí, ale do jeho života. A on přece není žádný agnostik jako Tatána. I když se teď v kuchyni válí jako prase, ví přece, proč to je. Každý krok je podmíněný. Ale čím je podmíněno to podmínění? Proč vůbec přemýšlí? Udeřil hlavou o podlahu a přestal přemýšlet.

Druhého dne se rozhodl, že bude žít jinak. Dal výpověď u zedníků. Nepil alkohol, omezil jídlo. Běhal každý den v městském parku. Začal chodit a spát s Tatánou. Několikrát se sešel se svou manželkou a se synem jako slušný odloučený otec. Postupně vyhubl tak, že mohl obléci džíny, které nosil na gymnáziu. Česal si vlasy dozadu. Našel si práci provozního chemika ve farmaceutické továrně. Vrátil matce byt a nastěhoval se do garsonky v paneláku na sídlišti. Strhal nevkusné tapety a natřel zdi na bílo. Koupil si lampu na psací stůl. Důsledně zdravil sousedy a umýval schody.

Dokonce byl jednou s Tatánou tancovat v klubu Kobra. Oba přišli na to, že je to pitomost, a šli raději k němu do garsonky. Pili silný čaj a kouřili doutníky. Tatána byla zamlklá a protivná. Řekla mu: Nemůžu pochopit, kdo tě tak změnil. Já jsem to nebyla. Ty jsi neměl žádný důvod, o kterém bych věděla. Je to obludeň, mám z toho strach. Jsi tak hubený a pozitivní. To není samo sebou, bojím se, že se to zase vrátí zpátky. Navrhoval jí, že by spolu mohli mít dítě, že by spolu mohli žít. A ona pořád, že tomu nemůže uvěřit, že za tím musí něco být a že ne a ne a ne, dokud to nepochopí. A proč by spolu měli mít dítě. Co když třeba ona začne najednou rádit jako kdysi on. Spustí se třeba s nějakým barmanem. Takhle je všechno možné.

Doktor Satinský vyšel na balkón. Cítil se hubený a vysílený vší tou abstinenční, ubitý vším tím dobrým, co na sobě napáchal. Pak bouchly dveře. Tatána odešla. Vrátil se do bytu a začal balit. Mechanicky a přesně si skládal nejnuttnejší věci do kufru. Věděl, že musí odjet, ale vůbec netušil kam.

Muharem Bazdulj se je rodil leta 1977 v Travniku (Bosna in Hercegovina). Objavil je tri knjige zgodb: *One Like a Song*, 1999, *Druga knjiga*, 2000, *Travniška trojica*, 2002, in roman z naslovom *Koncert*, 2003.

Za *Drugo knjigo* je dobil nagrado Soros Foundation-Open Society BiH za najboljšo knjigo zgodb.

Od leta 1996 redno piše za sarajevski tednik *BH Dani*, občasno pa sodeluje z vrsto časopisov s področja nekdanje Jugoslavije (*Feral Tribune* iz Splita, *Zarez* iz Zagreba, *Vreme* iz Beograda, *Bal Canis* iz Ljubljane itd.).

Muharem Bazdulj was born in 1977 in Travnik (Bosnia and Herzegovina). He has published three collections of short stories: *One Like a Song*, 1999, *Another Book* (*Druga knjiga*), 2000, *The Travnik Trinity* (*Travniška trojica*), 2002; and a novel *The Concert* (*Koncert*), 2003.

He got the Soros Foundation-Open Society of Bosnia and Herzegovina award for Another Book as the best collection of short stories.

Since 1996 he writes for the Sarajevo weekly BH Dani, and at times contributes to various newspapers in the former Yugoslav areas (*Feral Tribune* in Split, *Zarez* in Zagreb, *Vreme* in Belgrade, *Bal Canis* in Ljubljana etc.).

Muharem Bazdulj

Srečanje v večernem mraku

Dvoumnost dolgočasne zgodovine

Rousseaujevo misel: *Srečen narod, katerega zgodovina se bere dolgočasno*, si navadno razlagamo kot željo po odsotnosti vojn, nemirov, poplav. Možno pa je, da dolgčas nastane tudi zaradi vztrajnega in enoličnega nastopanja podobnih dogodkov, pa četudi ti dogodki v bistvu niso dolgočasni. Reči hočem, da enoličnosti nenehnega ponavljanja neprijetnih dogodkov ni lastno tisto lahkotno dolgočasje, ki je pripeljalo do izgona iz raja in ki je skupaj z brezdelnostjo zvesti spremjevalec sreče. No, tako kot imenujemo usodo samo tisto, kar nas tare, čeprav so sad usode tudi srečna naključja, tako imamo navadno za dolgčas samo enoličnost prijetnih dogodkov. Radi s Tolstojem rečemo, da so samo nesreče posebne, da so sreče vse enake, medtem ko so nesrečne družine in države nesrečne vsaka po svoje. Heine se s Tolstojem ne bi strinjal. Vsaka nesreča je *Familiengluck*. Bosanska nesreča je nesreča razpetosti: za vzhod divja meja in uporni prednji obrambni zid, za zahod hudičev otok in temna stran mesca.

Teža dima

Sploh pa dvoumnost dolgčasa ni edina zgodovinska dvoumnost. Vsaka zgodovina je svojevrstna dvosmiselnost. Uresničiti Russelovo zahtevo: *Let the people think*, je nedosegljivo tako kot država njegovega starodavnega rojaka, v katere imenu, Utopija, se skriva njena nedosežnost. Junak je zmeraj tudi zločinec. Angleški plemič in slavni pomorščak je za Špance pirat in razbojnik. Zanesljivo je edinole to, da je prinesel tobak v Evropo in da je izmeril težo dima, tako da je od prej stehtane cigarete odštel težo ogorka in pepela, potem ko je cigaretto pokadil. V Bosno oziroma Hercegovino je tobak kot poljedelsko kulturno prinesel hercegovski sultani in črnogorski krvnik Ali paša Rizvanović, hud nasprotnik črnogorskega Salomona in pesnika pokolov, vladike Petra II. Petrovića Njegoša.

Wilkinson

Gardner Wilkinson, po častitljivem družinskem izročilu (katerega ironični kontrapunkt in druga plat sta razvidni iz emblema industrije britvic), si je med popotovanjem po Hercegovini in Črni gori zadal plemenito nalogu, posredovati med Ali pašo in Njegošem, da bi tako nemara odpravila grdo in barbarsko navado sekanja glav za trofeje. Nastanek te svoje hvalevredne pobude Wilkinson nekje takole razлага: *Priznavam, da se mi je porodila iskrena želja, da bi se ta navada odpravila, ko sem odšel na Cetinje in videl dvajset turških glav, in ta občutek ni uplahnil, ko sem v Mostarju zagledal ravno take krvoločne trofeje*. Po nekem pogovoru z Ali pašo je Wilkinson pisal Njegošu takole: *Pojasnil sem mu tudi, da ta navada dela vojno še bolj ogorčeno in ji daje značaj, ki je naše vojne nimajo*. Vendar pa sta Njegoš in Ali paša ostala gluha za Wilkinsonove klice, kakor da ju je

Susret u sumraku

Dvosmislenost dosadne historije

Rousseauova sentenca *Sretan je narod čija se historija s dosadom čita* obično se tumači kao želja za nedostatkom ratova, nemira, potopa. Moguće je međutim i da dosada nastupi upornim i monotonim ponavljanjem sličnih dogadaja pa makar ti dogadaji u osnovi i ne imali karakter dosadnih. Hoću reći da monotonija stalnog opetovanja neugodnih dogadaja nema onu lakoću dosade koja je donijela izgon iz raja i koja je uz dokolicu vjerni pratilac sreće. No kao što čovjek sudbinom naziva samo ono što ga satire iako su i sretne slučajnosti plod sudsbine tako se i dosadom općenito smatra samo monotonija ugodnih doživljaja. Voli se reći tolstojevski da su samo nesreće posebne, da su sve sreće iste, a da su nesreće porodice i zemlje nesreće svaka na svoj način. Heine se ne bi suglasio s Tolstojem. Svaka je nesreća *familienglück*. Bosanska nesreća je nesreća raspetosti: za istok divlja granica i buntovno predziđe, za zapad davorje ostrvo i tamna strana mjeseca.

Težina dima

No dvosmislenost dosade nije jedina historijska dvosmislenost. Sva je historija svojevrstan ambiguitet. Svi narodi imaju svoju povijest. Ostvariti *Let the people think* Russelovo nedostižno je kao i ona država njegovog drevnog zemljaka u čijem se imenu krije njezina nedosezljivost: Utopia. Heroj je uvijek i zločinac. Engleski plemeči i slavni pomorac za Španjolce je pirat i razbojnik. Pouzdano je jedino to da je prenio duhan u Evropu i da je izmjerio težinu dima oduzevši od prethodno izmjerene težine cigarete težinu opuška i pepela nakon što je cigaretu ispušio. Duhan kao poljoprivredna kultura donesen je u Bosnu odnosno Hercegovinu od strane Ali-paše Rizvanbegovića – hercegovačkog sultana i crnogorskog krvnika, ljutog protivnika vladike Petra II Petrovića Njegoša – crnogorskog Solumona i pjesnika pokolja.

Wilkinson

Gardner Wilkinson, opasan mačem po časnoj porodičnoj tradiciji (čiji su ironični kontrapunkt i naličje vidljivi iz amblema industrije žileta), putujući po Hercegovini i Crnoj Gori postavio je sebi plemeniti zadatak posredovanja između Ali-paše i Njegoša ne bi li se ukinuo ružni i barbarski običaj odsjecanja glava koje su poslije služile kao trofeji. Ovako na jednom mjestu Wilkinson tumači nastanak svog hvalevrijednog poriva: *Ja priznajem da mi se javila iskrena želja da se takav običaj ukine, kada sam otšao na Cetinje i video dvadeset turskih glava, a to se osjećanje nije smanjilo kada sam video u Mostaru iste svirepe trofeje.* Nakon jednog razgovora sa Ali-pašom Wilkinson ovako piše Njegošu: *Objasnio sam mu isto tako kako ovaj običaj čini rat još ogorčenijim i daje mu karakter koji naši ratovi*

vživetost v možnost izgube lastne glave tako v konkretnem kakor metaforičnem registru navdajala z nekakšno potrebnou hladno potešitvijo, skorajda zadovoljstvom. Pravijo, da je Njegoš, ko se je ogledoval v baročnem beneškem zrcalu, polglasno recitiral priložnostna stih:

*Črni brki, kje mi boste zgnili,
V Mostarju al' Travniku nemara?*

(Čisto nekaj drugega pa je, da je bilo, po Wilkinsonovih argumentih, sekanje glav zahodnoevropski civilizaciji popolnoma tuje, čeprav ga je samo nekaj desetletij ločilo od revolucionarnega vrenja na pariških ulicah, giljotine in divjanja drhalo z odsekanimi glavami.)

Zgodovinski zapisek

Čigavih je bilo dvajset glav, o katerih govorí Wilkinson? Čigave glave so bile razstavljené na tej svojevrstni cetinjski razstavi? Mogoče so bile glave odpolancev, ki jih Ali paša poslal na pogajanja z Njegošem, a so jih vladikovi možje zvijačno in iz zasede posekali v kraju, imenovanem Bašina Voda. Pobili so vse prišedše bege razen enega, njihove glave pa vzeli za trofeje. Pač pa med begi ni bilo tistega, ki jih je vodil, bega Resulbegovića. Ostal je v Nikšiću, opravičuječ se z boleznijo kot učenček, in si tako rešil glavo. Ampak izročilo pripisuje Resulbegovićevo rešitev nečemu drugemu. Pripisuje jo nekemu pogovoru ob večernem mraku.

Jezdeci in prerok

Kolona uglednih konjenikov se je počasi premikala čez surovi hercegovski kras. Potovali so že več dni in do cilja je bilo pred njimi še nekaj dni ježe. Predstavljam si lahko sonce v zenitu, peklenko vročino, čirikanje murnov (kot navijanje milijon ročnih ur, kakor je rekel pesnik s preroškim imenom), daljno šumenje reke, soparni zrak, utrujene konje, znoj na čelih pod turbani, mračne oči, suhe ustnice, ritmični topot kopit, vlažne roke na vajetih, obrise gora, komaj nakazuječo se slutnjo, da gre proti večeru. Hkrati s sončnim zahodom se je na vzhodnem obzorju prikazala nenavadna silhueta visokega suhljatega moža, ki je hodil, opiraje se na dolgo tisovo palico. Kakor se je približeval, tako so se na sprva nejasnem obrazu začele razločevati značilne poteze: modre sanjave oči, visoko podolgovato čelo, neurejena rdečkasta brada, dolgi tenki brki, blede zavihane ustnice. Imel je kakih šestdeset let. Hodil je v cunjah kot berač. Bil je bos. Zdaj so ga morali že vsi prepoznati. Bil je Mate Glušec, o katerem se po Hercegovini še danes pripovedujejo legende. Pravijo, da se je rodil 1774. leta v vasi Korita. Živel je sam, pomagal kristjanom in pogancem, bajal, zdravil, prerokoval. Po ljudskih pripovedih ni nikoli imel svoje hiše, ni se ženil, se kar naprej postil in molil. V njem je bilo nekaj strasti judovskih prerokov iz Stare zaveze, ezoteričnosti keltskih druidov, mistike čarodejev iz *1001 noči*, slikovitosti Janeza Krstnika, askeze menihov, magije šamanov, vere dervišev, karizme rockovskih idolov, revščine prvotnih frančiškanov, vplivnosti plemenskih враčev, dostojanstva duhovnikov, spotikljive spoštljivosti norcev, umirjenosti modrega starca iz kitajskih pravljic.

nemaju. No Njegoš i Ali-paša ostali su gluhi na Wilkinsonove vapaje kao da im je saživljenost sa mogućnošću gubitka vlastite glave u jednako konkretnom i metaforskom registru davala neku vrstu potrebne hladne smirenosti, skoro zadovoljstva. Kažu da je Njegoš gledajući se u baroknom mletačkom zrcalu poluglasno deklamovao prigodne stihove:

*Crni brče gdje ćeš okapati
Dal u Mostar ili u Travniku?*

(Druga je, međutim, stvar to što je, prema Wilkinsonovim argumentima, odsjecanje glava bilo nešto posve strano zapadnoevropskoj civilizaciji, a samo ga je nekoliko decenija djelilo od revolucionarnog meteža na ulicama Pariza, gilotina i divljanja svjetine sa odsječenim glavama.)

Historijska zabilješka

Čijih je to dvadeset glava o kojima govori Wilkinson? Čije su to glave bile eksponati na toj svojevrsnoj cetinjskoj izložbi? Može biti da su to glave onih Ali-pašinih izaslanika koje je on poslao na pregovore s Njegošem, a koje su vladikini ljudi na prevaru i iz zasjede posjekli na mjestu zvanom Bašina Voda. Pobili su sve pristigle begove osim jednog, a glave su im uzeli kao trofeje. No među begovima nije bilo onoga koji ih je vodio, bega Resulbegovića. On je ostao u Nikšiću pravdajući se bolešću kao školarac i tako spasio glavu. No predanje Resulbegovićevo spasenje pripisuje ipak nečem drugom. Pripisuje ga jednom sutonskom razgovoru.

Jahači i prorok

Kolona uglednih konjanika polako se kretala surovim pejzažom hercegovačkog kamenjara. Putovali su već nekoliko dana i do odredišta im je valjalo jahati još nekoliko. Daju se naslutiti sunce u zenitu, paklenska vrućina, zujanje zrikavaca (kao navijanje miliona ručnih satova, kako kaza pjesnik proročkog imena), daleki šum rijeke, ustajali zrak, umorni konji, znoj na čelima pod turbanima, polusmrknute oči, suhe usne, ritmični topot kopita, vlažne ruke na uzdama, obrisi planina, tanani nagovještaj sumraka. Uporedo sa zatonom sunca na zapadu na istočnom se obzoru ukazala čudna silueta visokog mršavog muškarca koji korača oslanjajući se na dugačag tisov štap. Kako se približavao tako su se i na isprva nejasnom licu stale isticati karakteristične crte: plave sanjive oči, visoko izduženo čelo, žučkasta neuredna brada, dugi tanki brkovi, blijede posuvraćene usne. Imao je šezdesetak godina. Hodao je u prnjama kao prosjak. Bio je bos. Sad su ga već svi morali prepoznati. Bio je to Mate Glušac o kojem se i danas po Hercegovini pripovijedaju legende. Kažu da se rodio u selu Korita 1774. godine. Živio je sam, pomagao križu i nekrižu, gatao, liječio prorokovao. Po narodnim pričama nikad nije svoje kuće imao, nije se ženio, uviјek je postio i čitao molitve. Imao je ponešto od strasti jevrejskih propovjednika iz *Starog zavjeta*, ezoterije keltskih druida, mističnosti čarobnjaka iz *1001 noći*, pitoresknosti Ivana Krstitelja, asketizma monaha, magije šamana, vjere derviša, harizme rock idola, siromaštva drevnih franjevaca, uticaja plemenskih враčева, dostojanstva svećenika, zazorne poštovanosti ludaka, mirnoće mudrog starca iz kineskih bajki.

Dramatična prerokba

Beg Resulović je z nasmehom pozdravil starega znanca: *Živ mi bodi in zdrav, Mate.*

Oni mu je odzdravil s prostodušnostjo in sproščenostjo slaboumneža: *Kam te nese, beg?*

K vladiki v Črno goro, Ali paša nas pošilja, je beg z malce naveličanim glasom hlinil nejevoljo, kot kakor govorimo z otrokom.

Mate je široko razprl oči in, zazrt nekam begu za hrbet, začel v naglici govoriti, kot da recitira naučeno besedilo: *Poslušaj me, beg, ne boš videl vladike, niti se z njim pogovarjal, drugi razen enega pa ga bodo videl na dveh krajin. Na prvem se bodo pogovarjali in gledali uro do dve, na drugem pa se bodo gledali cela dva mesca, dokler jim oči ne izpadajo.*

Zdaj sta beg in Mate Glušec molčala. Čez čas se beg obrne k njemu kot v transu: *Kaj si rekel, Mate?*

Matetov obraz se je zgladil, pogled zbistril. *Nič, beg, pa tudi če sem kaj rekel, se ne spominjam več.*

Potem je Mate odšel naprej, ne da bi se bil ozrl, kot želeni in nedosežni nedvomeči Orfej, beg na konju pa je dolgo gledal za njim, podoben solnemu kipu ali Evridiki na Pegazu.

Fenomenologija večernega mraka

Nenadoma je poljano preplavil večerni mrak. Mrak podaljšuje sence in močno krepi sivino. Noč daje besedam in stvarem razsežnosti, ki jih čez dan nimajo.

Jin zamenjuje jang, bi rekli Kitajci.

Utrij se upočasnjuje, krvni tlak pada, nastopa čas parasimpatika, pravijo zdravniki.

Zbujajo se infantilni strahovi in podedovani instinkti prednikov, trdijo psihoanalitiki.

Twilight Zone, napoveduje televizija.

Jutro je pametnejše od večera, ponavljajo vaški modrijani.

Nikoli bolj ne болi, kot kadar se večeri, toži sevdalinka.

Pesnik odkriva: *Tema je kri ranjenih stvari.*

Drugi dodaja: *Ob mraku pojego dekleta.*

Rešilnost praznoverja

Zaman bi bilo ugibati begove misli in presojati, koliko je prerokba vplivala na to, da je ostal v Nikšiću. Dejstvo je, da je on ostal v Nikšiću, drugi begi pa so nadaljevali potovanje do že znane Baštine Vode, kjer so se najprej *uro do dve* pogovarjali z vladikom. Glave vseh razen enega (ki mu je bilo prizaneseno najbrž zato, da bi odigral vlogo nesrečnega Filipida) so odnesli na Cetinje, kjer so lahko gledale vladiko *cela dva mesca*, dokler jim niso izpadle oči. Menda ravno po dveh mescih oči izpadajo iz glave. Zanimivo bi si bilo nemara zamisliti, kaj bi se zgodilo, ko se beg Resulbegović ne bi bil uklonil opozorilu, ko ne bi bil ostal v Nikšiću. Ali bi se bil vseeno rešil? Težko, da bi bila Filipidova vloga namenjena njemu, saj je bil najbrž

Dramatično predskazanje

Beg Resulbegović s osmijehom je pozdravio svog starog poznanika: *Da si mi živ i zdrav Mate.*

Ovaj mu otpozdravi s prostodušnošću i spontanošću slaboumnika: *Kuda ćeš, Beže?*

Vladici u Crnu Goru, šalje nas Ali-Paša. – beg će blago natmurenim glasom hineći ljutnju kao kad se razgovara s djetetom.

Mati se oči raširiše i on gledajući nekamo iza bega poče govoriti brzo kao da recituje naučeni tekst: *Slušaj me beže, ti nećeš vidjeti vladiku, ni razgovarati s njim, a ostali će ga sem jednog vidjeti na dva mesta. Na prvom će razgovarati i gledati se jedan do dva sata, a na drugom će se gledati čitava dva mjeseca dok im oči ne pojedaju.*

Sada su i beg i Mate Glušac šutjeli. Nakon nekog vremena beg mu se obrati kao u transu: *Šta reče, Mate?*

Mati se lice opustilo, a pogled izbistrio. *Ništa, beže, a ako i rekoh nešto ne sjećam se više.*

Mate je zatim produžio ne okrećući se poput željenog i nedostižnog nesumnjičavog Orfeja, a beg je na konju dugo gledao za njim nalik na kip od soli ili Eurudiku na Pegazu.

Fenomenologija sutona

Suton je iznenada pregazio polje. Mrak duži sjene i snažno doprinosi sivilu. Noć riječima i stvarima daje dimenzije koje danju nemaju.

Yin smjenjuje Yang – rekli bi Kinezi.

Puls usporava, krvni pritisak opada, nastupa vrijeme parasimpatikusa – kažu ljekari.

Bude se infantilni strahovi i naslijedeni instinkti predaka – tvrde psihanalitičari.

Twilight Zone – najavljuje televizija.

Jutro je pametnije od večeri – ponavljaju seoski mudraci.

Nema jada do kad akšam pada – tuli sevdalinka.

Pjesnik otkriva: *Tama je krv ranjenih stvari.*

Drugi pjesnik dodaje: *U sumrak pevaju devojke.*

Spasonosnost praznovjerja

Nezahvalno bi bilo nagađati begove misli kao i procjenjivati koliki je bio utjecaj predskazanja na njegov ostanak u Nikšiću. Činjenica jest da je on ostao u Nikšiću, a da su ostali begovi nastavili putovanje s poznatim krajem na Bašinoj Vodi gdje su prethodno razgovarali s vladikom *jedan do dva sata*. Glave svih njih osim jednog (koji je valjda pošteden da bi odigrao ulogu zlosrećnog Fidipida) odnesene su na Cetinje i tamo su mogle gledati u vladiku *čitava dva mjeseca* dok im oči nisu ispalte. Valjda su dva mjeseca onaj interval nakon kojeg iz odsječenih glava oči ispadaju. Zanimljivo bi možda bilo zamisliti situaciju koja bi nastupila da se beg Resulbegović nije povinovao upozorenju, da nije ostao u Nikšiću. Da li bi se on ipak spasio? Ona fidipidska uloga teško da bi njemu bila namijenjena jer je on

najuglednejši v tem odposlanstvu. Ravno tako pa se zdi narobe reči Matetovi prerokbi svarilo. Ni bilo tako kot s Cezarjem in marčevimi idami. Mate begu Resulbegoviču ni svetoval, naj se pazi, kratko malo mu je napovedal prihodnost, kakor če bi mu bral z dlani. Ta legenda je vendarle bolj podobna angleškemu izročilu, po katerem je kmet vizionar Robert Nixon napovedal zmago Henrika VII. nad Rihardom III. Prerokba je bila izrecena v času njegove odločilne bitke, stotine kilometrov stran od bojnega polja, v samotni vasi, kjer za to bitko sploh niso vedeli. (Zgodbo omenja Keith Alis v knjigi *Prediction and Prophecy*.) Vseeno pa je srečanje Mateta Glušca in bega Resulbegoviča drugačno tudi od te angleške zgodbe, saj ima Robert Nixon zgolj vlogo opazovalca in ne stopa v stik z udeleženci, tako kot je drugačno tudi od marčevih id, ker ne ponuja možnosti izbire. Mate Glušec je neizprosen kot usoda. Zastavlja pa se vprašanje, ali bi bega, ko ne bi bilo Mateta, ustavilo kaj drugega? Ali bi se bilo moralo vnaprej določeno vseeno in na vsak način zgoditi ali pa je implicitno svarilo iz prerokbe samo sebi zagotovilo uresničenje? Ali je Mate ogovoril bega iz hvaležnosti za njegovo prijaznost in ga tako rešil? Ali je bila napoved zgolj branje prej zapisanega ali rešilen popravek? Kakor koli že, ker je beg ostal v Nikšiću, je ostal živ. *To pa je korist, ki jo prinašajo praznoverja, in nikakor je ne gre podcenjevati.*

Sklepni zapisek

Mate Glušec je umrl v svojem šestindevetdesetem letu. Pravijo, da je predvidel tudi lastno smrt. Pokopan je ob cerkvi sv. Tekle v Danilovgradu. Na njegovem grobu ni nobenega napisa, zato pa je iz njega zraslo velikansko drevo z več kot meter debelim deblom. Vladika Petar II. Petrović Njegoš in Ali paša Rizvanbegović sta umrla leta 1852, iz zgodovinskega zornega kota gledano torej hkrati, tako kot od boja izčrpana nasprotnika ali mitična nesrečna ljubimca. Enciklopedije, ki so mi dostopne, Resulbegoviča in Wilkinsona ne omenjajo. Zato pa pomanjkljivost omenjenih enciklopedij spet dokazuje genialni avtor dela *Svet kot volja in predstava*, ki v neki opombi v drugem zvezku te knjige omenja prav gospoda Wilkinsona. S tem mi je Arthur Schopenhauer izrekel redek kompliment, ker pa se v tej opombi sklicuje na londonski *Times*, mi je še bolj jasno, pretanjeno in plastično predočil *nenavadno in skrivnostno tolažbo*, pri vsem tem pa nakazal še obrise *feu follet, priklicevanje nečimrnih osamljenih senzibilnosti v trenutkih vzradoščenja*.

Post scriptum

Potem ko je bila ta zgodba že prvič objavljena, sem bral knjigo, ki omenja tudi bega Resulbegoviča, a zanj bi mi bilo moralno že nekajkrat priti na misel, da je zgolj legendarna osebnost, ko že njegovega imena nisem mogel nikjer najti. Knjiga se imenuje *Kristalne rešetke* in napisal jo je mož, ki mu je posvečen *Nož z ročajem iz rožnega lesa*.

Prevedla Mojca Mihelič

u onom izaslanstvu bio možda i najveći uglednik. No takođe se čini pogrešnim nazivati Matino predskazanje upozorenjem. To nije slučaj Cezara i Martovskih ida. Mate bega Resulbegovića nije savjetovao da se čuva, on mu je jednostavno čitao budućnost kao iz dlana. Ova je legenda ipak sličnija onom engleskom predanju po kojem je seljak vizionar Robert Nixon naslutio pobjedu Henricka VII nad Richardom III. To se proročanstvu zbilo u vrijeme njihove odsudne bitke, izrečeno je na stotine kilometara daleko od bojnog polja, u zabitom selu gdje se za tu bitku uopće nije ni znalo. (Ovu priču spominje Keith Alis u djelu *Prediction and Prophecy*.) No ipak susret Mate Glušca i bega Resulbegovića različit je i od ove engleske priče jer Robert Nixon igra tek ulogu posmatrača i ne stupa u kontakt sa učesnicima kao što je različita i od Martovskih ida jer ne nudi mogućnost izbora. Mate Glušac je neumoljiv kao sudbina. No ipak postavlja se pitanje: da li bi nešto drugo zaustavilo bega da nije bilo Mate? Da li bi se ono što je ranije određeno ipak moralo zbiti na bilo koji način ili je implicitno upozorenje iz proroštva samo sebi osiguralo ostvarenje? Da li se Mate obratio begu iz zahvalnosti zbog njegove ljubaznosti i tako ga spasio? Da li je predskazanje bilo tek čitanje ranije zapisanog ili spasonosna ispravka? Bilo kako bilo beg je ostajući u Nikšiću ostao živ.*A to je korist koju pružaju praznovjerja,a ona nije za nipodaštavanje.*

Završna bilješka

Mate Glušac umro je u svojoj devedeset šestoj godini. Kažu da je i svoju smrt predvidio. Sahranjen je kraj crkve Svetе Tekle u Danilovgradu. Na njegovom grobu nema nikakvog zapisa, ali je iz njega izniklo ogromno drvo sa više od jednog metra u prečniku. Vladika Petar II Petrović Njegoš i Ali-paša Rizvanbegović umrli su 1851. godine, sa historijske tačke gledišta, dakle, u istom momentu poput borbom iscrpljenih protivnika ili mitskih nesrećnih ljubavnika. Enciklopedije trenutno mi dostupne ne pominje Resulbegovića i Wilkinsona. No manjkavost pomenutih enciklopedija dokazuje nanovo genijalni autor *Die Welt als Wille und Vorstellung* spominjući u jednoj fus-noti u sklopu *Druge knjige* ovog djela upravo ovog istog gospodina Wilkinsona. Ovim mi je Arthur Schopenhauer učinio rijedak kompliment, a pošto se u istoj fus-noti pozvao na londonski *Times* još mi je jasnije, tananije i plastičnije prikazao *čudnu i misterioznu utjehu* naznačivši uza sve i obrise *feu follet, dozivanje taštih usamljenih senzibiliteta u trenucima ozarenja*.

Post Scriptum

Nakon što je ova priča po prvi put već bila objavljena čitao sam knjigu u kojoj se pominje i beg Resulbegović za kojeg mi je nekoliko puta moralо pasti na pamet da je tek ličnost iz legende kad već njegovo ime nigdje nisam mogao naći. Knjiga se zove *Kristalne rešetke*, a napisao ju je čovjek kojemu je posvećen *Nož sa drškom od ružinog drveta*.

A Twilight Encounter

The Ambiguity of Boring History

Rousseau's sentence, *Fortunate are a people whose history is boring to read is* is usually interpreted as a desire for an absence of wars, unrest, floods. However, it is also possible that boredom might be a manifestation of a persistent and monotonous repetition of similar events even though those events are not boring as such. What I want to say is that the monotony of the endless repetition of unpleasant events does not have that same lightness as the boredom that led to the exodus from Eden, and which is, together with leisure, a faithful companion of happiness. But since man calls destiny only what pounds him, even though fortuitive circumstances are fruits of destiny, too, boredom is generally perceived only as the monotony of pleasant events. People like to invoke Tolstoy's words that only misfortunes are unique while all happiness is identical, that unhappy families and countries are each unhappy in their own way. Heine would not have agreed with Tolstoy. According to him, every tragedy is *familienglück*. The Bosnian tragedy is a tragedy of being stretched: on the east it is a wild frontier and rebellious bulwark, on the west a devil's island and the dark side of the moon.

The Weight of Smoke

However, the ambiguity of boredom is not the only historical ambiguity. All of history is an ambiguity of a sort. Each nation has its own history. The realization of Russell's *Let the people think* is as unattainable as is his old countryman's state whose unreachable nature is hidden within its very name: Utopia. A hero is always a perpetrator too. An English nobleman and a famous navigator is, to the Spaniards, a pirate and a thief. It is only certain that he brought tobacco to Europe and that he managed to measure the weight of smoke first by weighing a cigarette and then subtracting the weight of the butt along with the weight of the ashes once he finished the cigarette. Tobacco was brought to Bosnia as an agricultural commodity by Ali-pasha Rizvanbegovich, a Herzegovinian Sultan and a Montenegrean butcher, the sworn enemy of Prince-bishop Petar Petrovich Njegos II, the Montenegrin Solomon and a poet of slaughter.

Wilkinson

Belted, and carrying a sword, according to an honorable family tradition (whose ironic counterpoint as well as whose seamy side is evident from the razor industry logo) Gardner Wilkinson, while traveling through Herzegovina and Montenegro, took upon himself the noble task of mediating between Ali-Pasha and Njegos hoping to abolish that ugly and primitive custom of decapitation wherein heads later serve as trophies.

Wilkinson describes the origins of his commendable urge in following words, *I admit that after I came to Cetinje, and after I saw twenty Turkish heads, a very sincere desire to abolish decapitation overwhelmed me. That feeling remained strong after I saw the same cruel trophies in Mostar.* After a conversation he had with Ali-Pasha, Wilkinson wrote to Njegos, *I also explained to him that customs like this one make a war even more desperate—giving it a quality that our wars do not have.* But both Njegos and Ali-Pasha remained deaf when it came to Wilkinson's cries as if the possibility of losing their own heads in an equally concrete and metaphoric register provided them with a kind of much-needed cold dispassionateness—almost pleasure.

They say that Njegos, while looking at his reflection in a baroque Venetian mirror, recited the appropriate verses under his breath:

*Black moustache where will you suffer
In Mostar or in Travnik?*

(It is quite another thing that, according to Wilkinson, decapitation was something utterly alien to Western European civilization, but that only few decades separated him from the revolutionary havoc in the streets of Paris, the guillotines, and the barbarism of crowds tossing severed heads around).

A Historical Note

Whose are those twenty heads Wilkinson talks about? Whose heads were on display in that unique Cetinje exhibit? Perhaps the heads belonged to Ali-Pasha's emissaries who had been sent to negotiate with Njegos and were later decapitated by prince-bishop's men who ambushed, tricked, and killed the victims in a place called Basina Voda? They murdered all the beys except for one, taking their heads as trophies. But their leader, Bey Resulbegovic, was not among them. He had stayed behind in Niksic faking illness, just like a high school student would do, and saved his head. According to tradition, Resulbegovic's salvation should be ascribed to something else. It is ascribed to a conversation at twilight.

Riders and a Prophet

A line of high-born horsemen moved slowly through the cruel landscape of Herzegovinian rocks. They had already been traveling for a few days and still had a few days to go before they arrived. One could sense the sun at its zenith, hellish heat, crickets buzzing (like the winding of millions of wrist watches, as the poet with a prophetic name put it), the emotive murmur of a river, stale air, tired horses, sweat on turban-swathed foreheads, half-closed eyes, dry lips, the rhythmic stamping of hoofs, moist hands holding the reins, the outlines of the mountains, a delicate foretaste of twilight. Parallel with the sunset in the West, the strange silhouette of a tall, slender man who walked leaning on a long cane made of yew appeared against the Eastern horizon. As he approached, his face became

more and more visible, revealing its characteristic features, blue sleepy eyes, a large long forehead, a yellowish untrimmed beard, a long thin mustache, pale rolled-back lips. He was about sixty. He walked around in ragged clothes, like a beggar. He was barefoot. By now everybody should have recognized him. His name was Mate Glusac; legends about him are still alive all across Herzegovina. It is said that he was born in the village of Korita in 1774. He lived alone helping the baptized and the unbaptized, he practiced magic, cured, and told fortunes. According to folk legends, he never owned a house, never got married, always fasted and read prayers. There was about him something of an Old Testament Hebrew prophet's passion, he was esoteric like Celtic druids, his mysticism resembled that of the sorcerers in *The Arabian Nights*, he was as picturesque as John the Baptist, ascetic as a monk, magical as a shaman, immersed in faith like a dervish, charismatic as a rock'n'roll idol, poor as the ancient Franciscans, powerful as a tribal medicine man; dignified as a priest; the odious respect of a lunatic, and the tranquillity of a wise old man from Chinese fairy tales.

A Dramatic Omen

Bey Resulbegovic greeted his old acquaintance with a smile, *It's great to see you in good health, Mate.*

Mate returned his greeting with the simplicity and spontaneity of a feeble-minded man, *Where are you headed, Bey?*

To see Prince-bishop Njegos in Montenegro, Ali-Pasha sends us – the Bey replied in slightly lowered voice imitating anger as if he were speaking to a child.

Mate's eyes widened; he looked off somewhere in the distance, behind the Bey and began speaking quickly as if he were reciting a previously memorized text, *Listen to me, Bey, you will not see the prince-bishop nor will you talk to him, and all but one person will see him from two places. From the first place they will talk and look at each other for an hour or two. From the second place they will look at each other for exactly two months until their eyes fall out of their sockets.*

Now both the Bey and Mate Glusac were silent. After some time, the Bey asked Mate as if he were in a trance, *What did you just say Mate?*

Mate's face relaxed, his gaze became crystal clear. *Nothing my Bey, and if I said something, I don't remember it any more.*

Mate then continued on his way without looking back like some desired but unreachable and undoubting Orpheus, while the Bey, on horseback, stared after him for a long time looking like a sculpture made of salt or Eurydice on Pegasus.

The Phenomenology of Twilight

Twilight suddenly trampled the field. Darkness lengthens shadows and contributes powerfully to the grayness. Night gives a certain dimension to words and things that they do not have during daylight.

Yin replaces Yang - the Chinese would say.

The heartbeat slows, the blood pressure drops, it is the time of parasimpaticus - doctors would say.

Infantile fears awake along with the instincts inherited from our ancestors- claim psychoanalysts.

The Twilight Zone- announces the television.

Morning is wiser than evening- repeat the village wise men.

There is no sorrow like evening sorrow- wails an oriental love song.

A poet reveals: Darkness is the blood of wounded things.

Another poet adds: Girls sing at dusk.

The Salvational Effect of Superstition

It would be unrewarding to guess the Bey's thoughts as well as to evaluate the extent that the prophecy had on his stay in Niksic. The fact is that he stayed in Niksic while the other beys continued their journey with its well-known ending on Basina Voda where they talked to the prince-bishop for *an hour or two*. The heads of all the beys except for one (who was most probably spared to play a role of ill-fated Philipidus) were taken to Cetinje and there they were able to look at Njegos *exactly two months* until their eyes fell out of their sockets. Two months may be the exact time period needed for eyes to fall out of severed heads. Perhaps it would be interesting to imagine what would have happened had Bey Resulbegovic not taken the warning into account and had he not stayed in Niksic. Would he have been saved anyway? It is hard to imagine that the Philipedeian role fell to him just because he was the highest-ranked nobleman among the emissaries. But calling Mate's prophecy a warning seems equally wrong. This is not the case of Cesar and the Ides of March. Mate did not advise Bey Rasulbegovic to be careful; he simply read his future as if it had been written on his palm. In the end, this legend resembles the English tale according to which the clairvoyant peasant Robert Nixon foretold Henry the Fourth's victory over Richard the Third. That prophecy took place during their crucial battle, but it was uttered hundreds of kilometers away from the battlefield, in a remote village where no one even knew about the battle. (In his book *Prediction and Prophecy* Keith Alis mentions this story). Still, the encounter between Mate Glusac and Bey Resulbegovic differs from that English story because Robert Nixon's role is the role of a spectator who does not interact with the protagonists. It is also different than the Ides of March because it does not offer a choice. Mate Glusac is as merciless as destiny. But the question arises: would something else have stopped the Bey had it not been for Mate? Would what was predicted have had to happen regardless of the manner in which events unfolded, or did the implicit warning in the prophecy ensure its own realization? Did Mate address the Bey because he was grateful for his kindness and thus saved him? Was the prediction just a reading of something previously written or was it a correction that lead to a salvation? Whatever it was, because he stayed in Niksic, the Bey stayed alive. *And this is the benefit of superstition and that benefit should not be belittled.*

A Final Note

Mate Glusac was ninety-six when he died. It is said that he foretold his own death as well. He is buried near the Church of Saint Tekla in Danilovgrad. There is no marker on his grave. Instead, an enormous tree grows there, more than a three feet in diameter. Prince-bishop Petar II Petrovic Njegos and Ali-pasa Rizvanbegovic died in 1851. From a historical point of view they died at the same moment; like enemies exhausted from fighting or pairs of mythical unhappy lovers. The encyclopedias available to me at the moment mention neither Resulbegovic nor Wilkinson. However, the genius who wrote *Die Welt Als Wille und Vorstellung* in *Second Volume* points out the inadequacy of those encyclopedias by mentioning the very same Mister Wilkinson in a footnote. In so doing, Arthur Schopenhauer granted me a rare compliment. Because in the same footnote he quoted the *London Times*, and he pointed out even more clearly, more subtly and in more detail a *strange and mysterious comfort* mentioning, along with everything else, the sketches *feu follet, calling of vain and lonely sensibilities in moments of happiness.*

Post Scriptum

After this story was published for the first time, I read a book that mentions, among others, Bey Resulbegovic, who, I had come to think was a mythological character since I could not find his name anywhere. The book is entitled *Crystal Bars*, written by the man to whom *A Knife with a Rosewood Handle* is dedicated.

*Translated by Nikola Petkovic
Edited by Andrew Wachtel*

Éric Brogniet se je rodil 16. avgusta 1956 v Cineyu, Belgija. Sedaj živi v Landenne-sur-Meuse. Potem ko je zaključil svoje študije dokumentalistike z nalogom Informatiziran seznam idej o estetiki pri Diderotu, je bil leta dni zaposlen kot katalograf v nadzorni službi javnih knjižnic Lièga. Ustanovitelj in nekaj let urednik revije za poezijo *Sources*, urednik zbirke *Poésie des Régions d'Europe* med letoma 1988 in 2000, svetovalec za literaturo v La Maison de la Poésie (Namur). Pri kulturnem ministrstvu za umetnosti Valonije/Bruslja je bil tri leta zadolžen za literarno in bralno politiko, od leta 2003 pa je eden od vodij Maison de la Poésie et de la Langue française v Namuru.

Doslej je objavil 17 knjig poezije, ki so leta 2002 zbrane izšle v dveh zvezkih, *Poésies I in Poésies II*, pri založbi L'Arbre à paroles.

Ukvarja se tudi z eseistiko in literarno kritiko, veliko objavlja v belgijskih in tujih literarnih revijah, organiziral pa je tudi številne mednarodne simpozije.

Éric Brogniet est né à Ciney le 16 août 1956. Il réside actuellement à Landenne-sur-Meuse. Après avoir terminé ses études de documentaliste par un *Répertoire informatisé des idées esthétiques de Diderot* (Liège, Institut provincial d'Études et de Recherches bibliothéconomiques, 1980), il a travaillé un an comme catalographie au Service d'Inspection des Bibliothèques publiques de la Ville de Liège. Fondateur et directeur de la revue de poétique « Sources » (1987-2000) et directeur de la collection « Poésie des Régions d'Europe » (1988-2000), il fut conseiller littéraire à la Maison de la Poésie de Namur, de 1987 à 2000. Il est membre du Comité de rédaction de la revue « L'Etrangère ». Après avoir été de 2000 à 2003 chargé de la politique des Lettres et de la Lecture auprès du Ministre des Arts, des Lettres et de l'Audiovisuel de la Communauté Wallonie-Bruxelles, il est aujourd'hui co-directeur de la Maison de la Poésie et de la Langue française à Namur.

Son oeuvre est publié en intégralité en deux tomes : *Poésies I et Poésies II* chez L'Arbre à paroles, Amay, 2002. Il est l'auteur des essais critique : *Les ailleurs d'Henri Michaux, 1995*, *La poésie arabe moderne : vers un nouvel humanisme ?, 2001*, *Christian Hubin: le lieu et la formule, Jean-Louis Lippert: approche du narrateur en aëde, athlète, anachorète, 2003*, et d'un nombre important de critiques littéraires. Organisateur de nombreux colloques internationaux (Les ailleurs d'Henri Michaux, 1995 ; Paroles poétiques, paroles prophétiques, 1994 ; Du silence à la parole, 1993 et 1995 ; Les modernités poétiques : de Rimbaud à Cobra, 1998).

Eric Brogniet

Potnica

Bel zrak pada navpično
usta obrnjena sama vase
pisava bliska ki deluje
v vrtu snega
prehod ga očisti

* * *

Ničesar ne zgrabi
temveč koplje v svojih ruševinah
bolj ko se predira
ta ki piše biva v svetu
kot nomad
in ko ničesar ne zgrabi
je *zgrabljen*

* * *

Izbere bivanje v svoji odsotnosti
nepremičen zrak
prosta pokrajina
bliže nebu
vsako trajanje viseče
v vračanju k svojemu izvoru
ničesar *nimam*, in ko ničesar *nimam*
sem

* * *

Manko zgosti
zlomi neskladnost
jedro ljubiti jo
med napetostmi
kar privre je prehod
kar je, v praznini
delajoče med dvema koncema

* * *

La passagère

L'air blanc tombe à la verticale
Bouche retournée sur elle-même
Graphie de la foudre qui opère
Dans le jardin de la neige
Comme un passage le déblaye

* * *

Il ne saisit rien
Mais creuse ses décombres
A mesure qu'il se traverse
Celui qui écrit habite le monde
En nomade
Et ne saisissant rien
Il est *saisi*

* * *

Il choisit d'habiter son absence
L'air immobile
Le paysage désencombré
Plus près du ciel
Toute durée suspendue
Revenant à son origine
Je n'ai rien, et n'ayant rien
Je suis

* * *

Le manque condense
Fracture la dissonance
Le noyau en l'aimant
Entre des tensions
Ce qui surgit c'est le passage
Ce qui est, dans le vide
Opérant entre deux termes

* * *

Ker iz globine pokrajine
samo mrk –
sredi ozvezdij
elektrika ki blešči
hlápi ob zori
v zmrzali

* * *

Goli človek, sam
pred svojim nemogočim
razmetani odlomki in udi
vsako znamenje v nujnosti
vznemirljiva jasnost
ki jih uniči
jih dvigne

* * *

Izrečena beseda vpiše samó izgubo
a telo je lahno
zrak, padajoča svetloba
skozi njihove razprte prste
skozi drevesa
samo mrk bo videl
njihov odkup

* * *

Prek rahlih dotikov
prek ponovnih gibov
v kroženju okoli
iste točke
pesem ali ljubezenski ritual
kjer ni kaj dojeti
omeji na majceno
česar se dotaknemo
nit votka na gozdu
škripajoč korak v belini
živahen in upočasnjen
v ognju da sta prisotna
kar od najbliže

* * *

Parce que du fond du paysage
Seule l'éclipse —
Au milieu des constellations
De l'électricité qui scintille
De la vapeur à l'aube
Dans le gel

* * *

L'homme nu, seul
Face à son impossible
Les fragments épars et les membres
Chaque signe dans la nécessité
La bouleversante clarté
Qui les foudroie
Les exhausse

* * *

Parole dite n'inscrit que perte
Mais le corps est léger
L'air, la lumière chutant
A travers leurs doigts ouverts
A travers les arbres
Seule l'éclipse verra
Leur rachat

* * *

Par attouchements
Par gestes répétés
Tournant autour
D'un même point
Poème ou rituel d'amour
Où ne rien saisir
Circonscrit à l'infime
Ce que l'on touche
Le fil de trame sur la forêt
Le pas crissé dans la blancheur
Le vif et le réduit
Brûlant d'être présents
Au plus près

* * *

Kjer se zvok
ponavlja po obdobjih
brez druge motnje
kot ta najmanjši naglašeni čas
in se obrača do vrtoglavosti
do prepustitve sebe
v drugem

* * *

Nebo s svojimi gmotami
z zlatom ki prečka
trajanja mirna v hipnozi
videnja v belinah

* * *

Ta umik pripusti k njemu
vse gmote, snov
celo življenja
motnja, varjenje
z barvo zlatega gumba
in barvo snega
pomešani z nejasnim, z nečistostmi
hrušč v katerega se pogrezne
je vrtinec svetlobe
črne *in* bele

* * *

Tu nenadoma v mislih
pri tem delu ki zlomi
- nebotičniki lahno svetijo
kot vtisnjena kroženja
svetijo v noči ki prihaja
mirni monoliti, neomajni
v barvah teme in neopisljivega

* * *

Gleda nepremičen
nebo razmetano k zahodu
razdalja kjer je
ne odpravi sinkronističnosti
ni odsotnosti
razen od sebe do drugega

Où le son
Revenant par périodes
Sans autre scansion
Que ce temps minimal accentué
Et tournant jusqu'au vertige
Jusqu'à l'abandon de soi-même
En l'autre

* * *

Le ciel avec ses masses
Avec l'or traversant
Des durées étales par hypnose
Des visions dans les blancheurs

* * *

Ce retrait laisse venir à lui
Toutes les masses, la matière
Même de la vie
Scansion, brassement
Avec la couleur du bouton d'or
Et celle de la neige
Mêlées à l'obscur, aux impuretés
Le tohu-bohu où il s'enfonce
Est un vortex de lumière
Noire *et* blanche

* * *

Ici songeant tout-à-coup
A cette part qui fracture
- les gratte-ciels luisent doucement
Comme des circuits imprimés
Scintillent dans la nuit qui s'en vient
Monolithes calmes, impassibles
Aux couleurs d'ombre et d'indescriptible

* * *

Il regarde l'immobile
Le ciel épars vers l'ouest
La distance où elle est
N'abolit pas la synchronicité
Il n'y a d'absence
Que de soi à l'autre

Kakor čistost
modro dihanje
vsaka izjava ob zori
pospremljena s svojimi opombami
vedeli smo da lepota
sploh ni bila izmišljena
ona ki pride, gre prek
zadušene besede

* * *

Bivati, tam kjer nič
ni v posesti
z nočjo ki pade
na dan snega
in hudega mraza

* * *

Iti preko
kjer se nihče ne boji
z bledim soncem v drevju
z zamrznjeno reko v obisku
sliši se bitje pod ledom
v srečnem spoju
kjer to kar se reši
doseže brezmerno navzočnost

* * *

Kar manjka
razsvetli ko jo vidimo
nikoli praznina
ali tišina
je ne bosta ranili
veja na nebū je,
šeresteča pisava
ali črn oblak
ki ga je veter napisal

* * *

Comme une pureté
Une respiration bleue
Tout énoncé à l'aube
Précédé de ses scolies
Nous avons su que la beauté
N'était point imaginée
Elle qui vient, traverse
La parole suffoquée

* * *

Demeurant, là où rien
N'est possédé
Avec la nuit qui chute
Sur une journée de neige
Et de grand froid

* * *

Traversant
Où nul n'appréhende
Avec le soleil pâle dans les arbres
Avec la rivière gelée dans la visitation
On entend la pulsation sous la glace
Dans la conjonction heureuse
Où ce qui se déprend
Atteint à l'extrême présence

* * *

Ce qui manque
Eclaire quand on la voit
Jamais le vide
Ou le silence
Ne lui seront blessure
Elle est une branche dans le ciel
Graphie bruissante
Ou nue noire
Ecrite par le vent

* * *

Ena črka zaobjema druge
v branju krajine ob reki
korak za korakom
telo ob telesu
ko sonce žge v mrazu
skozi gozd
veja v miru
njena rdečkasto mlečna svetloba

* * *

Belina, njena zgodovina
pišejo jo s svojimi koraki
v snegu
krajina bo dolgo brala to pismo
ki zaobjema druge
onstran vetra ki bo zabrisal
kar slišimo znotraj
kar mislimo
se poveže z vidnim
in berljivo z nevidnim

Prevedel Brane Mozetič

Une lettre en contient d'autres
Lisant le paysage au bord de la rivière
Pas à pas
Corps à corps
Quand le soleil brûle dans le froid
A travers le bois
La branche dans le calme
Sa lumière de lait roux

La blancheur, leur histoire
Ils l'écrivent avec leurs pas
Dans la neige
Le paysage longtemps lira cette lettre
Qui en contient d'autres
Au-delà du vent qui l'effacera
Ce qu'on entend à l'intérieur
Ce qu'on pense
Se conjoint au visible
Et le lisible à l'invisible

Stefan Caraman, rojen 1967 v Tulcei v Romuniji. Piše prozo, drame in scenarije.

Doslej je objavil knjige: Rokerjeva duša (Suflet de Rocker, kratke zgodbe, 1996), Sobotno popoldne na deželi (Sâmbătă după amiaza la țară, kratke zgodbe, 1998), Trije zgrešeni začetki (Trei starturi ratare, kratke zgodbe, 1999), Pianist (roman, 2000), 21 scen iz Štefanovega življenja (XXI de scene din viaţa lui řtefan, drama, 2001), Gospodar sveta (Stapinul lumii, proza, 2002), Mrtvi in živi (Morti si VII, drama, 2003), Predstavljeni (pesmi, 2004), Gledališki maraton (Teatrul marathon, drama, 2004), kratke zgodbe Zabava z grdimi ženskami (Chef cu femei urîte, 1996), Subverzivne ljubezni (Iubiri subversive, 1997) in Plaža golote (Plaja nudistiilor, 1998) so izšle v knjigi najboljših romunskih kratkih zgodb.

Tri Caramanove drame so sodelovale na Mednarodnem festivalu nove drame »Dramafest«, kot dramatik je bil gost gledališkega festivala na Madžarskem, leta 1999 pa je kot pisatelj obiskal tudi Ljubljano. Prejel je več romunskih in mednarodnih nagrad.

Ştefan Caraman, born 1967 in Tulcea, Romania. Writer (prose, drama, screenplays).

Original volumes and collections: Rocker's Soul (Suflet de Rocker, short stories, 1996), Zapp... (drama); Saturday Afternoon at the Country Side (Sâmbătă după amiaza la țară, short stories, 1998); Three Lost Starsts (Trei starturi ratare, short stories, 1999; Piano Man (novel, 2000); XXI Scenes from Stefan's Life (XXI de scene din viaţa lui řtefan, drama; 2001); The Master of the World (Stapinul lumii, proses, 2002); The Dead and the Living (Morti si VII, drama, 2003); Featuring (poetry, 2004); Theatre Marathon (Teatrul marathon, drama, 2004); Party with Ugly Women (Chef cu femei urîte), Subversive Loves (Iubiri subversive) and Nakedness Beach (Plaja nudistiilor) – The Best of Romanian short stories, 1995/1996, 1997, 1998.

Three drama plays selected at the International festival of New Drama »Dramafest« (Tîrgu Mureş), in 1999 invited as playwright at Drama Festival from Zalaegerszeg, Hungaria, and, as writer to Ljubljana, Slovenia. He won several national and international awards.

Stefan Caraman

Ceauşescu My Love

Strahoma vstopim v 1. razred
mama me drži za eno roko oče za drugo
čeprav sem majhen se sprašujem za kaj bi me držal dedek
če ne bi bil mrtev in invalid
na moji klopi je abecednik in zapis »nela po pouku se dobiva na veceju«
na steni tabla dobrodošli otroci
in slika nicolaaja ceausescuja o katerem se že pri prvi uri naučimo
da je oče vseh otrok iz romunije
in komaj čakam da se dan konča da bi jo lahko prosil za čokolado
da vidim ali mi jo bo dala
moja sošolka iz klopi je majcena in svetlolasa
ima čopke
joče za mamo jaz ji brišem solze in jo hrabrim
rečem ji
»če boš še jokala ti bom dal martinčka v hlačke«
ona molči
hvaležno mi zapiči drobcen svinčnik v oči
ne uspe mi da bi ji povedal da jo ljubim kot na televiziji
ime ji je Gina

* * *

Cinik si
si mi rekla Gina
nastopač si
samo zato ker ti nisem dala otroka
samo zato ker ni več ceausescuja da bi izdal odloke o oplojevanju
da bi dopustil posilstvo
ogleduješ si moj sredinec kot da bi bil čudež
od kod toliko zadovoljstva v paketu kosti
Gina kako se zvijaš na rjuhi
kako zavijaš oči na glavi kot kak plešasti jastreb
pred odločilnim napadom na Bugs Bunnyja
zate bi napisal ljubezenski roman in ga dal v nadir_latenten na internet
da bi se virtualci čudili nad mano in mojimi občutki
veliko bi naredil zate Gina če bi imel voljo od katere me loči
le kartica za vodko

* * *

Ceauşescu My Love

Am intrat în clasa a I-a cu emoții
mama mă ține de o mână tata mă ține de cealaltă mână
sunt încă mic dar reușesc să mă întreb de ce anume m-ar ține bunicu'
dacă n-ar fi mort și invalid
pe banca mea este un abecedar și o inscripție „nela ne întâlnim după ore
la wc»
pe peretei o tablă neagră pe care scrie bine ați venit copii
și tabloul tovarășului nicolae ceaușescu despre care învățăm la prima lecție
că este tatăl tuturor copiilor din românia
și
abia aştept să se termine ziua ca să mă duc să-i cer o ciocolată să văd dacă
mi-o dă
colega mea de bancă este mititică și blondă
are codite
plâng după mama ei eu îi șterg lacrimile de pe față și o încurajez
îi spun
„daca mai plângi îți bag un gușter în chiloței«
ea tace
și
îmi înfige recunoscătoare creionul chimic în ochi
nu reușesc să-i spun decât că o iubesc ca la televizor
o cheamă Gina

* * *

Ești cinic
mi-ai spus Gina
ești ciumec
numai pentru că nu ți-am făcut un copil
numai pentru că nu mai e ceaușescu să dea decree de fecundare
să dea liber la viol
te uiți la degetul meu mijlociu ca la o minune
de unde atâta plăcere într-un pachet de oase
cum te contorsionezi tu Gina pe cearceaf
cum îți rotești ochii în cap precum vulturul pleșuv înaintea atacului decisiv
asupra lui Bugs Bunny
aș scrie pentru tine un roman de dragoste și l-aș da la nadir_latent pe
internet ca să se mire virtualii de mine și de sentimentele mele
aș face multe pentru tine Gina dacă aș avea cheful de care mă desparte
doar o cartelă pentru vodcă

* * *

Stojim v vrsti
za piščance ki so zmrznili od svetovne situacije
od neuspešnega hipijevskega gibanja
da bi izmenjal vtise in zaporedne številke z upokojenci ki jih je presenetila
nepričakovana erekcija čutijo se dolžne da ji podajo obrazložitev
da jo upravičijo in ponovno negirajo tako kot Jarmushova koza ponovno
negira
dober scenarij toda
kakšna korist
pravim
kakšna korist
vse dotedaj dokler je na koncu treba vse ločiti
razvrstiti na dobro in slabo
na ying in yang
na uspehe in neuspehe
in
na še kaj
če bi svojo pamet uporabil pred mrzlim pultom
čakajoč na zamrznjene piščance
ki ne pridejo jebenti ki ne pridejo več ...

* * *

Demonstrirali bomo za mir
centre mest bomo napolnili z našimi odločnimi telesi
dišečimi po znoju
in
ejakulaciji
skladni z veljavnimi zakoni
pesti bomo dvignili k nebu
(v njih bomo ležerno skrili laž)
kričali bomo
in
se zabavali
vse je tako lepo v tej resničnosti
orožje v strahu molči
rože cvetijo brez korenin
glej jo eleno ki diskretno pozdravlja na tisoče elen ki pozdravljajo
kdo lahko ustavi ta pošastni marš
kdo
jaz imam v rokah ceausescujev portret
ti v držiš v rokah moj portret ki nosi ceausescujev portret
imamo smer imamo cilj
trg letalcev
kjer se bo uradna kolona razbila
in
vsak od nas bo pohitel domov ker je lačen
in
ker je to edini kraj kjer se lahko skrijemo

* * *

Stau la coadă
la puii înghețați de situația mondială
și
de eșecul mișcării hippie
să schimb impresii și numere de ordine cu pensionarii surprinși de câte o
erecție inopinată la care să se simtă datorii să dea note explicative să se
justifice și s-o renege aşa cum reneagă căprioara lui Jarmush
un scenariu bun dar
ce folos
zic
ce folos
atâta vreme cât până la urmă totul trebuie separat
totul trebuie clasificat în bine și rău
în ying și yang
în succese și eșecuri
și
încă în câteva
dacă mi-aș pune mintea la contribuție în fața unei tejghele reci așteptând
puii înghețați
care nu mai vin futu-i mama lor nu mai vin

* * *

Vom demonstra pentru pace
vom umple centrele orașelor cu trupurile noastre determinate miroșind
a sudoare
și
a ejaculație
conformă cu legislația în vigoare
vom ridica pumnii către cer
(dar vom ascunde în ei minciuna lejer)
vom striga
și
ne vom distra
totul e atât de frumos în realitatea asta
armele tac înfirorate
florile cresc fără rădăcini
iat-o și pe elena salutând discret miile de elene salutând
cine mai poate opri acest marș monstruos
cine
eu am în mâini portretul lui ceaușescu
tu ții în mâini portretul meu purtând portretul lui ceaușescu
avem un sens avem o direcție
piata aviatorilor
acolo unde coloana oficială se va sparge
și
fiecare ne vom grăbi către casă pentru că ne e foame
și
pentru că e singurul loc unde ne putem ascunde

* * *

Elena je najlepši del njegovega življenja
kot smo slišali bosta zgnila skupaj
tako kot bova zgnila tudi midva Gina
ti od peta do glave jaz pa malo povsod
kot pri frizerju
ko ne bom imel preveč jasne vizije o celoti
bom tebi prepustil patetične črve da se boš spomnila kako sem te grizel
z zobmi mojih solza ko sem te prosil za košček pičke
mi nisi dala
mi nisi dala
rekli si da imaš t'rdečo in mi v obraz vrgla partijsko izkaznico s sliko z
vsem
in
me delala nesposobnega
in
neprilagojenega
in
nevtralnega
ejakuliral bi na ploščice če bi jih imel
a jih nisem imel ker so šle vse v izvoz

Prevedel Aleš Mustar

Elena este cea mai frumoasă parte din viața lui
vor putrezi după cum am auzit împreună
așa cum vom putrezi și noi Gina
tu dinspre tălpi înspre cap iar eu câte puțin
de peste tot ca la frizer
atunci când n-am o vizuire prea clară asupra ansamblului
ție îți voi lăsa viermii patetici numai ca să-ți aduci aminte cum te mușcam
cu dinții lacrimilor mele atunci când cerșeam pentru o bucătică de pizdă
iar tu nu-mi dădeai
nu-mi dădeai
ziceai că ești pe roșu și-mi trânteai în față carnetul de partid cu poză cu
tot
și
mă făceai incapabil
și
neadaptat
și
neutru
aș fi ejaculat pe faianță dacă aș fi avut
dar nu aveam pentru că mergea toată la export

Ceauşescu My Love

Fearful I enter class 1
mother holding one hand father the other hand
even though I am young I ask myself what my grandfather would hold if
he were
neither dead nor handicapped
my desk has an ABC and the inscription »nela meet you after class in the
toilets«
on the wall a sign welcome children
and a portrait of comrade nicolae ceauşescu of whom we are taught in
the first lesson
that he is the father of all the children in romania
and
I can hardly wait for the day to end to ask for chocolate
to see if any I will be
given
my classmate sharing our desk is small and blond
she has pigtails
she is crying for her mother I am wiping her tears and encouraging her
I tell her
»if you continue crying I'll let a little lizard down your pants«
she is quiet
and
gratefully she sticks a small pencil into my eyes
I do not succeed in telling her that I love her like on television
her name is Gina

You are a cynic
so you told me Gina
you are boisterous
just because I didn't give you a child
just because there is no ceauşescu anymore to issue insemination acts
to sanction rape
you are looking at my middle finger as though it was a miracle
how come so much pleasure in a sack of bones
Gina how you roll on the sheets
how you roll your eyes like a bald vulture
ready for his decisive attack on Bugs Bunny
I would write a romantic novel a nadir_latent on the web
so that the virtuals would be bemused with me and my feelings
I would do so much for you if I had the will
that is otherwise
just a vodka ration away

* * *

I am standing in the queue
for chickens frozen by the global situation
and
the unsuccessful hippie movement
and to exchange impressions and allotments with the pensioners
surprised by an unexpected erection they feel it necessary to find an explanation
an excuse and a new denial just like Jarmush's goat redenies
a good script but
what's the advantage
I say
what's the advantage
until the end when everything has to separated
classified into the good and the bad
the ying and the yang
the successes and the failures
and
other things
if I had been wiser at the cold counter
waiting for the frozen chickens
that are not arriving fuck are never going to anymore ...

* * *

We will demonstrate for peace
fill the city centre with our determination bodies smelling of sweat
and
ejaculation
in accordance with current legislation
we will raise our fists to the skies
(leisurely hiding in them our lies)
we will shout
and
have fun
everything is so beautiful in this reality
fearful weapons are silent
rootless flowers blossom
look that's elena discretely greeting thousands of elenas who are greeting
who can stop this beastly march
who
I have ceauşescu's portrait in my hands
you are holding my portrait that is holding ceauşescu's portrait
we have direction we have a goal
the aviator's square
where the official procession will break up
and
each of us will hurry home because hungry
and
because this is the only place where we can hide

Elena is the best part of his life
as we have heard they will rot together
as we shall rot too Gina
you from the heals to the head me a little bit all around
just like at the hairdressers
when I will no longer have an all too clear vision of the whole
will leave the pathetic worms to you so that you can remember how I
used to bite you
with the teeth of my tears when I asked you for a bit of pussy
you didn't give me any
you didn't give me any
you said you were riding the crimson tide and threw the party card with
the photo in my face
and
made me incapable
and
unadapted
and
neutral
I would ejaculate on the tiles if I had had them
but I didn't because they all went for exportation

Translated by Nikolai Jeffs

Daša Drndić se je rodila 1. 1946 v Zagrebu. Za njo je več popolnoma različnih življenj v različnih mestih, različnih državah, ob različnih ljudeh. Študirala je medicino, se omožila z zobozdravnikom, diplomirala iz angleške, se ločila od zobozdravnika, opravila magisterij na dramaturgiji. Ukvajala se je z dokumentarno radiofonijo, napisala kakih trideset radijskih iger, prevajala, poučevala, plavala, pleskala stanovanja, lakirala parkete, izdelovala pohištvo, se trinajst let intenzivno družila s svojim otrokom, potem je spet začela pisati. Ne zna kvačkati, zna pa kuhati. Ne da se ji nič več delati. Ne mara pisati svojega življjenjepisa.

Knjige proze: *Put do subote* (1982), *Kamen s neba* (1984), *Umiranje u Torontu* (1997), *Canzone di guerra* (1998), *Totenwande* (Meandar, Zagreb, 2000), *Doppelgänger* (2002), *Leica format* (2003).

Trenutno stanuje na Reki. Ne ve prav dobro, kaj tam počne.

Daša Drndić was born in Zagreb, Croatia. From 1953 to 1992 she lived and worked in Belgrade, Yugoslavia. In 1992 she came to Croatia, then in 1995 emigrated to Canada, and returned to Croatia two years later. She graduated from the University of Belgrade, Faculty of Philology, Department of English Language and Literature. As a Fulbright Fellow she completed her Master's Degree in Theatre and Communications in the USA.

For over twenty years she worked as editor, producer and writer in the Drama department of Radio Belgrade. Her radio-plays and feature-documentaries have been awarded and broadcast throughout former Yugoslavia and abroad. In 1996 and 1997, for Canadian Broadcasting Corporation she produced three documentaries (features) - *Lost in the Promised Land*, *The Church in Croatia*, and *Children of Our Age*. In 2002 her play *Arthur and Isabella* (Croatian Radio) participated on »Prix Europa« winning 6th place. She published prose and poetry in literary journals throughout former Yugoslavia. She also won the short-story prize of »The European« in 1993 (*Eeny, meeny, miney, mo – out you go*). She translates books and essays from and into English. A novelist.

Her books of prose include: *The Road to Saturday* (1982), *The Stone from Heaven* (1984), *The Black Madonna* (1997), *Canzone di guerra* (1998), *Totenwande* (2000), *Doppelgänger* (2002), *Leica format* (2003).

She writes literary criticism for the Third Programme of Croatian Radio, for the literary journal »Zarez« (Zagreb) and the dailies »Novi list« and »Slobodna Dalmacija«. She is a member of the Croatian Association of Writers and the Croatian P.E.N.

Daša Drndić

Leica format

odlomek

Baje tam neki Japonec redi mačke bonsai, pritlikave. Spravi jih v steklenke, jim v analno odprtino vstavi sondo, njen drugi konec povleče skozi vrat steklenke in jih po tej sondi hrani. Mačke sčasoma privzamejo obliko steklenke. V steklenki se ne morejo ganiti, ne morejo se premikati, ne morejo se čistiti, steklenka pa je največkrat štirioglata, in tako mačke nekega dne postanejo štirioglate.

Lahko bi v kozarce dajali ljudi; tudi ti ljudje bi ostali majhni, postali bi človečki, pritlikavci, ki z izbuljenimi očmi gledajo skozi steklo in premikajo mogoče samo ustnice. Te možičke in ženičke, te človeške spake, bi lahko postavljalni na police kot okrasne ljudi. Na policah bi bilo polno kozarcev z množico miniaturalnih humanoidnih stvorov, ki dihajo, pravzaprav sopejo, zato bi bili kozarci orošeni. Vladala bi tišina. Živa tišina, ritmična in valujoča, človeška. Človeška tišina.

V neki norišnici na jugu, mogoče tudi na severu, so si hospitalizirani sami zašili usta – s kirurško nitjo, svileno. Kirurška nit je močna nit. Pri šivanju so delali (velike) poševne vbode, tako so bila vsa usta zašita s tremi, največ štirimi šivi. To je bil (nemi) upor bolnikov proti osebju, ki sploh ni govorilo z njimi. V umobolnici je tedaj zavladalo še večje brezglasje, neznanski molk, in danes se kakor para, kakor dim vali iz stropov in zidov razpadajoče stavbe sredi ničesar in se v oblakih vije proti nebu; v črnih nočeh (*moonless nights*) se prav to brezglasje, ta zlovešči človeški molk, domnevno norski, vrača kot sapa; kot puhatst dež pada na motna okna našega azila v nepovrnljivosti, in ker je to njihov edini zrak, bolniki, da bi preživeli, z njim, to kužno sapo brez vonja, to nevidno pajčevino molčanja, polnijo svoja zdaj že sipka, prhka pljuča. Pokrajina okrog norišnice je zapečatena, okamnela, negibna kot risba. Leži pod lavo tišine, stkane iz neslišnih korakov, ki pridušeno podrsavajo, ker se izlivajo iz umobolnice, kjer so vsi copati iz filca.

Ta pokrajina, ta umobolnica, norišnica našega časa, je svoje ostanke posejala povsod, tudi onkraj morja. Kakor izkopanine, kakor fosili naše zgodovine v taki ali drugačni obliki vrejo na svetlo, vrejo vsak dan in zbujujo srh, ki sili na bruhanje.

Recimo, tisti kozarci.

Tisti kozarci, v katere niso spravljena prej zamišljena, a vseeno obstajajoča bitja, ustvarjena v tišini literarnega sanjarjenja, ljudje, ki stoletja zganjajo zlovešč hrup, tisti kozarci, v katere bi bilo treba – za kazen – pravzaprav že zdavnaj začeti vlagati primerke pokvarjene človeške sorte, jih konzervirati in hermetično zapirati; tisti kozarci v neki resnični norišnici, nekoč imenovani Am Steinhof, pozneje pa – zaradi dušnega miru in prisilne pozabe – preimenovani v Otto Wagner Spital; tisti kozarci, ki pol stoletja in več čakajo v kletni trohnobi Evrope, v kletnem mraku Dunaja; tisti kozarci, v katerih plavajo otroški možgani, ne ve se natančno,

Leica format

odломак

Vele, neki tamo Japanac uzgaja bonsai-mačiće, patuljaste. Smjesti ih u boce, u analni otvor stavi im sondu čiji slobodni kraj provuće kroz grlić, onda ih kroz tu sondu hrani. Hrana nije prirodna hrana nego kemijska hrana koja životinjice ujedno i sterilizira. Mačići s vremenom poprime oblik boce. U boci, ne mogu se micati, ne mogu se kretati, ne mogu se čistiti, a boca je najčešće četvrtasta pa tako jednoga dana i mačići postanu četvrtasti.

Mogli bi u boce smještati i ljude; ti ljudi također ostali bi mali, postali bi čovečuljci, patuljci, koji iskolačenih očiju gledaju kroz staklo i možda samo miču usnama. Ti čovečuljci i čovečuljice, te ljudske nakaze, mogle bi se staviti na police kao ukrasni ljudi. Na policama bilo bi puno staklenki s gomilom minijaturnih humanoidnih stvorova koji dišu, zapravo dahću, pa bi staklenke bile zamagljene. Vladala bi tišina. Živa tišina, ritmična i valovita, ljudska. Ljudska tišina.

U jednoj ludnici na jugu, možda i na sjeveru, zatočenici zašili su sebi usta – kirurškim koncem, svilenim. Kirurški konac jak je konac. Prilikom šivenja zatočenici su koristili (široki) kosi bod pa su svaka usta zašivena u tri, najviše četiri poteza. Bila je to (nijema) pobuna bolesnika protiv osoblja koje im se uopće nije obraćalo. U umobolnici zavladalo je tada još veće bezglasje, golemi muk koji danas kao para, kao dim, kulja iz stropova i zidova ruševne zgrade u nigdini i u oblacima penje se prema nebu; za crnih noći (moonless nights), to isto bezglasje, taj zlokobni ljudski muk, navodno ludački, vraća se kao lahor; kao paperjasta kiša on pada na mutna okna našeg azila u nedodjili i, da bi preživjeli, jer to je jedini njihov zrak, bolesnici njime, tim kužnim ali bezmirisnim lahorom, tom nevidljivom paučinom šutnje, pune svoja sad već sipka, rastresita pluća. Krajolik oko ludnice zapećaćen je, skamenjen, kao crtež nepomičan. On leži pod lavom tišine satkane od nečujnih koraka koji meko šušte jer izljevaju se iz te umobolnice u kojoj sve papuće su od filca.

Taj krajolik, ta umobolnica, ta ludnica našeg vremena, svoje ostatke posijala je svuda, i preko mora. Kao iskopine, kao fosili naše povijesti oni izviru, u ovom obliku ili onom, izviru svakodnevno i stvaraju veliku jezu koja nagoni na povraćanje.

Recimo, one staklenke.

One staklenke u koje nisu smješteni gore zamišljeni a ipak postojeći humanoidni stvorovi oblikovani u tišini literarnog maštanja, ljudi koji stoljećima prave zlokobnu buku, one staklenke u koje zapravo trebalo je još odavno početi slagati, konzervirati i hermetički zatvarati primjerke opoganjene ljudske sorte, za kaznu; one staklenke u jednoj istinskoj ludnici, nekada zvanoj Am Steinhof, a kasnije, radi mira u duši i radi prisilnog zaborava preimenovanoj u Otto Wagner Spital; one staklenke koje na policama pola stoljeća i više čekaju u podrumskoj memli Europe, u podrumskom mraku Beča; one staklenke u kojima plutaju dječji mozgovи, ne zna

koliko, koliko otroških možganov, nekateri pravijo OKROG 500, drugi OKROG 600, tretji OKROG 770 možganov,

nekateri, ki težijo k preciznosti, pravijo 772 otroških možganov oziroma 789 otroških možganov - malenkost, tale mala razlika 17 cerebralnih mas

otrok v starosti od 6 mesecev do štirinajst let, menda poškodovanih možganov, zvečine brezimnih, potegnjenih iz lobanjic evtanaziranih malih pacientov otroške bolnišnice Spiegelgrund, dela psihiatrične klinike Am Steinhof, danes znane kot Otto Wagner Spital, in to za izboljšanje človeške rase, izboljšanje človeškega uma, umobolnega. Vestno zloženi, označeni z nalepkami kot kozarci *Konfitüre* v shrambi marljive gospodinje, ti mrtvi možgani preteklosti zvonijo, odzvanjajo naš danes.

Ime mi je Johann. Rodil sem se na Dunaju l. 1931. Sem soboslikar, imam družino, odrasle otroke, zdrave. Imam vnuke. Ponoči me tlači mora. Tri leta sem prebil v Spiegelgrundu kot pacient doktorja Heinricha Grossa. Takrat sem bil star deset let. Pred sojenjem so nas odpeljali v bolnišnično klet. Kozarci so hermetično zaprti in prekriti z debelo plastjo prahu. Možgani so ohranjeni, pravijo. Plavajo v formaldehidu, je rečeno. Formaldehid ima prepoznaven vonj. Ne verjamem, da so možgani ohranjeni. Dr. Gross in člani njegove ekipe so kopali, brskali po teh možganih, pa tudi če so ohranjeni, kaj naj bi danes z njimi, kaj? To so vendar mrtvi možgani, ne pulzirajo, bledi so. Mehki možganski fosili so, mumificirani možgani, znotraj razkrojeni, mogoče celo votli.

Kadar je Gross vstopil v bolniško sobo, nismo mogli dihati, dih nam je jemal leden veter.

Doktor Heinrich Gross, nekdanji vodja otroškega oddelka v bolnišnici Steinhof in zadrt nacist, ima danes šestinosemdeset let. Sedi na zatožni klopi in osuplo strmi v soboslikarja Johanna. Smehlja se. Naslanja se na palico s srebrnim držajem. Draga palica je. Obleka mu je preširoka. *Sem psihiater, pravi doktor Gross, vem, kdaj nekdo konfabulira. Ta človek ima bujno domišljijo, ima privide ljudi in dogodkov. Moral bi se zdraviti.*

se točno koliko, koliko dječjih mozgova, jedni kažu OKO 500, drugi OKO 600, treći OKO 770 mozgova

neki, radi preciznosti, vele 772 dječja mozga, odnosno 789 dječjih mozgova – sitnica, ta mala razlika od 17 cerebralnih masa

djece u dobi od 6 mjeseci do četrnaest godina, navodno oštećenih mozgova, mahom bezimenih, izvučenih iz lubanjica eutanaziranih malih pacijenata dječe bolnice Spiegelgrund u sklopu psihijatrijske klinike Am Steinhof, danas znane kao Otto Wagner Spital, a sve u cilju poboljšanja ljudske rase, u cilju poboljšanja ljudskog uma, umoboljnog. Uredno poslagani, obilježeni naljepnicama kao staklenke Konfitürea u ostavi vrijedne domaćice, ti sačuvani a mrtvi mozgovi prošlosti zvone, odzvanjaju naše danas.

*Zovem se Johann. Rođen sam u Beču
1931. Soboslikar sam, imam obitelj,
odraslu djecu, zdravu. Imam unuke.
Imam noćne more. Proveo sam tri go-
dine u Spiegelgrundu kao pacijent dok-
tora Heinricha Grossa. Bilo mi je tada
deset godina. Prije sudenja odveli su nas
u bolnički podrum. Staklenke su herme-
tički zatvorene i prekrivene debelim slo-
jem prašine. Mozgovi su očuvani, kažu.
Plivaju u formaldehidu, vele. Formal-
dehid ima prepoznatljiv miris. Ne vjeru-
jem da su mozgovi očuvani. Dr. Gross i
članovi njegove ekipe po tim su mozgo-
vima kopali, čeprkali, a i da su očuvani,
što se s njima danas može, što? To su
ipak mrtvi mozgovi, ne pulsiraju, blijedi
su. To su mekani moždani fosili, to su
umumificirani mozgovi, iznutra rasto-
čeni, možda čak i šuplji.*

*Kad bi Gross ušao u bolničku sobu nismo
mogli disati, dah nam je presijecao ledeni
vjetar.*

Doktor Heinrich Gross, nekadašnji šef dječjeg odjela bolnice Steinhof i tvrdokorni nacist, danas ima osamdeset i šest godina. On sjedi na optuženičkoj klupi i u čudu promatra soboslikara Johanna. Smiješi se. Oslonjen je na štap sa srebrnom drškom. To je skupi štap. Odijelo mu je preširoko. *Ja sam psihijatar*, kaže doktor Gross, *ja znam kad netko konfabulira*. *Ovaj čovjek ima bujnu maštu, njemu se prividaju ljudi i događaji*. *Ovaj čovjek trebao bi se liječiti*.

V zimskih nočeh so nas napol gole puščali na balkonih. Umirali smo počasi. Jaz nisem umrl. Dajali so nam injekcije in pomirjevala in na balkonih smo se najprej tresli od mraza, potem smo zaspali, potem smo dobili pljučnico.

Gross se sploh ne spominja svoje preteklosti. Sojenje je prekinjeno, ker doktor Heinrich Gross nima nobenega spomina, nikogaršnjega spomina, ne svojega ne svojih pacientov ne zgodovinskega. Životari v lažni reži, ali pretvarjanja ali demence, se ne ve niti se ne bo nikoli zvedelo. Brez spomina ni mogoče priklicati preteklosti. Obstajajo dokazi, majhni spomini, uskladiščeni v lobanjah tistih, ki ne obstajajo več. Ti preparirani dokazi šestdeset let plavajo v formaldehidu, vendar niso zadostni dokazi. Sodni psihiater obtoženega, nekdanjega SS psihiatra Heinricha Grossa, po l. 1950 in vse do l. 1988 pa tudi svojega spoštovanega, dobro plačanega kolega in dejavnega pediatra nevrologa z desetinami znanstvenih del o deformacijah možganov, razglasiti za senilnega, in sodnik Karlheinz Seewald ga oprosti krivde. Doktor Heinrich Gross bo umrl naravne smrti ko nedolžen in svoboden človek.

Sem Waltraud Haupl. Imam kartoteko svoje sestre Annemarie iz l. 1943. Annemarie so sprejeli v Spiegelgrund zaradi rahitičnih sprememb na kosteh. Doktor Gross jo je sprejel v svoj program evtnazije umsko zaostalih otrok. Kartoteka navaja terapijsko izstradalno dieto, bela kava s kosom kruha enkrat dnevno. Moja sestra je umrla v četrtem letu starosti. Tehtala je devet kilogramov. Nisem še dobila njenih možganov. Rada bi, da mi jih daste. Rada bi pokopala te možgane.

Bolnišnica Am Steinhof (Otto Wagner Spital) s paviljoni v jugendstilu stoji v prelepem parku. Do l. 1945 je v njej delala smetana avstrijske in nemške medicine. Postavili so jo l. 1907 in dolgo je

U zimskim noćima ostavljali su nas polugole na balkonima. Umirali smo sporo. Ja nisam umro. Davali su nam injekcije i sedative i mi smo na tim balkonima prvo drhtali, onda bismo zaspali, onda bismo dobili upalu pluća.

Gross se svoje prošlosti uopće ne sjeća. Sudjenje se prekida jer doktor Heinrich Gross nema nikakvo sjećanje, ničije sjećanje, ni svoje ni sjećanje svojih pacijenata, ni povijesno sjećanje. On tavori u lažnoj fugi, u fugi prijetvornosti ili demencije, ne zna se ništa što se ikada sazna. Bez sjećanja nemoguće je dozvati prošlost. Postoje dokazi, mala sjećanja uskladištena u lubanjama onih koji više ne postoje. Ti preparirani dokazi šezdeset godina plutaju u formaldehidu, ali oni nisu dovoljni dokazi. Sudski psihijatar optuženog, nekadašnjeg SS psihijatra Heinricha Grossa, a nakon 1950. pa sve do 1998. i svog uvaženog, visokoplaćenog kolegu, uz to aktivnog pedijatralneurologa s desetinama znanstvenih radova o deformacijama mozga, proglašava senilnim, a sudac Karlheinz Seewald oslobođa ga krivnje. Doktor Heinrich Gross umrijet će prirodnom smrću kao nevin i slobodan čovjek.

Ja sam Waltraud Haupl. Imam karton svoje sestre Annemarie iz 1943. Annemarie primljena je u Spiegelgrund zbog rahitičnih promjena na kostima. Doktor Gross ju je uključio u svoj program eutanazije mentalno retardirane djece. U kartonu se navodi terapijska dijeta izgladnjivanja, bijela kava s komadom kruha jednom dnevno. Moja sestra umrla je u svojoj četvrtoj godini. Težila je devet kilograma. Nisam još dobila njezin mozak. Voljela bih da mi ga date. Voljela bih taj mozak pokopati.

Bolnica Am Steinhof (Otto Wagner Spital) smještena je u prekrasnom parku s paviljonima u jugendstilu. U njoj do 1945. radi i istražuje krema austrijske i njemačke medicine. Sagradena 1907., dugo važi za

veljala za največjo in najmodernejšo bolnišnico v Evropi. Dobrih trideset let pozneje, l. 1940, je postala eno od štiridesetih središč za izvajanje nacističnega programa Aktion T4, programa za usmrčevanje telesno in duševno prizadetih bolnikov vseh starosti, ki so ga hinavsko poimenovali program evtanazije. Program Aktion T4 je dobil ime po berlinskem naslovu Tiergartenstrasse 4, na katerem je stala veličastna vila, firerjev štab; tukaj je skupina pošastnih, gniloumnih bolnikov, ki so bili tedaj na oblasti, krojila načrt za izkoreninjenje patološkega človeškega gena, izvajanje higiene človeškega rodu, čiščenje sebi neustreznih. Ampak resnici na ljubo, evgenične teorije, ideje o sterilizaciji in evtanaziji prizadetih ljudi, so prvič oblikovali v ZDA in Švedski v dvajsetih letih minulega stoletja. Nacisti so jih »samo« prevzeli in izvajali.

Jaz sem Friedlova mama. Živeli smo v mestecu kakih sto kilometrov od Dunaja. Ruske enote so bile že v Avstriji. Konec aprila 1945 je strašno lilo, lilo je cele dneve. Zaželeta sem si videti Friedla; že dva tedna je ležal v Spiegelgrundu, v Spiegelgrundu so mi rekli, pridite čez tri tedne, rekli so mi, Friedl ima pljučnico. Nisem hotela priti čez tri tedne, prišla sem takrat, čez dva tedna, dvajsetega aprila. Slavili so Hitlerjev rojstni dan. Na oddelku so mi rekli, pridite jutri. Z mene je kapljalo. Noge sem imela mokre. Tudi lase sem imela mokre. Pihalo je. Pozabilo sem rokavice. Dežnik se mi je zlomil. Bil je moder dežnik z rumenimi pikicami. Imela sem rjave nogavice. Rekla sem, hočem videti Friedla. Če hočete videti Friedla, si ga sami poiščite, mi je odgovorila sestra. Ni bila zoprna sestra; v levem ustnem kotičku se ji je prilepila drobtina torte, čokoladne. Našla sem Friedla. Ležal je v postelji z rešetkami. Rešetke so bile zdrsane. Vse postelje na tem oddelku so imele rešetke. V vseh posteljah na tem oddelku so

najveću i najmoderniju bolnicu u Europi. Tridesetak godina kasnije, 1940, postaje jedan od četrdeset centara za provođenje nacističkog programa Aktion T4, programa za usmrćivanje fizički i psihički hendikepiranih bolesnika svih uzrasta, licemjerno nazvanog programom za eutanaziju. Program Aktion T4 dobio je ime prema berlinskoj adresi Tiergartenstrasse 4 na kojoj se nalazila velebna vila, firerov stožer; tu ekipa monstruoznih, truloumnih bolesnika tada na vlasti, kroji plan o eradicaciji patološkog ljudskog gena, o provođenju higijene ljudske rase, o čišćenju za njih nepodobnih. Ali, istine radi, eugeničke teorije, ideje o sterilizaciji i eutanaziji ljudi s nedostacima prvi put javljaju se u Sjedinjenim Državama i u Švedskoj dvadesetih godina prošloga stoljeća. Nacisti ih »samo« preuzimaju i sprovode u djelo.

Ja sam Friedlova mama. Živjeli smo u malom mjestu stotinjak kilometara od Beča. Ruske trupe bile su već u Austriji. Padala je strašna kiša potkraj travnja 1945, padala je danima. Uželjela sam se Friedla; dva tjedna ležao je u Spiegelgrundu, u Spiegelgrundu rekli su mi dodite za tri tjedna, rekli su mi Friedl ima upalu pluća. Nisam htjela doći za tri tjedna, došla sam tada, za dva tjedna, dvadesetog travnja. Oni su slavili Hitlerov rodendan. Na odjelu rekli su mi dodite sutra. S mene je kapalo. Noge su mi bile mokre. I kosa mi je bila mokra. Puhaoo je vjetar. Zaboravila sam rukavice. Kišobran mi se slomio. Bio je to plavi kišobran na žute točkice. Imala sam smeđe čarape. Rekla sam, želim vidjeti Friedla. Ako želite vidjeti Friedla, potražite ga sami, odgovorila mi je sestra. To nije bila neprijatna sestra; u lijevom ugлу usana zalijepila joj se mrvica od kolača, čokoladnog. Pronašla sam Friedla. Ležao je u krevetu s rešetkama. Rešetke su bile oguljene. Svi kreveti na tom odjelu imali su rešetke. U

otroci ležali v majhnih kletkah, negibno. Otroci niso jokali, ždeli so. Imeli so napol odprte oči, težke veke. Vtaknila sem roko skozi rešetko, pobožala sem Friedlovo lice; lice je bil hladno. Tu sem, mama, sem rekla. Friedl me ni prepoznał. Niti zganil se ni. Odšla sem domov in se vrnila čez tri dni. Še zmeraj je deževalo. Prišla sem po sina, sem rekla zdravniku, odpeljala ga bom domov. Spiegelgrund je bil najboljša bolnišnica v Avstriji. Nihče pri pameti ni dvomil o Spiegelgrundu. Rekli so mi, vašega sina ni, odpovedalo mu je srce. Sestra je pogledala v kartoteko. Da, Friedl je umrl, umrl je včeraj ob štirinajstih urih in devetnajst minut, je povedala sestra. Ni bila tista sestra s čokoladno drobtinico v ustrem kotičku. Bila je glavna sestra, stroga. Iskala sem kak papir, diagnozo, poročilo o smrti svojega sina. Nič mi niso dali. Velika zmešnjava je, so mi rekli. Potem sem jim rekla, dajte mi njegovo truplo, hočem njegovo truplo, to hočem. Stroga glavna sestra je rekla – pokopan je na bolnišničnem pokopališču, zmenite se z grobarji. Na bolnišničnem pokopališču sem zagledala množico odprtih krstov; vse krste so bile blatne, oblite z dežjem, polne vode. Prišel je tovornjak, natovorjen s papirnatimi vrečami. Dež je razmočil papir, vreče so razpadale, iz vreč so lezli majhni udi, otroški, majhne bose noge, majhne roke. Minilo je petinpetdeset let. Dobila sem sinovo kartoteko. Odpeljali so me v Spiegelgrundovo klet, danes se ta bolnišnica imenuje po Ottu Wagnerju. Otto Wagner je bil arhitekt, so mi povedali. Nikoli ni bil nacist, zato so dali bolnišnici njegovo ime. Odpeljali so me v klet. Tam sem našla sinove možgane. V kozarcu. Rekli so mi, vzemite Friedla. Zdaj ga lahko pokopljete.

S koncem druge svetovne vojne ni bilo tudi konec ubijanja prizadetih otrok. Zadnja žrtev poblažnelih zdravnikov eksperimentatorjev je bil štiriletni Ri-

svim krevetima na tom odjelu ležala su djeca u malim kavezima, nepomično. Ta djeca nisu plakala, kunjala su. Imala su poluotvorene oči, teške kapke. Provukla sam ruku kroz rešetku, pomilovala sam Friedlov obraz; njegov obraz bio je hladan. Evo mame, rekla sam. Friedl me nije prepoznao. Nije se ni pomakao. Otišla sam kući i vratila se nakon tri dana. Kiša je još uvijek padala. Došla sam po sina, kazala sam liječniku, vodim ga kući. Spiegelgrund bila je najbolja bolnica u Austriji. Nitko pametan u Spiegelgrund ne bi posumnjao. Rekli su mi nema vašeg sina, srce mu je otkazalo. Sestra je pogledala u karton. Da, Friedl je umro, umro je jučer u četrnaest sati i devetnaest minuta, izjavila je sestra. To nije bila ona sestra s čokoladnom mrvićom u ugлу usana. Bila je to glavna sestra, stroga. Tražila sam neki papir, neku dijagnozu, neki izvještaj o smrti mogušina. Ništa mi nisu dali. Velika je gužva, rekli su mi. Onda sam ja kazala dajte mi njegovo tijelo, hoću njegovo tijelo, to hoću. Stroga glavna sestra rekla je - on je pokopan na bolničkom groblju, dogovorite se s grobarima. Na bolničkom groblju ugledala sam mnogo otvorenih raka; sve su rake bile blatinjave, natopljene kišom, pune vode. Došao je kamion natovaren papirnim vrećama. Kiša je raskvasila papir, vreće su se raspadale, iz vreća su ispadali mali udovi, dječji, male bose noge, male ruke. Prošlo je pedeset i pet godina. Dobila sam karton svoga šina. Odveli su me u podrum Spiegelgrunda, danas se ta bolnica zove po Ottu Wagneru. Otto Wagner bio je arhitekt, rekli su mi. Nikada nije bio nacist, zato su bolnici dali njegovo ime. Odveli su me u podrum. Tamo sam našla mozak svoga šina. U staklenki. Rekli su mi, uzmite Friedla. Sada ga možete pokopati.

Sa završetkom Drugog svjetskog rata nije okončano i ubijanje hendikepirane djece.

chard Jenne, umorjen na otroškem oddelku državne bolnišnice Kaufbeuren-Irsee na Bavarskem tri tedne po brezpo-gojni kapitulaciji Nemčije.

Z marljivim sodelovanjem znanstvenikov, študentov, medicinskega osebja in naci-stičnih funkcionarjev so nemški in avstrijski zdravniki od 1934. do 1945. leta po vsej Evropi prisilno sterilizirali 375 000 žensk in moških, pri katerih naj bi bili diagnosticirali tako imenovane dedne psihofizične okvare. Umorili so čez 5 000 otrok in 80 000 odraslih psihiatričnih bolnikov. Večine teh zdravnikov niso nikoli postavili pred sodišče; ostali so vodje bolnišnic in oddelkov, objavljalji so svoja znanstvena odkritja, prejemali nagrade za strokovno prizadevnost in umirali kot ugledni državljeni. V blaženosti vseobče pozabe.

Prevedla Mojca Mihelič

Posljednja žrtva pomahnitalih lječnika-eksperimentatora četverogodišnji je Richard Jenne, umoren na dječjem odjelu državne bolnice Kaufbeuren-Irsee u Bavarskoj tri tjedna nakon bezuvjetne kapitulacije Njemačke.

Uz zdušnu suradnju znanstvenika, studenata, medicinskog osoblja i nacističkih dužnosnika, njemački i austrijski lječnici od 1934. do 1945. godine diljem Europe prisilno steriliziraju 375.000 žena i muškaraca kojima su navodno dijagnosticirani takozvani nasljedni psihofizički deformiteti. Umoreno je preko 5.000 djece i 80.000 odraslih psihiatrijskih bolesnika. Većina tih lječnika nikada nije izvedena pred sud; oni su ostali šefovi bolnica i odjela, objavljivali su svoja znanstvena otkrića, nagradivani su za svoje stručno pregalaštvo i umirali kao ugledni građani. U blaženstvu sveopćeg zaborava.

Leica format

Extract from the novel

They say, some Japanese over there grows bonsai-kittens, dwarfish ones. He puts them in a bottle, connects a probe to their anus with the other end sticking out through the neck of the bottle, then through that probe he feed them. The food isn't natural food but chemical food that sterilises the kittens while it feeds them. Eventually, the kittens acquire the shape of the bottle. In the bottle they can't move, they can't walk, they can't groom themselves, and as the bottle is often angular, one day the kittens become angular too.

They could place people in bottles as well; those people would remain small, they'd become dwarfs, who with bulging eyes gaze through the glass and perhaps only move their lips. Those dwarfs and dwarfettes, those human monsters, could be placed on shelves as decorative people. On those shelves there would be rows of jars with heaps of humanoid creatures breathing, panting, so the jars would be misty. There would be silence. Living silence, rhythmical and wavy, human. Human silence.

In a mental hospital in the south, maybe even in the north, the patients have sewed up their lips – with catgut made of silk. Catgut is strong thread. While sewing, the patients used a wide slanted stitch so each mouth got sewed up in only three or four goes. That was a (silent) rebellion of the patients against the staff who paid no attention to them. In the asylum, then, even bigger soundlessness came to be, a huge hush which today like steam, like smoke, flows from the ceilings and the walls of that dilapidated building in the middle of nowhere and in clouds it rises towards the sky; during moonless nights, the same soundlessness, that sinister human hush, supposedly insane, returns as a breeze; as a feathery rain it falls upon the blurred windows of our exile in nowhere land and, in order to survive, because that is their only air, the patients use that contagious but odourless breeze, that invisible cobweb of silence, to fill their now already hollow, porous lungs. The landscape around the asylum is sealed, fossilized, as a drawing – motionless. It lies underneath a lava of silence woven with noiseless steps rustling softly because they flow out of that hospital in which all the slippers are made of felt.

That landscape, that mental hospital, that asylum of our age, has sowed its traces everywhere, even across the sea. As relics, as fossils of our history, they emerge, in one shape or another, they emerge daily and create enormous horrors which make one vomit.

For instance, those jars.

Those jars that don't contain imagined yet existing humanoid creatures shaped in the silence of literary musings, people who, for centuries now, have been creating a sinister noise, those jars in which years before they should have started stacking, preserving, and hermetically closing specimens of the long ago befouled human species, as punishment; those jars

in an existing hospital once called Am Steinhof, and later, for the sake of peace of mind and forced oblivion changed into Otto Wagner Spital; those jars which have for over half a century waited in the humid basements of Europe, in the underground darkness of Vienna; those jars with floating children's brains, the exact number of which remains unknown, some say ABOUT 500, some say ABOUT 600, some say ABOUT 770 brains

others, for the sake of precision, say 772 children's brains, or 789 – it doesn't matter, this small difference of 17 cerebral substances

belonging to children from 6 months to 14 years old, supposedly damaged brains, nameless brains, pulled out of the tiny skulls of the euthanised patients of the children's hospital Spiegelgrund at the time an annex of the psychiatric clinic Am Steinhof, today known as Otto Wagner Spital, and all for the sake of improving the human race, for the sake of improving the mindless human mind. Neatly lined, labelled like jars of Konfitüre in a diligent housewife's pantry, those preserved yet lifeless brains of the past, toll and echo our present.

My name is Johann. I was born in Vienna in 1931. I'm a house-painter, I have a family, grownup children, healthy. I have grandchildren. I have nightmares. I spent three years in Spiegelgrund as doctor Heinrich Gross's patient. I was ten then. Before the trial, they took us to the hospital cellar. The jars are hermetically closed and covered with a thick layer of dust. The brains are preserved, they say. They float in formaldehyde, they say. Formaldehyde has a recognisable smell. I don't believe the brains are preserved. Doctor Gross and the members of his team pricked and prodded those brains, and even if they were preserved, what can be done with them today, what? Those are dead brains, they don't throb, they're pale. Those are soft cerebral fossils, those are mummified brains, decayed on the inside, maybe even hollow.

When Gross would enter the hospital room, we couldn't breathe, our breath was cut by a freezing wind.

Doctor Gross, the former head of the children's ward in Steinhof hospital, and a notorious Nazi, today is eighty six years old. He stands accused and, bewildered,

looks at Johann the house-painter. He is smiling. He is leaning against a silver handled cane. It is an expensive cane. His suit is too large. *I am a psychiatrist, says doctor Gross, I know when people confabulate. This man has a vivid imagination, he's seeing people and events. This man should be treated.*

On winter nights they'd leave us half-naked on the balconies. We would die slowly. I haven't died. They gave us shots and sedatives and first we would shiver on those balconies, then we would fall asleep, then we would catch pneumonia.

Gross remembers nothing of his past. The trial is stopped because doctor Heinrich Gross has no memory, no one's memory, neither his nor that of his patients, nor that of history. He dwells in a false fugue, in a fugue of hypocrisy or dementia, no one knows which, and no one will ever find out. Without memory it is impossible to bring back the past. There is evidence, there are tiny pieces of memory stored in the skulls of those who no longer exist. For sixty years that mummified evidence has floated in formaldehyde, but it is not sufficient evidence. The court psychiatrist of the accused former SS psychiatrist Heinrich Gross, from 1950 to 1988 also his well-paid colleague, an active neuro-paediatrician with dozens of research papers on the deformities of the brain, proclaims the doctor senile. The judge, Karlheinz Seewald, acquits him. Doctor Heinrich Gross will die a natural death as an innocent and free man.

I am Waltraud Haupl. I have the health-file of my sister Annemarie from the year 1943. She was admitted to Spiegelgrund because of rachitic changes on her bones. Doctor Gross included her into his programme of euthanasia of mentally retarded children. The file holds the doctor's therapeutic starvation diet: coffee with milk and a piece of bread once

a day. My sister died aged four. She weighed nine kilos. They haven't given me her brain yet. I'd like to have it. I'd like to bury that brain.

The hospital Am Steinhof (Otto Wagner) is located in a beautiful park with pavilions in Art-Nouveau style. Until 1945, in it works and experiments the cream of Austrian and German medicine. Built in 1907, it has for a long time been considered the largest and most modern hospital in Europe. Some thirty years later, in 1940, it becomes one of the forty centres for the implementation of the Nazi programme Aktion T4 – the programme for exterminating physically and mentally handicapped patients of all ages, hypocritically named The Euthanasia Programme. Programme Aktion T4 was named after Tiergärtnergasse 4 in Berlin, where there used to stand a beautiful villa with the Führer's headquarters. There, a team of monstrous and sick-brained people then in power, had planned how to eradicate the pathological human gene, how to control the hygiene of the human race, how to cleanse those they found unfit to live. But, for truth's sake, eugenic theories, ideas on the sterilization and euthanasia of handicapped people, for the first time appear in the United States and in Sweden during the twenties of the last century. The Nazis »only« adopted them and then brought them to realization.

I'm Friedl's mother. We lived in a small town some one hundred kilometres from Vienna. The Russian troupes were already in Austria. It was raining heavily in April 1945, it had been raining for days. I wanted to see Friedl. He had already been in Spiegelgrund for two weeks, in Spiegelgrund they said, come in three weeks. They said, Friedl has pneumonia. I didn't want to come in three weeks, I returned in two weeks, on the 20th of April. They were celebrat-

ing Hitler's birthday. In the ward they said, come back tomorrow. I was drenched. My feet were wet. My hair was wet too. It was windy. I had forgotten my gloves. My umbrella had broken. It was a blue umbrella with yellow dots. I was wearing brown stockings. I said, I want to see Friedl. If you want to see Friedl, go find him yourself, said the nurse. She wasn't an unpleasant nurse, in the left corner of her mouth she had a cake crumb, it was a chocolate cake crumb. I found Friedl. He was lying in a bed with bars. The paint on the bars was peeled off. All the beds in that ward had bars on them. In all the beds in that ward lay children in tiny cages, motionless. Those children weren't crying, they were dozing. They had eyes half open and heavy eyelids. I slipped my hand through the bars and stroked Friedl's cheek. His cheek was cold. Here's Mommy, I said. Friedl didn't recognize me. He didn't even move. I went home and came back in three days. It was still raining. I came for my son, I told the doctor, I am taking him home. Spiegelgrund was the best hospital in Austria. No sane mind would ever doubt the quality of Spiegelgrund. They said, your son is gone, his heart failed him. The nurse checked his file. Yes, Friedl died yesterday, he died yesterday at 14.20, said the nurse. It wasn't the nurse with the chocolate crumb in the corner of her mouth. It was the head nurse, a strict one. I asked for some document, for a diagnosis, for a report on the death of my son. They gave me nothing. We're very busy, they said. Then I said, give me his body, I want his body, that's what I want. The strict head nurse said – he's been buried in the hospital cemetery, talk to the undertakers. In the hospital cemetery I saw many open graves, all of them muddy, filled with rain, drenched with water. Then came a lorry loaded with paper bags. The paper bags

were soaked with rain, they were falling apart, there were tiny limbs dropping from the bags, children's limbs, tiny bare feet, tiny hands. It's been 55 years. They gave me my son's file. They took me to the Spiegelgrund basement, today the hospital carries Otto Wagner's name. Otto Wagner was an architect, I was told. He had never been a Nazi, that's why the hospital carries his name. I was taken to the basement. There I found my son's brain. In a jar. They said, take Friedl. You can bury him now.

With the end of the Second World War the killing of handicapped children hadn't stopped. The last victim of the deranged doctors – experimenters, was four-year old Richard Jenne, killed in the children's ward of the state hospital Kaufbeuren-Irsee in Bavaria, three weeks after Germany's unconditional capitulation.

With ardent cooperation of scientists, students, medical staff and Nazi officers, from 1934 till 1945, throughout Europe, German and Austrian doctors sterilized 375.000 women and men allegedly diagnosed with inherited psycho-physical deformities. More than 5000 children and 80.000 adult mental patients were killed. Most of those doctors were never taken to court; they remained heads of their hospitals and wards, they published their scientific discoveries, they were awarded for their work and they died as honourable citizens. In the bliss of total oblivion.

Translated by Andrea Pisac and the author

Martin Fahrner se je rodil leta 1964 v severovzhodni Češki. Študiral je češki jezik in literaturo na Pedagoški fakulteti v Ústí nad Labo. Še med študijem na pedagoški fakulteti je bil sprejet na Gledališko fakulteto v Pragi. Pozneje je deloval v gledališčih v Jihlavi, Pardubicah in Brnu kot dramaturg.

Leta 1993, ko je bil zaradi poškodbe priklenjen na posteljo, je napisal pravljično knjigo *Pravljice za velike otroke*, ki jo je kmalu v obliki nadaljevanke predvajala Češka televizija. Po več letih pri gledališču se seli v samoto Osikova v severnomoravskih gorah Jeseníky, poskuša se preživljati kot keramik in začne pisati prvi roman *Steiner ali Kaj smo počeli*, ki izide leta 2000 v založbi Petrov in je leto pozneje ponatisnjen.

Sedaj spet dela kot dramaturg v gledališču v Pardubicah, prevaja gledališke igre, piše besedila za pesmi in pripravlja za tisk drugi roman z naslovom *Prisvojenost doktorja vinetologije*.

Born in north-central Czechoslovakia in 1964. He studied drama at the Theatre Academy in Prague. Although Martin Fahrner is still better known in the world of drama, his time as a writer of prose is gradually coming, too. In 1993 he was forced to stay in bed and he wrote a fairy tale book for grown ups. The novel *Steiner or What we did*, published by Petrov, received an enthusiastic response from the critics as well as the community of readers. Fahrner's style is often to that of Ota Pavel. At present he lives in Pardubice and works in a theatre. He writes his second novel *The Craziness of a Professor of Winetoulology*.

Martin Fahrner

Nema barikada

odlomek

Mesto, v katerem sem odraščal, leži prav na meji, v gorskem prelazu, v mestu samem pa je vse na ravnem in tako se vsi vozijo s kolesi.

Začeti pa je treba s triciklom. Kdor se je trudil in napredoval, je dobil otroško kolo, potem kolo Pionir, izdelovali so rdeča in modra, kdor pa je hotel prekositi ostale in je imel ročnega očeta, si ga je lahko dal prebarvati, kar tako iz razposajenosti, kajti čez nekaj časa je tako ali tako presedlal na mladinsko kolo Eska, tega pa so že izdelovali v številnih barvnih odtenkih in s prestavami!

Zato ni čudno, da se mu je marsikdo težko odpovedal, ko so se mu noge neznosno podaljšale in je prišel čas, ko si je skušal priskrbeti kolo Favorit. To je bil razvojni vrhunc. Ne le da se v tistem času pri nas ni dalo dobiti nič boljšega, ampak tudi zato, ker ga je imel človek pri malo sreče že za vse življenje.

Moj očka je bil odrasel in je bil nogometniški, vendar se je ves čas vozil samo s kolesom Ukrajina; nikoli ga nisem videl, da bi se peljal z drugim. Kolo je bilo na veliko mestih opraskano in zarjavelo in oče si ga nikoli ni dal prebarvati, pravil je, da je popraskano z barikade in da to ni nobena sramota. Tem besedam je vedno dajal velik poudarek.

Omenjeno kolo Ukrajina je bilo resnično na barikadi in zaradi spletja okoliščin se je tam znašel tudi moj tricikel.

To je bilo poleti v hudi pripeki. Zaradi tega sem moral na glavi trpeti poniževalno otroško kapico. Naenkrat so pridrveli fantje na svojih rdečih in modrih pionirjih in mladinskih eskah z očmi na pecljih, češ da na carinarnici za zapornico stojijo pravi tanki. Potem se je izgubil naš sosed in čez trenutek je bilo slišati motor njegovega velikega bagra.

Stali smo na pločniku in gledali, kako z bagrom odkopava tlakovce in jih stresa na kup, dokler nas niso prestrašene mame odvlekle domov, ampak vseeno smo še naprej gledali, vsaj z oken. Kup tlakovcev je rasel in cesta se je spremenila, naenkrat je bila sama jama, zdaj bi se po njej gotovo zelo slabo vozilo s kolesom, celo s favoritem, za to bi dal roko v ogenj.

Bilo je vroče, očetje so začeli prinašati iz kleti vse mogoče stare omare in mize, porivali so jih čisto gor na kup tlakovcev in bilo jim je vroče. Nekdo je na cizi pripeljal zaboj s pivom, vsakdo je izvlekel steklenico, občasno potegnil iz nje, nosili pa so naprej.

Skoraj se je že temnilo, ko je pod okni stal velik kup, očetje so stopili predenj s poljske strani, srkali pivo in govorili. Na koncu so pripeljali še svoja kolesa in jih skrbno polagali od spredaj na kup, tudi oče je šel in položil tja svoje kolo Ukrajina.

To mi ni bilo jasno. Mamica mu je vendar rekla, naj ne hodi nikamor, ker bi lahko streljali – on pa gre in položi tja svoje kolo. Ne, tega nisem razumel. Mogoče, mi je prišlo na misel, je tja položil tuje kolo, kolesa so vendar videti skoraj enaka. Neopazno sem izginil v klet, ampak očetovo

Němá barikáda

Město, ve kterém jsem vyrůstal, leží přímo na hranici, v průsmyku mezi horami, ale ve městě samém je všechno na rovině, a tak všichni jezdí na kole.

Začít se ale musí na tříkolce. Kdo se snažil a vypracoval, dostal kolo dětské, pak kolo Pionýr, vyráběla se červená a modrá, ale kdo chtěl vyniknout a měl šikovného otce, mohl si jej nechat přebarvit, jen tak z marnotratnosti, protože za nějakou dobu stejně přesedlal na tříčtvrtiční kolo Eska, a to už se vyrábělo v mnoha barevných odstínech a s přehazovačkou.

Není proto divu, že se ho kdekdo těžce vzdával, když se mu nohy prodlužily na neúnosnou míru a přišel čas shánět kolo Favorit. To byl vývojový vrchol. Nejen že se v té době u nás nedalo sehnat nic lepšího, ale také proto, že ho člověk měl při troše štěstí už na celý život.

Můj tatínek byl dospělý a byl fotbalista, ale jezdil celou dobu jen na kole Ukrajina; nikdy jsem ho neviděl jet na jiném. Kolo bylo na mnoha místech poškrábané a rezavé a otec si jej nikdy nedal přelakovat, říkal, že je poškrábané z barikády a to že není žádná ostuda. Na ta slova vždycky dával velký důraz.

Zmíněně kolo Ukrajina skutečné na barikádě bylo a shodou okolností se tam ocitla i moje tříkolka.

Bylo to v létě, za velkého parna. Musel jsem kvůli tornu strpět na hlavě ponižující dětskou čepičku. Najednou se přihnali velcí kluci na svých červených a modrych pionýrech a tříčtvrtičních eskách s očima navrch hlavy, že na celnici za závorou stojí opravdické tanky. Pak se vytratil náš soused a za chvíli bylo slyšet motor jeho velikého bagru.

Stáli jsme na chodníku a dívali se, jak bagruje dlažební kostky a sype je na hromadu, dokud nás ustrašené maminky neodtahly domů, ale stejně jsme se koukali dál, alespoň z oken. Hromada kostek rostla a silnice se změnila, najednou byla samá jáma, teď by se po ní určitě moc špatně jezdilo na kole, dokonce i na favoritu, na to bych vzal jed.

Bylo horko, tátové začali vynášet ze sklepů všelijaké staré skříně a stoly, strkali je až úplně nahoru na hromadu kostek a bylo jim horko. Někdo přivezl na kárce bednu s pivem, každý si vytáhl lahev, občas se z ní napil, ale nosilo se dál.

Už se skoro stmívalo, když pod okny stála velká hromada, otcové si stoupali před ni z polské strany, popíjeli pivo a hovořili. Nakonec ještě přivezli svá kola a pečlivě je pokládali zepředu na hromadu, i otec šel a své kolo Ukrajina tam položil.

Nešlo mi to na rozum. Maminka mu přece říkala, at nikam nechodí, že by se mohlo střílet – a on jde a položí tam své kolo. Ne, tomu jsem nerozuměl. Možná, napadlo mne, ie tam položil cizí kolo, kola přece vypadají skoro stejně. Nenápadně jsem zmizel do sklepa, ale otcovo kolo Ukrajina tam nebylo k mání, v kočárkárně stála jen moje tříkolka. Vystrkal jsem ji ven, nasedl a jel se podívat na záhadu zblízka.

kolo Ukrajina ni stalo tam, v kolesarnici je stal le moj tricikel. Zrinil sem ga ven, ga zajahal in se odpeljal pogledat uganko od blizu.

Pripeljal sem se pred kup, stopil s tricikla in zares – na tlakovcih je ležalo očetovo kolo; ta je tudi že dirjal proti meni, me vzel v naročje in nekaj klical ostalim možem, tega nisem preveč razumel, ampak z mano so ravnali zelo lepo, kar mi je bilo všeč, in očka je rekel, da sem njegov junak.

Potem so dali gor na kocke moj tricikel in jaz sem začel jokati. Pridirjala je mamica, me očetu hitro iztrgala, rekla, da je norec, me odnesla domov in tudi jokala. Čez trenutek je prišel tudi oče, bil je zelo razigran, miril naju je, naj se ne bojiva, vzel iz predalnika in shrambe vse steklenice z žganjem in vinom, mamici je povedal, da je to za molotovke, da mora imeti vsaj kakšno orožje, in jih odnesel ven.

Potem se je še enkrat vrnil in potegnil iz omare dres številka sedem, v katerem je vsako nedeljo igral in ki ga nikoli ni zaupal pralnicam, tako da je morala zanj skrbeti mamica. Igral je v različnih klubih, ampak vedno si je izgovoril, da bo imel na hrbtu in rokavu številko sedem. Majico si je oblekel čez glavo in si potem pred ogledalom na rokav navlekel kapetanski trak. To je očku zadoščalo. Ni se zanimal za to, kdo bo v premoči in kakšno bo orožje. Bil je na strani dobrega in bil je kapetan te dobre stvari. To je bilo tako veličastno, da ga tokrat mamica niti ni skušala zadržati.

Temnilo se je, očetje so sedeli na barikadi, in čeprav so ugotovili, da prav nihče med njimi ne zna izdelati molotovk, niso obupali in sem ter tja je kdo vstal in vsaj pomahal z veliko zastavo, ki se ji je reklo naš prapor. Naenkrat se je zaslišal trušč in s poljske strani so prihrumeli tanki, ki sem jih tako zelo žezel videti; nisem jih niti preveč dobro videl, kajti trušč je bil tako velik, da sem se z obrazom zaril mamici v obleko. Obleka je dišala. In dišala je čisto enako kot vedno in to me je pomirilo. Ni me motilo niti, da mamica joka, in duhal sem jo tako dolgo, dokler hrušč ni prenehal. Tanki so se ustavili.

Tanki so stali dolgo tik pred barikado in se niso premikali, sploh se niso premikali, bila je popolna tišina, le občasno se je dvignil moj očka in je v svojem nepremagljivem dresu številka sedem pomahal proti tankom z zastavo in spet hitro izginil, da bi iz najbližje molotovke, kakor je on rekel, utrjeval moralno moštva, ker je moral vsakič zbrati ves svoj pogum, da se je lahko z golimi rokami postavil naravnost pred nabito cev tanka, ker se je bal, ker se je seveda strašansko bal.

Temnilo se je že, čez dan se je toliko pripetilo in jaz sem bil zaspan, več se ne spominjam. Ponoči so bili očetje na barikadi čisto sami, na koncu so zaspali vsi, ki so jih podpirali izza oken, samo sovražnik je bil buden in vedno, kadar se je v tišino oglasilo šuštenje znotraj tanka, so se očetje zdrznili in hitro nagibali molotovke. Očka je, ker je bil kapetan, sicer še vedno občasno poskakoval in grozeče mahal z zastavo, ampak na koncu so bili vsi tako pijani, da so zastavo polili z rdečim vinom, nanjo se je izlilo skoraj pol litra rdečega vavčinka, in ravno na beli del. Da tega ne bi kdo ugotovil, so očki nehalli mahati, ampak ker potem niso imeli kaj početi, so v kratkem zaspali.

Přijel jsem před hromadu, sestoupil z tříkolky a opravdu - na kostkách leželo otcovo kolo; ten už se ke mně také hnul, vzal mě do náruče a volal něco na ostatní pány, nerozuměl jsem tomu příliš. ale zacházeli se mnou noc hezky, což se mi líbilo, a tatínek říkal, že jsem jeho hrdina.

Pak ale dali nahoru na kostky moji tříkolku a já začal plakat. Přihnala se maminka, rychle mne otcí vytřhla, řekla, že je blázen, odnesla mne domů a také plakala. Za chvíli přišel i otec, byl velmi rozjařený, uklidňoval nás, af se nebojíme, vyndal ze sekretáře a ze spíže všechny lahve s kořalkou a víinem, maminec oznámil, že je to na zápalné lahve, že musí mít alespoň nějakou zbraň, a odnesl je ven.

Pak se vrátil ještě jednou a vytáhl ze skříně dres číslo sedm, ve kterém každou neděli hrával a který nesvěřil nikdy prádelnám, takže se o něj musela starat maminka. Hrával v různých klubech, ale vždycky si vymínil, že bude mít na zádech a na rukávu číslo sedm. Oblékl si tričko přes hlavu a pak si před zrcadlem navlékl na rukáv kapitánskou pásku. To tatínkovi stačilo. Nezajímal se o to, kdo bude v přesile a jaké budou zbraně. On byl na straně dobra a byl u toho dobra kapitánem. Bylo to tak velkolepé, že se maminka tentokrát ani nepokusila ho zadřít.

Stmívalo se, otcové seděli na barikádě, a přestože zjistili, že ani jeden z nich neumí zápalné lahve vyrobit, nevzdávali se a sem tam někdo vstal a zamával alespoň velikým praporem, kterému se říkalo naše vlajka. Najednou se ozval rachot a od Polska se přivály tanky, které jsem tolík chtěl vidět; neviděl jsem je ale příliš dobře, protože rachot byl tak veliký, že jsem se zavrtal obličejem mámě do šatů. Šaty voněly. A voněly úplně stejně jako vždycky a to mě uklidňovalo. Nevadilo mi ani, že maminka pláče, a cíhal jsem k nim tak dlouho, dokud rachot neustal. Tanky se zastavily.

Tanky stály dlouho těsně před barikádou a nehýbaly se, nehýbaly se vůbec, bylo úplně ticho, jen občas se zvedl můj tatínek a ve svém neporazitelném dresu číslo sedm zamával proti těm tankům praporem a rychle zase zmizel, aby si z nejbližší zápalné lahve, jak on říkal, upevnil morálku mužstva, protože musel pokaždé sebrat všechnu svou odvahu, aby se dokázal postavit s holýma rukama přímo před nabité hlaňou tanku, protože se bál, protože se samozřejmě strašně bál.

Už se stmívalo, za den se toho tolík semlelo a já byl ospalý, na víc se nepamatuj. Přes noc byli otcové na barikádě úplně sami, usnuli nakonec všichni, kteří je podporovali zpoza oken, jenom nepřítel byl bdělý a pokaždé, když se do ticha ozvalo šramocení uvnitř tanku, otcové sebou trhli a rychle si přihýbali ze zápalných lahvi. Táta, protože byl kapitán, sice dál občas vyskakoval a mával výhružně praporem, ale nakonec byli všichni tak opilí, že polili vlajku červeným víinem, vytéklo na ni skoro půl litru červeného Vavřince, a zrovna na bílou část. Aby se na to nepříšlo, přestali tátové mávat, ale protože nebylo tím pádem co dělat, zanedlouho usnuli.

V noci se náhle připlížila k tankům postava a zaklepala na věž jednoho z nich, věž se otevřela, vysunula se hlava a postava s tou hlavou hovořila špatnou ruštinou. Po chvíli se postava vyšplhala na tank a ozval se rachot. Z tanků se vyvalil dým a kolona začala couvat, couvala jenom chvíli a pak se první tank zastavil a zase jel dopředu a zabočil do vedlejší ulice a ostatní tanky zabočily za ním.

Ponoči se je k tankom naglo priplazila oseba in potrkala na kupolo enega od njih, kupola se je odprla, ven je pogledala glava in oseba je s to glavo govorila v slabu ruščini. Čez trenutek se je oseba povzpela na tank in oglasil se je trušč. Iz tankov se je pokadilo in kolona se je začela umikati, umikala se je nekaj trenutkov, potem se je prvi tank ustavil in spet peljal naprej in zavil v sosednjo ulico in ostali tanki so zavili za njim.

Mož na barikadi pa ta ropot ni prebudil. Ni jih zbudilo niti, ko so tanki malo kasneje zapeljali iz stranske ulice za njihovim hrbotom nazaj na glavno praško ulico in izginili v temi proti Hradcu Králové.

Šele proti jutru jih je prebudil dež. Zdelo se je, da vse mesto še spi. Očetje so previdno pokukali ven in v jutranjem mraku pred seboj niso zagledali sovražnih tankov. Opotekli so se pred barikado in kolovratili sem in tja, ampak o tankih ni bilo ne duha ne sluha, očki so začeli vriskati, očka je skočil čisto gor in dvignil v zrak eno roko natanko tako, kot če bi dal gol, in potem so spustili z barikade zastavo, mahali z njo nad glavo in ob petju himne korakali skozi mesto.

Iz samega veselja so spregledali, da na nekaterih hišah visijo rdeče ruske zastave. Tulili so vse do trga in korakali mimo pivnice Tunel, ki jo je ravnonočkar odpiral gospod gostilničar Pryl. Odpiral je ob šestih zjutraj, vsak dan, kot je pravil, da bi se prikupil delavskemu razredu. Gospod gostilničar je stopil ven in zavpil junakom zelo ganjeno in žalostno: »Kaj pa se tukaj derete, cepci?!« In ko so mu domoljubi na vse pretege opisovali, kako so z golimi rokami pregnali ruske tanke, jih je peljal v sosednjo ulico, kjer je bilo videti sledi gosenic, in ko še vedno niso hoteli verjeti, jih je peljal v pivnico, ura je bila ravno šest in v radiu so bila poročila in ena od novic je govorila o tem, da so tanki prispevali v Hradec.

Prevedla Nives Vidrih

Muže na barikádě ale ten hluk neprobudil. Neprobudilo je ani, když tanky po chvíli vyjely z boční ulice za jejich zády zpátky na hlavní pražskou ulici a zmizely ve tmě směrem na Hradec Králové.

Teprve k ránu je probudil déšť. Zdálo se, že celé město ještě spi. Otcové opatrně vykoukli a v ranném šeru nespatřili před sebou nepřátelské tanky. Vypotáceli se před barikádu a motali se sem a tam, ale po tancích nebylo ani památky, tátové začali výskat, tatínek vyskočil úplně nahoru a zvedl do vzduchu jednu ruku úplně přesně, jako by dal gólu, a pak snesli z barikády vlajku, mávali s ní nad hlavou a za zpěvu hymny procházeli městem.

Pro samou radost přehlédlí, že na některých domech visí červené ruské vlajky. Prohulákali se až na náměstí a procházeli kolem pivnice Tunel, kde právě otevříval pan hostinský Pryl. Otevříval v šest ráno, každý den, jak Píkával, aby se zavděčil dělnické třídě. Pan hostinský vyšel ven a křikl na hrdiny velice dojatě a smutně: »Co tady řvete, pitomci?!« A když mu vlastenci horempádem líčili, jak zahnali holýma rukama ruské tanky, zavedl je do vedlejší ulice, kde byly vidět stopy po pásech, a když tornu ještě nechěli uvěřit, zavedl je do pivnice, bylo právě šest a v rádiu hlásili zprávy a v jedné z nich se pravilo, že tanky dorazily do Hradce.

The Barricade

a fragment

The town in which I grew up lies right on the frontier in a mountain pass but the town itself is on the level so everyone goes about on bicycles.

Of course they have to start with a tricycle. Anyone keen to progress then got a fairy cycle, then a Pioneer which was made in red and blue, but if you wanted to stand out and had a father who was good with his hands, you could have it painted, only this was a bit of a waste because after a while, like everyone else, you moved on to a three-quarter size Eska which came in many different colors and had a derailleur.

So it was no wonder that it was hard to give up your Eska when your legs became too long for it and it was time to look for a Favorit. This was the last word in bicycles. Not only because there was nothing better to be had at the time but also because with a bit of luck you had it for life.

My father was a grown man and a footballer but all the time he went round on a Ukraine. A basic, unwieldy, Russian-made bicycle; I never saw him use any other bike. In many places it was scratched and rusty but my father never had it repainted. He said it had been scratched at the barricades and that that was no shame. He always laid great stress on these words.

The aforementioned Ukraine had indeed been at the barricades and by coincidence so was my tricycle.

It was summer during a great heat wave. Because of the heat I had to put up with the indignity of wearing a sunbonnet. Suddenly some older boys appeared on their red' and blue Pioneers and their three-quarter size Eskas, eyes popping out of their heads, saying there were tanks at the customs barrier. At that our neighbor quickly slipped away and soon the motor of his big excavator could be heard.

We stood on the pavement and watched him dig up paving stones and pile them up in a heap. We watched till our worried mothers dragged us off home but there just the same we continued to watch even if only from the windows. The pile of paving stones grew, the road suddenly changed into a pit. Now it would be very difficult to ride a bike on it, that's for sure.

It was hot. Our fathers began bringing all kinds of cupboards and tables out of cellars, pushing and shoving them to the very top of the pile. And they were hot. Someone brought a case of beer on a cart. Everyone took a bottle, occasionally drinking from it but not stopping bringing more things.

By now it was nearly dark and there was a great heap under the windows. Men came from the Polish side of the frontier. They stood in front of the pile, drank beer and talked. Eventually they went and brought their bicycles and placed them on the heap from the other side and my father went and put his Ukraine up there with the others.

It was all beyond me. After all my mother and told him not to go where there might be shooting and he still went and put his bicycle on the heap. No, I did not understand. I occurred to me to wonder if he had put some-

one else's bicycle there, yet the bicycle looked practically the same as his. I sneaked off to the cellar, but there was no sign of my father's bike. In the pram room there was only my tricycle. I pushed it out, got on and went to have closer look at this confusing situation.

I peddled up to the heap, got off the tricycle and indeed - there was my father's bicycle up on top of the paving stones. He immediately rushed up to me, took me in his arms and called out to the other men something I did not properly understand, but they were all very nice to me, which I enjoyed, and my father said I was his brave little boy.

Then however they put my tricycle on the heap of flagstones and I began to cry. Mother, also in tears, hurried out, snatched me from my father's arms saying he was crazy, and took me home. After a while father came home in high spirits. He calmed us down telling us not to be afraid. From the dresser and the pantry he took out all the bottles of wine and spirits telling mother they must have at least some kind of weapons and these could serve as incendiaries and off he went.

Then he came back once more and from the wardrobe took out his football strip with number seven on it which he wore every Sunday when he played and which he never entrusted to any laundry so that mother had to wash it. He had played for various clubs but he always insisted he had number seven on his back and on his sleeve. He pulled on his jersey and in front of the mirror he put the captain's armband on his sleeve. That was all father needed. He did not care if they were outnumbered and what kind of weapons the other side had. He was on the side of virtue and captain of the side. It was so awe-inspiring that this time mother did not even try to stop him.

It was getting dark. The men sat at the barricade and although they discovered that none of them knew how to make an incendiary bomb they did not give up but now and then one of them would get up and at least wave a large banner calling it our flag. Suddenly a rumbling noise was heard and the tanks I was so keen to see rolled towards us from Poland; I could not see them very well because the noise was so great that I hid my face in my mother's dress. Her dress smelled nice. And it smelled exactly the same as usual and this comforted me. It did not even bother me that mother was crying. I went on sniffing her dress as long as the noise continued. The tanks stopped.

For a long time the tanks remained stationary close to the barricade. They just stood there not moving. There was absolute silence. Only from time to time, my father in his invincible number seven strip, would get up, wave his banner at the tanks and quickly disappear again in order, as he said, to keep up the team spirit by drinking from the nearest incendiary bottle, because every time he showed himself and faced the guns of the tanks unarmed, he had to muster up all his courage, because he was afraid, because he was desperately afraid.

It was now dark. In the course of the day so much had happened. I was sleepy. I do not remember much more. The men remained alone at the barricade throughout the night. Eventually everyone, including their sup-

porters from behind the windows, went to sleep. Only the enemy was wide awake and whenever noises were heard from within the tanks, the men would start up and take another drink from the incendiary bottles. But Dad, because he was the captain, continued to leap up from time to time and wave the banner in threatening fashion, but eventually they were all so drunk that they spilled red wine, almost half a liter of red Vavrinecke, on the flag, right on the white part. The men stopped waving the flag, so that the stain would not show and because there was nothing for them to do, before long they were all asleep. During the night a figure suddenly crept up to the tanks and knocked on the turret of one of them. The turret opened, a head appeared and the figure spoke to the head in bad Russian. After a time the figure climbed on to the tank and a rumbling noise was heard. Fumes billowed out from the tanks and the column began to reverse but only for a short time, then the first tank stopped, went forwards again and turned into a side street. The other tanks followed.

The noise did not waken the men on the barricade. Nor did they waken when after a time the tanks turned out from the side street behind their backs on to the main road to Prague and disappeared in the direction of Hradec Kralove.

It was morning when they were wakened by the rain. The whole town was apparently still asleep. The men peered out cautiously and in the half light of morning there were no enemy tanks to be seen. They staggered out in front of the barricade, blundered about here and there, but of the tanks there wasn't a sign. The men shouted in jubilation, Dad leapt up and punched the air with his fist as if he had just scored a goal. Then they hauled the flag down from the barricade, waved it above their heads and marched through the town singing the national anthem.

So overjoyed were they that they failed to notice that the red Russian flag was flying from several of the houses. Cheering they made their way to the square where they marched round the Tunel pub that Mr. Pryl the landlord had just opened. He opened at six every morning, to oblige the workers, as he said. Mr. Pryl came out and greeted our heroes sadly in a voice full of emotion, »What are you shouting about, you idiots?« And while our heroes were falling over themselves to describe how they had chased off the Russian tanks with their bare hands, he took them into a side street where the tracks of the tanks could be seen and when they still' refused to believe it, he took them into the pub and as it was six o' clock the news was just beginning on the radio and one of the items announced the arrival of the tanks at Hradec.

Translated by Elsa Morrison

Doktoriral je na Columbia University. V svojem življenju je opravljal vrsto poklicev in nalog. Kot Fulbrightov štipendist ter gostujoči profesor je predaval v Turčiji, Izraelu, Sloveniji, na Hrvaškem, v Franciji, Italiji, Rusiji in drugod. Deloval je kot organizator številnih literarnih projektov. Objavil je vrsto knjig esejev in razprav, med njimi na primer o Richardu Brautiganu (1983), Williamu Saroyanu (1984) ali Razumevanju pesnikov iz kroga Black Mountain (1995). Uredil je več antologij, trenutno ureja revijo za sodobno poezijo Talisman. Izdal je tudi več knjig poezije. Prevajal je armensko in rusko poezijo. Trenutno živi in dela kot profesor angleške književnosti na Stevens Institute of Technology v Hoboknu v New Jerseyu.

He holds a Ph. d. from Colombia University. Poet, critic, associate professor, Director of the Division for Humanities and Social Sciences, Stevens Institute of Technology. 1978-79 Fullbright professor at Hacettepe University, Ankara. He also lectured in Israel, Slovenia, Croatia, France, Italy, Russia and others. He organized a number of important international events and served as a member of various advisory boards (Advisory Committee for Middle East, Encyclopedia of American Poetry). Recipient of various prizes, grants and awards. Poetry editor (Multicultural Review and Talisman) and publisher. He translated Russian and Armenian poetry. Author of literary criticism, history books and monographs. His poetry is widely published, translated and reviewed in the United States and abroad.

Edward Foster

Izsušene pokrajine pri Cezannu

Dolgo sem mislil, da sprtost,
upor, nekaj dovoliti, da odide, ne prizadenejo -
prepirljivost kot užitek
božjega pastirja: v njegovi govorici sanj,

da bi pokazal, na kakšen način ujeti glas
kljub barvi, tkanju in razpoloženju
(kot da je bil zakrament v srednjem veku siv
in kri žrtev ni špricala v barvah).

Ko smo sami, ga merimo
kot nekoga, ki na tak način ustvarja oblike,
da nihče drug ne bi videl,
da rjava, oranžna in zelena barva nimajo nič z resničnostjo.

Prepriča nas, da mislimo, da smo gledalci sami,
ampak on je vedno nekje zadaj
in tako tih,
da komaj ulovimo njegov glas, ovit v obliko.

Moč barve popusti,
pigmenti obledijo po robovih
in osvobojeni platna
zlogi odletijo na prostost.

In zdi se, da sladke fraze kažejo
njegovo slavje: hodnike
polne užitka na poti v retoriko,
kot da zanj ni potrebe za pokoro.

Dry Landscapes in Cezanne

A long time imagining these do not hurt:
discord, rebellion, something letting go—
contention as a pleasure
to the celebrant: his language as a dream

to tell us how we know the voice
in spite of color, texture, mood.
(As if the medieval sacrament were grey
or in the sacrifice, his blood were dry.)

In solitude, we see him
as if one who makes his forms
in such a way that no one else will know
that orange, brown and green are false.

He makes us think that we, as subjects, are alone,
it's always he who is inside:
as if he kept the sound so low
we'd barely hear the voice beneath the form.

Intensities of color disappear;
his pigments thin around the edge
and, loosened from the canvas,
their syllables break free.

Sweet phrases seem to be his
celebration; corridors
of pleasure on the way to rhetoric,
as if he had no reason to atone.

Puritanec iz Blacherna

(Mehmet Osvajalec si je poželel sina Velikega Vojvode. Mladenič je bil nadvse ljubek, s kožo, mehko kot olive. Toda Veliki Vojvoda se je zbal, da bo sultan skvaril njegovega dečka, in ga zavrnil. Zato ga je doletelo, da so mu sultanovi stražarji pred očmi posekali sina, potem pa ga prisiliли, da je pokleknil pred sultanom, mu poljubil čevlje ter ga pokončali z udarci sabelj.

Železni stoli pri vhodu,
po vrtu razpostavljeni stebrički.
V Istanbulu je mogoče videti veliko:
odpadnik s poljubi lošči čevlje
človeku, ki ga bo izdal.

Minotaver se je izgubil v palači.
Draperije dišijo od začimb.
Bellini riše sultanov portret,
pavi se z repi šopirijo na dežju.

Nevihntni oblaki se kopičijo,
a nihče noče oditi.
Tulipani ob stebričkih
ponujajo veselje. Na stopnicah
z uspehom mešetarijo mladi Turki.

Jefferson in prvi

Nihče
ne pozna poti
čez križišče
ravnokar zbujenega mesta.

V monotoniji obveznosti
se nihče ne spomni na daljave.

Ali se obrne proč.
In se ne ponovi več do popoldneva.

Moj greh je jeza.

Vse, za kar sem nekoč mislil, da bi rad imel,
se smehlja na drugem bregu zraka.

The Puritan from Blachernae

(Mehmet the Conqueror wished for his pleasure the son of the Grand Duke. The young man was lovely, his skin almost olive. But the Grand Duke believed the sultan would corrupt his son and said no. So the Grand Duke watched the Sultan's soldiers kill his son, and then the soldiers made the Grand Duke kneel before the Sultan and kiss his boots as he in turn was killed.)

Iron chairs on the portico,
the pillars stacked in the garden.
In Istanbul there's everything:
the dissenter dies kissing the boots
of the man he'd betray.

The Minotaur's lost in the palace;
the draperies hold odors of spice.
Bellini sketches the Sultan,
his peacocks walk in the rain.

The thunderclouds thicken;
no one knows not to remain.
The tulips on columns promise
us joy. Up Turkish steps, the
young men grow richer in trade.

Jefferson and First

Across the intersection
of the resurrected city,
no one
knows the way.

In monotony of obligations,
no one builds this distance.

Or turns away.
Restoring nothing in an afternoon.

Anger is my treason.

Everything you ever thought you'd want
is on the other side of air.

Jutro

Nehal sem z jalovimi poskusi – vsi spijo – tema.
Tukaj ne bomo dočakali zore – ni občutkov v mitu,
knjiga, ali karkoli drugega okoli –
čakaj v miru – in vse se bo zgodilo
natančno, kot si načrtoval.

Gre za jezik, ki si ga zapomniš,
je rekel Henry, in navedel Audna,
sprva še skrivnosten;
pesem je tak jezik, ki si ga zapomniš.

Ampak to je že preveč sentimentalno.
Ti si ne boš nič zapomnil.
In nič ne bo ostalo, kar naj bi čutili.

Razum s tremi prsti

Ko sem te spet srečal, sem pomislil, da biti samo »drugi najboljši«
niti ni tako slabo. Še vedno bi te fukal
in če upoštevamo tvoja čustva in zadržke,
kaj več si človek še lahko želi? Mlajša si
in nekako bolj odporna na obup.
Potrebujem več? Le kakšen moški je, ki nate
se povzpone z besedami: »Nikar ne pričakuj,
da bom čakal, da ti pride.«

Oh, želeti ni nikoli
dobro izhodišče: potešitev se skriva v zadovoljitetvi drugega.
Tvoji spomini na Budimpešto in nekoga mlajšega
so me držali v pesti. Resnično, kar sem želet,
je bil tvoj resnični jaz, nekako čudno zmanjšan.

Morning

Done with trying – no one's awake – it's dark.
Dawn won't be here – no feeling in myth,
this book, or anything else around you –
Only wait – everything will come
exactly as you planned.

It's the kind of language you remember,
Henry said, quoting Auden
but mysterious at first;
a poem is memorable language.

That's sentimental.
You'll remember nothing.
There'll be nothing to feel.

Three-fingered Intellect

Meeting you, I thought this »second best«
is not so bad. I'd still fuck you,
and, given your emotion and restraint,
what more could any ask? You're younger,
somewhat more reluctant to despair.
Should I need more? What kind of man
rolls over saying (in effect), »Don't wait on me
to wait on you.«

Oh, never could there be
a wanting: satisfaction means to please.
Your memories of Budapest and someone younger
held me in your thrall. It truly was your self
I wanted, made somewhat small.

Prekiniti tok

Gospa, nekoč ste me pripravili, da sem investiral svoj užitek.
Moja oblačila bi vam bila lahko danes v posmeh,
ampak za vas se ne bom nikoli več oblekel
in tudi vi več ne za mene. Videti ste prav spriajaznjeni.
Postarali ste se,
v glavnem to, postarali. Vaša močna konstitucija,
naslov, hiša, vse to je žalostno.
Postali ste bolezen, ki je strastne pesmi
ne potrebujejo. Bodočnost se spreminja v za vas
najslabši obet. Gospa, nekoč moj
perzijski sadovnjak. Sladki za pojst.
Še otroci na dvorišču so šepitali vaše
ime. Zdaj jih več ne slišim.
Niti oni vas.

Ni nesrečnih slučajev

Okužba je nedvomna. Reši me lahko
samo še twoja temna polt. Pričeska je
urejena. Tvoj um do čistega zjasni razkošje v meni.
Od sebe bova dala vse, kar zmoreva,
ampak tvoj poklic v kleti mojega obzira
je obtežen s sluzjo, krvjo in spermo mladih mož.
Mrtev. Nekoč sem ti zaupal. Nisi mi dovolil druge možnosti.
Lahko bi se slepil, in vendar
bi bilo lepo, sem mislil, vsaj enkrat,
pomeriti se z Grkom v tebi.

Jezik pomeni vzeti

Čakaš. Podrediti se pomeni, da daru ne prejmeš,
dokler se ne predas. Ne moreš upati
na kak nov spodrsljaj. In ga izkoristiti. Vse je v načinu.
In v hipu, ko nastopi trenutek sreče,
vklopijo luči: modrost je v drugem.
Vadim se v potrpežljivosti, a sem šele začel.
Roža je vedno črna. Dragi moj,
naj bo tokrat zadnjič: prosim.

Breaking the Stream

Lady, you'd once make my pleasure to invest.
My clothes could be your mockery today,
but I'll not dress for you again,
or you for me. You look quite reasoned now.
Growing old, you're mainly
growing old. Your large frame,
title, house are deeply sad.
You're now the sick delight songs
never need. Futures imitate your worst
regard. Lady, you were once my
Persian garden. You were sweet
to taste. The children in the courtyard
whispered you. I cannot hear them now.
Nor can they you.

There are No Accidents

Disease is final. Only your dark
skin can save me now. Your hair is
taut. Your mind dissects my luxury.
We give it all we've got,
but your profession here beneath the
cellars of my care is fraught with
phlegm, blood, sperm of young men,
dead. I trusted you. You gave no choice.
You might deceive yourself, and yet
I thought it could be fine, this once,
to measure up, a Greek in you.

Language Means to Take

You wait. Submission means a gift is never
yours until you let it go. You can't expect
or bank on some new flaw. Approach is all.
No sooner do you get a moment of delight than
lights go up: wisdom's in the other man.
I practice piety but only try it on.
The flower's always black. Dear you,
this last time: please.

Rojen 1968. Eden od najuspešnejših mlajših bolgarskih avtorjev. 1999 je objavil roman z naslovom *Naravni roman*, za katerega je takoj dobil Nacionalno nagrado za prvi roman. Do sedaj je bil preveden in objavljen v treh jezikih. Objavil je tudi zbirko kratkih zgodb z naslovom *In še druge zgodbe* (2001) ter tri zbirke poezije: *Lapidarij*, 1992, *Češnjevo drevo za enega*, 1996 in *Pisma Gaustinu* (2004). Za večino svojih knjig je dobil vrsto nagrad. Trenutno živi v Sofiji, kjer dela za časopis *Literaturen vestnik* in končuje doktorat.

Born in 1968. He is one of the most successful young Bulgarian authors. He writes poetry and prose. He published three books of poetry: *Lapidarium* (1992, National Debut Prize for Poetry), *The Cherry-Tree of One People* (1996, 2nd edition: 1998; Best Book Annual Award of the Association of Bulgarian Writers) and *Letters to Gaustin* (2004). His debut novel, *Natural Novel* (1999, 2nd edition: 2000), received first prize in a National Competition for Contemporary Bulgarian Novel. He also published a book *And Other Stories* (2001), a collection of short stories. At present he works as editor in *Literaturen vestnik* and is a Ph.D. candidate and researcher in the Institute for Literature, Bulgarian Academy of Sciences.

Georgi Gospodinov

Novice

Zložila je časopis in rekla:
si bral o toči in viharju v Iowi –
nekatera zrna so bila velika kot žogice za golf.
No, to je zato, ker tam veliko igrajo golf,
toliko žogic so izgubili,
in zdaj padajo nazaj.
On - mi slediš? - meče odvečne žogice nazaj,
on, Šaljivec.
Ampak ona se niti za trenutek ni zasmehala,
obrnila se je proč in prestrašeno rekla:
On nikoli ne zgreši.

Zajec ljubezni

Ne bo dolgo trajalo, pravi
in za seboj pripre vrata.
Bil je poseben večer,
na štedilniku je počasi brbotala zajčja obara,
nasekala je malo čebule in česna,
in korenček narezala na majhne ploščice.
Ni vzela plašča,
ni namazala ustnic. Nisem vprašal,
kam gre.
Je pač taka,
nikoli ni imela občutka za čas,
vedno je zamujala in vse, kar je rekla, je bilo,
da ne bo trajalo dolgo.
Še vrat ni zaprla za sabo.

Čez šest let
sem jo srečal na ulici (ne najini)
in nenadoma je bila videti zaskrbljena,
kot bi se spomnila,
da je pozabila izklopiti likalnik
ali kaj podobnega.

Si ugasnil štedilnik, je vprašala.
Še ne, sem odgovoril,

nekateri zajci znajo biti zelo trdi.

Новини

Тя затваря вестника и казва:
чете ли, в Айова
паднал град - парчета
като топките за голф.
Така е, казвам аз, защото
там прекаляват с голфа,
изгубили са много топки
и те сега се връщат,
Той им връща топките,
нали разбираш, Оня шегаджия.
Но тя не се засмива,
извръща се и казва ужасена:

Той винаги улучва.

Любовният заек

Ще се върна след малко, каза,
и остави вратата отворена.
Вечерта беше специална за нас,
върху печката кърпеше заек,
беше нарязала лук, кръгчета моркови
и скилидки чесън.
Не си взе връхната дреха,
не сложи червило, не питах
къде отива.
Тя е такава.
Никога не е имала точна представа
за времето, закъснява за среци, просто
така каза онази вечер -
Ще се върна след малко,
и дори не затвори вратата.

Шест години след тази вечер
я срещам на друга улица,
и ми се струва уплашена,
като някой, който се сенца,
че е забравил ютията включена
или нещо такова...

Изключи ли печката, пита тя.
Още не съм, казвам,
тези зайци са доста жилави.

Sveti Janez

Do pasu potopljen v reko ljubezni
sem prevzel in odposlal
Prevzel in odposlal
Si ti ženska
Si ti tista ženska
Si ti tista ženska
ki se mora pojavit

Ali naj raje čakam na drugo

Йоан

Нагазил до кръста в реката любовна
посрещам изпращам
посрещам изпращам
Ти ли си тази
Ти ли си тази
Ти ли си тази
дето има да идва

Или друга да чакам

Iz Naravnega romana

16.

Neki gospod Knaute je dal zamrzniti nekaj žab, postale so krhke in nekatere so se hitro zlomile; kljub temu so se druge, potem ko jih je prenesel v ogrevano sobo, počasi stopile in po 7-8 urah spet oživele.

Revija Narava, 1904

Ko sem bil star 9, se mi je Bog prikazal v obliki žarnice. Takole je bilo. Bil sem na šolskem izletu v Sofiji. Ko smo si ogledali živalski vrt, smo nadaljevali z ogledom cerkve Aleksandra Nevskega. Najbrž zato, ker nismo bili prav daleč, ko je začelo deževati. Povedali so nam, da kraj, v katerega bomo vstopili, ni cerkev, ampak tempeljski spomenik. Razumeli smo samo drugi del te čudne sestavljenke, čeprav smo si spomenike predstavljali malce drugače. Ko smo vstopili, je notranjost naredila na nas močan vtis in zaskrbelo nas je, da se bomo izgubili. Ko smo zunaj čakali na ostale, da pridejo ven, se nam je pridružil pohabljen starec in nam začel govoriti o Bogu. Tisti bolj glasni so ga takoj obvestili, da Bog ne obstaja, saj bi ga drugače Gagarin in ostali astronauti gotovo srečali. Starec je samo odkimal z glavo in odvrnil, da je Bog podoben elektri - obstaja, vendar ga ni mogoče videti, kljub temu pa vse poganja. Učitelji so se kmalu vrnili in nas odpeljali proč. Toda besede, ki jih je izrekel starec, so nam dale misliti. Tako Bog kot elektrika sta nam bila enako tuja, ampak vseeno sem učitelju takoj pojasnil, da Bog živi v žarnicah.

Naslednje leto smo spet odšli na izlet. Tokrat smo obiskali največjo hidroelektrarno v državi. Zaradi pouka. Pokazali so nam ogromne tuljave, kolesja in turbine. Rekli so, da od tu prihaja elektrika. Učitelj me je potegnil na stran in me vprašal, če še verjamem tiste neumnosti o Bogu in elektriki. Ampak zdaj sem bil že velik fant in sem odgovoril, da ne. Ampak kljub temu sem bil doma zelo previden, ko sem prižgal luč ali vključil štedilnik. Bog je slepil in žgal.

Из »Естествен роман«

-16-

*Някой си K. Knaute смръзнал жаби и те
лесно се чупели, но онези, които се запазили цели
внесъл в топло помещение и след 7-8 часа те
омекнали и съвършено оживели.*

сп. »Природа«, 1904 г.

На 9 години Бог ми се откри за първи път под формата на електрическа крушка. Ето как стана това. Заведоха ни на екскурзия в София. След зоопарка ни вкараха в »Александър Невски«, може би защото беше наблизо, пък и почваше да вали дъжд. Обясниха ни, че това, в което ще влезем, не е църква, а храм-паметник. От странното съчетание на нас ни беше ясна само втората част, но никак не си представяхме паметниците по този начин. Вътре наистина беше впечатляващо, бояхме се да не се изгубим. Докато изчаквахме другите да излязат, отстрани до вратата на »паметника« се появи един сакат дядка и ние любопитно го наобиколихме. Учителите още бяха вътре и старецът започна да ни разказва за Бог. По-отраканите от нас веднага почнаха да обясняват, че Бог не съществува, иначе Гагарин и другите космонавти отдавна да са го срещнали в небето. Старецът само поклати глава и каза, че Бог е като електричеството - съществува, но не се вижда, тече и се проявява във всичко. След малко се появиха учителките и ни дръпнаха от стареца. Но това, което той ни каза, ни накара сериозно да се замислим. И Бог, и електричеството ни бяха еднакво мътни. Обаче веднага изтърсих на учителката, че Бог живее в електрическите крушки. На другата година отново заведоха целия клас на екскурзия. Този път в най-голямата водно-електрическа централа, с научна цел. Показаха ни огромни бобини, железа, мотори и ни обясниха, че оттук идва електрическият ток. Учителката ме издърпа настррана и с много сериозен глас ме попита още ли си мисля онези глупости за електричеството и Господ. Бях вече голям и казах, че не. Но в къщи винаги имах едно наум, когато включвах лампата или котлонта. Бог светеше и пареше.

Postajna zgodba

Iz zbirke In druge zgodbe

Vse glavne postaje na svetu poznajo zgodbo o javnih straniščih, v katerih nastopajo naši sodržavljeni. Vse se vrtijo okoli načina, kako prelisičiti avtomatska vrata na omenjenih straniščih, in o načinu, kako prisotnost Bolgarov prinese okoli zakonitosti teh mehanizmov z režo za kovance.

En sam kovanec in nekaj hitrega podajanja kljuke je dovolj, da se olajša cela vrsta potnikov. Ampak slišal sem, da se je ob podobni priložnosti na neki železniški postaji v Nemčiji omenjeni mehanizem takoj pokvaril. Ker niso vedeli, kako poklicati na pomoč, je obtičala skupina začela kričati edino nemško besedo, ki so jo poznali. Najbrž še iz ruskih filmov o drugi svetovni vojni. Namreč: Achtung, Achtung!

Kar je na omenjeni postaji povzročilo nepopisno paniko, evakuacijo čakalnic in prihod protiterorističnih enot. Medtem ko so tisti znotraj kričali Achtung, so tisti zunaj osamili celotno področje in čakali na eksplozijo.

Odgovor na vprašanje »Kje se nahajamo zdaj?« je podoben. Stranišča zvonijo z opozorilnimi klici. Vsi vedo, kaj se dogaja, toda nihče ne odpre vrat in nihče ne pride ven. In edina pot iz stranišča vodi navzdol. V Tartar.

Prevedel Iztok Osojnik

История с гара

Из »*И други истории*«

На всички централни гари по света се заформят едни и същи сюжети с център гаровите тоалетни и с участието на наши хора. Историите се въртят около това как да се надхитрят автоматичните врати на тези тоалетни, т. е. как присъствието на българин около тези врати прави невъзможно функционирането на системата автомат-монета-един нуждаещ се.

Посредством една монета и бързо припълзване на телата едно след друго може да бъде постигнато облекчаването на цяла група пасажери. При една от тези акции, чувал съм, на някаква немска гара автоматът на тоалетната врата не издържал и блокирал. Останалият вътре малък колектив, като не знаел как да извика за помощ, започнал да крещи единствената позната немска дума, която вероятно бил научил от стари руски филми за войната. А именно: Ахтунг!!! Ахтунг!!!

Което произвело неописуема паника на немската гара, опразване на чакалнята и повикване на групите за борба с тероризма. Така едните отвътре викали »ахтунг«, другите отвън отцепвали района и очаквали взрива.

Отговорът на въпроса »Къде сме ние сега?« е аналогичен на горната история. От тоалетните излизат предупредителни викове. Всички са наясно какво става, но никой не отваря и никой не излиза. А единственият изход в тоалетната е надолу. Към тартара.

News

She folds the paper and says:
did you read about the hail storm in Iowa:
pieces were as big as golf balls.
Well, he says, that is because
they play too much golf over there
and they have lost too many balls,
now all of them are coming back.
He is sending back all their balls –
do you follow – He, the Joker.
But she doesn't laugh at all,
she turns away and says in terror:

He never misses.

*Translated from Bulgarian by
Biliana Kourtasheva & Kalina Filipova*

The love rabbit

I won't be long, she said
and left the door ajar.
It was a special evening for us,
a rabbit stew was slowly cooking on the hob,
she'd chopped some onions, and garlic,
and carrots into little disks.
She didn't take a coat
and didn't put on any lipstick, I didn't ask
where she was going.
She's like that.
She's never had any sense of time,
she's always late; that's all
she said that evening:
I won't be long;
she didn't even close the door.

Six years later
I meet her in the street (not ours)
and she suddenly seems worried
like someone who remembers
she forgot to unplug the iron,
or something....

Did you turn the cooker off, she asks.
Not yet, I answer,

these rabbits can be very tough.

Translated from Bulgarian by Kalina Filipova

St. John

Wading up to my waist in the river of love
I receive and send off
Receive and send off
Are you the woman
Are you the woman
Are you the woman
that has to come

Or shall I wait for another.

Translated from Bulgarian by Dimiter Kenarov

From »Natural Novel«

16.

A certain Mr. Knaute froze a few frogs; they became fragile and broke easily; yet he took the unbroken ones to a warm room and 7-8 hours later they melted and became fully alive.

Priroda Magazine, 1904

When I was 9 God came to me disguised as a light bulb. Here is how it happened. I was on a school trip to Sofia. After the zoo we were taken to the Alexander Nevski cathedral, maybe because we were close and it was starting to rain. They told us that what we were about to enter was not a church but a temple monument. We understood only the second half of that strange combination but somehow didn't imagine monuments to be like this. It was really impressive inside and we were wary of getting lost. While we were waiting for the others to come out, a crippled old man came to us and started telling us about God. The more loud-mouthed kids immediately informed him that God didn't exist, or Gagarin and the other astronauts would have met him long ago. The old man just shook his head and said God was like electricity - it does exist but you cannot see it, it flows and makes everything work. Shortly afterwards, the teachers came out and took us away from the old man. But his words made us think. God and electricity were equally vague to us, yet I immediately blurted to the teacher that God lived in light bulbs.

There was another school trip the next year; this time to the biggest hydroelectric station in the country, for educational purposes. We were shown huge coils, gears and motors and we were told that this was where electricity came from. The teacher took me aside and asked whether I still believed in that rubbish about God and electricity. I was a big boy now so I said no. And yet, at home I was always extra careful when I turned on the lamp or the hotplate. God blinded and burned.

Station Story

From »And Other Stories«

All central stations in the world have seen the same story centering on the public lavs and featuring our countrymen. These stories are all about outsmarting the automatic doors of said toilets, i.e. all about the way Bulgarian presence in the vicinity rules out the slot/chink/one-man-in mechanism.

One coin and some swift sliding can relieve a whole group of passengers. I've heard that on such an occasion at some German Bahnhof the door mechanism gave up and broke. Not knowing how to cry for help, the stranded collective body started shouting the only German word they knew, most likely from Russian films about World War II. Which was: »Achtung! Achtung!«

Unspeakable panic at said Bahnhof, evacuation of waiting room and calling of anti-terrorist squads. So those inside cried 'Achtung', while those outside cut off the area and waited for the explosion.

The answer to the question 'Where are we now' is analogous. The toilets ring with warning shouts. Everyone knows what's happening, but nobody's opening the door and nobody's going out. And the only way out in the toilet is down. To Tartarus.

Translated by Zornitsa Hristova

Gintaras Grajauskas se je rodil leta 1966 v Marijampoli (Litva), živi v Klajpedi. Študiral je na Litovskem državnem konservatoriju in na fakulteti v Klajpedi. Od 1991 do 1994 je bil novinar na Baltiškem radiu in TV v Klajpedi, od leta 1994 je sodelavec literarne priloge dnevnika Gintaro lasai.

Objavil je zbirke pesmi Tatuiruote (Tetovaža, nagrada za najboljši prveč leta 1993), Atsiskyreljo atostogos (Puščavnikove počitnice, 1996), Katalogas (Katalog, 1997), Kauline dudole (Pipa iz kosti, 1999), knjigo esejev Is klausos (Po posluhu, 2002) in igri: Komik ali mož z železnimi zobmi (Nagrada litovskega Ministrstva za kulturo, 2002), Rezerva, 2003.

Gintaras Grajauskas, born 1966 in Marijampole (Lithuania), lives in Klaipeda. He studies at Klaipeda S. Shimkus Music College, Klaipeda faculty and Lithuanian State Conservatory. 1991 – 1994 journalist at Klaipeda Balticum Radio and Cable TV, from 1994 he works as journalist for Gintaro lisai literary supplement.

He published collections of poems Tatoo (Tatuituote, 1993 – Z. Gele Prize for the best first book of poems), Hermit's Holidays (Atsiskyreljo atostogos, 1996), Catalogue (Katalogas, 1997), Bone Pipe (Kauline dudele, 1999), essays: Is klausos (By Ear, 2002), and plays: Comic or the Man With the Iron Teeth (Award of Lithuanian Culture Ministry, 2002, Reservation, 2003).

Gintaras Grajauskas

On

on potegne limono iz tvojega čaja
on nažaga noge pri tvoji mizi
on preklaplja stikala,
postopa in tleska s prsti

on meče twoje otroke pod strop
on kliče ob štirih zjutraj twoje prijatelje
on trešči steklenico ob zid
in gre scat v lavabó

on je rojen brezbožnik, on kazen božja
on spi s twojo ženo in diha milo kakor dojenček
on je tvoj inkvizitor
in tvoja sladka osveta

on pride in gre kot se mu zdi
on ti nalašč ne pove kako pozno je
on se ti posmehuje,
smeje do onemoglosti

on povalja limono v sladkornici in jo grize
v oči te pogleda in reče: »lepega dne te ubijem«
gleda, twojo glavo
zaniha in se reži

Tai jis

tai jis iš tavo arbatos ištraukia citriną
tai jis pagraužia tavajam stalui kojas
tai jis junginėja šviesas, vaikšto ir
spragsi pirštais

jis mėčioja iki lubų tavo vaikus
skambina draugams ketvirtą valandą ryto
paskui trenkia į sieną butelį ir
myža į kriaulkę

jis ateistas iš prigimties, jis dievo bausmė
jis tavo inkvizitorius ir saldusis kerštas
jis miega su tavo moterimi ir miega
ramiai kaip kūdikis

jis ateina ir išeina kada panorėjės
jis tyčia nesako tau kelinta valanda
jis juokiasi iš tavės, juokiasi net
susiriesdamas

jis dažo tavo citriną į cukrų ir kramto
žiūri į akis ir sako: »kada nors tave nužudysi«
žiūri, linguoja
tavo galvą ir šiepiasi.

Zaslon

tej reči ki buljimo vanjo
se pravi zaslon

ploska se zdi, a je
v resnici košara
polna majcenih pikic
ki skačejo kakor
sijoče božične
bolhe

ko jim ukažejo
se postavijo v vrste
v »drevo« se priličijo ali v »stolpnico«
v »balkansko krizo« ali v »L. di Capria«
(glej glej, kako se njegova »bela srajca«
blešči – zaradi pikic seveda)

ne boj se, če kdaj zagledaš
kaj strašnega – zgolj
za slepilo gre

ni džungle in ne povodnji
ne zombijev z motornimi žagami

seveda pa ne trdim, da ničesar ni
(kot mislijo božji vôleki)

obstaja namreč neskončna množina

pikic

Kineskopas

tas daiktas į kurį žiūrime
vadinasi kineskopas

jis tik atrodo plokščias
o iš tikrujų yra kaip krepšys
pilnas mažų taškelių
šokinėjančių tarsi
švytinčios kalėdinės
blusos

kai taškeliai gauna įsakymą
klusniai stoja į savo vietas
ir susidėlioja į »medį«, »dangoraižį«
»Balkanų krizę« ar »L. di Caprio«
(tik pažvelk, kaip šviečia jo »balti
marškiniai« – tai vis nuo taškelių)

taigi jei pamatysi ką nors
baisaus – nesigąsdink, nesiduok
apgaunamas

nėra ten nei džiunglių, nei potvynių
anei zombių su zeimeriais

bet aš nesakau, kad nieko nėra
(kaip kad sako tamsybininkai)

yra begalinė daugybė

taškelių

Frekvenca Boga je 50 Hz

sedel je pri brivcu z namiljeno brado
in poslušal radio UKV 91,4 MHz

žal je v brivnik preniknila voda
in 220 V ga je užgal po ličnicah
da mu je slina zavrela

pozneje se je pridušal, da je razločno
slišal, kako je napovedovalec
radia Vatikan rekel:

»Slišali ste Gospodov glas.«

* * *

klatil se je po svetu in se vrnil domov
razsvetljen, z novim avtom
in tudi z darilom

takoj se je zbrala pri mizi vesoljna žlahta
srkala, ker je dobila priložnost, viski Jack Daniels
in delala vljudne grimase

svetovni popotnik je spil nekaj kozarčkov
čez mero in na lepem, ko je pogovor
zastal, začel gobezdati

da so Nemci pošteni, Irci marljivi,
Holandci gostoljubni, le mi, Lítovci,
nimamo kaj pokazati

tedaj je oče vzel palico
ga užgal po zobeh

in rekel: zdaj tujcem lahko
tudi ti kaj pokažeš

* * *

Dievo dažnis yra 50 Hz

sédėjo kirpykloj išmuilinta žiauna
klausési radijo FM 91,4 MHz

o mašinélén pakliuvo vandens
tai kaip trenké per ausis 220 V
net seilés sučiršké

paskui dievagojos, kad girdėjo
aiškių aiškiausiai, nelyg Vatikano
diktorius būtu ištareš:

«klausétés Viešpaties balso».

* * *

pasitrankęs po pasauly, prakutęs
grįzo namo, dovanomis vežinas
naujoj mašinaitėj

tuoj visa plati giminė susėdo už stalo,
ragavo Jack Daniels ta proga, mandagiai
besiraukydami

keliauninkas, praleidęs porą stiklų
pervirš, kalbos pritrūkus, émė ir
pasidejavo

vokiečiai tvarkingi, airiai darbštūs,
olandai vaišingi, tik mes vieni, lietuviai,
išvis neturim kuo pasiroyt

tai tévokas, sugraibęs lazdą, kaip
užsiautė anam per dantis

sakydamas: bet dabar tai ir tu jau
turési kuo prieš kitus pasiroyt

* * *

obdajam se
z barikado

potisnem omaro do postelje
in prevrnem hladilnik

kot pogajalca pošljejo
prodajalca pic

odpor je nesmiseln, pravi

odpor je nesmiseln, pritegnem

odide kot zmagovalec
in mi pusti pico z rakci

prikaže se poštar: priporočeno,
prosim podpišite

podpišem, oba se smehljava
odpor je nesmiseln, mi sporočajo v pismu

ne prepiram se, vljudno se strinjam
najmanjšega upanja ni

tedaj prikoraka mormon – ali poznaš,
pravi mormon, božji načrt

poznam, odpor je nesmiseln,
mu rečem, in mormon odmomlja po stopnicah

zdaj barikado popravim, luknje
zadelam s časniki in žvečilko

pri vratih pa spet zvoni

zunaj stoje prodajalec pic
poštar, mormon

kaj bi še, vprašam

da imam prav, rečejo, odpor
je nesmiseln, najmanjšega upanja ni

se pravi, vsi skupaj stojimo
tostran barikade

statau barikadą
aplink save

sustumiu spintą, lovą
pargriaunu šaldytuvą

jie atsiunčia derybininką
picų pardavėją

priešintis beprasmiška, sako jis

priešintis beprasmiška, sutinku

jis išeina kaip nugalétojas
palikęs picą su krabais

ateina paštininkas: štai jums
registruotas laiškas, pasirašykite

pasirašau, abu šypsomės
priešintis beprasmiška sako laiškas

nesiginčiu, mandagiai sutinku:
néra né mažiausios vilties

tada ateina mormonas – ar tu žinai
dieviškajį planą, klausia mormonas

žinau, priešintis beprasmiška,
sakau aš, mormonas numurma laiptais

tobulinu barikadą: plyšius užkamšau
senais laikraščiais ir kramtomajā guma

skambina į duris, ir vėl

už durų picos pardavėjas
mormonas ir paštininkas

ko gi dar, klausiu aš

buvote teisus, sako jie, priešintis
beprasmiška, ir néra né mažiausios vilties

todėl esame vienoje
barikadų pusėje

Er ist's

er ist's der die Zitrone aus deinem Tee fischt
er ist's der die Beines deines Tisches annagt
er ist's der die Lichtschalter umlegt, umhergeht und
mit den Fingern schnippt

er wirft deine Kinder an die Zimmerdecke
er ruft um vier Uhr morgens deine Freunde an
er schmeißt die Flaschen gegen die Wand und
pißt ins Waschbecken

er ist ein geborener Atheist, er ist die Strafe Gottes
er ist dein Inquisitor und deine süße Rache
er schläft mit deiner Frau und schläft
sanft wie ein Säugling

er kommt und geht wie es ihm gefällt
er sagt dir absichtlich nicht wie spät es ist
er lacht dich aus, lacht bis zum
Umfallen

er tunkt die Zitrone in den Zucker und kaut
schaut dir in die Augen und sagt: »eines Tages bring ich dich um«
schaut, nickt
deinen Kopf und grinst.

Übersetzt von Ulrike Draesner

Bildröhre

das Ding auf das wir schauen
heißt Bildröhre

sieht flach aus, aber ist
in Wirklichkeit ein Korb
voll winziger Pünktchen
die springen wie
leuchtende Weihnachts-
flöhe

erhalten sie einen Befehl
bezieht jedes gehorsam Stellung
zu »Baum« oder »Hochhaus« legen sie sich,
zu »Balkankrise« oder »L. di Caprio«
(schau mal, wie sein »weißes Hemd«
strahlt – nur der Pünktchen wegen)

falls du also etwas Schreckliches
siehst – hab keine Angst, laß dich nicht
täuschen

es gibt weder Dschungel noch Fluten
noch Zombies mit Motorsägen

aber ich sage nicht, daß es nichts gibt
(wie es die Ahnungslosen tun)

es gibt eine unendliche Menge
Pünktchen

Übersetzt von Ulrike Draesner

Gottes Frequenz ist 50 Hz

Er saß mit eingeseiften Kiemen beim Friseur
und hörte Radio UKW 91,4 MHz

Leider geriet Wasser in den Rasierapparat
und er bekam 220 V so auf die Backen
daß ihm der Speichel aufkochte

Später beteuerte er, ganz deutlich
gehört zu haben, wie der Sprecher
vom Radio Vatikan sagte:

»Sie horten die Stimme des Herrn«.

Übersetzt von Uwe Kolbe

* * *

durch die Welt gereist, kam er nach Hause,
durchweg erleuchtet, im neuen Auto
und mit Geschenk

gleich strömte die ganze Mischpoke zu Tisch,
probierte Jack Daniels aus gegebenem Anlaß,
und man verzog höflich die Mienen

der Weitgereiste nahm ein paar Gläschen
über den Durst und maulte auf einmal,
als das Gespräch ins Stocken geriet

die Deutschen waren ordentlich, die Iren fleißig,
die Holländer gastfreundlich, nur wir Litauer
hatten partout nichts aufzuweisen

da holte das Vaterchen seinen Stock hervor,
gab ihm eins damit vor die Zähne

und fügte hinzu: jetzt hast auch du
vor Fremden etwas aufzuweisen

Übersetzt von Uwe Kolbe

* * *

ich baue eine Barrikade
um mich

schieb Schrank und Bett zusammen
kippe den Kühlschrank um

sie schicken als Unterhändler
den Pizzaverkäufer

Widerstand zwecklos, sagt er

Widerstand zwecklos, stimme ich zu

er geht wie ein Sieger weg
und lässt eine Pizza mit Krabben zurück

der Briefträger kommt: Einschreiben
für Sie, bitte um Unterschrift

ich unterschreibe, und wir lächeln beide
Widerstand zwecklos, verkündet der Brief

ich streite nicht, höflich stimme ich zu:
es gibt nicht die leiseste Hoffnung

dann kommt ein Mormone – kennst du
den göttlichen Plan, fragt der Mormone

ich kenne ihn, Widerstand zwecklos,
sag ich, und der Mormone murmelt die Treppe hinab

verbessere ich also die Barrikade, stopf Löcher
mit Zeitung und Kaugummi aus

wieder klingelt es an der Tür

da draußen stehn Pizzaverkäufer
Briefträger, Mormone

was noch, frage ich

Ich hätte recht, sagen sie, Widerstand
zwecklos, und es gibt nicht die leiseste Hoffnung

Das heißt, wir stehen gemeinsam
diesseits der Barrikade

Übersetzt von Uwe Kolbe

Daniela Kapitáňová (1956) je končala študij gledališke režije v Pragi, leta 2000 je pod psevdonomom Samko Tale izdala roman *Knjiga o pokopališču* (Kniha o cintoríne). Ukvarya se z novinarstvom in piše detektivke.

Daniela Kapitáňová (1956) absolvierte das Studium der Theaterregie in Prag. Im Jahre 2000 veröffentlichte sie unter dem Pseudonym Samko Tale den Roman Buch über den Friedhof. Sie ist auch als Journalistin tätig und schreibt Kriminalromane.

Daniela Kapitáňová

Höfferling, gor na Bavarskem

Ob tem vprašanju sem dolgo premišljeval ... čeprav tukaj ne velja več dolgo ali kratko, a ne? Tu je vse tako dolgo kot kratko...

Če seveda lahko vprašam kaj iz tega preteklega življenja ...

Bilo je v Nemčiji, tam smo igrali v nekem mestecu gor na Bavarskem, Höfferling se mu je reklo. Tako zgledno nemško mestece, pospravljeno, kot to znajo samo Nemci in tudi lastnik je bil tak zgleden Nemec, od piva zavaljena dobričina. Neki Meinzl, Pepa Meinzl. Vesel je bil vsakega gosta, hodil je od mize do mize, praznil pepelnike in spraševal, če se kundštafti počutijo dobro.

V bendu smo bili štirje: klaviature, bobni, kitara in jaz s trobento ... navedna zguba. Igrali smo vse, kar se je dalo in po pravici povedano nismo bili kaj prida. Vsi smo bili s Slovaške, pa smo bili s prenočiščem in košto vred bolj poceni kot njihovi. Gostje so sedeli na lesenih klopeh okrog miz in peli z nami. Saj veste, tisti njihov šramel, prijeli so se okrog ramen in se zibali v ritmu. Kot otroci.

Ta kšeft nam je zrihtal en naš, ki je tam delal kot natakar, Rudi Turek mu je bilo ime, nekje iz Zagorja je bil, iz Malack ali iz Myjave, ne spomnjam se več. Tega še sam bog ni videl, kak pezde je bil!...oprostite, mal mi je ušlo. Tak tip, ki nosi črna očala, v katerih se lahko vidiš, in rajco odprtto do popka, da bi ženske videle, kako kosmate prsi ima, tak bik z jajci v glavi, pardon, da se tako izražam. A veste, ko je mežikal tistim grethenkam, so kar piskale od veselja... mater je bil to en pezde! Prevzeten kot sam turški paša. Še z nami se je pogovarjal po nemško, da bi pokazal, da on ne spada k revežem z vzhoda.

V kuhinji je kot pomočnik delal nek cigan, majhen, črn, čisto neopazen, tri mesece je že bil tam, pa še vedno ni znal povedat niti tega, kako mu je ime. Revček je bil s Kosova, ko se je tam začelo kuhati, se mu je posrečilo zbežat in priti delat na črno. Pa saj smo tud mi delali na črno. Samo on se ni smel pokazati na placu, na prvi pogled se je videlo, da ni arijec in Meinzl ni hotel imet sitnosti. No, tega si je Rudi Turek zares privoščil. Vedno, kadar se mu je zazdelo, da se vilica premalo sveti, ali pa da pepelnik premalo diši, je posvetil cigančku.

No in nekega dne je prišla k nam delat Edit. Bila je Nizozemka. Revica je imela pohabljene noge, grdo je krevsala. Hodila je tako težko, da je bila muka že samo, če si jo gledal. Revica ni znala narediti niti koraka drugače, kot da je roke dvigala okrog sebe v polkrog in se zavrtela s celim telesom. Drugače pa je Edit zelo lepo igrala na harmoniko. In Nemci so čist nori na harmoniko! In tako jo je Meinzl vzel in ni ga motilo, da ima take noge, ni bil slab človek.

In že je začela igrati z nami. Morala je biti zelo zakompleksana, na plac je prišla še preden so odprli, se usedla in vstala, ko je bila že čista noč. Ne vem, kako je to vzdržala. Da ni pol dneva prej nič pila, da ji ne bi bilo treba

Höfferling, dole v Bavorsku

Dlho som nad tou otázkou rozmýšľal... hoci tu už neplatí dlho a krátko, že? Tu je už všetko zároveň aj dlho a aj krátko...

Ak sa teda môžem na hocičo z tohto uplynulého života opýtať...

Bolo to v Nemecku, hrali sme tam v jednom mestečku dole v Bavorsku, Höfferling sa volalo. Také ukážkové nemecké mestečko, vyzametané, ako to len Nemci vedia a aj majiteľ bol taký ukážkový Nemec, od piva pupkatý dobrák. Nejaký Meinzl to bol, Pepa Meinzl. Tešil sa z každého hosta, chodil od stolu k stolu, vysýpal popolníky a vypytoval sa, či sa kunčafti cítia добре.

Celá kapela sme boli štyria: klávesy, bicie, gitara a ja s trúbkou... obyčajný zlepeneč. Hrali sme všetko, čo sa len dalo a pravdu povediac, nestáli sme za veľa. Všetci sme boli zo Slovenska, ved' aj s ubytovaním a kostom sme vyšli lacnejšie, než vlastní. Hostia sedeli na drevených laviciach okolo stolov a spievali s nami. Viete, ten ich šraml, chytili sa okolo pliec a pohojdávali sa do rytmu. Ako deti.

Celý kšeft nám dohodil jeden od nás, čo tam bol čašníkom, Rudi Turek sa volal, odniekadiaľ zo Záhoria bol, z Malaciek, či z Myjavы, nepamätam sa už. To ani pánbob nevidel, aký to bol pako!... prepáčte, to mi akosi uletelo. Ten typ, čo nosí zrkadlové čierne okuliare a košeľu rozopnutú až k pupku, aby ženy videli, aké má chlpaté prsia, taký býk s vajciami v hlave, pardon, že sa tak vyjadrujem. To viete, keď žmurkal na tie grétky, pištali od radosti... ale pako to bol príšerný! Nadutý ako ozajstný turecký paša. Ešte aj s nami sa rozprával po nemecky, aby ukázal, že on nepatrí ku chudákom z východu.

V kuchyni robil pomocníka jeden cigán, malý, čierny, taký nenápadný, že hoci ho človek vídaval tri mesiace, nevedel povedať ani len ako sa volá. Ten chudák bol z Kosova, už sa to tam začalo mlieť, keď sa mu podarilo ujsť a robiť načierno. Však aj my sme robili načierno. Lenže on sa nesmel ukazovať na pôlace, na ňom bolo na prvý pohľad vidno, že nie je áriec a Meinzl nechcel mať opletačky. Tak tomu to dával Rudi Turek vyžrať! Vždy, keď sa mu nepáčilo, že vidlička sa dosť neleskne, alebo že popolník nie je dosť voňavý, dával to tomu cigánikovi naplno.

No a jedného dňa k nám prišla robit Editka. Holandčanka bola. Chúdatko, nohy mala po obrne, strašne krívala. Tak ľažko chodila, že už len díval sa na to bolo utrpenie. Inak nevedela, chuderka, urobiť ani krok, len tak, že metalu okolo seba rukami do polkruhu a celým telom sa vykrúcala. Lenže Editka krásne hrala na harmonike. A Nemci sa z harmoniky išli zbláznit! Tak ju Meinzl zobrať, a nevadilo mu, že má nohy také, nebol to zlý človek.

Nuž, začala s nami hrávať. Musela mať strašné komplexy, lebo prichádzala na pôl pred otvorením, sadla si a vstala v hlbokej noci. Neviem, ako to vydržala. Či pol dňa pred tým nepila, aby nemusela na záchod a neviem, ako si poradila, keď mala ženské veci, ale poradila si. Mala pred sebou pultík, čo jej skrýval nohy a na ktorý si kládla harmoniku, keď mala

it na stranišče, ne vem, kako si je pomagala, ko je imela ženske stvari, ampak nekako si je že. Pred sabo je imela stojalo, ki ji je skrivalo noge in nanj je položila harmoniko, ko je imela pavzo. To je bila trda ženska. Če ji je kdo poslal kozarček ali povabilo na večerjo, je vedno odgovorila, da ne, ker je pohabljenega in hodi kot tjulenj. Sama si je rekla tako. Tjulenj. Nikoli se ni naličila, frizuro je imela, kot bi bila pri moškem brivcu, vedno je nosila črn suknič in črne hlače. Ampak kako je igrala. Vem, kaj govorim, čeprav nisem končal konzervatorija. To je imela v prstih, v tem, kako je vdihnila, v tem, kako je sklonila glavo, kako je zadržala dih pred prvim akordom...halt, bog je dal, ker je drugje vzel, oprostite, to nisem mislil v slabem pomenu.

In kar hudič ni hotel ... vidite, spet ... nič, no. In kaj se je zgodilo: tist pezde Rudi Turek je začel igrati tudi na Editko. Včasih jo je z avtom peljal domov, kdaj pa kdaj se ji je nasmehnil, revico malo je čisto zmedel. Koliko je bila stara ... okrog trideset, mogoče malo več ... in res ne verjamem, da je imela z ljubeznijo kaj izkušenj. Tako grozno se je zaljubila, da je pregrela celo gostilno. Ko ga je videla, je bilo, kot da bi nanjo zlili barvo. Ko je odšel s placa, je barva spet izginila. Mislim, da je bil Rudi Turek samo radoveden, kako je ... s tako, ki je ... saj veste, kaj hočem reči.

Ni trajalo dolgo, mogoče tri tedne, mogoče mesec, ne spomnim se več, ko je imel Rudi Turek rojstni dan. Imel je petdesetletnico, hvalil se je, kako bomo praznovali in kaj vse bo pripravil ... in takrat nam je povedala mala Edit, da mu je za ob polnoči pripravila presenečenje in da naj jo pustimo samo na odru. Seveda smo se strinjali in najbrž se je to razvedelo, ker so ob polnoči šli vsi iz kuhinje, saj veste, vsak je bil radoveden.

Pustili smo jo samo, vzela je harmoniko in začela igrati. In peti. Te pesmi nisem še nikoli slišal, mislim, da jo je sama napisala. To je bil duet, ampak ona je seveda pela oba parta. Začela je s tem, da bi se rada rodila kot reka, da bi bil on lahko čoln na tej reki. On je na to odgovoril, da će bi se on rodil kot čoln, naj bo ona veter... in spet ona, da će se ona rodi kot veter, bo on zastava... končalo se je tako, da je prišla v nebesa, kjer jo Gospod vpraša, ali hoče biti reka, veter ali zastava, ona pa mu odgovori, da noče biti nič drugega, samo navadna lepa deklica, da bi jo tisti nekdo opazil.

Ko je odigrala, je naenkrat vstala, vzela izpod pulta šopek in stopila. Šla je, pred očmi cele prenapolnjene gostilne, hodila je po parketu in se z groznnimi tjulnjimi koraki približala Rudiju Turku.

Težko priznam, ampak meni je ... bilo v bistvu ... nekako lepo ob pogledu na te ljudi. Hotel sem reči, da sem v globini duše ves čas vedel, da so drugačni, samo tega nisem pokazal. Zato sem najbrž slutil, kako se je počutil Rudi Turek, ko je opazil, da gre proti njemu in videl, da vsi gledajo ... nahitro je pobral nekaj jedilnih listov in zbežal v kuhinjo. Zbežal. Zbežal.

Mala Editka pa kakor da bi odrevenela ... prvo, kar mi je padlo na pamet, je, da je umrla. Da tako izgledajo ljudje, ko ne živijo več. Niti ganila se ni ... šopek pri kolenih ... in takrat ... takrat je tisti mali kosovski ciganček stopil Editki nasproti. Kdor ni vedel, za kaj je šlo, bi lahko prisegel, da je pela njemu. Prišel je k njej, ji poljubil roko, jo prijel in pospremil nazaj na oder.

Saj veste, sentimentalni Nemci so ploskali ko nori, ciganček se je žalostno smejal in mala Edit je bila mrtva, čeprav je živila.

pauzu. Tvrďa žena to bola. Keď jej niekto poslal pohárik, alebo pozvanie na večeru, vždy odpovedala, že nie, lebo je po obrne a chodí ako tuleň. Sama si tak hovorila. Tuleň. Nikdy sa nemaľovala, vlasy mala ako od chlapčenského holiča, nosila stále čierne sako a čierne nohavice. Lenže hrala. Viem, čo hovorím, aj keď som neskončil konzervatórium. Mala to v prstoch, v tom, ako sa nadýchla, v tom, ako uklonila hlavu, ako zatajila dych pred prvým akordom... holt, Pánboh nadelil, keď už inde zobrajal... prepáčte, nepovedal som to v zlom.

A čo čert nechcel... vidíte, zase... no nič. Čo sa nestalo: ten pako Rudi Turek to začal hrať aj na Editku. Občas ju zobrajal domov autom, občas sa na ňu usmial, chuderka malá, celá sa z toho pomiatla. Koľko mohla mať rokov... okolo tridsať, možno niečo nad... a veru neverím, že mala s láskou skúsenosť. Zamilovala sa tak strašne, až prehrievala celý podnik. Keď ho videla, ako keby do nej vliali farbu. Keď odišiel z plácu, z tej farby zase ubudlo. Ja si myslím, že Rudi Turek bol len zvedavý, že aké je to s... s takou, čo má... viete, čo chcem povedať.

Netrvalo to dlho, možno tri týždne, možno mesiac, už sa nepamätam, keď mal Rudi Turek narodeniny. Mal päťdesiatku, chválil sa, ako ju pooslavujeme a že čo všetko nachystá... a vtedy nám povedala malá Editka, že mu pripravila na polnoc prekvapenie, aby sme ju nechali samu na pódiu. Samozrejme sme súhlasili a asi sa to rozkríklo, lebo o polnoci vyšli aj všetci z kuchyne, to viete, každý bol zvedavý.

Nechali sme ju samu, zobraala harmoniku a začala hrať. A spievala. Nikdy som tú pieseň nepočul, myslím si, že ju napísala sama. Bol to duet, ale pravdaže spievala oba party. Začala tým, že by sa chcela narodiť ako rieka, aby on mohol byť člnom na tej rieke. On na to odpovedal, že ak by sa on narodil člnom, nech je ona vetrom... a zase ona, že ak ona sa narodí ako vietor, on bude zástavou... a končilo to tým, že sa dostala do neba a Pán sa jej pýta, či chce byť riekou, či vetrom, či zástavou a ona mu na to hovorí, že nechce byť ničím iným, len obyčajným pekným dievčaťom, aby si ju ten jeden všimol.

Keď dohrala, zrazu vstala, vybrala spod toho pultíka kyticu a išla. Išla, pred očami celého preplneného podniku, prešla parket a tými strašnými tuleními krokmi sa blížila k Rudimu Turekovi.

Tažko sa mi k tomu priznáva, ale mne je... vlastne bolo... akosi divne pri pohľade na týchto ľudí. Chcel som povedať, že v hĺbke duše som vždy vedel, že sú iní, len som to nedal vidieť. Preto som asi tušil, ako bolo Rudimu Turekovi, keď zbadal, že ide k nemu a videl, že sa všetci dívajú... tak narýchlo zobrajal nejaké jedálne lístky a vbehol do kuchyne. Ušiel. Ušiel.

Malá Editka akoby zdrevenal... viete, prvé, čo ma napadlo bolo, že umrela. Že takto vyzerajú ľudia, keď už nežijú. Ani sa nepohľala... kytica pri kolenach... a vtedy... vtedy ten malý kosovský cigánik vyšiel Editke v ústrety. Kto nevedel, ako to myslela, bol by prisahal, že spievala jemu. Prišiel knej, bozkal jej ruku, ponúkol rameno a odprevadol ju nazad na pódiu.

To viete, sentimentálni Nemci tlieskali ako diví, cigánik sa smutno usmieval a malá Editka bola mŕtva, hoci žila.

To je vse. Kundšafti so hoteli takoj tisti večer urediti poroko, zvedelo se je, da cigan nima nobenih papirjev, zato ga je Meinzl, čepav nerad, odpustil. Male Edit nismo več videli, drugi dan je ni bilo in nikoli več ni prišla.

To je cela zgodba. Ne vem, zakaj se me je dotaknila ... ampak rekli ste mi, da lahko, ko bom pozabil na to življenje, postavim eno vprašanje. Tukaj je:
»Kako je bilo ime tistem malemu cigančku?«

Prevedla Špela Šramel

To je všetko. Kunčafti chceli hneď v ten večer usporiadať svadbu, prišlo sa na to, že cigán nemá žiadne papiere, tak ho Meinzl, hoci nerád, prepustil. Malú Editku sme viac nevideli, na druhý deň neprišla a neprišla už nikdy viac.

To je celý príbeh. Neviem, v čom sa ma dotkol... ale povedali ste, že kým na tento život zabudnem, môžem položiť jednu otázku. Tak tu je:

»Ako sa ten malý cigánik volal?«

Höfferling, unten in Bayern

Über diese Frage habe ich lange nachgedacht ... obwohl hier lang oder kurz nicht mehr gilt, stimmt's? Hier ist alles gleichzeitig lang und auch kurz...

Wenn ich also nach einer beliebigen Sache aus meinem vergangenen Leben fragen darf...

Es war in Deutschland, wir spielten da in einer Kleinstadt unten in Bayern, Höfferling hieß sie. So ein deutsches Musterstädtchen, sauber-gefegt, wie das nur die Deutschen können, auch der Besitzer war so ein Musterdeutscher, ein gutmütiger Kerl mit Bierbauch. Meinzl hieß er, Sepp Meinzl. Er freute sich über jeden Gast, ging von Tisch zu Tisch, leerte die Aschenbecher und fragte rundum, ob sich die Kundschaft wohlfühlt.

Die ganze Kapelle bestand aus vier Mann: Klavier, Schlagzeug, Gitarre und ich mit der Trompete... ein ganz gewöhnlicher Haufen. Wir spielten alles, was ging und, ehrlich gesagt, waren wir nichts besonderes. Wir kamen alle aus der Slowakei, selbst mit Kost und Logis waren wir billiger als Einheimische. Die Gäste saßen an Tischen mit Holzbänken und sangen mit. Sie wissen schon, ihre Schrammelmusik, sie fassten sich bei der Schulter und schunkelten im Rhythmus. Wie Kinder.

Den Job hatte uns einer von unseren Leuten zugeschanzt, Rudi Turek hieß er, er war irgendwoher aus dem Záhorie, aus Malacky oder aus Myjava, ich weiß nicht mehr genau. So was hat selbst der Herrgott noch nicht gesehen... Verzeihung, das ist mir so rausgerutscht... was das für ein Prolo war! Einer von den Typen, die schwarze Brillen mit verspiegelten Gläsern und das Hemd bis zum Nabel offen tragen, damit die Frauen seine behaarte Brust sehen; so ein Stier mit Eiern im Kopf, verzeihen Sie, dass ich mich so ausdrücke. Wissen Sie, wenn er diesen Gretchen zuzwinkerte, dann quietschten die vor Vergnügen... aber ein fürchterlicher Prolo war das! Aufgeblasen wie ein waschechter türkischer Pascha. Sogar mit uns sprach er nur deutsch, um zu zeigen, dass er nicht zu diesen armen Schluckern aus dem Osten gehörte.

In der Küche war ein Zigeuner zur Aushilfe, so ein kleiner, schwarzer, unauffälliger, von dem man nicht wusste, wie er hieß, auch wenn man ihn drei Monate lang hintereinander gesehen hatte. Ein armer Teufel aus dem Kosovo, wo es schon angefangen hatte zu brodeln, als es ihm gelang zu fliehen und Schwarzarbeit zu finden. Wir arbeiteten ja auch schwarz. Aber er durfte sich draußen nicht blicken lassen, bei ihm sah man auf den ersten Blick, dass er kein Arier war und Meinzl wollte keine Scherereien. Und den hatte der Rudi Turek gefressen! Immer, wenn ihm etwas nicht passte, eine Gabel nicht genug glänzte oder der Aschenbecher nicht gut genug roch, dann würgte er dem Zigeunerlein eins rein.

Na, und eines Tages fing die Edith bei uns zu arbeiten an. Sie war Holländerin. Die Ärmste hatte krumme Beine, wegen Kinderlähmung, und

hinkte schrecklich. Das Gehen fiel ihr so schwer, dass einen schon allein der Anblick schmerzte. Die Arme konnte keinen Schritt gehen, ohne mit den Händen im Halbkreis herumzurudern und sich mit den ganzen Körper zu drehen. Aber die Edith spielte schön Akkordeon. Und die Deutschen waren ganz verrückt danach! Also wurde sie vom Meinzl engagiert, es machte ihm nichts aus, dass sie solche Beine hatte, er war kein schlechter Mensch.

Also, sie fing an mit uns zusammen zu spielen. Sie musste schreckliche Komplexe haben, weil sie immer schon raus ging, bevor es anfing, sich auf ihren Platz setzte und erst tief in der Nach wieder aufstand. Ich weiß nicht, wie sie das ausgehalten hat. Ob sie den halben Tag davor nichts trank, damit sie nicht auf's Klo musste, und ich weiß auch nicht, wie sie damit zurecht kam, wenn sie die Tage hatte. Vor ihr stand ein kleines Pult, das ihre Beine verdeckte und auf dem sie ihr Akkordeon ablegte, wenn sie Pause machte. Die Frau war knallhart. Wenn ihr einer ein Gläschen rüber schickte oder sie zum Abendessen einlud, sagte sie immer nein, sie hätte Kinderlähmung gehabt und würde laufen wie ein Seehund. So nannte sie sich selbst. Seehund. Sie schminkte sich nie, hatte einen Haarschnitt wie vom Herrenfriseur, trug immer ein schwarzes Jackett und schwarze Hosen. Und dann spielte sie. Ich weiß, wovon ich rede, auch wenn ich nicht auf dem Konservatorium war. Sie hatte es in den Fingern, und wie sie Luft holte und den Kopf neigte, wie sie vor dem ersten Akkord den Atem anhielt, das hatte was... wie's der Herr halt gibt, wenn er's an anderer Stelle genommen hat... verzeihen Sie, es war nicht böse gemeint.

Und wie's der Teufel will... sehen Sie, schon wieder... na ja. Was dann passiert ist: dieser Prolo Rudi Turek trieb auch mit der Edith sein Spielchen. Manchmal nahm er sie im Auto mit nach Hause, manchmal lächelte er sie an, so dass die arme Kleine ganz durcheinander war. Wie viel Jahre konnte sie sein... um die dreißig, vielleicht etwas älter... und ich wette, dass sie in der Liebe noch unerfahren war. Sie verliebte sich so schrecklich, dass sie das ganze Lokal aufheizte. Wenn sie ihn sah, wurde sie puterrot. Wenn er abtrat, wurde sie leichenblass. Ich glaube, der Rudi Turek war bloß neugierig, wie das mit ihr wäre... mit einer, die so... Sie wissen, was ich sagen will.

Es dauerte nicht lange, vielleicht drei Wochen, einen Monat, ich weiß es nicht mehr genau, da hatte Rudi Turek Geburtstag. Seinen fünfzigsten, er redete groß daher, wie wir ihn feiern würden und dass er für alles sorgen wird... und da sagte die kleine Edith, dass sie ihm um Mitternacht eine Überraschung bereiten will, wir sollten sie auf dem Podium allein lassen. Natürlich waren wir einverstanden, was sich wohl herumgesprochen hatte, denn um Mitternacht kamen alle zusammen, auch die aus der Küche, Sie wissen, jeder war neugierig.

Wir ließen sie allein, sie nahm ihr Akkordeon und fing an zu spielen. Und zu singen. Nie hatte ich dieses Lied gehört, ich glaube, sie hat es selbst geschrieben. Es war ein Duett, aber natürlich sang sie den Part von beiden. Sie fing damit an, dass sie gern als Fluss geboren würde, und er wäre das Boot auf diesem Fluss. Er antwortete darauf, dass sie, wenn er

als Boot geboren würde, der Wind sein sollte... und dann wieder sie, wenn sie als Wind geboren würde, sollte er eine Fahne sein... und es endete damit, dass sie in den Himmel kommt und der Herr sie fragt, ob sie ein Fluss oder der Wind oder eine Fahne sein will, und sie darauf antwortet, dass sie nichts anderes sein will als ein ganz normales, hübsches Mädchen, damit der Eine von ihr Notiz nimmt.

Als sie zuende gespielt hatte, stand sie plötzlich auf, zog einen Blumenstrauß unter dem Pult hervor und ging los. Sie ging, vor den Augen des ganzen prophezefüllten Lokals, überquerte das Parkett und näherte sich mit diesen schrecklichen Seehundsschritten dem Rudi Turek.

Es fällt mir schwer, es zuzugeben, aber mir ist... also mir war... irgendwie komisch zumute beim Anblick dieser Leute da. Ich wollte sagen, dass ich ganz tief drinnen in der Seele immer gewusst habe, dass sie anders sind, nur habe ich mir nichts anmerken lassen. Deshalb ahnte ich wohl, wie es dem Rudi Turek ging, als er merkte, dass sie auf ihn zukam, und sah, wie alle guckten... schnell nahm er ein paar Speisekarten und rannte in die Küche. Er haute ab. Haute einfach ab.

Die kleine Edith erstarrte... wissen Sie, das erste, was mir einfiel, war, dass sie tot war. Dass so Leute aussehen, die nicht mehr leben. Sie rührte sich nicht vom Fleck... mit dem Strauß an den Knien... und da... da ging dieser kleine Zigeuner aus dem Kosovo auf die Edith zu. Wer nicht wusste, wie sie es gemeint hatte, der hätte schwören können, dass sie für ihn gesungen hatte. Er kam zu ihr, küsste ihr die Hand, bot ihr den Arm an und begleitete sie zurück zum Podium.

Sie können sich vorstellen, die sentimental Deutschen klatschten wie wild, der kleine Zigeuner lächelte traurig und die Edith war tot, obwohl sie lebte.

Das war's. Die Gäste wollten noch am gleichen Abend eine Hochzeit veranstalten, dabei kam heraus, dass der Zigeuner keine Papiere hatte, also wurde er vom Meinzl, wenn auch ungern, entlassen. Die kleine Edith haben wir nie mehr gesehen, am nächsten Tag kam sie nicht mehr, sie kam nie mehr wieder.

Das ist die ganze Geschichte. Ich weiß nicht, was mir an ihr so nahe gegangen ist... aber Sie haben ja gesagt, dass ich eine Frage stellen kann, ehe ich dieses Leben vergesse. Also hier ist sie:

»Wie hieß denn dieser kleine Zigeuner?«

Übersetz von Angela Repka

Vojislav Karanović se je rodil leta 1961 v Subotici. Diplomiral je iz književnosti na Filozofski fakulteti v Novem Sadu, kjer je tudi zaposlen kot urednik dramskega programa na tamkajšnjem radiu. Od leta 1992 je urednik za poezijo pri časopisu »Letopis Matice srbske«. Piše poezijo, eseje in radijske igre. Živi v Novem Sadu. Do zdaj je objavil pesniške zbirke: *Tastatura* (1986), *Zapisnik prebujenja* (1989), *Živa rešetka* (1991), *Poševni prizori* (1994), *Sin zemlje* (2000) in *Svetloba v naletu* (2003). Slednja je bila proglašena za najboljšo pesniško zbirko leta 2003 v Srbiji. Posamične pesmi ima prevedene v več jezikov.

Born in 1961 in Subotica. Graduated in Literature from the Faculty of Arts in Novi Sad. Works as Director of Drama on Radio Novi Sad. Since 1992 has been the editor for poetry of the magazine »Letopis Matice srpske«. Writes poetry, radio plays and essays. Lives in Novi Sad. Has published six poetry collections: *Keyboard* (1986), *Minutes from Awakening* (1989), *Live Bars* (1991), *Steep Sights* (1994), *Son of the Earth* (2000), *The Rush of Light* (2003). Won the most eminent national literary awards. The most recent poetry collection *The Rush of Light* was declared the Serbian book of the year 2003. His poems have been translated into several foreign languages.

Vojislav Karanović

Razglednica

Res je, živimo.
Beton okoli nas je
Hrapav
In hladen. Cvet
Vrtnice kot plamen mehak.
Jeklena konstrukcija mostu
Spominja na prekrižana
Meča. Svetilke
Ponoči sklanjajo svoje glave.
Avtomobili po ulicah
Brenčijo kot žuželke. Zrak je
Lahek in dene dobro,
Ob reki, po kateri počasi
Plujejo ladje. To drevje,
To so topole. Listje, vonji.
Robovi so ostri. Jasnina,
Na katero smo ponosni. Res je,
Živimo. A
Vse počasneje in počasneje.
Dokler ne postanemo
Prizor z razglednice.

Razglednica

Jeste, živi smo.
Beton oko nas
Hrapav je
I hladan. Cvet
Ruže, kao plamen mek.
Čelična konstrukcija mosta
Podseća na ukrštene
Mačeve. Svetiljke
Noću obaraju svoje glave.
Automobili na ulicama
Zuje kao bube. Vazduh je
Lak, i prija,
Uz reku kojom plove
Polako brodovi. Ovo drveće,
To su topole. Lišće, mirisi.
Ivice su oštре. Jasnost
Na koju smo ponosni. Jeste,
Živi smo. Ali
Sve sporije i sporije.
Dok ne postanemo
Prizor na razglednici.

Elegija o akaciji pod oknom

1.

Kolikokrat si gledal to krošnjo,
listje, ki trepeče ali miruje,
vejice, tenke kot popokane
očesne kapilare;

to steblo, pokončno
kot klicaj,

in veje, moleče vstran,
kot da se nečesa dotikajo, nekaj iščejo.

Bal si se, da ne boš našel
besed za kako pesem,
da se ti bo izmaknila:

kot da bi pesem lahko izginila,
se izgubila, spremenila v tišino, v zrak.

Na jesen bi drevo izgubljalo liste,
jih na pomlad na novo pridobivalo.
Tako si to videl ti.

A akacija je bila tu, pod tvojim
oknom, in ni se premikala –
razen v nevihtni mori.

2.

Odpadli listi se kotalikajo
po asfaltu, počasi menjajoč
barvo od temno zelene do temno rjave.
Vse bolj so podobni
otroškim obrazom v somraku, ko dan jemlje slovo.

Tolikokrat si gledal to drevo
in ono se je predajalo tvojemu pogledu,
ravnodušno, mirnega diha.
Žilice, tkivo, sokovi, ki
hranijo to telo, ki se izvija
in beži iz objema, v katerega
ga vklepa tvoja zavest. Morda tega ne vidiš,

Elegija o bagremu pod prozorom

1.

Koliko si puta gledao tu krošnju,
lišće što treperi ili miruje,
grančice tanke kao popucali
kapilari na oku;

to stablo, uspravno
kao znak usklika,

i grane, pružene u stranu
kao da nešto pipaju i traže.

Plašio se da nećeš naći
reči za neku pesmu,
da će ti ona izmaći:

kao da pesma može da nestane,
da se izgubi, pretvori u tišinu, u vazduh.

U jesen drvo bi gubilo listove,
u proleće ga opet sticalo.
Tako se tebi činilo.

A bagrem je bio tu, pod tvojim
prozorom, i nije se pomerao –
osim u olujnom košmaru.

2.

Opali listovi kotrljaju se
asfaltom, polako menjajući
boju, od zelene u tamnomrku.
Sve više su nalik
licima dece u sumrak, kad je dan na izmaku .

Toliko si puta gledao to drvo
i ono se davalо tvom pogledу,
ravnodušno, umirenog daha.
Žilice, tkivo, sokovi koji
hrane to telо što se migolji
i beži iz zagrljaja u koji ga
steže tvoja svest. Možda ne vidiš

a drevo gleda naravnost
v tvoje oči.

3.

Listi, zeleni in mehki kot besede,
razpadajo in gnijejo, se vračajo
v zemljo, iz katere so vzniknili.

Ali se še vedno bojiš,
da ti bo pesem pobegnila?

Pesem ne odmetava besed.
Verzi – h komu neki naj bi se vrnili?
Od koga pravzaprav izvirajo?

Še vedno si na oknu. Gledaš.
Krošnja, ta šumni vrtinec,
se zbira v točko,
majhno kot zenica.
Asfalt je barve beločnic.
Veter drsi prek njega
kot veka prek očesa.

Zemlja ima poteze tvojega obraza.
In to ni okno, ampak ogledalo.

Kolikokrat si stopil k njemu,
a tega nisi dojel,
nisi opazil.

ali drvo gleda pravo
u tvoje oči.

3.

Listovi, zeleni i meki kao reči,
raspadaju se i trule, vraćaju se
zemlji, iz koje su i nikli.

Da li se i dalje plašiš
za pesmu, da će ti pobeći?

Pesma ne odbacuje svoje reči.
Stihovi – kome oni da se vrate?
Od koga su uopšte potekli?

Još uvek si na prozoru. Gledaš.
Krošnja, taj šumni kovitlac,
skuplja se u tačku
malu kao zenica.
Asfalt je boje beonjača.
Vetar preko njega klizi
kao kapak preko oka.

Zemlja ima crte tvog lica.
I ovo nije prozor nego ogledalo.

Koliko si mu puta samo prišao,
a to nisi shvatio,
nisi primetio.

Na oknu

Toliko tega na dosegu roke.
Sončni žarki, okno,
odbleski v steklu.
Valovite oblike,
izprepletene pred očmi.
Včeraj je tukaj
samo v sebi molčalo močvirje;
danes ti
poskušaš govoriti,
mrmraš si v brado,
tu, kjer so žice polne toka
in je listje obrobljeno s praznino.
Tišji od vetra,
ki se tihotapi skoz trsje.
A ne nehaš, nikakor, ne.
Nizaš besede, vse dlje in dlje,
še in še, kot da
temu ni konca in kot
bi ne vedel, da beseda
ni zrak ni nebo
in niti prstni odtis na steklu
ni. Jezik je prozoren,
a to, kar se vidi skozenj,
je nevidno.

Prevedla Vera Pejovič in Peter Semolič

Pored prozora

Na dohvati ruke toliko toga.
Sunčevi zraci, prozor,
odblesci u staklu.
Lelujavi oblici
spleteni pred očima.
Juče je ovde
ćutala u sebi močvara;
danас ti
pokušavaš da govorиш,
mrmoriš u bradu sebi,
tu gde su žice pune struje
a lišće oivičeno prazninom.
Tiši nego vetar
što se šunja kroz trsku.
I ne prestaješ, nikako, ne.
Nižeš reči sve dalje, i dalje,
još, i još, kao da tome
nema kraja, i kao
da ne znaš da reč
nije vazduh, nije nebo,
ni otisak prsta na staklu
nije. Jezik jeste proziran
ali ono što se kroz njega vidi
nevidljivo je.

Postcard

Yes, we are still alive.
The concrete around us
is rough
and cold. The rose
as soft as a flame.
The steel construction of the bridge
reminds us of crossed
swords. At night
street lamps bow their heads.
In the streets
cars hum like insects.
The air by the river
is tender and pleasant.
Ships move slowly away.
And the poplars: leaves, fragrances.
Everything has clear-cut
outlines. Yes,
we are still alive.
But we don't overstate this:
as we wait to become a scene
on a postcard.

Elegy About an Acacia Under the Window

1.

How many times have you seen this treetop,
its leaves quivering or at peace,
its twigs thin as burst
capillaries on an eye;

that tree trunk, upright
as an exclamation mark,

and the branches, spreading aside
as if fumbling for something.

You were afraid that you would not find
the words for a poem,
that you might lose it:

as if a poem could disappear,
vanish, turn into silence, into air.

In autumn, the tree used to lose its leaves,
in spring it would get them again.

So it seemed to you.

And the acacia was there, under your
window, unable to move –
except in a stormy nightmare.

2.

The fallen leaves roll along
the asphalt, slowly changing
their colour, from green to dark brown.
More and more they resemble
faces of children at dusk, when the day wanes.

So many times you watched that tree
and it offered itself to your glance,
indifferent, with its breath abate.
Its root hair, its tissue, the juices that
feed the body that wriggles
and breaks away from the firm embrace
of your consciousness. Maybe you do not see it

but the tree looks straight
into your eyes.

3.

Those leaves, green and soft as words,
decaying and rotting, going back
to the earth, wherefrom they sprang.

Are you still afraid
that the poem might escape from you?

The poem does not throw away its words.
The verses – whom can they return to?
Who do they come from at all?

You are still at the window. Watching.
The treetop, that murmuring whirlpool,
focuses in a point
as small as an eye pupil.
The asphalt is like the white of the eye.
The wind slides over it
like an eyelid over the eye.

The earth has your features.
And this is not a window, but a mirror.

How many times have you approached it,
and you never realised that,
never noticed.

By the Window

So many things at hand,
The sunrays, the window,
Reflections in the glass.
Wavering shapes
entwined in front of your eyes.
Yesterday the swamp
was silent in itself here;
today you
are trying to talk,
murmuring to yourself,
here where the wires are full of electricity
and the leaves fringed with emptiness.
Quieter than the wind
that prowls through the reeds.
And you do not stop, by any means, no.
You just string the words on and on,
more and more, as if there were
no end to it, and as if
you did not know that a word
is not the air, nor the sky,
nor a fingerprint upon the glass
either. Language is transparent indeed
but what can be seen through it
is invisible.

Translated by Svetozar Koljević and Zoran Paunović

Artjom Kavalevski. Pesnik, novinar, prevajalec. Rodil se je 1. 1979 v Minsku, kjer tudi živi. Ima glasbeno in humanistično izobrazbo. Je na podiplomskem študiju na katedri za književno kritiko Beloruske državne univerze, v okviru katerega raziskuje vprašanja analize in interpretacije sodobnih pesniških besedil.

Od leta 1996 objavlja svoja dela v beloruskih književnih revijah in časopisih (Peršacvet, Maladosc, Belarus, Litaratura i mastactva idr.), v zborniku Antologija mlade pesmi (Antalogija maladoga verša, 2001), zbirki Radia Svoboda Pesem na svobodo (Verš na svabodu, 2002). Je avtor pesniške zbirke Domiselne igre (Admyslovja gul'ny, 2003), udeleženec v Belorusiji dobro znanega neformalnega književnoumetniškega gibanja BUM-BAM-LIT, teoretik logoformizma, ustvarjalne metode sodobne beloruske vizualne poezije. Ukvarja se tudi s književnim prevajanjem. Leta 2000 je prejel nagrado Zveze beloruskih pisateljev »Superpodoba XXI. stoletja« za izbor pesmi.

Artiom Kovalevski. Poet, journalist, and translator. He was born in 1979 in Minsk where he also lives today. Educated in music as well as the humanities, he is currently pursuing postgraduate studies in literary criticism at the Belarussian state university, his main research area being the analysis and interpretation of contemporary poetry. Kovalevski has been publishing his works in Belarussian literary magazines since 1996 (Pershacvet, Maladosc, Belarus, Litaratura i mastactva idr.), in volumes such as Antalogija maladoga verša, 2001, and Verš na svabodu, 2002. He is the author of the collection Admyslovja gul'ny, 2003, a member of the well known informal Belarussian literary movement BUM-BAM-LIT and a theoretician of logophormism – a creative method associated with contemporary Belarussian visual poetry. Kovalevski is also a literary translator. In 2000, the Association of Belarussian Writers awarded him the »Exceptional Figures of the 21st Century« prize for his poetry.

Artjom Kavalevski

Dohitevanje jeseni

Metuljček je mehko legal
V pajčevino....
Tako poletje poleti v jesen...
Ob osmih – tihotno in temno,
In zibajoče se posebno.

Gugljem, majem
Pod lupo preostale kapljice poletne marmelade
Prameni svetlobe pa prebijajo se skozi polst
Zastržene tišine.

Po polževo večer spolzi
In na ramena
Prozorni Rimski cesti
Nemo svetlubo položi...
...in zrastejo krila.
Jej, jesen!

Preobrazba

Stali so mogočno in trdno stebri najnih prvih
In spet prvih, in drugih, in tretjih,
Potem pa tako enoličnih,
Toda najnih (toda prvih) sloves-ustrelitev.
In bila je roparska zima. In ta naju je preganjala.
Midva pa sva se nanjo požvižgala in plakala...
...stebri so še kar stali.
In midva sva se tako idiotsko smejava in na ustnah topila sneg:
Nekakšen čudežni sladoled!

Preobrazba sončnega zajčka v luninega volka
Sploh tako nenadna ni bila:
Nagledal se najine je sreče,
Nikamor se ni umaknil in... nanj je zatulil zateglo –
To nama in za naju uspavanka je bila:
Aja-tutaaja-tutaja-a-a...

На хвасце восені

Матылёк лёг лёгка
У павуцінне...
Так лета ляцела ў восень...
А восьмай – ціхмяна й цёмна,
І калыхальна надзвычай.

Люляю, лунаю
Пад лупай апошняе кропелькі сочыва-лета,
А промні праходзяць праз поўсць
Засцярожанай цішы.

Паўз паузу вечар спаўзе
І на плечы
Празрыстаму Млечнаму Шляху
Нямое свято пакладзе...
... і вырастуць крылы.
О, восень!

Ператварэнне

Стаялі велічна й трывала слупы нашых першых
І зноў першых, і другіх, і трэціх,
А потым такіх аднолькавых,
Але нашых (але першых) расстанняў-расстрэлаў.
І была драпежная зіма. І на нас яна палявала.
А мы на яе плявалі і плакалі...
... слупы ўсё стаялі.
А потым мы так ідыштычна смяяліся і тапілі вуснамі снег:
Такое вось марозіва-дзіва!

Ператварэнне сонечнага зайца ў месяцавага ваўка
Адбылося зусім нераптоўна:
Ён наглядзеўся на нашае шчасце,
Нікуды не падзеўся і... на яго заскуголіў працягla –
То нам і для нас калыханка была:
Люлі-люлі-люлі-і-і...

Pomnožitev za Jurija Gagarina

Sonce se topilo je na površini jeklene rakete.
Žarki so se oprijemali ga – človeka.
Vsa svetloba se v mladi obraz je zlila –
Leta, stoletja ostal bo prav tak.
Tu je sam, tu je edinstven.
Toda tam – se je pomnožil, tam – se je razdrobil
Na milijarde milijardnih J.G.
Vertikale prostora, ozračja
Skozi sebe kot iglice je spustil,
Potem – se rešil je lupine.
Poglej, kako dovršena je motorika
Človeka – slike!
Start – še in še (toda to ne sedaj).
On – je prvi žebelj v nebesnih deskah,
Ščit na modrih vratih
Z napisom J.G.
In – povsod – J.G.

Dotaknil se je: J.G. J.G. J.G.
Pridružil se je: J.G. J.G. J.G.
Dosegel je: J.G. J.G. J.G.
Vrnil se je: J.G. J.G. J.G.

.....

Dekletce je glasno zavpilo mami na uho: J.G.!

.....

Odmev – J.G.

.....

Tam je – J.G.

.....

Brezprizivni J.G.

Ратацыя для Юрый Гагарына

Сонца плавілася на паверхні сталёвой ракеты.

Промні чапляліся да яго – чалавека.

Усё свяцло ўвайшло ў твар малады –

Праз гады, праз стагоддзі ён будзе такі.

Тут – адзін. Тут – адзіны.

Але там – памножыўся, там – раздрабіўся

На мільядры мільядных »Ю.Г.«

Вертыкалі прасторы, паветра

Праз сябе прапусціў, як іголкі,

Потым – пазбавіўся вонкі.

Вунь які дасканала-маторны

Чалавек-фотаздымак!

Старт – яшчэ ды яшчэ (але гэта не зараз).

Ён – першы цвік у нябесных дошках,

Шыльда на блакітных дзвярах

З надпісам »Ю.Г.«

I – паўсюды – »Ю.Г.«

Дакрануўся: Ю.Г. Ю.Г. Ю.Г.

Далучыўся: Ю.Г. Ю.Г. Ю.Г.

Здолеў: Ю.Г. Ю.Г. Ю.Г.

Вярнуўся: Ю.Г. Ю.Г. Ю.Г.

.....
Дзяўчынка гучна пракрычала маці на вуха: »Ю.Г.!«

.....
Рэха – Ю.Г.

.....
Там – Ю.Г.

.....
Безапеляцыйнае Ю.Г.

Zimski obisk

Moj dom diši po starem cimetu,
Po skorjici zelene limone
In po zimskem prepihu z okenske deske
Vsaj danes je tako.

Z nesegreto dlanjo se dotikam prostora -
Tvoji lasje - so kot valovi v zasneženem polju.

Nehotno ne čutim navzočnosti
Najnihih odsotnih pogovorov v skromni sobi.

Igrivo bo najino obnašanje
Postalо, kot kaže, čez stoletja.

Pojdi, polne lončene skodelice
So se že shladile, zmrazile.

Kako prozorne so postale besede slovesa -
Stiskale v prgišče so zadnje črepinje željá.

...in živeli bomo mirno

Vzemite sekiro: gremo v gozd,
Postavili bomo kočo-brunarico.
Živeli bomo mirno,
Kot mali skoviki,
Kot pižmarice presenetljive,
Kot miši preračunljive,
Kot polži počasni,
Kot preslice zelene,
Kot veverice urne,
Kot žuželke žužnjave,
Kot kače okretne...
Ali preprosto
Kot brezoblične kladonije.

Зімовы візіт

Дом мой пахне старым цynamонам,
Скарынкай цытрыны зялёнай
І скразняком з падваконня зімовым
Сёння. Прынамсі, так сёння.

Я не сагрэтай далонню кранаю прасторы –
Твае валасы – быццам хвалі ў заснежаным полі.

Адвольна не адчуваю прысутнасць
Нашых з табою адсутных размоваў у спілым пакой.

Славольнымі нашы паводзіны
Стануць, відаць, праз стагоддзі.

Ідзі, керамічныя поўныя кубкі
Ужо схаладнелі, састылі.

Сталі такімі празрыстымі слова жагнанняў –
Жаданняў шкельцы апошнія ў жменю збіralі.

... і будзем жыць ціха

Бярыце сякеры: пойдзем у лес,
Пабудуем хату-леснічоўку.
Будзем жыць ціха,
Як сычыкі вераб'іныя,
Як хохлікі дзіўныя,
Як мышы беражлівия,
Як смаўжы павольныя,
Як хвашчы зялёныя,
Як вавёркі жвавыя,
Як ктыры гарбатыя,
Як вужакі спрытныя...
Ці проста
Як бясформенные кладонії.

Sleeping beauty

Kot steblo,
Pod snegom, zmrzaljo
Se je zbrano, previdno
Pogrezalo v spanec molče in korajžno
Naše tesno telo milovidno...

Namesto slovesa

Skrij v spomin Skrij v srce Skrij v pamet Skrij kamor moreš
Najino zadnje srečanje Najin zadnji prepričaj Najino zadnje vse
Skrij

Prevedel Silvo Torkar

Sleeping beauty

Як сцябло,
Што за снегам, за сцюжай
Засяроджана і асцярожна
Засынала маўкліва й мужна
Наша цеснае цела прыгожае...

Замест развітання

Хавай у памяць Хавай у сэрца Хавай за розум Хавай куды зможаш
Нашу апошнюю сустрэчу Нашу апошнюю спрэчку Наша апошняе ўсё¹
Хавай

On the Tail of Autumn

A butterfly descends
Into the spider's web softly...
As the summer into autumn...
At eight – peacefully and darkly
And unusually hesitant.

I am swaying, floating
Under the magnifying glass of the last drop of summer,
Beams breaking through the felt,
Of a guarded silence.

During a pause, the evening slips,
Places upon the shoulders
Of the transparent Milky Way
A numb silence...
...then wings grow.
Oh, autumn!

The Metamorphosis

They stood mighty and solid, the pillars of our firsts
And then firsts again, and seconds, and thirds,
But then so monotonous,
Still our own (but first) goodbye-shots.
And it was a thieving winter. And us it hunted.
But we did not care and cried...
...the pillars still kept on standing.
And we would laugh so idiotically, melt snow on our lips:
Magical ice cream!

The metamorphosis of the little sunny hare into a moon wolf
Was not at all so sudden:
Enough of our happiness he had seen
Not in retreat but...at it howling -
We took this to be our lullaby:
Mhm ay ay – mhm ay ay – ay...

Rotation for Yuri Gagarin

The sun on the surface of the steel rocket was melting:
Embracing him - Man, were the rays.
All the light pouring into the young face -
Years, centuries, just that he will remain.
Here he is alone, here he is unique,
But there - multiplied, there - fractured
Into a billion billion Y.G.
The verticals of space, of the atmosphere
Like needles through him passed,
Then - free of them once away.
Look - how perfect the movement
Of man on the photograph!
Lift-off - higher and higher (but this not straight away)
He - is the first nail in the heavenly planks
The nameplate on the blue doors
With the inscription Y.G.
And - everywhere - Y.G.

He touched: Y.G. Y.G. Y.G.
He ranked: Y.G. Y.G. Y.G.
He achieved: Y.G. Y.G. Y.G.
He returned: Y.G. Y.G. Y.G.

.....

The little girl shouted loudly into her mother's ear: Y.G.!

.....

An echo - Y.G.

.....

He's up there - Y.G.

.....

Beyond recall Y.G.

A Visit in Winter

My home smells of old cinnamon,
Green lemon peel
And the winter draft from the windowsill
So it is today, at least.

My hand unwarmed feels the space -
Your hair like on a snow-covered field waves.

Without wanting it so I feel not the presence
Of our absent conversations in this humble room.

Our actions defiant will become,
So it seems, only in centuries to come.

Go, the ceramic mugs, full to the brim
Have already gone cold, frosty.

The words of farewell have become so transparent
Holding on to a handful of desire's last fragments.

...and we shall lead a quiet life

Take an axe: we're going to the forest,
Build a cabin with logs.
We shall lead a quiet life
As little owls in a short summer night
As strange gnomes
As thifty mice,
As patient snails,
As green horsetail,
As scurrying squirrels,
As hunched robber-flies,
As nimble snakes
Or, rather,
As shapeless lichens.

Sleeping Beauty

Like a trunk,
Under the snow, under the hard frost
Concentratedly and carefully
Went to sleep, silently
And courageously,
Our taut, magnificent body

Instead of a Farewell

Keep in memory Keep in heart Keep in mind whenever you can
Our last meeting Our last quarrel Our last everything
Keep

Translated by Nikolai Jeffs and Ricard Jordana

Juris Kronbergs je pesnik, svobodni novinar in prevajalec. Rodil se je leta 1946 v latvijski družini na Švedskem. Na stockholmski univerzi je študiral literaturo in baltske jezike, pa tudi teorijo prevajanja in poezijo 20. stoletja v Cambridgeu. Konce osemdesetih in na začetku devetdesetih let prejšnjega stoletja je delal v latvijski sekciji švedskega radia ter kot prevajalec švedskega parlamenta, vlade in nordijskega ministrskega sveta. Deset let je delal v diplomaciji kot latvijski kulturni ataše na Švedskem. Bil je predsednik latvijskega PEN centra, je častni član latvijske akademije. Prejel je odlikovanji, latvijski red treh zvezd in švedski red severnice, pa tudi več štipendij in nagrad za prevode tako v Latviji kot na Švedskem, med drugim nagrado za najboljšo latvijsko pesniško zbirko leta (1997 za *Volk Eno-oko*). Objavil je deset pesniških zbirk, od tega eno na Švedskem in eno dvojezično, pa tudi poezijo na kompaktni plošči (eno v Latviji in eno na Švedskem). Objavil je več kot dvajset knjižnih prevodov poezije, večinoma latvijskih pesnikov v švedščini, pa tudi švedskih pesnikov v latvijščini.

A poet, free-lance journalist and translator. He was born 1946 in Sweden, in a Latvian family. He studied Literature, Nordic and Baltic languages at the University of Stockholm, as well as theory of translation and 20th Century poetry at Cambridge, England. At the end of the 1980s and the beginning of 1990s he worked in the Latvian section of Radio Sweden, and as an interpreter for the Swedish Parliament, the Swedish Government and The Nordic Council of Ministers. For ten years he served as a diplomat – as Cultural Attaché at the Latvian Embassy in Sweden. He has been the President of the Latvian PEN centre. He is a honorary member of the Academy of Science of Latvia, he has received the Latvian Three Star order, the Swedish North Star order, several scholarships and prizes for poetry and translation in Latvia and in Sweden, among them the prize for best poetry collection of the year in Latvia (1997) for the collection *Wolf One-Eye*. He has published ten collections of poetry, of them one in Swedish and one bilingual, as well as poetry on CD (one in Latvia and one in Sweden). He has published more than twenty books of poetry translations, mostly Latvian poetry into Swedish, but also Swedish poetry into Latvian.

Juris Kronbergs

Sedem pesmi iz zbirke Volk Eno-oko

Čuden dogodek

Tistega dne je sonce nerodno zahajalo
ko sta se zbiralna mrak in strah

Nebeška lestev je popustila in zanihala
on pa ni vedel, ali pleza gor ali dol

Bil je v mračnem in blatnem predoru
v prostoru, ki ni bil prostor

Je dihal, ali se samo spominjal
kakšni so bili premiki dihanja?

Sodeloval je v splošnem boju zanj
tako da ni sodeloval

in zato je bil še v večji meri
sodelavec pri dogodku

Kot slabo prilepljena tapeta se je svetloba luščila
s sebi določenih sten, ki so zadrževale svežnje razumevanj

In tema se je vzpenjala kot srebro
termometra na poletnem soncu

Iz teme se je pojavila svetloba
bil je šibek in se je stegoval po njej

toda tema ga je potiskala nazaj
svetloba pa je zapuščena, potrta kričala

In svetloba je kričala s krikom otroka

Septiņi dzejoļi no Vilks Vienacis

Savāds notikums

Saule todien rietēja ačgārni
Un valdīt grasījās tumsa un bailes

Debesu kāpnes šūpojās grīlojās
Un viņš nezināja vai kāpa augšup vai lejup

Viņš atradās tumšā un asiņainā tunelī
Telpā kas nebija telpa

Vai viņš elpoja vai viņš atcerējās
elpošanu tādu kādai elpošanai vajadzētu būt

Vispārības cīņā par viņu viņš pats bija
iesaistīts ar nepiedalīšanos

un tādēļ jo vairāk notikuma līdzdalībnieks

Un gaisma atplisa kā tapete ar sažuvušu limi no iecerētās
sienas bet siena bij dzīva ar daudzpusīgiem ieskatiem

Un tumsa kāptin kāpa kā dzīvsudrabs
termometrā vasaras rītā

Tumsā viņam gaisma parādījās
Viņš bija bezspēcīgs un tiecās pēc tās

Bet tumsa viņu spieda atpakaļ
Un gaisma raudāja pamesti izmisīgi

Un gaisma raudāja bērna balsī

Spremenjeni Volk Eno-oko

Čutil je, da se je spremenil

Ni bil prepričan kako
a komaj se je spominjal
kako je bilo nekoč
nekdo mu je pred nosom zaloputnil vrata

Morda je bil šok udarca
ki je spremenil njegovo mnenje o spremembah
posledično pa tudi o vsem drugem

snežilo ni navzdol
ampak navzgor
spomladni so ptiči prinašali drevje
k brstečim travam
(nič ni bilo kot je bilo)
in oblaki so jokali
ko so dežne kaplje šle
in nebo je jokalo ko so šli oblaki

Volk Eno-oko je jokal, ker je vedel, da ne ve nič
razen kaj je izgubil

Kajti na svet je gledal z očesoma nevednosti
in eno je bilo nemo

Vilks vienacis mainījies

Viņš juta ka viņš mainījies

Viņš nezināja kā

Viņš lāgā neatcerējās kā tas bija agrāk
Kāds viņa priekšā bij aizcirtis durvis

Varbūt no trieciena šoka viņa ieskatī
par maiņu bija mainījušies
Un līdz ar to viss pārējais:

sniegpārslas nekrita lejup
tās sniga augšup
pavasarī putni pienesa kokus
izplaukušajām lapām
(nekas nebija kā agrāk)
un mākonis raudāja par
šķiršanos no pilieniem
un debess raudāja par mākoņa aiziešanu

Vilks Vienacis raudāja par to ka labi zināja ka neko nezin
Tikai to ko zaudējis

Ka raugās uz pasauli neziņas acīm
Un viena no tām ir mēma

Volk Eno-oko je prepričan, da bo od tega trenutka dalje obstajalo samo pol vsega

Hrepenel bom. Pol-hrepenel.
Tisto življenje prej. Pol-življenje.
Da bi videl vse, kot je v resnici. Pol-videl.
Vsak stavek bo razpadel na pol
Vsak skok čez potok se bo ustavil na sredi

A potem bo polovica samo polovica polovice
Polovico od te polovice bom samo
pol-dognal

Vse bo: pol-dnevi, pol-ure, pol-pečeno
pol-končano, pol-srčno, pol razumljeno
pol prazno (ne pol polno) pol pijano

Ko bo stopil v novozgrajeno hišo, se je bo pol zrušilo, a
pol je bo ostalo. Katera polovica, boljša ali slabša?

Ko se bom klatil po gozdu, ga bo pol izginilo
vsaka druga jelka, vsaka druga goba,
vsaka druga strast

Kako bom vedel, če bom hotel prečkati brzice,
na katero polovico mostu naj stopim?
In brzice pod mano bodo izginile. Pol izginile.

Vilks vienacis domā ka viss turpmāk vairs būs tikai pa pusei

Es ilgošos. Pa pusei
Pēc laika pirms. Pa pusei
Saredzēt visu tā kā tas īstenībā ir. Pa pusei
Teikums tiks salauzts. Pa pusei
Lēciens pār strautu izdosies. Pa pusei

Pat puse būs tikai puse no puses
Bet vai no vienas puses vai no otras puses?
To zināšu tikai. Pa pusei

Būs: pusdienas pusstundas puscepts
pustukšīts puspabeigts puslīdz saprotams
pustukšs (ne puspilns) puspillā

Kad ienākšu jaunā mājā puse sabruks bet
puse paliks. Kura puse labā vai sliktā?

Kad ložņāšu pa mežu pus mežs pazudīs -
paliks katra otrā egle katra otrā sene
katra otrā kaisliba

Kad būs jāiet pa laipu pār krāci kā zināšu
pa kuru laipas pusi iet?
Un krāce zem manām kājām pazudīs. Pa pusei

Zimska molitev Volka Eno-oko

Pokaži mi jezero svoj pravi obraz
tvoje oko je zmrznjeno in si fjord

Pokaži mi gozd svoj pravi obraz
tvoje gobe so skrite in ti si zelena zima

Pokaži mi livada svoj pravi obraz
tvoja koža je bleda in bi lahko bila jezero

Pokaži mi steza svoj pravi obraz
tvoj glas je šuštenje in ti si držalo lanskemu listju

Pokaži mi prihodnost svoj pravi obraz
tvoje lice je prazno kot led in stara si kot čas

Vilka vienača ziemas lūgšana

Rādi man ezer savu īsto seju
tavaacs ir sasalus un tu esi fjords

Rādi man mežs savu īsto seju
tavas sēnes ir slēptas un tu esi zaļa ziema

Rādi man plava savu īsto seju
tava āda ir bāla un tu būtu varējusi būt ezers

Rādi man taka savu īsto seju
tava balss ir čaboņa un tu esi krātuve pērnajām lapām

Rādi man nākotne savu īsto seju
tavs vaigs ir gludens ledus un tu esi veca kā iela

Zbegani Volk Eno-oko

Čas teče. Svinec se ohlaja. Svet nabreka
pa ne postaja nič jasnejši. Samo raste.

Ena zmešnjava megle nadomesti drugo.
Naključna interakcija vetra in tišine

ustvarja vzorce, ki niso vzorci,
ampak bodo to postali čez eone.

Volk Eno-oko se hitro obrne –
a vidi samo postave iz megle

Vrhovi dreves in veje v interakciji vetra in tišine
Kako videti več? Potovati?

Po obdobju selitve v čas in prostor
se ustavi ob jezeru da bi pil

Ko zagleda svojo zrcalno podobo, se spomni nase
in vidi, da je na robu pozabljenja

Dvigne glavo. Vdihne zrak.
Kisik kot od nikoder teče v dajanje

In občutek je tisti o padanju
kot da bi padal skozi

Volk Eno-oko ima rešitev

Ti

Vilks vienacis neskaidrībā

Laiks iet. Svins dziest. Pasaule briest,
bet nekļūst skaidrāka. Tā tikai top

Viens miglas mursgulis nomaina otru
Vēja un bezvēja haotiskā mijedarde

rada musturus kuri nav musturi
bet par tādiem kļūs pēc gadu tūkstošiem

Vilks Vienacis strauji pagriežas –
redz tikai miglas veidotus tēlus

galotnes un zarus vēja un bezvēja kampienos
Kā redzēt vairāk? Paceļot?

Laiciņu pārvietojies laikā un telpā
viņš apstājas pie dīķa iedzert ūdeni

Savu spoguļattēlu redzēdams viņš atceras sevi
un saredz to ka tik tikko būtu aizmirsis

Viņš paceļ galvu. Viņš ievelk elpu
Skābeklis kā no nebijušā ieplūst visā bijušā

Un sajūta ir tāda it kā kristu
it kā viņš kristu

Vilks vienacis atrisinātājs

– Tu!

Volk Eno-oko spomladji

Listavci kapljajo z neba
Črne in bele tipke poganjajo iz zemlje

Klavir ki nanj nihče ne igra. Kljub temu se zvoki razlegajo
Krilati so. Odletijo proč.

Volk Eno-oko v trenutku pomisli
Kako bom zvenel, ko bo pomlad zaigrala name
kot na klavir

Belo, pa ne samo belo
Črno, pa ne samo črno

Nebo kaplja z dreves
in zemlja poganja iz tipk

Prevedel Jure Potokar

Vilks vienacis pavasarī

Plaukstoši koki pil no debesim
No zemes laužas balti un melni taustiņi

Klavieres uz kurām neviens nespēlē. Toņi skan tāpat
Tiem ir spārni tie aizlido –

Bet Vilks Vienacis domā savā somā:
»kā skanēšu es kad pavasaris uz manis spēlēs kā uz
klavierēm?«

Balti bet ne tikai balti
Melni bet ne tikai melni

No kokiem pil debess
un no taustiņiem izlaužas zeme

Seven Poems From Wolf One-Eye

A Strange Event

That day the sun set awkwardly
as darkness and fears gathered

Heaven's ladder loosened and swayed
and he didn't know if he was climbing up or down

He was in a dark and oozing tunnel
In a room that was no room

Was he breathing or just remembering
what the motions of breathing had been?

He participated in the general struggle for him
by his non-participation
and so he was, to an even greater extent,

a participant in the event

Like badly glued wallpaper the light peeled
from its designated wall that held bundles of insights

And darkness rose like a thermometer's
mercury in the summer sun

Out of the darkness light appeared
He was weak and stretched for it

But darkness pressed him back
And light cried abandoned, despondent

And light cried with the voice of a child

Wolf One-Eye Has Changed

He felt he had changed

He wasn't sure how
He could hardly remember
how it had all once been
Someone had slammed a door in his face

Perhaps it was the shock of the impact
that had changed his opinion of change
And, as a consequence, of all else as well:

snow did not fall down
it snowed up
in spring the birds brought trees
to the budding leaves
(nothing was as it had been)
and the cloud cried
when raindrops left
and the sky cried when the cloud left

Wolf One-Eye cried because he knew he knew nothing
Save what he had lost

Because he looked on the world with eyes of unknowing
And one of them was mute

Wolf One-Eye Believes That From This Moment There Will Only Be Half of Everything

I will long for. Half-long
That life before. Half-life
To see everything as it really is. Half-see
Each sentence will be split in half
Each leap over the stream will stop half-way

But then a half will just be half of a half
Half of which half I'll only
half-fathom

All will be: half days, half hours, half-baked,
half done, half hearted, halfway understood,
half empty (not half full) half drunk

As I enter a newly built house, half will collapse, but
half will remain. Which half, the better half or the worse?

As I prowl the forest, half will disappear,
every other spruce, every other mushroom,
every other passion

As I go to cross the rapids, how will I know,
on which half of the bridge to go?
And the rapids beneath me will be gone. Half-gone

Wolf One-Eye's Winter Prayer

Show me lake your true face
your eye is frozen and you are a fjord

Show me forest your true face
your mushrooms are hidden and you are a green winter

Show me meadow your true face
your skin is pale and could have been a lake

Show me path your true face
your voice is a rustle and you are a hold for last year's leaves

Show me future your true face
your cheek is blank ice and you are as old as time

Wolf One-Eye in Confusion

Time passes. Lead cools. The world swells
but gets no clearer. It just accrues

One muddle of fog takes the place of another
The random interaction of wind and calm

creates patterns, that aren't patterns
but will become such only after eons

Wolf One-Eye turns quickly -
but sees only figures formed of fog

Treetops and branches in interactions of wind and calm
How to see more? Travel?

After a period of relocation in time and space
he stops by a pool to drink

Seeing his mirror image, he remembers himself
and sees that he was on the verge of forgetting

He lifts his head. He draws a breath
Oxygen as if from neverness flows into all givenness

And the feeling is that of falling
As if he was falling through

Wolf One-Eye Has the Solution

- You!

Wolf One-Eye in Spring

Leafing trees drip from the sky
Black and white keys sprout from the earth

A piano that no one plays. Still the tones sound
They are winged. They fly away

But Wolf One-Eye thinks in a blink
How will I sound, when spring plays me like
a piano?

White, but not only white
Black, but not only black

The sky drips from the trees
And earth sprouts from the keys

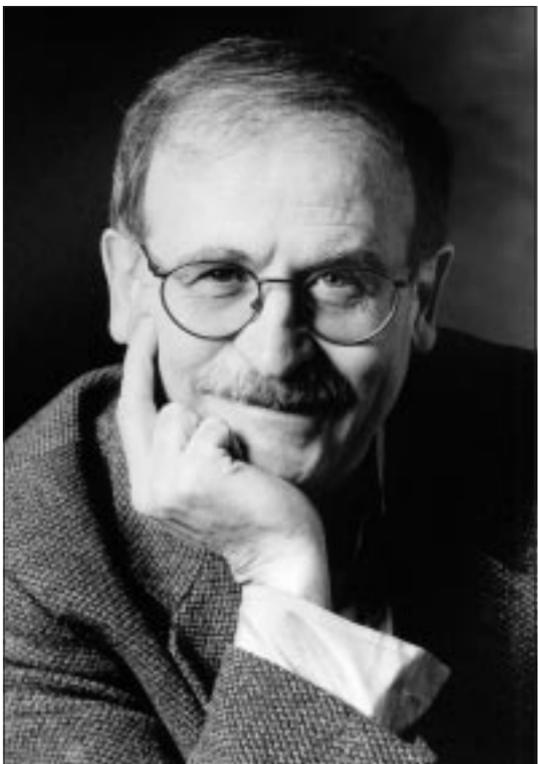
Translated by Mara Rozitis

Alain Lance se je rodil 1. 1939 v Bonsecoursu blizu Rouena, otroštvo pa je preživel v Parizu. Študiral je nemščino v Parizu in Leipzigu. Poučeval je francoščino v Iranu, nemščino v Parizu ter delal kot direktor francoskih kulturnih inštitutov v Nemčiji. Prevaja nemško književnost, pogosto v sodelovanju z Renate Lance-Otterbein (Christa Wolf, Volker Braun, Ingo Schulze). Kot soavtor je pripravil več antologij francoske, iranske in madžarske poezije. Od 1. 1995 je direktor delovne in inovativne *Hiše pisateljev* (*La Maison des écrivains*) v Parizu.

Njegovo poetiko odlikujejo jedrnatost in svežina izraza, mojstrstvo jezika in čustvena intenzivnost. Doslej je objavil več pesniških zbirk, med katerimi so najpomembnejše naslednje: *Izgubljeni ljudje postanejo krhki* (*Les gens perdus deviennent fragiles*, 1970); *Bombardirani ekran* (*L'écran bombardé*, 1974); *Reakcije osebja* (*Les réactions du personnel*, 1977); *Odprto zaradi inventarja* (*Ouvert pour inventaire*, 1984); *Kakor neka meja* (*Comme une frontière*, 1989), itd. Raztresenost razdejanja je eden izmed možnih prevodov naslova njegove pesniške zbirke *Distrait du désastre* (1995), za katero je prejel nagrado Tristan Tzara. L. 2000 je izdal zanimiv izbor svojih pesmi pod dvoumnim naslovom *Temps criblé*, kar bi lahko prevedli kot *Presejani* ali *Prerezetani čas*, ter zanj prejel prestižno nagrado Apollinaire.

Alain Lance est né le 18 décembre 1939 à Bonsecours, près de Rouen. Enfance à Paris. Etudes d'allemand à Paris et Leipzig. A partir de *Les gens perdus deviennent fragiles* (1970), il a publié plusieurs livres de poésie, dont *Distrait du désastre* (en 1995 chez Ulysse fin de siècle, Dijon), Prix Tristan Tzara 1996. En mars 2000 est paru un choix de ses poèmes sur plus de trois décennies, intitulé *Temps criblé*, dans la collection Les Analectes, chez Obsidiane et Le Temps qu'il fait (Prix Apollinaire 2001). Il a également traduit de l'allemand, souvent en coopération avec Renate Lance-Otterbein, plusieurs récits et essais de Christa Wolf, des livres de poèmes et de prose de Volker Braun et deux romans de Ingo Schulze. Co-auteur de plusieurs anthologies consacrées à la poésie française, iranienne et hongroise, il est membre, depuis 1970, du comité de rédaction de la revue *action poétique*. Il a dirigé le domaine allemand des éditions Alinéa de 1985 à 1988. Après avoir enseigné le français en Iran, l'allemand à Paris et dirigé des instituts culturels français en Allemagne, Alain Lance est depuis 1995 Directeur de la Maison des écrivains à Paris.

Alain Lance

Up ?

Še bolj je utrujen ko pride poletje
Zapušča nas ponoči sledeč nesrečam iz daljave
Pripravi nas do hoje po luni
Ali po glavi
Včasih njegova zastava vihra nad pokoli
Prenosen je biorazgradljiv zlahka obnovljiv
Pogosto kakšen od njegovih drobcev
Porojen v zadnji revolucion
Eksplodira v obraz tistemu ki ga izbrska
S pridom ga uporabljajo v klinikah
Pljunejo ga na avtomatski razdelilnik
Prilepi se na gola telesa velikank
Plakatiran v naših blodnjakih
Obsceni oglaševalski klovni
Iz trebuha govoreči delničar
Sveže obriti iztrebljevalec
Nič drugega kot krvaveči sveženj

Zmanjkalo mu bo zraka
In tudi vode, prav strašno
A zmeraj ima čas za preprodajo.

Ko pišem

Znova se dvigniti na stolp besed
Med grozde tipalk anten in repkov
Pod besedami nič
Le ta papir *extra strong*
Položen na mizo
Parket
Cement

Spodaj pa samo potuhnjena luknja
Pod katero cevi kanalizacije svedrajo
Vse to podzemlje ki počasi jemlje
Usta razkrojena v temi časa

L'espoir ?

Il est encore plus las quand vient l'heure d'été
Il nous quitte la nuit pour des malheurs lointains
Il nous fait marcher sur la lune
Ou sur la tête
Parfois son drapeau claque au-dessus des massacres
Il est portable biodégradable aisément recyclable
Souvent l'un de ses fragments
Datant de la dernière révolution
Explose au visage de celui qui le déterre
On l'administre dans les cliniques
On le crache au distributeur automatique
Il se colle au corps nu des géantes
Affichées dans nos labyrinthes
Clown publicitaire obscène
Actionnaire ventriloque
Exterminateur rasé de frais
Ce n'est qu'un paquet sanglant

L'air va lui manquer
Et l'eau, terriblement
Mais il a toujours du temps à revendre.

Quand j'écris

Remonter la colonne des mots
Groupes d'antennes et de queues courtes
Sous les mots rien
Que ce papier *extra strong*
Posé sur table
Parquet
Ciment

Plus bas ce n'est qu'une cave sournoise
Sous laquelle tuyaux canalisations criblent
Tout un sous-sol qui lentement écrase
Des bouches dissoutes dans le noir du temps

Epitaf

Ob rojstvu je kričal
Pod prho pa pel
Ob prebujanju rimal
Med obedom hrumel
Na vlaku bobnel
Med uživanjem ječal
Med razlago jecljal
Pred smrtnjo zastal

Črno

Včasih stvari
Na stojnici noči
Povzame pohlepna privlačnost

Padec je omejen
Tla se upirajo

A iz vodnjaka otroštva
Dvigneš vedro strahu

* * *

Življenje je kopnelo v ta širni čas
Med rdeče zastore liste zunaj
Nesreče hudodelstva na cederomu
Oštrevilčene podobe mrtvih kraljev
Ne primanjkuje upanj ne spopadov
Spominjamo se in vendar pozabljamo

Epitaphe

Hurla en naissant
Chantait se douchant
Rimaillait se réveillant
Bruitdebouchait dégustant
Déclamait chemindferant
Gémisait en jouissant
Bégayait s'expliquant
Hésita en mourant

Noir

Parfois des choses
A l'étale de la nuit
Sont reprises par l'avide attraction

La chute est limitée
Le plancher résiste

Mais du puits de l'enfance
Tu remontes un seau de peur

* * *

La vie se perdait dans ce vaste temps
Entre rideaux rouges feuilles au dehors
Forfaits malheurs qu'un céderom détaille
Effigies numérotées des rois morts
Les espoirs ne manquent ni les batailles
On se souvient on oublie tout autant

Bilo bi torej

Pet kategorij:

Zdravi

Lažji bolniki

Težji bolniki

Umirajoči

Mrtvi

Volja po preživetju

Bi bila močna

Kljub

Pomanjkanju pitne vode in

Sesutju bančnega sistema

* * *

Preži nate na grebenu okraste čeri

Švignil je mimo na njegovih rokah uzreš

Sledi naše krvi

Kopiči sive dneve

Le kakšnih sporočil

Omahuje med delom žalosti in tulcem odkritjem znanosti

Te vabi naj bediš nad mrtvim pesnikom v velikem jajcu

Te prečka te pozablja

Čas

* * *

Pomirite se mili moj profesor

Reče žena z nagim nedrjem ki šiva svoje krilo

Okno je še motno

V ognjišču ugaša ogenj

November leta devetnajsto ena

O jutro stoletja

Cepiv nebotičnikov letal

Fantastičnega napredka klanja

Prevedel Boris A. Novak

Il y aurait donc
Cinq catégories :
Les bien-portants
Les légèrement atteints
Les gravement atteints
Les mourants
Les morts

La volonté de survivre
Serait forte
En dépit de
La pénurie d'eau potable et
De l'effondrement du système bancaire

* * *

Il te guette à la crête d'une falaise ocre
Il est passé tu vois sur ses mains
Des traces de notre sang
Il empile les jours gris
De quelle messagerie
Hésite entre travail de deuil et trouvaille de douilles
T'invite à veiller un poète mort dans un gros œuf
Te traverse t'oublie
Le temps

* * *

Calmez-vous mon doux professeur
Dit la femme aux seins nus qui renfile sa jupe
Fenêtre encore opaque
Dans l'âtre un feu s'éteint
Novembre mil neuf cent un
Ô matin du siècle
Vaccins gratte-ciel aéroplanes
Progrès fabuleux des massacres

Sydney Lea je objavil sedem pesniških zbirk, z zadnjo med njimi *Pursuit of a Wound* se je uvrstil med tri finaliste za Pulitzerjevo nagrado 2001. Za zbirko *To the Bone* je 1998 prejel prestižno nagrado Poet's Prize. Razen tega je objavil tudi roman *A Place in Mind* (1988) ter zbirko esejev o naravi *Hunting the Whole Way Home* (1994). Njegova druga tovrstna zbirka bo izšla jeseni, osma pesniška zbirka *Ghost Pain* pa prihodnje leto. Kratke zgodbe, eseje in kritike objavlja v časopisih in revijah *The New Yorker*, *The Atlantic*, *The New Republic*, *The New York Times*, *Sports Illustrated* in v mnogih drugih, njegovo delo se pojavlja v več kot štiridesetih različnih antologijah. 1977 je ustanovil ugledno *The New England Review* in jo urejal do leta 1989. Sydney Lea je bil štipendist Rockefellerjevega, Guggenheimovega in Fulbrightovega sklada, poučeval je na kolidžih in univerzah Yale in Wesleyan, ter na kolidžih Dartmouth, Vermont in Middlebury v ZDA ter na Franklin College v Švici in na Madžarski univerzi v Budimpešti. Živi v Newburyju v Vermontu in je dejaven na področjih pismenosti in varstva okolja.

Sydney Lea has published seven poetry collections, the most recent of which, *Pursuit of a Wound*, was one of three finalists for the 2001 Pulitzer Prize for poetry. The preceding volume, *To the Bone: New and Selected Poems*, was co-winner of the 1998 Poets' Prize. He also published the novel *A Place in Mind* (1989) as well as a collection of naturalist essays, *Hunting the Whole Way Home* (1994). Lea's second nonfiction volume, *A Little Wildness: Some Notes On Rambling*, will be published this autumn and his eighth collection of poems, *Ghost Pain*, will come out in 2005. His stories, poems, essays and criticism have appeared in *The New Yorker*, *The Atlantic*, *The New Republic*, *The New York Times*, *Sports Illustrated* and many other periodicals, and in more than forty anthologies. He founded *New England Review* in 1977 and edited it till 1989. Lea has received fellowships from the Rockefeller, Fulbright and Guggenheim Foundations, and has taught at Dartmouth, Yale, Wesleyan, Vermont and Middlebury Colleges, as well as at Franklin College in Switzerland and the National Hungarian University in Budapest. He lives in Newbury, Vermont, where he is active in statewide literacy and conservation efforts.

Sydney Lea

Vprežena skupaj

Logar, policaj in veterinar, vsi so mi po telefonu povedali, da je treba rakuna odstraniti, če seveda imam – tako kot oni – ustrezna sredstva v ta namen,

ki sem jih, v dobrem in slabem, imel. Prihajal je iz gozda na verando in se preprosto ni dal prestrašiti. Nekaj mu je teklo iz oči, dlaka je v šopih ostajala

za njim in je torej po vsem sodeč imel steklino. Ali pasjo kugo. V vsakem primeru je bilo z njim nekaj narobe in kot je rekел moj dobr priatelj zdravnik,

je predstavljal ne ravno zanemarljivo tveganje za zdravstveno stanje naše družine, naših psov, našega imetja in za druge družine in druge hišne živali

in tudi za celotno 'naravno živalsko skupnost', kot se je izrazil. Še preden sem utegnil izbrskati ključe omare s puškami, je že stal na zimskem vrtu,

kjer je zdaj pa zdaj stegnil šapo za usahlim zelenjem zakopanega korenja, tu in tam postal, dvignil eno šapo, nato drugo in bil slej ko prej videti

zbegan. Spominjal me je na ubogega pokojnega Arthurja, vaškega bebca iz sosednjega mesta: skupaj sva včasih sekala drva, podobno je

prestavljal noge in imel črno obrobljene oči. (Kadil je umazano storžasto pipo, skozi katero je šlo vse,

srebot, trava, listje, ostanki cigar, cigaretni ogorki, tobak za žvečenje – karkoli.)

Najbrž mi je prišel na misel, ker je bil tudi on bolj kot kaj drugega videti zbgan.

Škilil je in se praskal po glavi, kot da bi nikoli povsem ne razumel – nič bolj kot jaz po vseh teh letih, če pomislim –

zakaj sem se vsako poletje konec avgusta prikazal z žago in macolo, da bi mu pomagal z drymi napolniti kolibo, ki ni bila drugega kot bivša konjska staja.

Predstavljal sem si, da bi šel prav s tem orodjem, z macolo nad ubogo, zmršeno in bolno zver, ker ne bi rad prestrašil svojih majhnih hčera

s pokanjem, ki naj ga spravi v kraj. Priznam pa tudi, da sem se bal, da bi mu prišel preblizu in najbrž sem si mislil, da bi udarci pustili za seboj

Yoked Together

The warden, cop, and vet all told me on the phone the coon must be destroyed, provided, like them, I possessed the means to do it, as for better or worse I did.

He'd come up out of our woods and onto the porch and simply would not scare.

He had stuff running out of his eyes, and skinny, tatterdemalion hair

and he probably had, therefore, rabies. Or maybe distemper. In any event, surely something was wrong, and according to the doctor, my good friend,

something abnormal enough it likely posed a not inconsiderable health threat

to our family, our dogs, our property, and to other families and to other pet,

and also to what he called »the wildlife community.« By the time I got done

searching for keys for the gun cabinet, he stood out there in the winter garden,

where now and then he pawed at the wilted greens of a buried carrot, pausing

now and then as well to lift one foot, and next the other, and looking

more than anything bewildered. He reminded me of poor gone Arthur, the idiot from one town away: he and I used to split wood together,

and he'd sort of do the same thing with his legs, and his eyes were also ringed

with black. (He smoked a filthy corncob pipe, through which everything

must pass: milkweed, leaves of grass, cigars, cigarettes, chew—you name it.)

I suppose I thought of him because he too was above all else bewildered.

He'd squint and scratch his head, as if he never completely understood —no more, really, come to think of it after all these years, than I could—

why I'd show up at his shack every late August with the saw rig and the maul

to help him fill his woodshed, which was no more than an empty pony-stall.

preveč krvave packarije, in da bi bilo preveč tako, kot če bi se s težkim rezilom spravil nad zbganega Arthurja, rakunovo človeško podobo, kot sem že omenil.

Po strelu z lovske puške je žival padla in enkrat hropnila. Potem: tišina. In jaz, nič drugega kot obopen primerek pisateljske rase, sem klecajočih kolen

premišljal o sebi na nem in Arthurju in okleščeni beli brezi na drugem koncu
in o stavku slavnega pesnika o stvareh, ki so 'vprežene skupaj z jarmom nasilja'.

I imagined using, precisely, a maul on this poor, disheveled, sickly beast, because I didn't want my small daughters to hear me fire the shotgun blast

that would do him in. Yet I admit I was also afraid to get too close, and I likewise must have supposed a bludgeoning would make an awful mess,

and somehow it might have felt too much as though I'd brought a heavy blade

down on baffled Arthur, the coon's human image, as I've already said.

The shotgun having been fired, the creature fell and huffed once. Then: silence.

And I, no more than a dreary man of letters, as if my knee had jerked,

thought of myself at one end and Arthur at the other of a cropped white birch,

and of a famous poet's phrase about things being »yoked together by violence.«

Na ženini sledi

Moški in ženske sledijo različnemu ritmu.
Ne, več kot samo različnemu – nasprotnemu,
za cel tečaj narazen, skladno z moderno učenostjo.

Morda začuti tu in tam resnični začetek;
pogleda izza pisalne mize, morda osupnjena
od neba sredi februarja, modrine,

ki je toliko več kot modrina, in porednega sonca,
ki odlaga ogrlico biserov na starajoči se sneg.
Nakar, delo gor ali dol, spleza gor na greben.

In včasih tudi sam, kakšno uro kasneje,
Neham bloditi po trmastti strani.
Sonce je že tedaj že mnogo niže

kot bi si predstavljal. Vstanem torej od mize.
Zaškripljem z vrati kabineta
in čeprav je moj sluh prava polomija,

Uho zazna vranov repertoar
v vsej njegovi divji raznovrstnosti:
ta zategli krik, razločno zehanje, oštevanje, cvrkut, nerganje.

Uberem jo na greben, v katerega ploskev
se je poprej vpisala begava pisava
žene, ki jo zdaj poskušam razumeti.

Sledim izgubljajoči se sledi, z očmi uprtimi v tla,
Napet, pozoren, z zgodbo, ki se je medtem
Pričela sama vpisovati v možgane.

Predstavljam si, da sem ujel tudi mešanico vonjev:
kot lovski pes se odhrkam in milim smrček v zrak,
razločim vonj po svežem, šampon in mokro volno

nekakšen človeški mošus. Tudi zgodba je mešanica –
žalosti, hrepenenja. Zaokrožim nazaj k prižganim lučem
hiše. Mrak je. Morda tu ujamem v nos kaj bolj gotovega.

So dnevi ko se različna ritma ujameta. Za zaveso uzrem
njen temno senco. Več kot si zaslužim sreče v tem življenju.

Wife-Tracking

Men and women follow different rhythms.
No, more than merely different: poles apart,
According to the age's trendy wisdoms.

Perhaps sometimes she feels an actual start;
Looking up from her desk, she may be stunned
By the sky of middle February, blue

That's so much more than blue, and unruly sun
That lays a string of gems on the aging snow.
Upon which, work be damned, she climbs our ridge.

And sometimes I myself, some hours later,
Can cease my maundering over a stubborn page.
Sun will have traveled ever so much farther

Down than I'd have dreamed. So up I get
From my own desk. I crack the study door,
And even though my hearing is a wreck,

My ears perceive the ravens' repertoire
In all its wild variety: that bleat,
That audible yawn, that scold, that cheep, that bawl.

I take to the ridge, upon whose sheet the feet
Of that same lissome wife have earlier scrawled
A furtive script I seek to understand.

I follow the vanishing trail, eyes down, intent,
Some story meanwhile scripting itself in mind.
I also imagine I catch a mixture of scents:

Like a working hound, I chuff and snuff, discerning
Fresh air, shampoo, wet wool, some human musk.
The story's a mixture too — of sadness, yearning.

I circle back to the new-lit house. It's dusk.
Perhaps inside I'll sense those scents for certain.
There are times when disparate rhythms coalesce.

I see her penumbral shape behind a curtain.
There's more than I deserve in this life of bliss.

Avtoriteta

Pred tridesetimi leti so bili zanj dobri časi;
najbrž si je mislil, da nam je zrasel čez glavo,
a so bili dobri časi tudi za nas.
Chick je imel tedaj edino trgovino v Topsfieldu

in je edini točil bencin daleč naokoli. Tovornjaki
so ga obletavali kot čreda gomazečih slonov.
V tistih časih smo mislili na drug način:
Nikomur ni kanilo na pamet, da bo Chicka kap.

Bencinskih črpalk ni več. Čez cesto razkazuje
Mobil-Mart antiseptično, mesečno belino.
Izdajalski drvarji tam južinajo noč in dan.
Strmijo čez z dihom orošena stekla in gledajo,

kako se Chickova trgovina spreminja v prah.
Reka nas je zbrala, nekaj priateljev: postrv,
v vodi čisti kakor zrak. Postrvi so izginile
skupaj z nekaterimi od nas. Chick se je razcvetel,

čim nas je videl na kupu. Ves vpitje in smeh.
Pozablja, kdo smo, ali pa mu je vseeno –
samo neki starajoči se tipi iz sosednje države,
ki so prišli na vrečko čipsa, po zarjavelo konzervo šunke

zaradi starih časov. Postopamo po trgovini,
kupujemo vsevprek, kar ni veliko. Chick se je
zaprl v kabinet, s kartami na mizi, zaprl tudi
v tišino, on ki je govoril med kosilom,

dokler ti niso odpadla ušesa. Dobrim kosilom.
Losov biftek je bil zmeraj debel in krvav, na smrt
bi se lahko nažrli burgerjev in lovskih zrezkov.
Spravil se je nad fliper in trobil vaške čenče

(a vmes nikdar pozabil na zrezke in žar):
davki, les, luknja za ribolov. Obraz mu je žarel
od čiste avtoritete, čisto nekaj drugega od tega
svečanega dolgočasja zdaj. Vtaknil se je v vsako stvar,
jo komentiral, se znal meniti o vsem in kar nakladal
in se smehtjal. Vse teži k modrosti. Chickova različica
je stroga, stroga kot le more biti. Prijatelji za mizo,
on sam v boljših dneh, ribe, hrana – je bilo

Authority

The times were good for him back thirty years,
he must have thought he'd risen above us all,
But they went more than well for us as well.
Chick's in those times was Topsfield's only store

and pumped the only gas for miles. The trucks
filled up the lot like milling pachyderms.
Back then of course we thought in different terms:
we never dreamed, say, Chick would have that stroke.

The pumps – all gone. Across the road the Mobil-
Mart shows antiseptic, moony-white.
The traitor loggers lunch there day and night,
gaze through breath-gauzed glass, and watch Chick's crumble.

A river drew us friends together: trout,
in water clear as air. The trout have vanished,
along with some of us. Chick had a flourish
whenever he'd greet our gang. All grins and shouts.

He forgets who we are or else he doesn't care –
just aging guys from a state away, who come
for a bag of chips, for a rusted tin of ham,
for old times' sake. We wander through the store,

buying whatever we can, which isn't much.
Chick's locked in study, cards on the table, locked
in silence too, who above all things would talk
our very ears off when we stopped for lunch.

For tasty lunch: the poachers' moose were thick:
he could make himself a killing on steaks and burgers.
He'd wave his flipper and rant on local matters
(though he never let the meat get overcooked):

taxes, timber, a sure-fire fishing hole.
His face would shine with pure authority,
a different thing from this solemnity.
He'd hoot, opine, opine again, and smile.

Everything tends toward wisdom. Chick's dumb version
looks as grim as ever grim could be.
Friends at his table, he in better days,
the fish, the food: was all of that mere vision?

vse to prikazen? Zunaj se spomnimo, kako
smo ga klicali kar gospod župan. Tak se je zdel,
to truplo pri pasjansi. Poln mesec nad reko
se zdi avtoritativen. Z usti do ušes.

Prevedel Marjan Strojan

Outside, we recall how we dubbed him »Mr. Mayor.«
And that's what he seemed, that stiff at his solitaire.
Far above our river, the moon appears
authoritative. Grins from ear to ear.

Ukrajinski pesnik, prevajalec in esejist. Rojen 1964. Izdal je pet pesniških zbirk: *Škima* (1993), *Cesarjeva samota* (1994), *Knjiga hribov in ur* (1996), *Ribja plavut* (2002). V ukrajinščino je prevedel Zbigniewa Herberta in uredil antologijo mladih ukrajinskih pesnikov. Preveden je v poljščino, nemščino, srbščino, angleščino, ruščino, romunščino, bolgarščino in armenščino. Pred kratkim so na Poljskem izdali njegove izbrane pesmi. Trenutno dela in živi v New Yorku.

Vasyl Makhno (1964) – Ukrainian poet, translator and essayist. He is author of 5 collections of poems: *Skhyma* (1993), *Caesar's Solitude* (1994), *The Book of Hills and Hours* (1996) *The Flipper of the Fish* (2002). He has also translated Zbigniew Herbert's poetry into Ukrainian and edited an anthology of young Ukrainian poets of the nineties. His work was translated into Polish, English, Serbian, German, Armenian, Russian, Roumanian, and Bulgarian. A selection of his poems in Polish translation was published in 2003. He currently lives in New York.

Vasyi Makhno

Ocean Saint-John Persa

Za Vitalija Haida

Ocean Saint-John Persa je namen iz dolgih črt
spletenih v hierogif imena
reke, ki dere v prepad samote

mesečev ozek rob, nasekan v valovih
na srebrne iglice in ribje luske, se svetlika
v boleči luči, ki spominja na lesketajoč staniol

jesensko listje se oprime travnate smokulje
se z njo odplazi v brlog spomina in prepusti drevo
iz ljube domovine in sestro mravljico udarcem vetra -

norost, ki zareže kot gravura
zakrvavi v grenkem dimu in svetleči vlagi
pajčevina zazvenči v visokem tonu razbitih steklenic

v katerih se pretaka temna luč - in v globini
vodnih svitkov žameta brzi čez zlat satenast šiv
in z ribjimi kostmi prekrije slučajno vezenino

v tem tiči skrivnost v srcu posekanih morskih korenin
morski ježek pod dotikom zacveti v beli grm -
sramežljivo z nosnicami vsrka temo in se prelevi v mrak

krhka sladka pena na meglenih paličicah kot apno
in vse do obal morja te azijska sokrvica spominja
na širjavo, ki je pogled ne more zaobjeti

besede, ki jih jezik ne more zavrteti v plesu
njihovo prosojno grobo platno in črnkaste olive
razdražljiv okras, ki ga ne moreš obnoviti niti se ga spomniti

temna nočna voda se svetlika, polna školjk in morskih zvezd
drhti v biserih, zbledi v premazu zraka
in se gosti kot krvno zebre na rebrastih valovih

spokojnost poveže črte v pozlačen zapredeku
v obliko zaokroženega časa v sledeh črnila
krog zavesti - bel kot sukanec v mreži -

pajki časa in miške časa - znaki eksistence
prerasli z mahom neobstoječega - svetijo z zelenimi očmi
požirajo nam misli in sence vlažijo s slino

Океан сен-жон перса

Bimaliū Gaidī

Океан Сен-Жон Перса – замисел темних ліній
що сплелися у ієрогліф імен ріки,
що впадають у яму самотності

тоненький ріжок місяця подрібнений хвилями
на срібні голки на луску риб ряхтить
різким світлом схожим на блиск фольги

прилипає осіннє листя до тіла вужа
і відповзає з ним до нори пам'яті залишаючи
дерево батьківщини і сестру мураху на вітрі

У повітрі – пронизливий безум як надріз
кровоточить згірклими димами і вогким світлом
тоненько дзвонить павутиння як бите скло

Куди затікає темне світло – і в глибині
оксамитового сувою води осідає золотою гладдю
а скелети риб покривають випадкове шиття

Се тайна підрізаного кореня серця – водорослі
кущ морського їжака – білого на дотик –
що положив обнюхав темінь і став нею

і тумани крихким цукром вапном прилипають
до берега азійська кров нагадує тобі
простір що не вміщається у коло ока

слова яких не витанцює язик звуки
прозора тканина яких – шорстка і чорна оліва –
орнамент осі не повториш і не запам'ятаєш

споночіла вода світиться мушлями і морськими звіздами
перламутром переливається – і гасне у смолі повітря
застигаючи шкірою зебри на ребристих хвилях

тиша загортася ліній у золоту фольгу кокону
форма округлого часу обводить тушшю
коло свідомості – і вона біліє ниткою павутини –

павуки часу і миші часу – знаки існування
прикриті мохом небуття зеленими очима світять
і ковтають наші помисли і облиснюють наші тіні

ocean se širi naokoli – s hieroglifom svojega imena
kdo bo prvi zmočil noge in se sprehodil po gladini?
in samo ugasla sveča s prstom kaže smer, iz katere nosi veter.

* * *

Za Ivana Dracha

Kot kakšna težka vrata – zaloputneš tisočletje
za nami zavrtinči sneg preteklosti
kot kamenje. Samo hribi in lisice

se ne zganejo, topli kot naliv.
Osamljeno drevo riše silhueto
sence – zdrobljeno steklo zvoka –

in zemeljski plodovi, ki jih zazna lisica, postanejo še grenkejši.
Gre res za reko? In temno svilo zraka,
ki se trga, ko čez njo letijo angeli.

Ne sprašuj – ustnice bomo zaklenili s ključem in ključavnico,
ki ju ne bo nihče opazil – in nihče ne bo zaznal
glasu piščali, podobne pesmi slavčka.

Izpuhteli so v svetli megli, v mleku zraka,
stekli so za sencami in se zatekli med cvetoče slive.
Zložite pesmi iz vodnjakov žalosti,

vrstice v pismu so zlate niti in predivo
borovih gozdov. Reka potemni, ko ji prisluhnemo v predmestju,
in dvom, ki nas je mučil včeraj, se strdi v kamnitem vrtu.

Nikomur ne povej – mrači se in plamen v svetilki
meče šibko luč na sadove zemlje in lisico,
od daleč zamolklo šumi reka kot težko žensko krilo,

kamenje poleti za njimi in cvetovi sliv
se prilepijo na ustnice. Izpljuneš jih in ne moreš razumeti,
od kod takšno obilje na kamnitem vrtu osamelosti.

повсюди океан – ієрогліф його імені
хто перший замочить стопу і піде по воді?
і лише вигасла свічка як перст показує напрям вітру

* * *

I.Ф.Драчу

Немов важкі двері – зачиняєш тисячоліття –
сніг минулого летить як каміння
навздогін. І лише пагорби і лисиці

знерухомлені і теплі як дощ
Дзвонить порожнє дерево і лінія
його тіні – розкрипшене скло звуку –

і гіркнуть земні плоди які нюхав лис
невже се ріка? І чорний шовк повітря
роздирається там де летять янголи

нікого не запитуй ключем замкнено їм уста
і ніхто не уздриТЬ їх – і не почує
флейту голосу схожу на дзьобик жайвора

бо вони розтанули у білій млі у молоці повітря
наздоганяй тінь і дивися на цвіт сливи
складай свої пісні в яких кожен звук – криниця смутку

а лінії літер – золоті нитки світла, пряжа
соснового лісу. Темніє ріка яку чути з околиць
і твердне вчораший сумнів у камінному саді

нікому не розказуй – бо сутеніє і вогник ліхтарика
наполовину освічує тебе лиса і земні плоди
а з далини – шумить ріка важка як спідниця

і летить каміння навздогін цвіт сливи
прилипає до уст спльовуєш ним і не розумієш
чому його стільки у камінному саді самотності

V Gösser baru

Po tretjem pivu
se bar napolni z dimom,
dolgolas kipar
se pritožuje zaradi pozlačenih ženskih silhuet.

Reke besed se penijo in plazijo
okoli steklenih obal
in z zlatimi kapljami
kapljajo na umazano mizo.

Nekaterih glasov se še spomnim.
Telesa, vitkega kot sadovnjak spomladi
z vonji temačne vlage,
lepljive krvi borovcev
in hiše vseh moških:
teles željnih žensk.

Tista ženska pri oknu,
ki se pozibava v peni mojega grenkega piva,
barska Afrodita.

Se je vse vrnilo?
Tople besede,
grenko pivo,
grobe poteze tistega groznega telesa?

У пивному барі »GOSSER«

Борисові Руdomу

Після третьої гальби пива
у колах цигаркового диму
із патлатим скульптором
балакаємо про тінь золотої жінки.

Ріка розмови піниться і переповзає
берег круглої гальби
стікаючи золотими краплями
на землю стола.

Пам'ять доносить голоси.
Витончені торси як сад навесні
де пахне вологою темрявою
липкою кров'ю сосни
і батьківщиною кожного мужчини –
тілом бажаної жінки.

Та жінка стримить у віконці
яке колихається у піні пива
гірка
Афродита пивниць

невже усе повертається
: теплою формою слова

: гірким пивом

: грубими лініями потворного тіла

Vodna žalostinka

Vse mavrice pijejo vodo – in ribe letijo na vetru.
Globoki oceanji sveta – črna luknja – prah misli –
riba nam spolzi iz rok – v zameno za pet hlebcev kruha,
v zameno za pogled poln žalosti in bled kot poškrobljena sol.

Ribiči se spustijo k čolnom, obrnjenim kot želve,
ki mrmrajo o starih časih: cin vode –
vlažen vonj, madeži soli – gnušna meduza
ki se je razlezla na obali.

Čolni škipajo – veter jim je oglodal rebra,
zelene mreže – ne drevesa – se zibljejo na vetru.

Prevedel Iztok Osojnik

Елегія води

Усі веселки випили воду – і риби літають в повітря
велика яма світового океану – чорна діра – порох замислу –
що вислизнув рибиною з рук – і повернувся п'ятьма хлібами
повернувся сумовитим поглядом вибіленого як парус світла

рибалки приходять до човнів перевернутих як мушлі
що гудуть гулом минулого; тиньк води –
вогкий запах і ластовиння солі – бридкі медузи –
ропзластаними плямами покрили лінію берега

Порипують човни – вітер сушить їм ребра –
а позеленілі сіті розхитують тінями замість дерев

Saint-John Perse's Ocean

For Vitalii Haida

Saint-John Perse's Ocean is the intention of dark lines
which have woven together into a hieroglyph of the name
of the river that flows into the pit of loneliness

the moon's thin horn has been chopped up by the waves
into silver needles into fish scales it shimmers
with painful light resembling the glitter of foil

autumn leaves stick to the body of a grass-snake
and crawl away with it into memory's burrow, leaving
the motherland-tree and sister ant to the gusts of wind

in the air – a piercing madness like an incision
bleeds bitter smoke and humid light
cobwebs ring with a high-pitched sound of broken glass

where dark light flows – and in the depths
of water's velvet scroll cascades in a gold satin-stitch
and fish skeletons cover this random embroidery

this is the mystery of the heart's cut root-seaweed
a sea-urchin bush-white when touched –
it shyly sniffs darkness and turns into it

and the brittle sugar of fog sticks like lime
to the seashore Asian blood reminds you
of an expanse an eye-circle cannot encompass

words which the tongue can't fling into dance
their transparent cloth-coarse and black olives
the wasp's ornament you can't reproduce and can't remember

dark nighttime water shines with seashells and starfish
shimmers with pearl and fades in the tar of air
thickens like zebra's skin on ribbed waves

stillness wraps the lines in the golden foil of a cocoon
the form of rounded time traced in ink
a circle of consciousness – white like the thread of a web –

the spiders of time and the mice of time – signs of existence
are covered by the moss of none – being they glare with green eye
swallow our thoughts and salivate over our shadows

the ocean is all around us – the hieroglyph of its name
who'll be the first to soak their feet and walk on water?
and only a died out candle like a finger shows the wind's direction

* * *

For Ivan Drach

Like a heavy door – you close the Millennium
the snow of the past flies after us
like stones. And only the hills and the foxes

are unmoving and warm, like the rain.
An empty tree gives us a ring the line
of its shadow – the crumbled glass of a sound –

and the earthly fruits scented by a fox grow bitterer
is it indeed river? And the air's black silk
tears where angels fly

ask no one – we shall close their lips with lock and key
no one will see them – and no one will hear
the flute of a voice resembling a lark song

for they have dissolved into white mist, into the milk of air
chase a shadow and observe the plum blossom
compose your songs whose every sound is a well of sorrow

the lines of letters are golden threads of light, and the yarn
of the pine forest. The river darkens, heard from the suburbs,
and last night's doubt solidifies in a stone garden

tell no one – for it's growing dark and the flame of a lantern
half-illuminates you a fox and earthly fruits
and from afar a river dins as heavy as a skirt

the stones fly after them the plum blossom
sticks to the lips you spit it out and do not understand
why there is so much of it in the stone garden of solitude

Translated by author, Richard Burns, and Vitaly Chernetsky

At a bar called Gösser

After my third beer,
smoke rings all around
a long-haired sculptor,
complains about the golden shadows of women.

Rivers of talk foam and creep
around this glassy shore,
flow in golden drops
on this dirty table.

There are certain voices I remember.
A torso lean as an orchard in spring
with smells of humid darkness,
sticky blood of pines,
every man's home,
bodies of desirable women.

That woman standing in the window
swaying in the foam of my bitter beer:
Aphrodite of the tavern.

Has it already come back?
: the warm words
: the bitter beer
: the rough lines of that horrible body?

Elegy of water

Every rainbow drinks water – and fish fly in the wind.
Deep oceans of the world – black hole – dust of thought –
fish slip from our hands – in return for five loaves of breads,
in return for a sorrowful glance pale as a bleached sail.

Fishermen arrive at boats overturned like turtles
who murmur about the old days: plink of water –
damp scent, freckles of salt – hideous jellyfish
stains cover the shore.

The boats are creaking – the wind dries their ribs
and green nets – not trees – sway in the shadows.

Translated by Kristina Lucenko

Rojena 1968 v Ljubljani. Študirala francoščino in angleščino na Filozofski fakulteti v Ljubljani, leta 2001 doktorirala iz francoske književnosti. Trenutno na Filozofski fakulteti v Ljubljani poučuje francosko književnost 18. in 19. stoletja. Romani *Tereza* (1989), *Rožni vrt* (1992), *Prikrita harmonija* (2001; nagrada Kresnik za najboljši slovenski roman leta). Z možem in dvema sinovoma živi na Homcu pri Kamniku.

Born 1968 in Ljubljana. 2001 she received her Ph.d. in French literature. At present she teaches at University of Ljubljana as a professor of French literature of 18th and 19th century. She published three novels: *Tereza*, 1989, *Garden of Flowers*, 1992, and *Hidden Harmony*, 2001 (Kresnik award for the best novel of the year). She lives with her husband and their two sons in Homec near Kamnik.

Katarina Marinčič

Etruščan Vel Matuna

odlomek iz novele

VIII.

Ko je bil Vel bolan, so se vsi trudili, da bi mu ustregli. A če je kaj zahteval, so ga le redko razumeli.

»Nesite me ven, na zrak,« je nekoč prosil.

»Kam bi šel rad, srce moje? Kam naj te nesemo? Bi šel rad k morju?« je spraševala Fastija.

»Kamorkoli, le k morju ne,« je odgovarjal in čutil, da se mu v prsih dviguje žolč. (Njegova jeza je bila mnogo večja od njegove moči. Ranti je videla in mu podložila blazino.)

Naslednji dan, ko je že pozabil željo in jezo, so ga odnesli v atrij in okrog njega postavili šotor. Veter je napihoval belo platno; vitice, s katerimi je bilo platno poslikano, so se premikale kot prave, še več, kot žive; Velu se je zdelo, da ga bodo zapredle; stokal je, pa ga ni nihče slišal, niti Ranti ne.

Po tistem so se začele napihovati in razgrinjati tudi stene njegove sobe; oranžna črta pod stropom se je zvijala kot kača.

IX.

V resnici si takrat ni bil zaželet kar nekam. Hotel je ven iz mesta, na kraj, kjer se z resasto travo porasli breg spušča v globel, kjer je od spodaj slišati šum potoka, kjer se zazreš v nasprotno pobočje, v gozd tisočerih debel. Gozd se kot stena vzdiguje pred teboj, blizu, da te stisne, nedosegljivo ogromen.

Dokler ni zbolel, je skoraj vsak dan hodil sedet na travnati breg.

Ob dopoldnevih, ko mu je sonce svetilo v hrbet, je videl na drugi strani eno samo barvo, globoko temno zeleno, ki je kakor mokrota udarjala skozi sončevu kopreno.

Pozno popoldne, v trenutku, ko se je sonce prevalilo za gozd in je koprena izginila, je zelena razpadla na zaplate. Rahle, skoraj prosojne krošnje borovcev so lebdele med polnimi, sočnimi ploskvami, med hrasti in bukvami; vmes so se srebrili evkalipti in na drugem koncu pobočja oljke; ciprese so bile s smolo namazani stebri.

Hipoma so se v barve zarisale črte, fine, kot bi jih vbodel zlatar. Videti je bilo sleherni list in sleherno iglico posebej, celo žile na listih, obračanje listov v vetru, gladko vrhnjo in hrapavo spodnjo površino.

Potem je vse to izginilo in šele takrat, šele v polmraku, so med zdaj črnimi krošnjami zasijale stvari z gozdnih tal: sveže zdrobljeni, zelo beli kamni, pa tista najbolj svetlo siva, najbolj gladka izmed debel.

Gladka debla so bila nimfe, ki jih je med rajanjem zanašalo. S čudno praznino v srcu je Vel včasih prislonil piščal k ustom in zaigral opotekavim plesalkam, v svilo ovitim bukvam, oljkam v platnu.

Tožilo se mu je, pa ni vedel, po čem.

The Etruscan Vel Matuna

excerpt from the novel

VIII.

When Vel was sick, everybody did everything to please him. But when he made demands, they rarely understood him.

»Take me out, I want some fresh air,« he asked once.

»Where would you like to go, sweetheart? Where shall we take you? Would you like to go to the sea?« asked Fastia.

»Wherever, but not to the sea,« he replied, and felt bile rising in his chest. (His anger was much greater than his strength. Ranti saw it, and placed a cushion under his head.)

The following day, when he forgot about his desire and anger, they carried him into the yard and hoisted a tent around him. The wind was blowing up the white canvas, and the tendrils painted on it moved as if they were real, as if alive. Vel had a feeling he would get caught in them; he sobbed, but nobody heard him, not even Ranti.

Afterwards, even the walls of his room started puffing up and swelling; the orange line underneath the ceiling wriggled like a snake.

IX.

Actually, at that time he didn't want to go just anywhere. He wanted to go out of town, to the place where the slope overgrown with tasselled grass descended into the dell, where the murmur of a brook was coming from below, where you could look at the adjacent hill, at the forest with thousands of trees. The forest was rising in front of you like a rock, so close it could crush you, immense beyond reach.

Until he fell ill he went to sit on the grassy slope almost every day.

In the mornings, when the sun was shining at his back, he could see only one colour at the other side, the deep dark green penetrating through the sunny haze like moisture.

Late in the afternoon, at the moment when the sun rolled over behind the forest and the haze disappeared, the green disintegrated into patches. The soft, almost translucent tops of the pines levitated between the full, mellow planes, between the oaks and the beech trees; in between glittered the eucalyptuses, and at the other end of the slope, the olive trees; the cypresses looked like pillars smeared with resin.

In an instant the colours were interrupted by lines as soft as if chiselled by a goldsmith. He could see every single leaf and every single pine needle, even the ribs on the leaves, their rustling in the wind, their soft upper and rugged lower sides.

Then everything disappeared, and only then, in the dusk, did things from the forest floor start glimmering among the black tree-tops: the freshly crushed white stones, and the smoothest, the lightest grey trunks of all.

X.

Za ženo so mu namenili Setro iz družine Cantanei. Odkar so mu jo prvič pokazali, je začel v sivini večernega mraka slutiti tuje, tesnobo zbujajoče reči.

Imela je visoko nasajene prsi, nekoliko premajhen razmak med pasom in vratom. Hodila je, kot bi bila omamljena. S temena ji je padal dolg čop. Vratu skoraj ni pregibalna. Lasje so bili tako trdno zvezani, da je bila koža na ličnicah čisto napeta.

Toda že ob prvem srečanju ga je pogledala s široko odprtimi očmi. Gledala bi ga dlje kot samo trenutek, če se ne bi obrnil stran.

XI.

Prihodnjič jo je srečal ob jezeru.

Tistega dne je ustrelil lepo raco. Mlad, lova še nevajen pes je ptici odgriznil glavo. Vel je psa pretepel z jermenom, nato pa sedel k vodi. Bil je bolj žalosten kakor jezen.

Voda je bila težka in gladka kot olje, polna debelih rib. Dno je bilo iz črnega peska, mulj ob robovih gost kot med. Razmesarjena raca je ležala v blatu. Pes je civilil.

Nenadoma je Vel začutil, da ga Setra gleda. Stala je lučaj od njega z ženskami iz družine Cantanei.

Povesil je glavo in opazil, da so njegova meča oškropljena s krvjo. Nekaj časa si je s potno roko drgnil račjo kri s kože. Ko se je zopet vzravnal, je dekle še zmerom strmela, zdaj bolj lačno kot občudujoče, bolj v iznakaženo raco kot v njegova meča.

Takrat se je v njem dvignila silovita jeza. Izgolčal je nekakšno kletev, pobral lok in ga vrgel proti psu. Prožni les je udaril ob steptana tla in odskočil, tetiva je zabrnela. Potem je Vel naglo vstal, stopil za grm, odložil oblačila in zabredel v črnikasto vodo, ne da bi se menil za ločje in šašje, ki ga je praskalo po gležnjih, ali za sluzasto življenje, ki se mu je kot grožnja zgrnilo okrog nog in se nato z zloveščo naglico razbežalo pred njegovim korakom. Pognal se je v globoko, pozabil, da je spodaj dno, se potopil, uleknil, umiril, spokojno gledal zlati pršč, ki je migljal nad komaj vzvalovanou gladino. Plaval je pravilno, z vsakim gibom se je pognal daleč naprej, kot bi bil ladja in bi ga veslali krepki, med seboj usklajeni veslači. Ko je ležal na hrbtnu, lebdel v zlati svetlobi, so se mu gore okrog jezera zdele še posebej temne. Temne kope so mu okrog zatilja delale mehak nasip, čutil se je varnega, bil je vesel.

Izplaval je šele, ko mu je koža otrdela od mraza. Nekaj časa je stal ob robu in s podplati gnetel toplo blato. Nato se je oblekel. V trenutku, ko si je zapenjal pas, je moral spet ujeti Setrin pogled.

Bila je sama, mnogo bliže kot prej. Krilo je imela spodrecano, noge do kolen mokre, moker je bil tudi ves prednji del njenega oblačila. Visoke prsi so ji opletali kodri, ki jih niti mokrota ni zravnala. Smehljala se je, pa srdito stiskala zobe. V iztegnjenih rokah je držala pravkar ujeto jeguljo. Kača je divje trzala, naposled pa le ohlapnela. Tedaj si je Setra obliznila

The smooth trunks were the nymphs swaying like in a dance. Vel, with a strange hollowness in his heart, sometimes brought the whistle to his lips and played for the staggering dancers, to the beeches wrapped in silk and the olive trees dressed in linen.

He was longing for something, but didn't know for what.

X.

For his wife to be they chose Setra from the Cantanei family. Ever since he first saw her in the greyness of the twilight he started sensing strange things evoking anxiety.

She had very high breasts and a gap slightly too small between the waist and the neck. She walked as if intoxicated. A long ponytail dangled from the back of her head. She hardly moved her neck at all. Her hair was so closely tied that the skin on her cheeks was stretched tight.

But, when they first met she looked at him with eyes wide open. She would have held her glance longer had he not turned away.

XI.

The next time he met her by the lake.

That day he had shot a pretty duck. The young dog, not yet trained for hunting, bit the bird's head off. Vel beat the animal with a belt and then sat down by the water. He was sad rather than angry.

The water was heavy and smooth as oil, full of fat fish. The bottom was covered in black sand and the silt at the edges thick as honey. The massacred duck lay in the mud. The dog whined.

Suddenly Vel felt that Setra was looking at him. She was standing a stone's throw away with the Cantanei women.

Vel looked down and saw that his calves were sprinkled with blood. For a while we was rubbing off the duck's blood with a sweaty hand. When he looked up again, the girl still stared at him, and looked hungry rather than awed; her look was fixed on the duck, not on Vel's calves.

Fierce anger rose in his chest. He muttered a curse of some kind, picked up the bow and threw it towards the dog. The supple wood hit against the firm ground and jumped off, the cord vibrated. Then Vel rapidly stood up, stepped behind a bush, took off his clothes and waded into the blackish water, not caring about the reeds that were scratching his angles or the slimy life that gathered around his legs like a threat, and then dispersed with ominous haste before his step. He waded in deep, forgetting that the lake had a bottom, dived in, relaxed and calmly watched the golden spray twinkling above the gently undulating surface. He was swimming with regular strokes, plunging far ahead with every move as if he were a ship driven by strong, well-coordinated oarsmen. When he was lying on his back and levitated in golden light, the mountains around the lake seemed particularly dark. The murky heaps were building a soft dam around his neck, he felt safe and was happy.

He came out of the water when his skin turned hard with cold. For a while he stood on the bank and kneaded the warm mud with his soles.

ustnice in se nasmehnila še veliko bolj živo, veliko bolj veselo. Nasmehnila se je mrtvi živali.

Vela ni več pogledala. Zvila je jeguljo v klobčič in jo nežno položila na šop trave. Pri tem se je kradoma dotaknila odvrženega loka.

Ozrla se je šele čez ramo.

In Vel Matuna je vedel, zakaj vse to.

»Moj sin ne jé morskih rib,« je Fastija rekla Setrini materi, ko so sedele v glavni sobi. »Rad ima sladkovodne. Jegulje prav obožuje.«

Then he dressed. At the moment he was fastening his belt he was forced to catch Setra's eyes again.

She was alone, and much closer than before. She had tucked up her skirt, her legs were wet up to her knees, and the front of her dress was wet too. Her high-pitched breasts were embellished with her curls, which even the water could not straighten. She was smiling through angrily clenched teeth. In her outstretched hands she was holding an eel she had just caught. The fish was twitching in agony, and finally went limp. Then Setra licked her lips and smiled more vividly, much more happily. She was smiling at the dead animal.

She never gave Vel another look, rolled the eel into a ball and gently laid it on a tuft of grass. In so doing she secretly touched the bow.

She left and looked at Vel over her shoulder.

And Vel Matuna knew what it was all about.

»My son doesn't eat sea-fish,« Fastia said to Setra's mother when they were sitting in the main room. »He loves fresh-water fish. Especially eel.«

Translated by Lili Potpara

Txema Martínez Inglés (Lleida, 1972) je objavil pesniške zbirke *Oči senc* (1997), *Noč brez zore* (2000) in *Smisel* (2003) poleg brošuric *Neosebni čas* in *Večeri*. Njegove pesmi so vključene v različne antologije tako v katalonskem kot v španskem jeziku. Med drugim je dobil naslednje nagrade: Salvador Espriu, Marius Torres in Joan Alcover, ki jo podeljujejo v Palma de Mallorci. Diplomiral je na oddelku za španski jezik, poleg pesništva pa se ukvarja še s prevajanjem in s pisanjem časopisnih člankov. V pripravi so njegovi prevodi celotnih Shakespearejevih sonetov.

Txema Martínez Inglés (Lleida, 1972) has published the poetry collections *The Eyes of the Shadows* (1997), *Nights without Dawn* (2000), *Meaning* (2003) and the chapbooks *Impersonal Time* and *Evenings*. His poems have been included in various Catalan as well as Castilian anthologies. He has also been the recipient of the following prizes: Salvador Espriu, Màrius Torres, and Joan Alcover that is awarded in Palma de Mallorca. He graduated in Castilian. Apart from writing poetry, he also works as a translator and writer. He is currently preparing a translation of Shakespeare's sonnets.

Txema Martínez | Inglés

Življenje

Na dan, ko bom moral umreti,
bi rad sedel pred jezero,
sam, skupaj z glasovi, ki me spremljajo,
in rad bi verjel,
kot ima kdaj pravico storiti vsakdo,
da sem storil vse, kar je bilo mogoče
v času, ki mi je bil dan,
da sem pobegnil sencam,
da me pričakuje zatišje,
odpuščanje onkraj dobrega in zla.

Na dan, ko bom moral umreti,
bi hotel verjeti v življenje.

La vida

El dia en què hagi de morir,
poder seure al davant d'un llac,
sol, amb les veus que m'acompanyen,
i poder creure,
perquè tothom hi té dret algun dia,
que ho he fet el millor possible
dins el temps que m'ha estat donat,
que he fugit de lesombres,
que m'espera la calma,
el perdó més enllà del bé i del mal.

El dia en què hagi de morir,
poder creure en la vida.

Jutra

So jutra,
napol izgubljena, na primer
za mizo kakšne gostilne,
v katerih nas lenobna svetloba ali samotna kavarna
lahko ozdravita celo črva
neke nedoločljive noči,
ki se počasi razvija v duši.
So jutra,
ki jih ni ravno na pretek,
v katerih tvoja nesramnost
postane k sreči
le eden od možnih načinov,
da mi izviješ prijazen nasmešek
in trdno, obnovljeno odločitev,
da te bom imel rad
(kljub umazani igri in pastem).
So jutra,
kot bi bilo, na primer, lahko
jutrišnje,
v katerih spomini postanejo premor,
tisto, kar bo ostalo za vedno,
začetek ponižnega in zaupljivega sporazuma
za prihodnost,
jutra, v katerih se nebo brez oblakov
razpira pred mano in presenečen
spoznam, da je poraz postal nesmiseln
in da je zagotovo že nastopil čas,
da pokopljeva izgovore, da poiščeva
med vsemi odgovori tistega,
ki je najbolj neprimeren: odgovor tištine.
So jutra,
kot tole kratko današnje jutro,
v katerih me ni strah popraviti govora,
tega neskončnega, izrabljenega
seznama velikega števila fraz,
ki me opravičujejo,
jutra, v katerih mi brezno šepeta
na uho s prijaznim, jasnim glasom
in ga čutim bližje kot kdajkoli poprej.
Včasih težko verjamem,
toda res je: so jutra,
v katerih si celo upam spregovoriti
besedo
dostojanstvo.

Matins

Hi ha matins,
mig perduts en la taula d'algú bar,
per exemple,
en què la llum mandrosa o el cafè solitari
poden guarir-nos, fins i tot, del cuc
d'una nit imprecisa
que a poc a poc ens va cabdellant l'ànima.

Hi ha matins,
dels que no soLEN prodigar-se,
en què la teva impertinència
esdevé, feliçment,
una manera com una altra
d'arrencar-me un somriure afectuos
i el ferm propòsit renovat
d'estimar-te
(a pesar del joc brut i dels paranys).

Hi ha matins,
com pot ser el de demà,
per exemple,
en què el record és una treva,
allò que sempre romandrà,
el principi d'un pacte humil i esperançat
de futur,
matins en què un cel sense núvols
sobre esplèndid davant meu i, sorprès,
m'adono que el fracàs ha perdut el sentit
i ja segurament ha arribat l'hora
d'enterrar les excuses, de cercar,
entre algunes respostes,
la més inoportuna: la resposta callada.

Hi ha matins,
com aquest breu matí d'avui,
en què no em fa por corregir el discurs,
aquest llistat inacabable,
desgastat per les moltes frases fetes
que em justifiquen,
matins en què l'abisme em parla
a cau d'orella, amb veu amable i clara,
i el sento més a prop que mai.

A vegades em costa molt de creure,
però sí: hi ha matins
en què fins i tot goso pronunciar-me
la paraula
dignitat.

Navsezadnje

No, zdaj že veš.

Navsezadnje

in kljub temu, kar so trdili,
v nasprotju s tvojo vero,
najgloblja vseh ur,
v nasprotju z vsemi predvidevanji,
slutnjami ali gotovostjo,
ne glede na resnico,
navsezadnje,
kljub temu tako zapletenemu življenju,
zdaj že veš:
sam si.
Vedno sam.

In toplota, ki jo čutiš, je požar,
tvoj zapuščeni dom v pepelu.

Rob

Med tabo in mano je rob tištine,
rob nepopravljive tištine,
kjer se valijo zamere
in trepečejo prestrašeni glasovi
starih osirotelih pošasti, ki sva jih pregnala
na mrzlo ulico, zraven najine hiše,
od koder naju zdaj nadzorujejo.
Praznina, naseljena s hrupom
sanj, ki se drobijo,
rob pesmi in bedastih pripevov,
občutki raztopljeni med tobakom,
brezno, ki se vdira med tabo in mano,
pečina bolečine,
od koder se je mogoče vreči v imenu nečesa
nepopravljivega,
toda vendarle...

Després de tot

Ara ja ho saps.
Després de tot,
a pesar del que deien,
contra la teva fe,
la més profunda de les hores,
contra qualsevol mena de pronòstic
o averany o certesa,
no obstant la veritat,
després de tot,
malgrat aquesta vida embolcallada,
ara ja ho saps:
estàs sol.
Sempre sol.
I l'escalfor que sents és un incendi,
la teva llar abandonada en cendres.

El marge

Hi ha un marge de silenci entre tu i jo,
un marge de silenci irreparable
on coven les rancúnies
i tremolen les veus esfered'des
de vells fantasmes orfes, que hem proscrit
al fred del carrer, vora aquesta casa
des d'on ara ens vigilen.
Hi ha una buidor poblada pels sorolls
dels somnis al trencar-se,
un marge de cançons i tornades cretines,
de sentiments dissolts entre tabac,
un abisme esfondrant-se entre tu i jo,
un precipici de dolor
on despenyar-se en nom d'alguna cosa
irreparable
i tanmateix...

Chopinovo srce

Spominjam se prstov svoje sestre
na črnih in voščenih tipkah
domačega klavirja,
njenih drobnih stopal na pedalih,
ki se nežno premikajo,
kot bi hodila po sanjah.
Vsak popoldan je preigravala
Chopina, enkrat in še enkrat,
medtem ko sem jaz pisal naloge ali se igral
na tleh zraven nje,
pod dolgim repom las
in nebom iz notnega črtovja.
Zvečer so se njene nočne sanje porajale
iz lesenih kladivc, slišali smo, kako pletejo gnezda
v kotih najemniškega stanovanja iz sedemdesetih,
poskakujejo v mraku
kot ptice, ki se bleščijo nad prepadom.
Nekega dne v juniju, ko je botra
čistila jagode v kuhinji,
je neznano od kod priplavala *Barcarola*,
zibala se je, prozorna,
kot je še nikoli prej ni izvedla
in ko smo jo slišali, smo obstali pri miru,
se naučili tišine.

Naslednjega dne je odšla od doma.
Spomnim se objokane matere
ob času kosila, očetove roke,
ki je s tleskom zaprla pokrov klavirja,
neutolažljivo kovinsko hlipanje.
Dolgo časa je bilo treba, da je glasba ugasnila.
Še vedno sem slišal krhkhe note
iz prezračevalnih rešetk, iz sten, iz stropa,
na temnem hodniku, na vogalih,
pod vodo v kopalnici.

Ko je izginila,

je nastopila nova tišina, toda ne zaradi odsotnosti,
temveč močnejša tišina, kot je spomin,
ki smo jo lahko otipali v vsakem tlesku vrat,
med stepanjem jajc in nošenjem krožnikov
ali plinskih bomb, v glasu, ki me je klical k večerji,
v televizijskih razpravah
in koščkih pogоворov, prepirov in smeha,
ki so lebdeli nad balkoni stavb v naselju.

El cor de Chopin

Recordo els dits de la meva germana sobre les tecles negres i espelmoses del piano de casa, els seus peus menuts als pedals caminant suauament, com si passessin per damunt d'un somni. Cada tarda, ella aprenia a tocar Chopin, una vegada rere l'altra, mentre jo feia els deures o jugava a terra al seu costat, sota la cua llarga dels cabells i un cel de pentagrames. Cada vespre, els seus nocturns neixien de martellets de fusta, els sentíem niar pels racons d'aquell pis de lloguer dels setanta, voletejant en l'hora baixa com ocells resplendents vora l'abisme. Un dia de juny, mentre la padrina netejava maduixes a la cuina, va surar del no-res la *Barcarola*, balancejant-se, transparent, com mai l'havia interpretat abans, i després d'escoltar-la ens vam quedar quiets, vam aprendre el silenci.

L'endemà, se'n va anar de casa. Recordo la mare plorant a l'hora de dinar, la mà del pare tancant de cop la tapa del piano, el sanglot de metall inconsolable. Va caldre temps per apagar la música. Jo seguia sentint les notes fràgils des dels respiradors, a les parets i al sostre, al passadís fosc, per les canonades, sota l'aigua del bany.

Quan va desaparèixer,

va arribar un nou silenci, però no el de l'absència, sinó un silenci intens més enllà del record que podíem palpar en cada cop de porta, en el batre de truites i el traginar de plats i bombones, la veu que em cridava a sopar, els discursos per televisió, i retalls de converses, discussions i rialles flotant sobre els balcons d'un bloc de barri.

Celo ko je nisem več pogrešal,
sem slišal praznino,
ki je ostala pozabljena pri nas doma,
ko je zapustila pepelnato mesto,
da bi našla drugo hišo
ali drugačno vrsto sreče.

Oče je molče reševal križanke
in mati je prepevala med pospravljanjem stanovanja,
vedno znova isto pesem.
In tedaj nisem vedel, a pokopal sem,
pokopal sem, kot so pokopali Chopinovo srce v Varšavi,
srce dečka v klavirju
tistega junijskega dne,
ko je moja sestra odšla
in nas pustila tam, same.

Prevedla Simona Škrabec

Fins i tot quan ja no la trobava a faltar,
podia escoltar el buit
que s'havia oblidat a casa nostra,
al deixar enrere la ciutat cendrosa
buscant una altra casa
o una altra mena de felicitat.

Callat, el pare feia els passatemps,
i la mare cantava, mentre endreçava el pis,
la mateixa cançó recomençada.
Jo llavors no ho sabia, però havia enterrat,
com van enterrar el cor de Chopin a Varsòvia,
el cor d'un nen en un piano
aquell dia de juny,
quan la meva germana va marxar
i ens va deixar allà, sols.

»Chopin's heart«

I remember my sister's fingers
on the black and waxen keys
of the piano at home,
her tiny feet on the pedals
walking softly,
as if they were passing over a dream.
Every afternoon, she learned to play
Chopin, over and over again,
while I did homework or played
on the floor beside her,
below her long ponytail
and a heaven of sheet music.
Every evening, nocturnes were born
from the wooden hammers, we heard them nesting
in the corners of that rented apartment from the seventies,
gliding at the late hour
like resplendent birds nearing the abyss.
One day in June, while grandmother
rinsed strawberries in the kitchen,
the Barcarole surfaced from the void,
shifting, transparent,
as she had never performed it before,
and after listening we were quiet,
we learned silence.

The following day, she left home.
I remember mother
crying at lunch time, father's hand
putting down the piano cover,
the inconsolable metal sobs.
It took time for the music to stop.
I could still hear the fragile notes
from the walls, the ceiling, through the vents,
down the dark hall, the water pipes,
under the running bath.

When it finally went,

a new silence appeared, not that of absence,
but an intense silence beyond memory,
one we could hear when a door was shut,
eggs were beaten and dishes were cleared,
heaters moved, a voice called me to the table,
speakers came on TV,
and bits and pieces of talk, arguments and laughter
floated over the balconies of tenement houses.

Even when I didn't miss her anymore,
I could hear the emptiness
she left behind at our house
when she quit the ashen city
in search of another home
or another kind of happiness.

Silently, father worked out his puzzles,
and mother sang, as she tidied the house,
the opening of the same song.
I didn't know it then, but I had buried,
as they buried Chopin's heart in Warsaw,
a child's heart in a piano
that day in June
when my sister departed
and left us there, all alone.

Translated by Sam Abrams

Valžina Mort je psevdonim pesnice Valžine Martinave. Živi v Minsku, kjer se je rodila l. 1981. Je študentka Minske državne lingvistične univerze, avtorica knjige Sem drobcena kot twoje trepalnice (*Ja tonen'kaja jak tvaje vejki* – pesmi, proza, 2004), njene pesmi so objavljene tudi v Antologiji beloruske poezije (2000), zbirk Radia Svoboda Pesem na svobodo (2002), prevajali so jo v nemščino, ukrajinščino, letonščino, poljščino in bolgarščino. Prevaja iz poljščine in angleščine.

Valžyna Mort is Valžyna Martynova's pen-name. The poetess lives in Minsk, where she was born in 1981. She studies at the State University of Linguistics in Minsk. Her book of poetry and prose, *Ja tonen'kaja jak tvaje vejki* (*Tiny As Your Eyelashes*) is about to be published. Her poems were published in the Anthology of Belorussian Poetry (2000), in the Radio Svoboda's collection A Poem to Freedom, and her work has been translated to German, Ukrainian, Lettish, Polish and Bulgarian. She translates from Polish and English.

Valžina Mort

Za vstop v to stanovanje
Je treba vedeti geslo
Toda ti potuješ
Toda vanj vstopiti ni tako enostavno

Tu so jabolka peteršilj in moji
Razprtji okrogli bradavici
Kakor dve pikici rdečega kaviarja
To bo zalogaj
Toda ti potuješ
Z roko
Z njeno peščeno barvo
Se držiš ograje
In veliko tvojega peska je na njej
In izhoda
Ne najdem iz tiste puščave

Najela bova spomin kot prostitutko
Za ta večer
Sprehodila ga bova na lesenem konjiču po stanovanju
Toda vanj vstopiti ni tako enostavno

Vidiš kako se na številčnici
Kazalca pohlepno poganjata po krogu
Eden drugemu skačeta na ramena
Skačeta na ramena in se tlačita
In mi smo - njuni nerojeni otroci

Kje praviš da si bil ko sem te
Na trgu sredi noči ubijala

Каб увайсці ў гэтую кватэру
Трэба ведаць пароль
Але ты едзеш
Але ў яе так праста не ўвайсці

Тут яблыкі пятрушка і мае
Разяўленыя круглыя саскі
Нібы два калевы чырвонае ікры
Вось будзе ежа
Але ты едзеш
Рукой
Яе пясочным колерам
Трымаешся парэнчай
І шмат твайго пяску на іх
І выйсця
Не маю з той пустыні

Мы здымем памяць быццам прастытутку
На гэты вечар
Пакатаем яе на коніку драўляным па кватэры
Але ў яе так праста не ўвайсці

Ты бачыши як па дыску цыферблатным
Дзве стрэлкі прагна носяцца па крузе
Адна адной наскоквае на плечы
Наскоквае на плечы і гвалтуе
І мы – іх ненароджаныя дзееці

Так дзе ты кажаш быў калі цябе
На плошчы ўначы я забівала

Bolnica

Če dolgo trkaš
Z glavo
ob betonski zid,
se beton segreje...
In obenj
je mogoče prisloniti
svoje lice,
podobno morski zvezdi-meduzi,
začutiti,
kako se ozemljuje
prek telesa spomin,
in dočakati trenutek,
ko se oči
pretvorijo v frnikole,
pisano vesolje
pa se zazdi globoka luknja
v umivalniku.

Больніца

Калі доўга грукаць
Галавою
аб бетонную съяну,
бетон зробіцца цёплым...
І да яго
можна будзе прытуліць
сваю шчаку,
падобную да марской зоркі-мэдузы,
адчуць,
як зазямляецца
празь цела памяць,
і дачакацца імгненьня,
калі вочы
ператворацца ў невалашкі,
а стракаты сусъвет
падасца глыбокай дзіркаю
ў мыйніцы.

in kot da sem kroglica
v loterijskem bobnu
prevračam kozolce
in plešem
hitri fokstrot
in neki falot sporoča
pozor: krogla je padla
in kot da nikoli na svetu tem
moja krogla še ne bi padala.
in kam naj pred zvestobo grem
kot zlata žila trmoglavi
tisti, ki za korak od revščine
vse na mojo karto stavi.
in opazuje z nesrečnimi očmi
kroglice in steklo nad njimi
kakor snežni vihar
skozi okno pozimi.

in dokler se moj boben vrti
in dokler dokončno ne zstanem
si do onemoglosti želim
da svoja svinčena sestra postanem.

da bi švignila nepovabljenia
v srebrni oblekici –
prosta!
in me nekdo ves uročen
skril bi pod srcem,
in v rdeče odel bi gosta.

і быццам бы я шарык
у барабане спортлато
выкручваю салты
і танчу
хуткі факстрот
і нейкі задрот абвешчвае
увага: выпаў шар
і быццам ніколі ў вечнасці
мой шарык не выпадаў.
і дзе мне дзецца ад вернасці
упартай як гемарой
таго хто на крок ад беднасці
ўсё ставіць на нумар мой.
і сочыць вачыма беднымі
за шарыкамі пад школом
нібыта за бурай белаю
зімою за вакном.

і пакуль барабан мой круціцца
і пакуль не сышоў у прастой
мне стаць да маразму хочацца
свінцовай сваёй сястрой.

каб выскачыць нечаканаю
у срэбнай сукенцы –
вольная!
і нехта зачараваны
схавае мяне пад сэрцам
і апране ў чырвонае.

Ne naslanjajte se!
Sem dver v vagonih podzemne.
Ne naslanjajte se!
Molče držite v naročjih
svoje misli in zadeve.
Na naslednji se bom na desno zasuknila.
Stojte! Vi se peljete dalje!
Na tej pa bo Baraba izstopila.
Za licem sem njegov pogled brez posmeha čutila.
Po ušesnih labirintih sem Barabo vodila.
On pa je zlagal rubikovo kocko iz delčkov mojega spomina,
in z glavo sem se upirala
v brezizhodnost.
V brezizhodnost se upiram kakor
v nedolžnost, v deviško kožico in stopam
po leda gladkosti,
in želim se zvaliti v vodo,
z glasnim krikom – zadostil!
In zopet vedno najdem vhod
v brezizhodnost.
Torej – *ne naslanjajte se!*
Sem – dver v vagonih...
Sem – pa vedve? ...
Zastokale in zašepetale so praznine jezikov.
Razrežem trebuh z besedo, ki ste jo izgubili
in dolgo jemljem od tam
podgane in občutke.

Prevedel Silvo Torkar

Не прыхінацца!
Я дзвёры ў вагонах метро.
Не прыхінацца!
Моўчкі трымайце ў ахапках
і думкі і справы.
Я на наступным вазьму й адчыннюся направа.
Стоп! Вам далей!
А на гэтым сыходзіць Варрава.
Я за шчакой яго позірк насіла без кпінаў.
Я па вушных лабырынтах Варраву вадзіла.
Ён жа складаў кубік-рубік з маіх успамінаў,
і я галавой упіралася
ў безвыходнасць.
А я ўпіраюся ў безвыходнасць нібыта
ў дзявоочую цноту, пляву і іду па тым лёдзе,
і прагну зваліцца ў ваду,
гучна крыкнуўшы – годзе!
І зноўку заўсёды знаходжу ўваход
у безвыходнасць.
Так – *не прыхінацца!*
Я – дзвёры ў вагонах...
Я – дзе вы?...
З'енчылі і зашанталі паргаліны моваў.
Я разразаю жывот вамі згубленым словам
і доўга вымаю адтуль
пацукоў і пачуцці.

This flat cannot be entered
Unless you know the password
And yet you travel
And yet to enter it is hard

There are apples parsley here and my
Round bare nipples
Like two grains of red caviar
They will make a good dessert
And yet you travel

With your hand
And with its colour of the sand
You hold tight to the fence
All covered with your sand
And I cannot find my way
Out of this desert

We will rent a memory like a prostitute
For the evening
We will walk it on a wooden horse
Round the flat
And yet to enter it is hard

On the face of the clock
You see the hands stampeding
Jumping on each other's shoulders
Jumping and being trampled by each other
And here we are – their unborn children

Where do you say you were when I
Was killing you in the square at night

A Hospital

If you keep on knocking
With your head
at a concrete wall,
the concrete will get hot...
and you can lean
your face
your starfish-jellyfish face
against it,
you can feel
your memory being earthed
right through your body,
and finally the moment comes
when your eyes
turn to marbles,
and the motley universe
is nothing but a deep hole
in a basin.

as if I am a ball
inside a lottery wheel
I do somersaults
and dance
a fast foxtrot
and a scoundrel announces
attention: a ball has fallen out
but not my ball
it never leaves.
where am I to hide
from the one who believes
cool as a cucumber
the one about to lose all
and still bets it on my number.
and watches miserable
at the balls under the glass
as in winter a snowstorm
is watched through the window by us

and before the lottery wheel
does its last spin
I would give anything
to switch places with my leaden twin.

to be ejected and to fly
in my silver attire -
free at last!
and that someone as if under a spell
would hide and wrap me in the red
under his heart.

Do not lean against the subway door!

Because this is what I am.

Do not lean against it!

Keep still with your thoughts or whatever
in your silent laps.

At the next stop I will slide to the right.

Stop! It is not you who gets off!

It is for Barabbas I slide.

I could feel him watching me
without a sneer.

I guided Barabbas along the ear-like tubes
while he used my memories
to construct the Rubik's cube,
and I used my head to fight
but it led into a blind alley.

Into a blind alley but I fight
as if it was a girl's innocence, I swim and
walk on the ice,
but I would like to roll into the water
and shout - enough!

And still I always find my way into
the blind alley.

You see - *do not lean against the subway door!*

I am - the subway door...

I am - where are you?

And in response I get the whine and whisper of the hollowed tongues.
I cut my belly with the word that you have lost
and take my time to scoop rats and feelings
out of it.

Translated by Irena Zorko

Novica Novaković se je rodil 1965 v Ljubljani. 1989 je diplomiral na Pravni fakulteti v Ljubljani. Istega leta se je zaposlil v Narodni banki Slovenije (sedaj Banka Slovenije), od leta 1995 pa je zaposlen pri Združenju bank Slovenije - GIZ, Ljubljana. Leta 1990 je na »Goranovem prolječu« prejel ugledno jugoslovansko nagrado »Goran« za mlade pesnike za »nadrealistične« pesmi iz zbirke *Raztegljiva tetovaža*. 1991 je prejel prvo nagrado na festivalu poezije mladih »Majska rukovanja« v Podgorici. Objavil je šest zbirk poezije: *Fatamorgana ali Kankan nekega klovna*, zbirko pesmi v prozi *Zapeljevanje*, 1995, *Veličanstvo Užas i druge pesme strave*, 1996 (v srbohrvaščini), *Čudnolike slike*, 1997 in Nekaj čisto pravih, 1998. Leta 1999 mu je založba PM Chapbooks izdala prevod izbranih pesmi, prevedenih v angleški jezik, z naslovom *Angel Fall* (Chattanooga, USA, 1999).

Born 1965 in Ljubljana. He graduated Law at the University of Ljubljana. In 1990 he received one of the most distinguished literary awards in former Yugoslavia, the »Goran« Award for young poets for his »surrealistic« manuscript, later published under the title *Elastic tatoo*. All together he published six books: *Fata Morgana or the Cancan of a Clown*, 1993, poems in prose *Seduction*, 1995, *His Majesty Horror and other Poems of Fear*, 1996, a collection of children poetry *Strangely Images*, 1997, *Some Clearly True*, 1998, and in 1999 his selected poems in English translation with the title *Angel Fall* (PM Chapbooks, Chattanooga, USA, 1999) - selected by Richard Jackson and edited by Lynn Levin. He is married and he has two kids.

Novica Novaković

Angel Fall

Sanjam o tebi, Angel Fall, sanjam tvoje neštete
kapljice, ki pršijo po moji koži in mi lepijo lase,
zamišljam si tvoje šumenje in bučanje, tvoj strahotni,
neizrekljivi padec, in želim si, kako močno si želim,
da bi stal ob tvojem vznožju, da bi se vrgel s tvojega
vrha in poletel kot ptica do tvojih najsvetlejših
globin, da bi se kakor brig prizibal po tvojih brzicah,
pa čeprav bi se ob padcu raztrečil na milijon koščkov
in bi me to vrglo kdo ve kam, morda v mezozoik, morda
v ozvezdje Perzeja, mogoče bi se spremenil v ibisa ali
v drevo sikamore, morda bi na Finskem nastalo novo
jezero ali pa bi v Patagoniji veter zapihal močneje,
ali pa bi ostal prisoten v ozračju, v tvoji bližini,
Angel Fall, prisoten kakor vonj mimoz, kakor zvok
pozavne, ki bi čisto po tiho spremljal tvoje petje.

Deliričen utrip 1

V meni živijo spomini na mrtve pesnike, v meni se
skriva vozlišče maničnih energij, v meni sta sončna
in senčna stran človeštva, sedem čudes sveta, v meni
so podobe sodobnikov in Poejeve groteskne novele,
v meni je vse, tudi nekaj niča, počasi se spreminja
v velik, medeninast kotel, v katerem se užitki mešajo
z zvoki trobent, tub in trombonov z ulic New Orleansa,
prepojen s transkaotičnostjo se katapultiram v osrče
razgaljenega mesta in prilagodim bitje srca ritmu
jazza, barvo kože ebenovini, svoj vonj vonju džungle
in vonju puščave, dolžino koraka razdalji med planeti,
fantastično potovanje, ki se konča na robu neskončnosti,
me vznemirja vsakič na drug način, tako kot me vedno
znova vznemirjajo vzhodnjaški mysticizem, bojni pohodi
severnoameriških Indijancev in vudu rituali, tako kot
me vznemirjajo subkulturna, underground glasba, črni
žamet in nedojemljive hitrosti, včasih sem napet kot
struna, včasih vibriram in valovim, včasih sem kot
reka, včasih kot led, a vedno sem tu, nekoliko nor in
nekoliko genialen, obseden z nagajivostjo: pohajkujem.

Angel Fall

I dream of you, Angel Fall, dream of your countless
water drops that spread over my skin and stick my hair together,
I imagine your roaring and raging, your horrific,
unspeakable fall, and I wish, oh how I wish
to stand at your feet, to throw myself from your
peak and fly like a bird to your brightest
depths, to sway down your rapids like a brig,
although the fall would shatter me into a million pieces
and throw me God knows where, maybe into the Mesozoic, maybe
into the Perseus constellation, perhaps I would change into an ibis, or
a sycamore tree, perhaps a new lake would appear in Finland
or the wind in Patagonia would suddenly blow stronger,
or maybe I would linger in the air, near you,
Angel Fall, present like the scent of mimosa, like the sound of
a trombone that would accompany your singing very, very quietly.

Translated by Špela Vintar

Delirious Beat 1

Memories of dead poets live inside me, a knot of manic
energies hides inside me, the sunny and the dark side
of humanity exist inside me, the seven wonders of the world, there are
images of contemporaries and Poe's grotesque stories inside me,
everything is inside me, and some nothing also, I am slowly turning
into a big brass cauldron, where pleasures are blending with the sounds of
trumpets, tubas and trombones from the streets of New Orleans,
soaked with transchaoticness I catapult myself into the heart
of the naked city and I adjust my heartbeat to the rhythm of jazz,
my skin colour to ebony, my scent to the scent of the jungle
and the desert, the length of my step to the distance between planets,
a fantastic voyage that ends on the verge of infinity,
it excites me each time in a different way, just as I have always
been excited by Eastern mysticism, the warpath of
North-American Indians and voodoo rituals, just as I am
excited by subculture, underground music, black velvet
and unimaginable speed, sometimes I am tense like
a string, sometimes I vibrate and billow, sometimes I am
like a river, or like ice, but I'm always there, a bit crazy
and a bit of a genius, obsessed with naughtiness: I loiter.

Translated by Špela Vintar

Nekega dne

Nekega dne, ko se bom v mislih sprehodil skozi otroštvo,
ko bo zardevajoča sled dokončno izginila v močni
svetlobi, ko se bo v spomin vrnil strasten citat iz
Whitmana, ko bo moj svet samo še moj, najmanjši in
največji obenem, ko bo angel sedel na mojo posteljo
in se me molče dotaknil, ko bo daleč stran umirala
obstreljena srna, ko se bo vse razblinilo in bom
podvomil v eldorado: takrat bom zašepetal tvoje ime.

Egotrip 1

O meni snemajo visoko proračunske celovečerne filme, o meni
snemajo neskončne serije s tisoč in tisoč nadaljevanji,
biografi opisujejo mojo življenjsko zgodbo, sem glavni
junak najboljših romanov, navdih in inspiracija umetnikov,
po meni se imenujejo mesta in nogometni klubi, po meni se
imenujejo zobne paste in mila, moj rojstni dan praznujejo
povsod kot državni praznik, na vseh stavbah, v katere sem
vstopil, se bleščijo zlate spominske plošče, gradijo mi
spomenike, rišejo moje portrete, me opevajo v epih in v
narodnozabavnih pesmih, najstniki nosijo majice z mojo
podobo in si tetovirajo moje ime na intimne dele telesa, sem
del sanj vsake ženske, mogoče tudi kakšnega moškega, na dan
dobim milijone pisem, a jaz, nič prevzvišen in nič napihnjen,
živim običajno življenje in se družim z izbranimi bogovi.

Some Day

Some day, when in my mind I've strolled through my childhood,
when the blushing trace has finally disappeared in the strong
light, when the memory has been interrupted with a passionate
quote from Whitman, when my world is but mine, the smallest
and the biggest at the same time, when the angel has set down
on my bed, touching me silently, when, far away, a deer
is dying of a rifle shot, when everything has vanished and
I've started to doubt in the Eldorado: then I shall whisper your name.

Translated by Uroš Mozetič

Ego Trip 1

There are high-budget movies being made about me, and
endless TV series with thousands of episodes, biographers
work on my life story, I am the main hero of the greatest
novels, the muse and inspiration of countless artists,
cities and football teams carry my name, toothpastes
and soaps are named after me, my birthday is celebrated as
a world-wide holiday, all the buildings I have ever set foot in pride
themselves with gold memorial plaques, people erect monuments
in my honour, paint my portraits, glorify me in epics and
folk songs, teenagers wear T-shirts with my image and
tattoo my name on their intimate parts, I am the dream
of every woman alive, and some men too, I receive
millions of letters daily, but me, without conceit or vanity,
I lead an ordinary life and socialize with carefully selected gods.

Translated by Špela Vintar

Tisto noč

Tisto noč, ko sem gledal na svet skozi okno hotelske sobe, sta mi nenadoma spregovorila Saramago in Zagajewski, z glavo na blazini sem jima skušal ubežati, a njune misli so bile premočne, iztrgale so me iz objema davnih in najnepomembnejših reči, ki se mogoče niso niti zgodile, in mi vtisnile svoj pečat, usedel sem se na postelji, zbegam in razpršen, na moji levi je sedel Saramago in mi pripovedoval o slepoti in o slepcih, ki umazani in razcapani stopajo drug za drugim skozi brozgo smeti in lastnih iztrebkov, mi govoril o izgubi spoštovanja in občutka za osnovne vrednote, in za hip zagledam sebe v tem svetu slepcev, kako se borim s podganami in divjimi psi za ostanke hrane, kako z nabreklim falusom otipavam slepko, s katero sva se po naključju srečala, brišem si solze, medtem ko me on sprašuje, kakšen pomen imajo solze, ko je svet izgubil že ves pomen, obrnem se stran od njega in na svoji desni uzrem Zagajewskega, ki mi pripoveduje o Rusiji, ki vstopa v Poljsko, o poljih in travnikih, o rožah in smehu, o šrapnelih in vetrju, o gorah in rekah in bajonetih, o tem, kako je Rusija kot puščica prebodla poljski hrbet, iz njegovih besed ne teče kri, čeprav jo čutiš med verzi, prvi trenutek toplo in lepljivo, nato mrzlo, strjeno, brezosebno, pogledam svoje roke, ki so tudi roke človeštva, in na njih je kri, pogledam svoje oči, ki so tudi oči človeštva, in v njih je sovraštvo, pogledam v svojo dušo, ki je tudi duša človeštva, in v njej je strah, in moje zlomljeno srce zopet joče, za vse padle fante, za vsa ubita dekleta, za vse poklane otroke, in spet me José sprašuje, kakšen pomen imajo solze, ko je svet izgubil že ves pomen, skoraj nikakršen, tako se učim od njiju, zmedeno poskušam odgovarjati na njuna navzkrižna vprašanja, koliko je vredna prihodnost brez sedanosti, nič, vprašanje česa je vedno bilo umreti, časa, in tako skozi noč, in tako do jutra, ko sem stal ob oknu in gledal na svet, vpet v njegove divje brzice, četrtega marca dva tisoč, v mestu Luksemburg sneži.

That Night

That night as I was watching the world through my hotel room window Saramago and Zagayewski suddenly spoke to me, with my head on the pillow I tried to run away from them but their thoughts were too powerful, they tore me from the embrace of ancient and most irrelevant things which perhaps have not even happened, and branded me with their seal, I sat up on the bed confused and dispersed, with Saramago sitting to my left, telling me about blindness and the dirty and scruffy blind who follow each-other through the slush of waste and their own faeces, about the loss of respect and feeling for fundamental values, and for a moment I saw myself in this world of the blind, fighting rats and wild dogs for the leftovers, fondling with my erect penis a blind woman I had coincidentally met, wiping my tears as he is asking me what is the purpose of tears when the world has already lost all of it's meaning, I turn away from him and behold Zagayewski to my right, telling me about Russia invading Poland, about fields and meadows, flowers and laughter, about shrapnel and wind, about rivers, mountains and bayonets, about how Russia and how it, like an arrow pierced Poland's back, his words do not shed blood although you can feel it between the verses, at first warm and sticky, then cold, coagulated, impersonal, I look at my hands - which are also the hands of mankind and there's blood on them, I look into my eyes - which are also the eyes of mankind and there is hatred in them, I look into my soul - which is also the soul of mankind, and there is fear in it, and my broken heart cries once more, for all the boys who have died, for all the murdered girls, for all the slaughtered children and Jose questions me again about the purpose of tears when the world has lost all its meaning, almost none, that is what I am learning from them, trying to follow their cross examining questions about the value of the future without the present, nothing, the mystery of what was always dying, the question of time and, in this manner, it dragged on all thorough the night until morning, when I stood by the window and watched the world go by, caught in its rapids, on the fourth March in the year two thousand, it's snowing in the city of Luxemburg.

Translated by Spela Truden & Edward John Truden.

Brezglavi jezdeci

Kje ste zdaj, brezglavi jezdeci, kje so vaši totemi, kje je vaša revolucija, svojo ideologijo bojevanja in uporništva ste zamenjali za udobje in brezdelje, svojo svobodo za obveznosti in odgovornosti, polni omahovanja in cincanja ste vse užitke brezmejnega fukanja prodali za masturbacijo, ni vas več, nikjer več vas ni, za vami ni ostalo nič razen drobnih zapisov, besed, slabih verzov, za vami prihaja druga generacija, še bolj uporna, še bolj drzna, generacija, ki ni priklenjena na samopotrjevanje, saj zaničuje vso navlako sodobne družbe, kdo ve, ali ji bo uspelo spremeniti planet na bolje ali pa bo vsaj začrtala pot neki tretji generaciji ali še kasnejši, ki bo prinesla spremembe, ki bo vrnila mir in modrost, ki bo vdihnila strast v opustošeni vsakdan, tako ležim na tleh, izčrpan in zmeden, in buljim v strop, ki se vrti, priznam, zadnje čase sem preveč odprt, preveč čustven, to bi bil lahko bumerang, ampak naj bo, nekega jutra me tako ali tako ne bo več, pobral bom svoje stvari in izginil, brez besed, brez poslavljanja, enostavno se bom obrnil in odšel, kakor okrutni brezglavi jezdec, ki še vedno verjame v svet.

Headless Horsemen

Where are you now, headless horsemen, where are your totems, your revolution, you've traded in your ideology and disobedience for comfort and idleness, your freedom for obligations and responsibilities, full of hesitation and wavering you've sold the pleasures of endless fucking for masturbation, you're gone, all gone and nothing of yours remains, except for some puny notes, words, feeble verses, another generation precedes you, even more disobedient, even haughtier, a generation unchained with self affirmation, for it despises all the modern society junk, who knows whether it will manage to change the planet for the better, or at least forge a path for some third generation, or a still later one that might bring change, restore peace and wisdom, breathe passion into the desolate everyday, so I lie on the floor exhausted and confused, and stare into the revolving ceiling, I admit being too open, too emotional recently, this could backfire, but let it be, some morning I'll be gone anyway, I'll pack my gear and disappear, no words, no goodbyes, I'll simply turn around and leave, just like a cruel, headless horseman who still believes in the world.

Translated by Spela Truden & Edward John Truden.

Gino Pastega se je rodil in živi v Benetkah, kjer deluje kot zdravnik – primarij v bolnišnici in univerzitetni profesor. Objavil je 120 znanstvenih člankov s področja medicine. Piše poezijo (zbirke *Nedosegljiva tarča*, 1993, *Pluti z zvezdami*, 1995, *Neobstoječa smrt*, 1995, *Tujec*, 1998, *Moje oči v morju*, 2003), kratko prozo (*Podstrešje*, 1993, *Igre usode*, 1999) in literarne ter filozofske eseje. Je predsednik kulturnega društva »Poesia Venezia« in dobitnik številnih državnih ter mednarodnih literarnih nagrad.

Gino Pastega è nato e vive a Venezia. Medico, primario ospedaliero, libero docente universitario. Autore di 120 pubblicazioni medico-scientifiche. Poeta, narratore e saggista. Socio onorario dell'Ateneo Veneto. Presidente dell'Associazione Culturale »Poesia Venezia«.

Ha pubblicato parecchi saggi letterari e filosofici, i libri di racconti *La Soffitta* ed. Clessidra 1993, *Giochi della Sorte*, 1999 e i libri di poesia *L'Impossibile Bersaglio*, 1993, *Navegar con le Stelle*, 1995, *La Morte Inesistente*, 1995, *Straniero*, 1998, *I miei occhi nel mare*, 2003. Ha vinto numerosi premi letterari nazionali e internazionali.

Gino Pastega

Tujec

Človek, tujec
sredi Stvarstva,
iščeš dom,
ki bi mogel te sprejeti.
Tavajoč romar
na svoji Zemlji
iščeš dom,
kjer bi počil,
ko zapiha veter,
ki preobraža in izbriše.

Mogočna plima

Samotna je školjka
na obrežni peščini.
Samoten je človek
na obalah stvarstva.
Samotno je stvarstvo
na bregovih niča.
Prepleti zvezd
in meduznih lovki,
pripovedi o minljivih potovanjih
in ponavljajočih se smrtih.
Droban je tisočletni pesek,
zglajen od vетra,
in odvečne stopinje
svetli luna.
Enolični spev morja
ne utolaži
v neogibnem pričakovanju
mogočne plime.

Straniero

Uomo, straniero
nell'Universo
una casa tu cerchi
che ti accolga.
Errante pellegrino
della tua Terra
una casa tu cerchi
dove sostare
quando soffia il vento
che muta e cancella.

La grande marea

E' sola la conchiglia
sulle dune della spiaggia.
E' solo l'uomo
sulle rive dell'universo.
E' solo l'universo
sulle sponde del nulla.
Intrecci di stelle
e tentacoli di medusa,
racconti di brevi viaggi
e di morti ripetute.
Fine e la sabbia antica
modellata dal vento
e le orme degli inutili passi
illumina la luna.
Non conforta il canto
monotono del mare
nella obbligata attesa
della grande marea.

Kaj bo z mano

Kaj bo z mano
ko ne bom več jaz?
Razpršen
bom voda ki se pretaka in preobraža
temnomodra oceanska voda
val ki obliva in se razliva
morda goltajoč vrtinec
Na veke vekov izgubljen nič več jaz
s svojo smrtjo
ničesar ne bom mogel storiti
da bi bil še vedno jaz
in da bi se s svojimi rokami
oklepal neba
Nekoč nemara bom lahko
pobožal svojo peščino
– peščino kjer sem se rodil –
iz sončevega prahu
Nekoč nemara pride ta dan
a ne bom vedel da sem jaz

Voda rdi ob sončnem zatonu

Voda rdi ob sončnem zatonu
Na zlatem okrajku peščine
pijem svetlobo poslednjih žarkov
Da smrti ni me preplavi radostna norost

Onstran noči

Voda sem razbit kristal
ocean ki bil je pahnjen na to zemljo
edino zrcalo da se ugledam
da videl bi onstran noči

Che cosa faro' quando

Che cosa farò quando
io non sarò più io?
Dissolto
sarò acqua che scorre e che muta
acqua blu dell'oceano
un'onda che corre che muta rincorre
forse voragine che s'inabissa
Perduto per sempre non più io
con la mia morte
non potrò fare nulla
per essere ancora io
e con le mie mani
afferrare il cielo
Forse potrò un giorno
accarezzare la mia spiaggia
- spiaggia mia dove sono nato -
fatta di polvere del sole
Forse un giorno molto lontano
ma io non saprò di essere io

Rossa e' l'acqua del tramonto

Rossa e l'acqua del tramonto
Sull'orlo d'oro della spiaggia la
luce bevo dell'ultimo sole Di non
morire mi pervade la gioiosa follia

Al di la' della notte

Io acqua cristallo infranto oceano
gettato su questa terra unico
specchio per vedermi per vedere
al di la della notte

Pesnik

Resnična smrt ne pride
dokler se ne razblini spev
med zemljo in nebom.

Neobstoječa smrt

Od vekomaj
živim
Meso je tisočletni kamen
Um
bežna sapica
dih stvarstva.
A še se mi dozdeva,
da sem komaj se rodil,
čudim se
neobstoječi smrti.

Minljiva večnost

Med žarečimi galaksijami
na nebu
in rjojenjem vulkanov
na zemlji
nas stresajo sunki
nenadnih orkanov
pekli nas žeja
po božanskih vodah.
Cvetlice in krhko listje smo
z zvezdami živimo
to besnenje Stvarstva
ta skrivnostni dan
to minljivo večnost.

Il poeta

La morte vera non viene
fin che non si spegne il canto
tra la terra e il cielo.

La morte inesistente

Da sempre
io vivo
La carne è pietra antica
La mente
alito del vento
respiro dell'universo.
Eppure ancora mi sembra
di essere appena nato,
mi stupisce
la morte inesistente.

La breve eternità'

Tra galassie ardenti
nel cielo
e ruggiti di vulcani
nella terra ci scuotono i venti
di improvvisi uragani
ci brucia una sete
di acque divine.
Fiori e fragili foglie
viviamo con le stelle
il furore dell'Universo
il giorno misterioso
la breve eternità.

Škrlaten in okrvavel

Škrlaten in okrvavel
je stekleni čoln v labirintu
Iz dreves zelenih plesov
v vodnih gozdovih
in belih letov
grlic in galebov
Šelestenje kril
zaman strmoglavlja v tišino
Sinja puščava nebo
je slutnja niča
ljubo in brezupno zatočišče
kjer se je že polegel bes
spričo vsega kar nam je odvzeto
Ostaja nam le glas
zvezdnega ribiča spev
ko se nepričakovano
prikrade večer

Prevedel Gašper Malej

Di porpora e sangue

Di porpora e sangue
la barca di vetro nel labirinto
D'alberi verdi danze
in boschi d'acqua
e bianchi voli
di tortore e gabbiani
Un fruscio d'ali
precipita invano nel silenzio
Deserto azzurro il cielo
e presagio del nulla
dolce e disperato schermo
senza rabbia ormai
per quello che ci è negato
La voce soltanto ci resta
il canto d'un pescatore di stelle
quando inaspettata
giunge la sera

Szilárd Podmaniczky (1963) živi v Segedinu. Tam je končal študij matematike in fizike. Od leta 1993 je izdal devet knjig, od 1996 je svobodni pisatelj. Prejel je več pomembnih madžarskih literarnih nagrad. Piše prozo (*Két kézzel búcsúzik a leopárd - Leopard se poslavlja z obema rokama, roman*, 2001), pesmi (...*hidraulikus menyasszony...* - ...*Hidraulična nevesta...* 2000), otroško prozo. L. 1999 je izdal knjigo leta na Madžarskem: *Képlapok a barlangszájból - Slike iz jamskih ust* (minimalna proza), leta 2004 pa je objavil roman v treh delih z naslovom *Időntúli hétméteres - Izvenčasova sedemmetrovka*.

Piše feljtone, podlistke v madžarske revije, časopise, v lokalni dnevnik mesta Segedin. Dramaturg, pisatelj filmskih scenarijev, ukvarja se z fotografijo in risanjem.

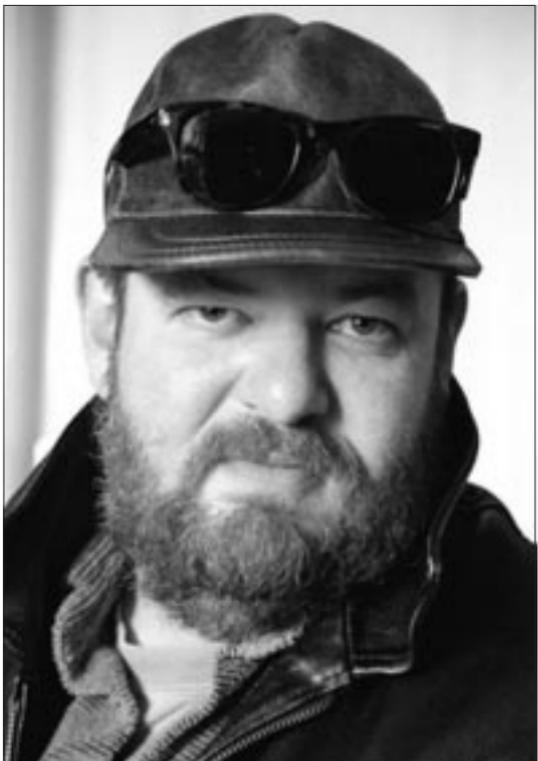
Preveden je v angleški, nemški, slovaški in bolgarski jezik, roman *Leopard se poslavlja z obema rokama* se prevaja v nemščino.

Szilárd Podmaniczky (1963) lives in Segedin where he graduated in mathematics and physics. Since 1993 he has had nine books published and since 1996 he has been a free-lance writer. He has received several significant Hungarian literary awards. He writes prose (*A Leopard Takes Leave With Both Hands*, a novel, 2001), poems (...*hydraulic bride...*, 2000), prose for children. In 1999 his book, *Pictures Out Of The Cave Mouth* (minimal prose), was the book of the year in Hungary. In 2004 he published *An Out-Of-Time Seven-Meter Penalty Kick*, his novel in three parts.

He writes feuilletons for Hungarian magazines, newspapers, and the Segedin local daily. He is also a dramaturgist, a screenplay writer, and he does photography and drawing as well.

His works have been translated into English, German, Slovak and Bulgarian, and his novel *A Leopard Takes Leave With Both Hands* is just being translated into German.

Szilárd Podmaniczky

Happy birthday to you!

Nisem še odprl oči. Odeja je bila vroča in lahna, v glavi mi je razbijalo, v žilah mi je plala kri, kot da bi se mi razodeval princip utripa. V zatilju sem čutil topo bolečino. Vedel sem, da se mi bo zavrtelo, če bom odprl oči. Poskusil sem zaspati nazaj, ena, dve uri sta ogromna pridobitev, ki me lahko obvaruje pred prvo, najbolj grozno fazo treznenja, ko ni nič na svojem mestu, ko ne premorem najmanjše iskre moči, ko vsak gib zahteva petkratno mero energije in pozornosti, tako da me niti malo ne bi presenetilo, če bi se mi svet nekega dne pred očmi razklal na dvoje.

Ob mojem prvem gibu z namero, da bi popil kozarec vode in vzel sredstvo proti bolečini, je vdrl pod odejo mrzel zrak. Vzdrgetal sem in se stresel kot šiba na vodi. Potem me je od nog do glave prešinila vročina in oblil pot. Odejo sem nekajkrat dvignil z nogami, da bi se čim bolj pregrel in spotil ter izločil strupe. Med vsakim vročinskim valom sem mislil, kako se moje slabo počutje seli iz mene v odejo. Ko bo njen dobršen del že prešel vanjo, pa bom lepo skočil izpod nje.

Moj nos je zaznal čuden duh, kiselkast vonja po ostalinah apna in starih oblekah, od podstrešja sem je pritekal hlad.

Že tretji dan smo praznovali moj rojstni dan, kakor je bilo v navadi že leta. Samo da prestanem še tega, sem si mislil, pa bo tako, kot bi se ponovno rodil.

Že prvo noč sem skupaj z ostalimi zapustil stanovanje, z manjšimi premori smo ostali budni in se vlačili z enega mesta na drugega. Tretjega dne je bila že samo misel na vonj po ostankih ribje juhe v moji kuhinji nekaj grozovitega. Bom že nekje toliko prišel k sebi, mogoče celo tu, sem mislil, in odšel domov. Ne prenesem več, včeraj ponoči sem med bliskanjem v dežju zagledal majhne, pisane spake.

Čez nekaj časa sem se počutil toliko bolje, da sem za špranjo priprl oči. V sobi je bilo še vedno temno, slišal sem ropot avtomobila, skozi reže okenskih navojnic so svetlobne proge avtomobilskih luči zakrožile po sobi. Slišal sem vse več avtomobilov, dani se, sem pomislil. Ležal sem nekaj metrov od okna. Oči so bile vlažne in so me pekle, svetlobne proge so se porazgubile, grmenje zeber v diru okoli po steni. Navajen sem bil stanovanjskih blokov, v katerih imaš redko priložnost videti kaj takega, sem pomislil, hkrati pa sem se tudi vprašal, kje neki bi mogel biti.

Zbral sem toliko moči, da sem sedel pokonci in popil kozarec vode, v tistem pa sem začutil lahen zamah prek tilnika. Kot bi sanjal. Nisem se ganil. Lahka teža nečesa je ostala tam. Kot bi poskusila vstopiti v mojo glavo kakšna žival, prav tam, kjer je utripala topa bolečina. Previdno sem se potegnil stran in se obrnil. Ležal sem v dvojni postelji, nekdo je spal poleg mene, izpod odeje so gledali ven le teme glave, šopi las na blazini in dolge roke, ki so se s prstnimi konicami dotikale mojega tilnika.

Zlezel sem iz postelje, zunaj je bilo že svetlo, soba pa se ni segrela niti za stopinjo. Na robu postelje sem našel svoja oblačila, oblekel sem se, svoje torbe pa nisem našel.

Happy birthday to you!

Még nem nyitottam ki a szemem. A paplan forró volt és könnyű, a fejemen súlyok kergették egymást, mintha fölfognám a véráram löktetését. Tompa fájdalom ült a tarkómon. Ha kinyitom a szemem, tudtam, szédülni fogok. Próbáltam visszaaludni, egy-két óra óriási nyereség lehet, megkímélhet a józanodás első, legborzalmásabb szakaszától, amikor semmi nincs a helyén, az erőm leghalványabb szíkrája is elhagy, minden mozdulat ötször akkora energiát és figyelmet kíván, és csöppet sem lennék meglepve, ha egyszer ilyenkor a szemem láttára szakadna ketté a világ.

Első mozdulatomra, hogy talán iszom egy pohár vizet és beveszem a fájdalomcsillapítót, hideg levegő rohant a takaró alá. Megborzongtam és reszkettem. Aztán forróság futott végig rajtam és előtött a víz. A lábammal párszor megemeltem a takarót, hogy minél jobban reszesek és izzadjak, hogy kiizzadjam a mérgeket. minden egyes forróhullám közben arra gondoltam, a paplanba költözök át belőlem a rosszullét, és majd ha jó része átment, kiugrom alólá.

Furcsa szagot fogott az orrom, áporodott mész és ruhák szaga volt, a padló felől sugárzott a hideg.

Harmadik napja ünnepeltük a születésnapomat, így megy már évek óta, és ha ezt kibírom, mintha tényleg újra születnék.

Már az első éjszakán elhagytuk a lakásom a többiekkel, kisebb megszakításokkal ébren voltunk és vonultunk egyik helyről a másikra. A harmadik nap után még elképzeli is borzalmas volt a konyhámban hagyott halászlé szagát. Majd valahol összeszedem magam, lehet, hogy itt, és hazamegyek. Nem bírom tovább, tegnap éjjel az esőben már apró, színes manókat láttam a villámfényben.

Egy idő elteltével jobban éreztem magam, résnyire kinyitottam a szemem. A szobában sötét volt még, autó hangját hallottam, lámpái a redőny résein át fénycsíkokat húztak körbe a szobán. Nem mozdultam. Egyre több autó jött, hajnalodik, gondoltam. Az ablaktól pár méterre feküdttem. A szemem nedves volt és égett, az autók csíkjai elmosódtek, mintha zebrák rohannának körbe a falon dübörögve. Emeletes házakhoz szoktam, ott illet ritkán látni, gondoltam, és azonnal azt is, vajon hol lehetek már megint.

Összeszedtem magam, hogy fölülök és iszom egy pohár vizet, mikor valami melegyintette a tarkómát. Mintha csak álmodnám. Nem mozdultam. A valami könnyű súlya a tarkómon maradt. Mintha egy állat próbált volna a fejembe belépni, épp ott, ahol a tompa fájdalom lüktetett. Óvatosan elhúztam magam és megfordultam. Dupla ágyban feküdtem, valaki aludt mellettem, csak a fejbúbjá látszott ki, a haja, ahogy csomókban a párnára terül, és hosszú karja, amelynek ujjhegyei a tarkómra hullottak.

Kimásztam az ágyból, már világosodott, a szobában pár foknál nem volt melegebb. Az ágy végénél megtaláltam a ruháimat, felöltöztem, de a táskámat nem találtam.

Kraj mi je bil nepoznan, kar me ni presenetilo, tega sem bil že navajen, pomis�il sem le na to, da že spet ...

Šel sem iz sobe, v kuhinji sem pil vodo in si umil obraz. Skozi kuhinjsko okno se je videlo na dvorišče, na katerem so ležala suha, razsekana drva, poleg njih je stalo manjše sadno drevo, morda češnja. Nebo je bilo pokrito z oblaki, po deblu drevesa so polzele kapljice jesenske rose. Stopil sem ven, da bi vdihnil svež zrak. Iz sosednje hiše me je pozdravil neki moški in jaz sem mu odzdravil.

Šel sem nazaj v hišo, da bi poiskal svojo torbo in se odpravil domov. Medtem ko sem iskal, se je povsem zdanilo. V postelji se je nekdo premaknil, potegnil odejo z obraza, vendar ni odprl oči. Starec. Premikal je ustnice in poskušal požreti slino. Preplavil me je strah in se zalezel v vso hišo. Nisem vedel, kako sem prišel sem in kdo je starec, poleg katerega sem spal. Poskusil sem zavrteti film nazaj, toda nisem mogel dognati, h kateremu dnevu spada slika, ki sem se je spomnil.

Starec se je v postelji mukoma in z očitno bolečino obrnil vstran in rekel z visokim, skoraj piskajočim in cmeravim glasom: »Si prišel?«

Nisem videl, ali govorí samo sam s sabo ali moram tudi kaj odgovoriti. Počutil sem se res peklenško. Nekaj časa sem še pomicljal zaradi svoje torbe, potem pa sem se odločil, saj je vseeno, najbolje, da čim prej izginem od tu. Ravno ko sem se odločil, se je pod oknom ustavil avto in ugasnil luči. Spet sem preznojil svoja hladna in smrdljiva oblačila. Roke in noge so mi drhete od živčnosti. Bilo je prepozno, da bi zdrvel iz hiše. Moram se skriti, sem pomis�il. Toda v vsej hiši sta bila samo dva puščobna prostora, nisem imel kam iti. Pogledal sem skozi okno, ni bil rešilni avto. To me je malce pomirilo, toda v tem trenutku je nekdo potrkal na vrata. Poravnal sem si obleko, si uredil lase, potem nisem imel več kaj, pa sem odprl vrata. Dober dan, je rekel moški v rumenem kombinezonu, v rokah je imel zdravniško aktovko. Dober dan, gospod doktor, sem odzdravil, vstopite. Kako je stari, je vprašal. Hja, sem rekel, toda zdravnik ni čakal na odgovor, stopil je naprej v sobo in k postelji potegnil stol. Ste prišli včeraj, je vprašal. Tako nekako, da, sem rekel, in se počasi vzivel v vlogo, oziroma sem mislil, da se bom lahko izmuznil tako, če se bom popolnoma vzivel v situacijo.

Zdravnik je pregledal nepremičnega starca, jaz pa sem čakal na vratih. Stol je premaknil na svoje mesto, pospravil svoje stvari in se na vratih ustavil ob meni. Predpostavljam, je rekel, da ga ne želite prepeljati v bolnico, poznam ga trideset let, doma želi umreti. Kaj je narobe z njim, sem vprašal. Zdravnik je gledal v zrak. Njegovi organi, je rekel, potrebna bi bila posebna operacija, potem bi še lahko potegnil za nekaj let, mogoče bi lahko celo spet stopil na noge. Kaj menite? Ne vem, sem odgovoril, moja roka je bila ledeno hladna. Za operacijo bi potrebovali poldruži milijon, je dejal. Kaj naj rečem, sem odgovoril. Že veste, je rekel, mi položil roke na rame, se obrnil, na vratih pa je spet postal: poskusite mu dati kaj hrane, sesekljano zelenjavno ali sadje in tekočino. Kdo ga je negoval do sedaj, sem vprašal. Jaz, tudi jutri se bom oglasil, je odgovoril zdravnik in odšel. Globoko sem si oddahnil.

A hely ismeretlen volt, de nem lepődtem meg rajta, megszoktam az ilyesmit, csak arra gondoltam, hogy már megint...

Kimentem a szobából, a konyhaban vizet ittam és megmostam az arcom. A konyhaablakon az udvarra láttam, ahol száraz, összevágott fák hevertek, mellette egy kisebb gyümölcsfa, talán meggy. Az ég borult volt, őszi pára csorgott a fa törzsén. Kileptem az udvarra friss levegőt szíjni. A szomszédból rám köszönt egy férfi, visszaköszöntem.

Bementem a házba, hogy megkeressem a táskám és hazainduljak. Amíg kerestem, kivilágosodott. Az ágyban megmozdult a valaki, lehajtotta arcáról a takarót, de a szemet nem nyitotta ki. Egy öregember. A száját mozgatta, próbálta a nyálát visszanyelni. Az egész házat hirtelen bejárta a félelmem. Nem tudtam, hogy kerültem ide és ki ez az öreg, aki mellett aludtam. Próbáltam az utolsó képet visszakeresni, de amire emlékeztem, már nem tudtam, melyik napból van.

Az öreg kínkeservesen tett egy fél fordulatot az ágyban, magas hangon, szinte sipítva és nyösörögve mondott valamit: "Megjöttél?"

Nem tudtam, magában beszél csak, vagy válaszolnom is kell. Pokolian éreztem magam. Még egy darabig bizonytalankodtam a táskám miatt, aztán úgy döntöttem, nem érdekes, csak innen tűnjek el. Alig, hogy rászántam magam, autó állt meg az ablak alatt, a lámpáit kikapcsolta. Újra izzadni kezdtem a hideg és bűzös ruhámban. Kezem-lábam remeggett az idegesességtől. Már késő volt kirontani a házból. El kell rejtőzni, gondoltam. De az egész ház két sivár helyiségből állt, nem volt hová mennem. Kinéztem az ablakon, nem rendőrautó. Ettől kicsit lehiggadtam, de abban a pillanatban kopogtattak az ajtón. Eligazítottam magamon a ruhát, a hajamat is, nem volt mit tenni, kinyitottam az ajtót. Jó napot, mondta a férfi sárga overallban, a kezében orvosi táska. Jó napot, doktor úr, válaszoltam, jöjjön be. Hogy van az öreg, kérdezte. Hát..., mondta, de az orvos nem várt választ, bement a szobába és az ágy mellé húzott egy széket. Tegnap jött, kérdezte. Úgy valahogy, igen, mondta, és lassan beleéltettem magam a szerepbe, vagyis gondoltam, ha rendesen beleélem magam, megúszhatom.

Az orvos megvizsgálta a mozdulatlan öreget, én az ajtóban várakoztam. A széket visszarakta, összepakolt, megállt mellettem az ajtóban. Gondolom, mondta, nem akarja kórházba vitetni, ismerem harminc éve, itthon akar meghalni. Mi baja van, kérdeztem. Az orvos a levegőbe nézett. A szervei, mondta, kellene egy speciális műtét, azzal még pár évig kihúzhatná, de lehet, hogy lábra is bírna állni. Mi a vélemény? Nem tudom, válaszoltam, a kezem jéghideg volt. A műtéthez másfél millió kellene, mondta. Hát most mit mondjak, válaszoltam. Maga tudja, mondta, vállamra tette a kezét, aztán elindult, de az ajtóban még megállt: próbáljon valami ételt beletuszkolni, részelt zöldséget vagy gyümölcsöt, meg folyadékot. Eddig ki gondozta, kérdeztem. Én; holnap is benézek, válaszolta az orvos és elment. Nagyon fújtattam.

Az öreg felé fordultam, aki alig hallhatóan szuszogott, a szobában még világosabb lett. Átkutattam a zsebeimet, maradt-e pénzem. Csak pár rongyos papírzsebkendő. Átnéztem a fiókokat, a ruhaszkrényt és

Obrnil sem se proti starcu, ki je komaj slišno sopel, v sobi je postal še bolj svetlo. Prebrskal sem žepe, če mi je morebiti ostalo kaj denarja. Našel sem samo nekaj zmečkanih papirnatih robcev. Preiskal sem predale, omaro za obleke in kuhinjsko omaro. V njih nisem našel niti denarja niti svoje torbe, samo nekaj posod in ponošeno haljo. No ja, dovolj, sem si mislil in zaprl vrata sobe in vhodna vrata za sabo in krenil po blatni cesti. Nekaj koles, pešev, ki so mi nemo pokimali in jaz njim nazaj, potem ko so me premerili s pogledom od nog do glave. Zunaj je bilo še hladneje, tako da me je veter dodobra prepahljal. Izza vogala se je zasljal hrum avtobusa, zato sem pospešil korake. Na avtobusni tablici sta bili zapisani imeni krajev, za kateri nisem še nikoli slišal. Nisem vstopil, saj nisem imel denarja, s šoferjem sva se gledala nekaj trenutkov, nakar je zaprl vrata. Ne bi mu mogel razložiti, pa četudi bi mi uspelo, brez denarja me zagotovo ne bi spustil na avtobus. Odpeljal je. Dolgo sem gledal za njegovim tresočim se zadkom. Potem sem jo ubral za njim.

Premišljal sem, da bi pri kom pozvonil in prosil za denar, ki bi jim ga potem poslal. Odločil sem se. Razgledal sem se naokoli, na cesti ni bilo nikogar, in pritisnil na zvonec na zidu največje hiše. Do ograje je pritekel pes, me povohal, pa nič zalajal. Nihče ni prišel iz hiše. Spet sem pozvonil. Pes se je nasršil, počakal sem še trenutek, pa nič.

Avtobusni dim je še vedno krožil po vlažnem zraku. Šel sem po njegovi sledi. Začutil sem lakoto in žejo in zeblo me je. Cesta se je začela blago vzpenjati, na drugi strani hribčka pa zavila na tržnico. Že od daleč sem zaznal vonj po pečenem mesu. Na tržnici so prodajali rabljene obleke in živež, skladovnice sadja in zelenjave, v lopah pa sveže pečeno meso. Še enkrat sem preiskal žepe in pomislil na to, da bi moral nositi vsaj uro, zdaj bi mi dali zanjo tisočaka. Pri nekem prodajalcu starih oblek mi je prišlo na misel, da bi prodal džeki, a kaj ko sem ga pravkar zapel do brade, da ne bi zmrznil. Postopal sem okoli, potem pa me je prešinilo, da se moram podvzizati k dejanju, če hočem krasti, in to preden vzbudim pozornost.

Napol sem odpel plašč in se kot nekdo, ki ga vodi opravek, pomaknil k branjevcem pri stojnicah. Na eni od njih so se grmadili šopi rep in jabolka, prodajalec je nekaj razlagal sosedu, pred katerim je stala manjša vrsta za jajca. Dvignil sem nekaj umazanih gomoljev repe in jabolk, jih spravil pod džeki, džeki zapel in obšel vrsto. Ledeno mrzli gomolji repe in jabolka so mi pritiskali na trebuhi, prstov zaradi mraza sploh nisem več čutil. Če grem iz vasi, bom zmrznil, tu moram ostati, vsak košček mojega telesa si je želet biti v pokritem prostoru. Nisem dolgo premišljal, potem pa se obrnil proti starčevi hiši.

Čudno, kako domače se gibljem po tem tujem kraju; odprl sem vrata v hišo. V kuhinji sem odložil, kar sem prinesel pod džekijem, pogledal k starcu, ki je ležal tako kot prej. Ko sem se mu približal, mi je v nosnice udaril oster vonj. Posral se je in poscal. Nekaj časa sem mencal; tega ni mogoče prenašati, minila me je tudi želja po hrani. Ponovno sem vse premislil, moja glava je bila že bistra.

Na dvorišču sem nasekal drva, zakuril štedilnik v kuhinji in postavil nanj lonec vode. Čez nekaj minut se je v kuhinji že segrel zrak in odprl

konyhaszekrényt. Se pénzt, se a táskámat nem találtam, csak pár edényt és egy megkopott öltönyt.

Na jó, elég gondoltam, becsuktam magam után az ajtót, a kaput is, és elindultam a sáros utcán. Pár kerékpár, gyalogosok, némán bólíttrottunk egymásnak, miután végigmértek. Az utcán még hidegebb volt, a szél átfújta a ruháimat. Busz hangját hallottam a sarkon túlról, megszaporáztam a léptemet.

A busz tábláján két falu neve állt, soha nem hallottam róluk. Nem szálltam fel, pénzem sem volt, bár pár másodpercig néztük egymást a sofőrrel, aztán becsukta az ajtót. Nem tudtam volna elmagyarázni, vagy ha sikerül is, pénz nélkül biztosan nem enged föl. Elment. Hosszan néztem a busz billegő farát. Aztán elindultam utána.

Azt fontolgattam, becsöngetek valahová és pénzt kérek, majd megküldöm. Rászántam magam. Szétnéztem, az utcán nem járt senki, egy nagyobb ház falán megnyomtam a csengőt. A kutya a kerítésig szaladt, némán szimatolt, nem ugatott. Nem jött ki senki. Újra csöngettem. A kutya megmordult, vártam még egy percet, de semmi.

A busz füstje még a nyirkos levegőben keringett. Mentem utána. Éhség és szomjúság fogott el, és fáztam. Az út enyhén emelkedett, az emelkedő után a piacra kanyarodott. Már messziről éreztem a pecsenyék szagát. A piacnál használt ruhákat és élelmiszert árultak, rengeteg gyümölcsöt, zöldséget és a bódékban frissensültek. Még egyszer átkutattam a zsebeimet, aztán arra gondoltam, legalább órát hordhatnék, most adnának érte egy ezrest. Az egyik használt ruhásnál átfutott a fejemen, hogy a dzsekimet eladom, de épp előtte gomboltam állig, hogy meg ne fagyjak. Csak lődörögtem, de észbe kaptam, hogy ha lopni akarok, akkor azt gyorsan kell, amíg föl nem tűnök.

Félig kigomboltam a dzsekimet, és megindultam a kofasoron, mint akinek dolga van. Az egyik asztalkán halomban álltak a répák meg az almák, az árus a szomszédnak magyarázott, aki előtt kisebb sor állt tojásért. Kiemeltem pár koszos répát meg almát, bedobtam a dzsekimet alá, visszagomboltam, megkerültettem a sort.

A jéghidéig répák és almák nyomták a hasamat, az ujjaimat már nem éreztem a hidegtől. Ha kimegyek a faluból, megfagyok, itt kell maradnom, és minden porcikám azt kívánta, hogy fedett helyen legyek. Nem gondolkoztam sokáig, visszaindultam az öreg házához.

Furcsa volt, milyen otthonosan mozgok ezen az idegen helyen; benyitottam a házba. A dzsekimból kipakoltam a konyhában, benéztem az öregre, ugyanúgy feküdt, de ahogy közelebb léptem, csípte az orromat a szag. Beszart és bevizelt. Toporogtam egy darabig; ezt nem lehet kibírni, az étvágyam is elment. Újra végiggondoltam az egészet, a fejem már tisztult.

Az udvaron fát aprítottam, begyűjtöttam a konyhai sparheltben, vizet raktam föl. Pár percen belül langyos levegő keringett a konyhában, összenyitottam a szobával. A forró vízben megmosakodtam, nagyságrendekkel jobban lettem. Az öreget átforgattam az ágyamra, kimostam a seggét, kirángattam a szaros lepedőt az ágyból, belenyomkodtam a forró, szappanos vízbe, az öreg alá beraktam az én lepedőmet, és kiszellőztettem.

sem vrata v sobo. V vroči vodi sem se umil, in se za spoznanje bolje počutil. Starca v postelji sem obrnil, mu umil rit, potegnil izpod njega posrano rjuho, ki sem jo namočil v vročo milnico, postlal podenj svojo rjuho in prezračil. Za trenutek sem obstal: zakaj je bilo postlano za dve osebi? Ni važno, mogoče zdravnik, sem pomislil.

Stene so se hitro ogrele, vodo z umazano rjuho sem postavil na dvorišče. Gledal sem svoje roke, brez kakšrnega koli posebnega občutka sem pomislil, kaj vse sem že prijemal z njimi. Opral in olupil sem repo in jabolka in ju za starega nasekljal na krožnik.

Posadil sem ga pokonci, oči še vedno ni odprl, le za trenutek se mu je kdaj izpod očesnih vek poblisnilo belo zrklo. Pripravil sem ga samo do nekaj grižljajev in nekaj požirkov vode, požiral je kot robot. Močno sem mu podpiral glavo, da se ne bi zadušil in mu glasno prigovarjal, kaj naj počne: požiraj, jej, pij!

Prevedla Marjanca Mihelič

Csak itt álltam meg egy pillanatra, merthogy miért volt két személyre ágyazva? Mindegy, talán az orvos, gondoltam.

Hamarosan átmelegedtek a falak, a szaros lepedőt a vízzel kiraktam az udvarra. Néztem a kezeimet, különösebb számvetés nélkül jutott eszembe, mi minden fogtam már velük. A répát meg az almát lemostam, meghámoztam, az öregnek aprókra vagdaltam egy tányérban.

Fölülttem az ágyban, a szemét nem nyitotta ki, néha a szemgolyó fehérje kivillant, de csak pár falatot bírtam beletuszkolni, és három korty vizet, gépiesen nyelt; erősen tartottam a fejét, meg ne fulladjon, és jó hangosan mondtam, mit csináljon: nyel, eszik, kortyol!

Visszamentem a konyhába, lerogytam a székre, kifáradtam. A maradék répát és almát lassacsán befalatoztam, raktam a tűzre, levettem a dzsekimet, és próbáltam összeszedni magam, hogy megtervezzem a hazafelé vezető utat. Ma már nem indulok el, ebben biztos voltam. És arra gondoltam, holnap reggel úgy is jön az orvos, benne talán megbízhatok, elmondok neki minden, kérek tőle pénzt és elhúzok innen.

Az öreg békésen aludt az ágyban, a melegtől lejjebb hajtotta magán a takarót. Leültem az ágy szélére, és csak arra tudtam gondolni, hogy teljen az idő, mielőbb jöjjön az orvos. Hosszúkat pislogtam, gondoltam, rám fér még egy kis alvás, és óvatosan visszabújtam az öreg mellé.

Már délután lehetett, mikor felébredtem, de már nem riadtam meg, helyzetemmel részben megbékéltem így, hogy valamelyest irányításom alatt tudtam a dolgokat, és volt tervem a kiszabadulásra.

Alkonyodott, a tűz parázsra éget, kimentem fát vágni. Az életlen balta nehezen vitte a vaskos tuskót, a félhomályban turkáltam a földet, hátha találok valamit, amivel megélezhetem, mikor megállt a kezem a földben. Éreztem, hogy néz valaki. Föлемeltem a fejem, a kertkapu mögött homályos alak álldogált. Próbáltam kivenni a szürkületben. Na, gondoltam, túljátszottam a szerepem, lebuktam. A baltát földre dobva a kapuhoz mentem. Pár lépés után már láttam, hogy egy nő, ovális arca megcsillant az ablakon kiszűrődő fényben. Jó estét, mondta. Jó estét, válaszolta. Bemehetek, kérdezte. Persze, és kinyitottam a kaput.

A konyhában hellyel kínáltam, bentről kihoztam még egy széket. A villanyfényben ijesztően vörösre sírt szemeit törölgette. Először azt gondoltam, hogy az öreg lánya, de mert nem akarta látni és nem is kérdezett róla, ezt gyorsan elvettem, és bíztam, nyugodtan játszhatom tovább az öreg fiát; legalább reggelig.

A nő alig lehetett több negyvennél, és ha leszámítjuk a megduzzadt könnyzacskókat és a vastagra sírt szájvonalat, még csinosnak is mondhatnám. Azzal kezdte, hogy nem is tudja hol kezdje. Vagy egy órán át hallgattam, közben besötétedett.

Nagy bajban volt: a faluban mindenki városi kurvának tartotta, mert csinos és gyűlölik itt az idegeneket; mindenki a faluból, legföljebb a szomszédos faluból kell nősülnie. A férje iszik, mint az állat, tele van pénzzel, több száz hektáron dolgoztatja az embereit, de ő már a piálásban kívül nem sokat csinál. Elhagyni nem lehet, mert utánamegy és megöli,

ezt megírte; vagy a férfi testvérei ölik meg, mindegy. Az öngyilkossághoz nincsen mersze, és mivel én is idegen vagyok itt, megérthetem.

Két kézzel fogtam a fejem. És valahogy nem tudtam előjönni azzal, hogy adjon pénzt, és én már itt sem vagyok. Ez neki nyilván nem megoldás.

Jöjjön, hozzon otthonról pénzt, és lelépünk, mondtam. Nem lehet, mert utánam jönnek, válaszolta, és ahogyan kimondta, én is éreztem, ez túl nagy ár a szabadulásomért, nem szabad bevállalnom.

Csend telepedett ránk, abbahagyta a sírást, próbáltam segíteni: mi lenne, ha megölné, mondtam. Nem lehet, már gondoltam rá, nekem akkor végem van, mondta, de, esetleg, mi lenne, ha maga. Ettől teljesen lefagyott az arcom. Na nem, válaszoltam, azt nem. Megfizetem, rengeteg pénzt tart otthon, van vagy egymillió. Hallgattam. Én nem tudok ilyet..., mondtam. Otthon fekszik, nincs eszénél most se, mondta, jöjjön el velem, kérem, nagyon kérem, segítsen. Fölállt, kitárta az ajtót, és várta, hogy menjek.

Nem volt szívem magára hagyni ezt a szerencsétlenre, úgy gondoltam, ha megnézem, talán lenyugszik, legalább holnapig. Fölkaptam a dzsekimet és elindultunk.

A férje a nappaliban feküdt, a keze lelőgött a díványról, a szája nyitva. A nő kíváncsian méregetett, hogy mit találok ki. Hol rám, hol arra a hullarészeg kövér disznóra nézett, akinek hűséget esküdött...

És mi lenne, suttogtam, ha öngyilkosságnak látszana. Nem tudom, én nem értek ehhez, teljesen össze vagyok zavarodva, mondta. Rá kéne gyújtani a házat, mondjuk, mondtam, és jöttem elő a jobbnál jobb ötleteimmel, de a magam számára is meglepő érzéketlenséggel, mintha csak egy ötletbörzén dobálóznék velük. Gyújtsa rá a házat, mondtam. Vagy temesse el a kertben. Az nem öngyilkosság, mondta a nő. Igaz, válaszoltam. Vagy rakja be az autójába, és gurítsa bele a tóba. Van itt egy tó, mondta a nő, a falutól két kilométerre. Akkor mire vár, kérdeztem. Segítsen, könörgött.

Kimentünk a garázsba, megnéztük az autót, megmutattam, hogy kell beállítani a gázt, a sebességet, a kuplungot, de, mondtam, magának kell megcsinálni.

Az autót már évek óta nem használták, a kerekei a felnin álltak. A falról lekaptam a pumpát, s bár már szédültem az egésztől, nem volt megállás. Amikor az első kerékkel végeztem, a nő finoman megfogta a nyakamat és végigsimította az arcomat. Nem, mondtam, hogy magának kell végigcsinálni. Egy pillanatra eltűnt, míg a következő kereket pumpáltam, s egyszeriben a nyakamba szakadt az egész, hogy itt pumpálom egy ismeretlen ember autóját, egy vadidegen helyen, ahol fogalmam sincs, hogy kerültem, amott az öreg haldoklik, itt meg egy szemét gazembert segítek át a másvilágra. Gondoltam, amíg nem jön vissza a nő, elpucolok. Csakhogy nem volt hová, kint dermesztő hideg és köd szitált, az öreghez meg utánam jön.

Mire visszatért a nő, telenyomtam a kerekeket. A kezében egy köteg pénz, benyomta a dzsekim zsebébe. Nyolcszáz, mondta. Bassza már meg, üvöltettem, értse meg, hogy nem. A nő lehúzta a garázkaput. Csendesebben, meghallják. Aztán azt csinál velem, amit akar, mondta. Na, ne, mondtam halkabban, de a dühöm nem fogyott, és éreztem, a düh valahogy oldja a

másnaposságomat. Ha én azt csinálok magával, amit akarok, akkor ugyanott van, ahol eddig, mondtam. Ez a patkány is azt csinált magával, amit akart. A nő visszahőkölt, nem tudta, mit mondjon, aztán mégis: de maga más.

Nem válaszoltam, elmarkoltam a nő kezét, visszamentünk a nappaliba, megfogtuk a férjét és kivonszoltuk a kocsihoz, beraktuk a hátsó ülésre. Innentől már maga csinálja, mondtam, és otthagytam.

Az öreg békésen feküdt az ágyon, halkan szuszogott most is. Föl-alá járkáltam. Hirtelen észbe kaptam: pénz. Ott volt a zsebemben. Nyolcszázezer, megszámoltam.

Már bőven benne voltunk az éjszakában, odakint csönd, az ég kiderült, a hőmérésklet fagypont alá süllyedt. Dobtam még pár hasábot a tűzre, elővettem a pénzt, hétszázat leraktam az öreg mellé a székre, amin az orvos ült. Szárat begyűrtem a zsebembe és elindultam.

Amint kiértem a faluból, futásnak eredtem, hogy fölmelegedjek. Időnként hátrapillantottam, hogy ha autó jön, időben leálljak stoppolni. Nem jött semmi, de egy kilométer után elfáradtam és fölmelegedtem. Aztán hirtelen fényszórók csaptak mögüm az útra, hosszú árnyékom elnyült vagy száz métert.

A kocsi megállt mellettelem, az ajtó kinyílt. A nő ült bent, hátul a férje, ahogy beraktuk. Jöjjön, segítsen, egyedül nem tudok vele mit kezdeni, és hátra mutatott. Hagyon ki az egészről, mondtam, és magam sem értettem, pár másodperc műlva már bent ütem a kocsiban.

Az útról befordultunk a tó felé, az ég feketén csillogott a vízen. A víztározó erdős részén ált meg, ahol a földhányáson kereszttüli hosszú lejtő vezetett a tóhoz. A férfit nagy nehezen a vezetőülésbe tuszkoltuk, becsatoltuk, a nő beindította a motort, sebességebe rakta, én az alapjárat fölött egy kevessel rögzítettem a gázpedált, a kuplungot egy bottal kitámasztottam az üléshez, a lehúzott ablakon át egy madzaggal lehetett kirántani.

Mehet, kérdeztem a nőt. Mehet, válaszolta. Kezébe nyomtam a madzagot, gondolkodás nélkül megrántotta. A kocsi lassan gördült a tó felé. De a nő egyszer csak rohanni kezdett utána. Bassza meg, kiabálta, a lakáskulcsom bent maradt. Föltépte az ajtót és beugrott az ülésre, a sötétben nem láttam, mit csinál. A kocsi egyre gyorsult, mire elérte a tó szélét, ment vagy harminccal. Szálljon ki, kiabáltam utána. A víz előtt egy bucka jobbról megdobja a kocsit, az ajtó becsapódott, rohantam utána. Még a vízben is ment, aztán elsüllyedt. Föl-alá rohangáltam a parton, a víz jeghigideg volt. Gyerünk-gyerünk, bíztattam magamban a nőt. A kocsi teteje eltűnt a víz alatt, az örvények lassan kipörögtek, a tó újra sima lett, csak a túlpart felé futó hullámgyűrűk törték meg a felületét. Eltelt egy perc, kettő. Nem tudtam rászánni magam, hogy utána menjek. Ellenkezőleg, lépéseként hátráltam. Amikor kiértem az útra, és újra elindultam a sötétben, zsebre vágtam a kezem, és valahogy úgy éreztem, nem történt semmi. És ezt egyre csak erősítgettem magamban: semmi, az égvilágon semmi. Azt se tudom, kik ezek.

Még éjszaka elértem a szomszédos falut, vagy nagyobb város lehetett. A központban két taxi is állt. Beültet az elsőbe, egy fiatal srác hallgatta a rádiót. Azt mondják, holnap megenyhül az idő, mondta. Jó is lesz,

válaszoltam, majd szétmegy a fejem a hidegfronttól. Merre, kérdezte. Egy kicsit hosszabb fuvar lenne, aztán mondtam a várost, és a kezébe nyomtam ötvezetret. Oké, mondta, és megkönnnyebbültem.

Amíg kiértünk a faluból, egy szót sem szólt. Csak aztán kérdezte meg: hazajött a férj? És röhögött. Ja, mondtam, meg kinyírtam két embert, egyet meg megmentettem. A srácnak az arca se rezzen: errefelé megesik az ilyesmi, gazdag vidék, gyorsan cserélnek gazdát a vagyonok. De ha adsz még százat, nem láttalak. Csak ötven van, mondtam, és már szedtem is elő. Jól van, válaszolta, akkor azt mondomb, hogy csak az egyik feledet, mondjuk hátulról. És barom módon elkezdett röhögni: végre egy kis buli. Azt hittem már, mondta, hogy várnom kell még egy hetet. De az a biztos. Igaz? Benyomunk a haverokkal, mint az atom. Akkor lesz a születésnapom. Happy birthday to you, mondtam, és a rádióra rányomtam egy kis hangerőt.

Happy Birthday to You

Short story

I had yet to open my eyes. The eiderdown was sweltering and light; weights were chasing each other around in my head, as if I were picking up the pulses of my blood circulation. A dull ache had settled on the nape of my neck. If I opened my eyes, I knew I would feel dizzy. I tried to go back to sleep: an hour or two can be a bonus, sparing the first, most horrendous stage of sobering-up, when nothing is where it should be, when even the faintest spark of strength has gone, when every movement takes five times as much energy and concentration, and it'd be no surprise at all if, one of these days, at a time like this, the world were to split in two.

With the first move I made, to drink a glass of water perhaps and down an aspirin, a blast of cold air slipped under the bedclothes. I shuddered and shivered. Then a wave of heat surged through me, and I was drenched in sweat. I lifted the bedclothes a few times with my legs, the better to shiver and perspire, to sweat out the toxins. With each fresh wave of heat, I imagined the crumminess seeping out of me into the eiderdown, and when the bulk of that had made the transfer I would jump out from under the eiderdown.

I caught a whiff of a peculiar odour, a smell of musty whitewash and clothes; the floor radiated coldness.

We had been three days into celebrating my birthday; that's how it's been for years now, and if I can last this out, it really is like being born again.

I had left my apartment along with others on the first night; we were all wide awake, bar the odd lapse, and traipsing from one place on to the next. After the third day, the very idea of the smell of fish-soup that had been left in my kitchen was scary. Eventually I'd pull myself together somewhere, maybe here, and go back home. I couldn't take any more; last night in the rain I was already starting to see tiny, iridescent pixies in the light of the street lamps.

After a while I felt a bit better and opened my eyes a fraction. It was still dark in the room; I could hear the sound of a car, the headlights sweeping stripes of brightness around the room through the gaps in the blinds. I did not budge. More and more cars came by: must be getting on for dawn, I thought to myself. I was lying a couple of yards from the window. My eyes were rheumy and stung; the stripes from the cars swam, as if there were a herd of zebra clattering around the walls. I'm used to living in a multistorey house, and you don't often see that kind of thing there, I thought to myself, then right after that I thought where on earth I could be, another fine mess.

I was bracing myself to sit up and drink a glass of water when something flicked the back of my neck. As if I had dreamed it. I didn't move a muscle. The slight weight of the something lingered on my neck. It was as

though some creature were trying to enter my head, just at the point where the dull ache was throbbing. I gingerly drew back and turned over. I was lying in a twin bed, and there was somebody sleeping beside me; only the top of the head was showing, the hair spread in clumps on the pillow, and a long arm, the fingertips of which had slipped onto the nape of my neck.

I clambered out of bed. It was daybreak already, and it could have been no more than a few degrees above freezing in the room. I found my clothes at the foot of the bed and dressed, but I could not find my briefcase.

The place was unfamiliar but that did not surprise me; I was used to that sort of thing by now and merely thought to myself, another fine mess...

I went out of the room and in the kitchen drank some water and rinsed my face. From the kitchen window I was able to look out on a yard in which stood piles of dry, chopped-up trees and beside them a smallish fruit tree-cherry, perhaps. The sky was overcast and an autumn mist spilled down the bole of the tree. I stepped out into the yard to take a breath of fresh air. A man greeted me from next door, and I returned the greeting.

I went into the house to look for my briefcase and push off home. It grew lighter whilst I was searching. The somebody in the bed stirred, pulled down the bedclothes from over its head, but did not open its eyes. An old man. He was champing, trying to swallow his spittle. My fear suddenly pervaded the whole house. I had no idea how I had come to be there, or who the old man I had slept next to might be. I attempted to retrieve the last image from my memory, but I could no longer put even a day on what I did remember.

With a great effort, the old chap twisted halfway round in the bed, and said something in a high-pitched voice, almost whistling and whining: »You've come?«

I didn't know whether he was just talking to himself or I was also expected to answer. I felt diabolical. I dithered a bit longer on account of my briefcase before deciding that it didn't matter, the main thing was to clear off. No sooner had I made up my mind, though, when a car drew up under the window and its headlights switched off. I started to sweat again in my clammy and stinking clothes. I was so jumpy that I trembled all over. It was too late now to make a bolt from the house. I have to hide, I thought to myself. But the whole house was made up by just two bare rooms; there was nowhere to go. I looked out of the window: it was not a police car. I calmed down a little at that, but the next instant there was a knock at the door. Having tidied my clothes and also my hair, there was nothing for it but to open the door. Good morning, said the man in yellow overalls, a doctor's bag in one hand. Good morning, doctor, I replied, come in. How is the old fellow, he asked. Well..., I said, but without waiting for an answer the doctor went straight into the room and pulled a chair across to the bed. You came yesterday, he asked. Something like that, yes, I said, and started slowly to feel my way into the role, or rather it occurred to me that I might scrape through if I were to enter into the swim of it.

The doctor examined the motionless old man whilst I hung around in the doorway. He set the chair back in its place, packed up his bag, then on the way out paused by me in the doorway. I suppose you don't want to have him admitted to hospital, he said, I've known him for thirty years and this is where he wants to die, in his own home. What's wrong with him, I asked. The doctor stared ahead of him. His internal organs, he said, he needs a special operation. That would allow him to hold out a few more years, maybe even get him back on his feet. What do you think? I don't know, I replied. My hands were ice-cold. The operation would cost a million and a half, he said. Well, what can I say, I replied. You know best, he said, placing a hand on my shoulder, then made to go but lingered in the doorway: try to get some food down him, grated vegetables or fruit, and fluid. Who took care of him up till now, I asked. I did, and I'll look in again tomorrow, the doctor answered, and he departed. I heaved a sigh or two.

I turned towards the old man, who was puffing almost imperceptibly. It grew even brighter in the room. I searched through my pockets to see whether I had any money left on me: just a few tattered paper handkerchiefs. I rummaged through the drawers, the wardrobe and the dresser in the kitchen. I found no money, neither my briefcase, just a few utensils and a threadbare suit.

That's enough of that, I thought, closing the front door after myself, then the garden gate, and set off down the muddy street. The occasional cyclists and pedestrians, having eyed one another, we nodded silent acknowledgements. It was even colder out in the street, with the wind going right through my clothes. I heard the sound of a bus around the corner and hurried my steps.

The names of two villages were displayed on the bus's signboard, neither previously known to me. I did not board, having no money on me after all, though I did exchange glances with the driver for a few seconds before he closed the door. I could not have explained why, or even if I could, there was no way he was going to let me board without money. I gazed for a long time at the bus's wobbling stern. Then I set off after it.

I contemplated ringing a doorbell and asking for some money, to be sent back later. I resolved to do that. I looked around: no one out on the street, then rang the bell on the wall of one of the larger houses. A dog scampered up to the fence and began mutely sniffing; it did not bark. No one came. I pressed again. The dog snorted. I waited another minute, but still nothing.

The fumes from the bus were still swirling around in the dank air. I carried on after it. I was overcome by hunger and thirst, and I was freezing. The road was on a gentle inclination, then after the incline swung round into a street market. I had already caught the smell of meat roasting from way off. In the market there were second-hand clothes and food for sale: loads of fruit and greens, and fresh-fry stalls. I searched through my pockets yet again, then thought to myself it was a pity I didn't have a wrist-watch, I could get a thousand for it now. By one of the second-hand clothes stalls the idea of selling my jacket flitted across my mind, but just before-

hand I had buttoned it up to the neck so as not to freeze. I was simply loitering, but then it occurred to me that if I was going to steal anything, I would have to be snappy about it, before I became conspicuous.

I half unbuttoned my jacket and made my way along the row of stallkeepers like someone who had business there. On one trestle stood piles of carrots and apples; the vendor was deep in discussion with her neighbour, before whose stall there was a small queue of customers for eggs. I lifted a few grubby carrots and apples, whisked them under my jacket, buttoned it back up, and dodged past the queue.

The icy-cold carrots and apples pressed on my stomach; my hands were so cold they had lost all sensation. If I were to leave the village, I would freeze, so I had to stay there, and I longed, with every fibre in my body, to get myself under cover. Without much further ado, I set off back towards the old man's house.

It was strange how much at home I felt moving around that unfamiliar place. I let myself in, dumped the stuff from my jacket in the kitchen then looked in on the old chap; he was lying there just as before, but as I stepped closer my nose was assailed by the stench. He had shit himself and wetted the bed. I dithered for a while: this was unbearable, it had quite taken my appetite away. I thought the whole thing over afresh; my head was clear by now.

I chopped up some kindling in the yard, lit a fire in the kitchen range, put on water to heat up. Within minutes warm air was wafting through the kitchen, so I opened the connecting door to the other room. Having washed in the hot water, I felt a great deal better. I turned the old man over onto my bed, wiped his arse, yanked the soiled sheet off his bed, shoved it into a bowl of steaming, soapy water, laid my own sheet under the old chap, then aired the room. Only at this point did I pause for a moment: how come the beds had been made for two? No matter, maybe it was the doctor, I thought to myself.

The walls soon warmed through, and I took the soiled sheet in the bowl of water out into the yard. I inspected my hands, and it struck me, for no particular reason, what a lot of things they had handled already. I rinsed the carrots and apples, peeled them, and chopped them up onto a plate for the old man.

I sat him up in the bed; he did not open his eyes, though from time to time there was a flash of the whites of the eyeballs, but I could only get a few morsels down him, and three sips of water. He swallowed mechanically; I had to hold his head tight so he would not choke, and told him in a loud voice what to do: Swallow! Chew! Sip!

I went back into the kitchen and slumped onto the chair; I was exhausted. I slowly nibbled up the carrots and apples, stoked the fire, took my jacket off, then tried to gather my wits in order to work out how I was going to get home. I was not going to set off that day - that I was sure of. And I also thought to myself that anyway the doctor would be coming the next morning, maybe I could trust him, tell him everything, scrounge some money, and clear off.

The old man was sleeping peacefully in the bed; he was warm enough to have pulled the bedclothes lower down off himself. I perched on the side of the bed, and all I could think of was that time should roll on and the doctor come as soon as possible. My eyelids were drooping, and I thought to myself that I could do with a spot of shut-eye, so I cautiously snuggled back next to the old man.

It must have been after noon when I woke, but I was no longer alarmed; I was partly reconciled to my position in that I had managed to gain some control over things and I had a plan for deliverance.

Dusk was drawing in; the fire had burned down to embers, so I went out to chop wood. The dull axe blade had trouble splitting the thick logs, and in the gloom I was fumbling in the earth in the hope of finding something on which to whet it when my hand came to a halt. I sensed that someone was watching me. I raised my head. A shadowy figure was standing behind the garden gate. I tried to make it out in the twilight. Blow it, I thought to myself, I've overplayed my hand and come unstuck. Tossing the axe to the ground, I went over to the gate. After a few paces I could see that it was a woman, her oval face glistening in the light that was filtering out from the kitchen window. Good evening, I said. Good evening, she replied. May I come in, she asked. Of course, and I opened the gate.

In the kitchen I offered her a seat then went to fetch another chair from the next room. She was mopping eyes alarmingly red from weeping. At first I thought she must be the old man's daughter, but because she did not seem to want to see him, and did not even ask after him, I quickly dismissed that notion and trusted I would be able to carry on coolly playing the role of the son - at least until the morning.

The woman could hardly have been over forty, and if one discounted the eyes swollen and a mouth-line puffed-up from crying, I would go as far as to say she was pretty. She began by saying she didn't even know where to begin. I listened to her for about an hour as it meanwhile grew quite dark.

She was in a big jam: everyone in the village looked on her as a city tart, because she was pretty, and round there they hated outsiders; they were all supposed to marry someone from that village or, at worst, the next one over. Her husband drank like a fish; he had plenty of money, farming a few hundred hectares with his workers, but he now did little else except hit the bottle. She could not leave him, because he would go after her and kill her, he had promised as much; either that or her husband's brothers would kill her, for what difference that made. She did not have the nerve to kill herself, and since I too was a stranger there, maybe I would understand.

I clutched my head in my hands. Somehow I felt unable to trot out that if only she would give me some money, I would not be seen for dust. That was clearly not going to solve the problem for her.

Come with me: bring some money from home, and we'll make ourselves scarce, I said. It's impossible, because they'll be after me, she replied, and from the way she said it I too sensed that it was too big a price

to pay for my liberty, I ought not to take it upon myself.

We fell silent; she stopped crying. I did my best to help: what if she were to kill him, I said. That's impossible, I've already thought of that, it would be the end of me, she said. But maybe if you were to do it. My expression froze totally at that. Oh no, I responded, not that. I would pay you; he keeps loads of money at home, a million or so. I said nothing for a while. I can't do anything like that..., I said. He's pegged out at home, out of his skull even as we speak. Come with me, please, I beg you, help me. She stood up, opened the door wide, and waited for me to go with her.

I didn't have the heart to leave the wretched woman to her own devices; I thought to myself, if I were to go and have a looksee, she might calm down, at least until tomorrow. I grabbed my jacket, and off we went.

Her husband was pegged out in the front room, his arms dangling from the settee, his mouth wide open. The woman studied me curiously to see what I would come up with. She glanced from me to the fat, dead-drunk pig to whom she had pledged her tooth...

And what if it were made to look like suicide, I whispered. I don't know; I don't know anything about that sort of thing, I'm all mixed up, she said. One could torch the house on him, let's say, I said, and I began spilling out ideas, each better than the last, but with a callousness that even I found surprising, as if I were just tossing them around in a brainstorming session. Torch the house on him, I said. Or bury him in the garden. That's not suicide, the woman said. True, I replied. Or stick him into his car and trundle it into a lake. There is a lake here, the woman said, just over a mile outside the village. Then what are you waiting for, I asked. Help me, she pleaded.

We went out into the garage, inspected the car, and I showed her how to set the accelerator, the gear and the clutch. But you have to do it, I said.

The car had not been used for years, the tyres were flat. I snatched the pump down from the wall, and though my head was reeling from it all, did not waste a moment. When I had finished on the first wheel the woman gently grasped my neck and stroked my face. No, I said, I told you you have to carry it through. She vanished whilst I was pumping the next tyre, and all at once it had come down to me: there was I, pumping up the tyres of the car of a total stranger, in a completely unknown place that I had no idea how I had fetched up in, with the old chap croaking back there, whilst here I was helping to send a lousy creep to his maker. I'll scarper before the woman gets back, I thought to myself. Except there was nowhere to scarper to; it was bitingly cold outside, and the fog was closing in, and she would follow me to the old man's house.

By the time the woman had returned, I had filled all the tyres. In her hand was a bundle of money, which she stuffed into my jacket pocket. Eight hundred grand, she said. For fuck's sake, I yelled, get it through your head: No! The woman pulled down the garage door. Pipe down, they can hear you. Afterwards you can do with me whatever you want, she said. Oh no, not that, I said in a more hushed voice, but the anger was undiminished, and I sensed the anger was somehow alleviating my hangover. If I

do whatever I want with you, that would leave you exactly where you were to begin with, I said. That rat also did whatever he wanted with you. The woman flinched, momentarily lost for words, then still managed to come back: But you're different.

I did not answer. I took the woman by the hand and we went back into the front room, grabbed hold of her husband, lugged him to the car, and stowed him on the back seat. From here on in it's up to you, I said, and with that left her there.

The old fellow was still lying peacefully on the bed, puffing faintly. I paced up and down. It suddenly occurred to me: the money. There it was in my pocket. Eight hundred thousand, I counted it out.

It was well into the night by now; outside all was still, the sky had cleared, and the temperature had sunk below freezing. I tossed a few more billets on the fire, got out the money, plonked down seven hundred thousand next to the old man, on the chair that the doctor had used. I stuffed the remaining hundred thousand in my pocket, then started off on my way.

On getting out of the village, I started to jog to warm myself up. Every now and then I glanced back, so that if a car were coming I would have time to stop and thumb a lift. Nothing came, but after half a mile or so I grew weary, though I had warmed up. Then, all of a sudden, there was a flash of headlights on the road behind me, and my shadow was thrown a hundred yards ahead of me.

The car drew up alongside and the door on the passenger side opened. The woman was behind the wheel, with her husband in the back, just as we had stowed him. Come on, give me a hand; I don't know what to do with him on my own, she gestured behind her. Leave me out of it, I said, so it beats me how, just a couple of seconds later, I came to be sitting in the car.

We turned off the road towards the lake; the sky was glittering darkly on its surface. The car stopped in the wooded part of the reservoir, where a long slope led down through the banking to the water. With considerable difficulty, we heaved the man into the driver's seat and belted him in. The woman started the engine and set it in gear, whilst I fixed the accelerator pedal to slightly more than idling and wedged the clutch to the seat with a stick which could be yanked away through the rolled-down wing-window with a length of twine.

All set, I asked the woman. All set, she replied. I pressed the twine into her hand and she yanked it without giving it a moment's thought. The car slowly trundled towards the lake. Then all at once the woman started racing after it. Fuck it, she shouted, I left my house key inside. She ripped the door open and clambered in: in the dark, I couldn't see what she was doing. The car was picking up speed all the while, and by the time it had reached the edge of the lake it must have been doing about twenty. Get out, I shouted after her. Just before hitting the water the car thumped against a hillock on the right hand side and the door slammed to; I raced after it. Even in the water it kept going before submerging. I ran up and

down the bank; the water was icy-cold. Come on now, come on, I urged the woman under my breath. The top of the car vanished completely under the water, the eddies swirled slowly outwards, and the lake again grew calm, with only the ripples surging towards the far bank to break its surface. One minute elapsed, then two. I could not bring myself to go in after her. On the contrary, I edged away step by step. On getting back to the road and setting off again in the dark, I thrust my hands in my pockets and had a feeling that somehow nothing had happened. And the further I went, the more I kept repeating that to myself: nothing, nothing at all. I don't even know who they are.

It was still night when I reached the next village, or maybe it was a town. Two taxis were parked in the centre. I got into the first; a young lad was listening to the radio. They say the cold spell will let up tomorrow, he said. Good thing too, I responded, I've got a splitting head from this cold front. Where to, he asked. It'll be a fair drive, and then I named the town, pressing fifty thousand into his palm. Fair enough, he said, and I felt relieved.

He said nothing until we had left the village. Only then did he ask: Husband coming home? And he guffawed. You got it, I said, on top of which I did two people in and saved someone's life. The lad's expression did not so much as flicker: that sort of thing happens round here, it's a prosperous area, and fortunes easily change hands. But if you give me another hundred grand, I never saw you. I've only got fifty, I said, and pulled it out. Alright, he replied, then I'll say I only saw half of you - from the back, let's say. And he started to laugh his head off: a decent little caper at last. There was I thinking I would have to wait another week, he said. Though that one's a dead cert. Right? Get smashed out of my skull with my mates. That's when my birthday will be. Happy birthday to you, I said, and turned the radio up.

Translated by Tim Wilkinson

Rojen 1953 v Skopju v Makedoniji. Poskušal se je kot scenarist stripov in televizijskih kvizov. Pisal je tekste za rokovske skupine, feljtone, prevajal je za radio in za televizijo prirejal različne avtorje. Rokovski zvezdnik (*Idoli*, *Usta na usta*), prozaist in eseijist. V Parizu je študiral etno jezikoslovje. Do sedaj je objavil šest knjig kratkih zgodb in zgodb za otroke (med njimi: *Mladi vodja igre*, 1983, *Jadranje na jug*, 1986, *Človek s štirimi urami*, 2003) in tri knjige esejev (zadnja *Postmoderni Babilon*, 2000). Njegova dela so prevedena v angleščino, francoščino, češčino, poljsčino, nemščino, italijanščino, ruščino, romunščino, flamščino, japonščino, slovaščino in vse balkanske jezike. Živi in dela kot profesor za jezikoslovje na Univerzi Cirila in Metoda v Skopju. Je tudi direktor projektov za Balkan na isti univerzi.

Born 1953 in Skopje, has published fourteen books of short stories and essays including *The Young Master of the Game* (1983), *Letter about a Snake* (1992), *Anti-Instructions for Personal Use* (1996) and *The Man With Four Watches* (2003). His books have been translated into, among others, English, French, Italian, Polish, Hungarian, Bulgarian, Serbian and Slovakian. A former Balkan rock star with *Idols* and *Mouth to Mouth*, he studied ethno-philology in Paris and has also worked in radio and as Professor of Philology at Cyril and Methodius University, Skopje. He works as a writer, editor and director of Balkan projects at the university.

Aleksandar Prokopiev

Kabine

Dvigalo je zelo podobno tistem v tvoji stavbi – oblepljeno je s šestimi podolgovatimi, sivimi ploščami, z dvema na vsaki strani. Tudi vrata imajo svojega sivega, kovinskega dvojnika, ki se s pritiskom na gumb za nadstropje avtomatično zapre. Ogledalo je izginilo, ne pa tudi stropna svetilka, ki skromno osvetljuje kabino.

Ženska, ki z njim vstopi v dvigalo nisi ti, temveč soseda Goga. In on ne pritisne na gumb za drugo, ampak za četrtto nadstropje. Soseda, oblečena v kavbojke (oprijete) in zbledelo bluzo (ohlapno), mu začne takoj, še preden pride dvigalo, prisrčno razlagati: *Jaz, sosed, se nikoli ne vozim z majhnim, vedno se vozim s tem velikim dvigalom. Pri sebi imam vedno mobilca, da pokličem moje, če obtičim notri ...*

Včasih v žepu najde pomečkan listek z napisano številko mobilnega telefona, z obveznimi 070 na začetku. Nikakor se ne more spomniti, kje je dobil to številko in kdo mu jo je dal. Pomisli, da je zelo verjetno, da ima tudi nekdo drug, ki v svojem žepu najde njegovo številko, enak problem. In oba, ne samo, da se ne zavedata drug drugega, temveč se ne zavedata niti samega sebe sedaj v odnosu do sebe nekoč.

Dvigalo se ne ustavi in vzpenjanje traja dolgo kot kakšen pornografski film. *Super je, samo cev pri tušu pušča* – mu reče Goga iz spalnice, on pa je že v kadi in poje neko la-la kancono. Slepčica majico z dolgimi rokavi, ko si začne slačiti hlače, se po tleh zakotali kovanec za dva dinarja. Ko ga poskuša ujeti, mu iz žepa pade gumijasta figurica dimnikarja, ki mu ga je kolegica Vanja podarila za srečo. Za kakšno srečo je že šlo? Seveda se ne more spomniti, kri mu vdira v glavo, poti se od nervoze, ko zunaj dežuje, on pa moker kot polit cucek, preiskuje tla v telefonski govorilnici.

Z izbočeno ritjo se nahaja v eni od sivih telefonskih govorilnic brez vrat na mestni ploščadi. Pobere kovanec za dva dinarja in gumijastega dimnikarja, ne more pa najti telefonske kartice. Ali obstaja v tej moji puhli glavi kakšen senzor, ki bi mi povedal, kje je? Na polico pred njim strese vsebino hlačnih žepov in žepov na plašču – vstopnica za včerajšnji kino, račun za elektriko, v notranjem žepu najde minico za kemični svinčnik, verjetno je notri vse zamazano od črnila, kartice pa ni nikjer. – *Daj mi šampon, jaz te bom šamponirala, najprej zgoraj, nato spodaj* – se lepi nanj Goga, ko zapira vrata tuš kabine. Tuš polni njene dlani z vodo, ko iz stekleničke s šamponom iztiska belkasto ejakulacijo. Vtira mu ga v lase, pena mu teče po licih in ga čohljaj, on kljub temu gleda njene lene, sočne ustnice, ki jih izmenično zamenjujejo vlažni kodri, s katerimi se poigrava, jih daje narazen, ko približuje njeno glavo k sebi.

Se povzpnemo do Miškeca? – mu predлага Ivan, ki je svojim 90. kilogramom navkljub, še vedno njegov najbolj razgiban prijatelj. – *Ne vem, ali nam bodo dovolili obisk* – okleva. *Zagotovo nas bodo pustili?* Če je potrebno, imam zveze – reče prepričljivo Ivan in res brez kakršnihkoli težav vstopita v bolnišnično stavbo. Miškec je edini pacient v sobi št. 07

КАБИНИ

Лифтот многу личи на оној во твојата зграда - облечен со шест издолжени сиви плочи, споени по две од секоја страна. И вратата има свој метален, сив дупликат, кој автоматски се затвора откако ќе се притисне копчето за катот. Огледалото е извадено, но не и плафониерката, од која цветилката екромно ја осветлува кабината.

Жената што со него влезе во лифтот не си ти, туку комшивката Гога. И тој не го притиснува копчето за втори туку за четврти кат. Комшивката, облечена во фармерки (тесни) и избледена блуза (широка), веднаш, уште пред да појде лифтот, почнува срдечно да му објаснува: *Јас, комишија, никогаш не одам со малиот, туку со овој, големиот лифт. И секогаш си носам мобилен, да им се јавам на моите, ако се заглавам...*

Понекогаш, по џебовите, тој наоѓа истукано парче ливче со запишан мобилен телефон, со задолжителните 070 на почетокот. Никако не може да се сети од кaj му е и коj му го дал бројот. Помислува тогаш дека е многу лесно некој друг што во својот џеб го наоѓа неговиот телефонски број, да го има истиот проблем. И обајцата се несвесни не само еден за друг, туку и за себеси сега во однос на себеси некогаш.

Лифтот не запира, но качувањето трае долго, како во порно филм. - *Супер е, само цревото пропушта вода* - му вели Гога од спалната, а тој е веќе во бањата и пее некоја лала-ла канцона. Ја слекува маицата со долги ракави, па почнува со панталоните, кога една дводенарка се истркалува по подот. Се наведнува да ја дофати, а од џебот му испаѓа гумената фигурка на оџачар што колешката Вања му ја даде за среќа. За каква тоа среќа се работеше? Нормално, не може да се сети, крвта му удира в глава и тој се поти од нервоза, додека надвор врне, а тој воден, како покиснат глушец, пребарува по подот на телефонската кабина.

Се наоѓа натртен во една од оние сиви телефонски кабина без врати на градскиот плоштад. Ги прибира дводенарката и гумениот оџачар, но не може да ја најде картичката за телефонирање. Дал' постои барем еден сензор во оваа моја изветреана глава за да ми каже каде е? Ја истура содржината на џебовите од панталоните и палтото на полицата пред себе - билет од синоќешното кино, сметка за струја, во внатрешниот џеб наоѓа мина од кемиско, сигурно внатре му е се измачкано од мастило, но картичката ја нема. - *Дај ми го шампонот. Јас ќе те намачкам. Прво горе, после долу* - му се лепи Гога, затворајќи ја вратата на туш кабината. Тушот и ги полни дланките со вода и таа во нив ја истиснува белузлавата ејакулација од шипшето шампон. Го трие по косата, пената му се спушта по лицето и го чеша, тој сепак гледа во нејзините мрзливи, сочни усни како му се наближуваат, за да бидат заменети со влажните кадри, со кои се поигрува, наизменично издвојувајќи ги, наизменично привлекувајќи ја целата глава.

- *Ќе се качиме до Мишкец?* - му прелага Иван, и покрај 90-те килограми, неговиот најраздвижен другар. - *Не знам дали ќе ни дозволат посета* - се колеба.

na oddelku za kirurgijo. Leži na pol pokrit, izpod odpete pižame kuka porumenela volnena majica. Ob postelji sedijo njegovi starši, oče s črno pobaranimi brki na stolu, njegova mati, ki deluje povsem raztreseno, pa kar na postelji. Ko se rokujejo, je njena dlan popolnoma mrzla. Miškecova glava je pokrita z nekakšnim kvadratnim skafandrom, ki je z dvema cevkama priključen na belo napravo s stekleno kapo. Po prvi nekaj teče čisto počasi, kapljica za kapljico, tudi v drugi nekaj teče zelo počasi, Miškec diha. Kmalu zatem v sobi postane zadušljivo. Zdi se mu in tudi ostalim postaja jasno, da bo kmalu zmanjkal zraka, da bodo vsi pocrkali, medtem ko se bo Miškec pod skafandrom še naprej vneto boril za svoje življenje. Naenkrat v teh groznih trenutkih skupnega dušenja, ker zrak piskaje uhaja iz cevk na napravi, iz pljuč bolnika in iz glav vseh prisotnih in vakuumizira sobo, se spomni Monetovega portreta mrtve Camille in mrtvega Schiellerjevega Klimenta, ljubljene žene in ljubljenega učitelja, ki sta bila naslikana nekaj trenutkov po smrti.

Dvigalo se končno ustavi na četrtem nadstropju. – *Do naslednje vožnje, sošed* – Goga v kavbojkah in zbledeli bluzi počaka, da se odprejo kovinska vrata dvigala in nato odrine še druga kot kakšno težko kovinsko zaveso izza katere prihajajo glasovi stanovalcev četrtega nadstropja, par s črnolaso dekllico s čopki, ki jo veselo pozdravi Živojo, tetica Gordana.

Ko preusmeri vodo iz tuša v pipo, spere spermo, ki mu je padla na koleno – *Počakala bova* se krohotata mož in žena – *punčka je šla lulat*. Pritisne gumb za drugo nadstropje. Kovinska vrata se povsem zaprejo, on pa skozi okence na skafandru vidi tvoj malo zatemnjen, zaskrbljen, lep obraz.

– *To še ni konec – mu uspe pomisliti – Samo, da je drugače.*

- *Сигурно ќе не пуштат. Ако е потребно, имам јас врски* - самоуверено вели Иван и навистина, без никаков проблем, влегуваат во болничката зграда. Во собата 07 на хируршкото одделение, Мишкец е единствениот пациент. Лежи покриен до половина, под раскопчаната пижама се гледа пожолтена волнена маица. Покрај постелата, седнати се неговите родители, таткото со црно офарбаните мустачиња на стол, мајка му, со расеан изглед, на самиот кревет. Кога се ракуваат, нејзината дланка е студ студена. Главата на Мишкец е сокриена со некој вид четвртест скафандер, споен со две цевки со висок бел апарат со стакlena капа. Низ едната цевка, се слуша, нешто тече, бавно, капка по капка, низ другата, исто така сосем бавно, Мишкец дише. Многу бргу, во собата станува задушливо. Му се чини, а и како на другите да им станува јасно, дека наскоро сиот воздух во собата ќе се истрошти и тие сите ќе поцркаат, додека под скафандерот, Мишкец и натаму упорно ќе продолжи да се бори за живот. Однекаде, во тие грозни мигови на заемно гушење, зашто воздухот бега, шиштејќи преку цевките на апаратот, од белите дробови на болниот, но и од грлата на сите присутни, вакуумизирајќи ја собата, тој се потсетува на портретите на мртвата Камиј од Моне и на мртвиот Климт од Шиле, саканата жена и саканиот учител насликан само неколку часа по смртта.

Лифтот конечно запира на четвртиот кат. - *До следното возење, комиџија* - Гога во фармерките и избледената блуза сочекува да се повлече металната врата од лифтот, за потоа да ја тргне во страна и другата, како тешка завеса, зад која надоаѓаат гласовите на станарите од четвртиот кат, двојка со црнокосо девојче со прици, кое весело ја поздравува *еј здраво тетка Горданче*.

Префбрајки ја водата од тушот во славината, ја измина спермата капната над коленото. - *Ќе сочекаме* - се исклештуваат жената и мажот, *на малечката и се примочка*. Го притиснува копчето за втори кат. Металната врата наполно се затвора, но тој, низ прозорчето на скафандерот, може да го види, малку затемнето, твоето загрижено убаво лице.

- *Ова не е крај* - стигнува да помисли - *Само што е поинаку.*

Four oxfordshire gardens

1.

Nekje med *zagotovo* in *verjetno*, v nekem drugem času, si bil član Kupidove družine s sladko slino v kotičkih ustnic. Tudi preobrazba v angela je bila zelo lahka, kot preobrazba zarodka, ki se osvobaja iz svoje izredno nežne membrane (čeprav se je notranja voda že malo pooblačila) in se izleže iz zapredka. Samo trenutno sopenje je bilo potrebno, da priležeš ven, da postaneš človeški metulj, neslišen, brezspolen letalec v prihodnji svet.

Sedaj, ko si se že privadil, dan za dnem, leto za letom, stoletje za stoletjem na vedno isto rutino, vedno isto barvo – prekršek. Nekdo (vedno se najde takšen) te opazi, te zgrabi kot kakšnega palčka in ti odreže dojenčkovo glavo, da bi ti jo potem znova nasadil in te postavil na cvetoči vrt.

Pravijo, da bi se lahko nastanil v luksuznem *wagon-lit*-ju in odpotoval, ljudje na peronu bi te radostno pozdravljali, ti pa bi mežikal s svojimi dolgimi trepalnicami v neki znani predrafaelovski sliki. Toda ti si se odločil, da te posadijo v Rosiein in Barryev vrt z razprtimi dlanmi, toda brez košarice s sadjem v njih. Le kaj bi z njo? Nebo je vse bližje, postaja ogromno, morda te čaka neka nova, mučna Atlasova izkušnja. Ti v svoji debelušni razgaljenosti ne deluješ prav nič zaskrbljeno, ko prek ramen nosiš samo naramnicu. Tam, kjer sediš, lahko najmočneje vonjaš plimo cvetenja: v aprilu lila in bel španski bezeg, maja, divji kostanj s piramidastimi cvetovi, divje oljke in beli jasmin, junija, lipo. Koliko odtenkov zelišč, dreves, ki rastejo, čutiš, kamniti dojenček v teh mesecih v kotu vrta!

2.

Marta, 14-letni Jack Russel, s šarmatnim gobcem in spremenljivim značajem leže v košaro pred meno, ko zaspane mišice naženem na klop na vrtu pod junijsko sonce. Pes ne dovoli, da bi ga božal po glavi, a kljub temu prisloni svoje lice na moje desno koleno.

Takrat pomislim brez strahu - ta nejevoljni pes, enodnevno cvetje, dež podoben šibkemu tušu, ki ga lahko zaprete že z enim samim vrtljajem pipe, Fionina delovna hišica, Coleshill, ali se to dogaja meni, ali pa je vse zunaj mene, v akvarelju, imenovanem »*Alergični kašelj?*«

Čeprav sedaj opažam neke prikrite detajle: senca pregnanca v spodnjem levem kotu platna (in roke, ki so na begu podobne drevesnim vejam).

Ne da bi čutil, se moje telo spreminja v drugo, v predmet na olju na platnu »*Makedonec na obisku pri Fioni doma*« ali nekaj podobnega. Njegov profil, ki je našel zavetje med dlanmi, opazuje tipično angleško pomladansko krajino s terierjem in mlado žensko z bosimi stopali: zdi se mi, da je tisti, ki je tam uokvirjen v sliki, povsem, povsem zadovoljen. Kot sproščen voajer.

Four oxfordshire gardens

1.

Некаде меѓу *извесно и можеби*, во едно друго време, ти беше еден од дружината Купидони, со слатка плунка на краевите на усните. И преминот во ангел се случи лесно, како на ембрион што се ослободува од својата извонредно нежна мембрана (иако внатрешната вода малку се наоблачи) и се испилува од кожурецот. Ти беше потребно само миговно бревтање да се втурнеш надвор, за да станеш човечка пеперутка, нечуен, бесполен летач кон следниот свет.

А сега, кога се навикна секој ден, секоја година, секој век, на истата рутина, на истата боја; одеднаш - прекршување. Некој (секогаш се наоѓа таков) те забележува, те грабнува како да си нејако цуџе, ти ја отсечува бебешката глава за потоа повторно да ти ја насади и да те остави во градината што цути.

А можеше да се сметиш, велат, во луксузниот wagon-lit и да отпатуваш, радосно отпоздравуван од перонот и мижуркајќи со своите долги трепки, во некоја позната пре-рафаелитска слика. Но, ти одобра да те заседнат во градината на Бари и Рози, со подадени длани, но без кошничка со овошје врз нив. Па, и што ќе ти е таа? Небото е се поблиску и поогромно и можеби те чека ново, мачно искуство на Атлас. Но ти не изгледаш нималку загрижен во својата дебелка оголеност, само со прерамка преку рамото. Таму каде што седиш, можеш најинтензивно да ја миришаш плимата на путењето: во април, лилавиот и белиот јоргован, во мај, дивиот костен со пирамидалните цветови, дивата маслина и јасминот бел, во јуни, липата. Колку нијанси на билките, на дрвјата што растат, чувствуваш, камено бебе, овие месеци во аголот на градината!

2.

Марта, 14-годишен Џек Расел, со шармантна муцка, но променлив карактер, легнува во кошарата пред мене, додека под јунското сонце си ги истегам заспаните мускули на клупата во бавчата. Кучето не дава да се гали по глава, па сепак го потпира својот образ на моето десно колено.

Тогаш помислувам, без страв - ова зловолно куче, еднодневното цвеќе, дождот налик на слаб туш што можете да го затворите со едно завртување на славината, работната кукичка на Фиона, Колсил, дали тоа се случува тука, со мене, или пак надвор од мене, во акварел наречен »Алергична кашлица«?

Иако сега забележувам и некои потсърдиени детали: сенка на прогонетиот во долниот лев агол на платното (и раце што во бекство заличуваат на гранки од дрво).

Неосетно, и моето тело минува во друго, во предмет на сликата во масло »Македонецот - во посета на домот на Фиона« или нешто слично. Неговиот профил, делумно засолнат од дланиките, гледа во типичен английски пролетен пејзаж со териер и млада жена со боси стапала: и ми се чини дека тој таму, врамен во сликата, е сосем, сосем задоволен. Како комфорен војаер.

3.

I don't like the black pansies in the window box: sticks and stems. But could you make a ballgown out of the unusual big poppies behind them.

Nisem prepričan, koliko je imel moj oče v resnici rad poljski mak (v Makedoniji raste manjši kot na Izzyjinem vrtu). Tudi v njegovem zadnjem letu, ko mu je bilo cvetje pomembnejše od ljudi.

Sedi v vozičku in se sonči na vrtu. Postal je molčeč: jé sadje in pljuva koščice. Ne more se osvoboditi razmišljanja. Mrmra in se mršči ter tiho preklinja: *Ijudje so kot ose! Naj se vsi jebejo!* Čeprav bi si to žezel, ne more postati puščavnik. Njegov pogled bega po vrtu, ne ustavi se na rdečem, ki na vrtu raste v šopu, temveč na enem samem lila makovem cvetu. Fantek Momčilo kuka iz makove čašice. Petletni Momčilo, ki se je zadušil, ko je jedel cvetje.

Zvečer po pogrebu je njegova upadla mati našla mojega očeta in njegovo sestro z usti, polnimi divjih rož in rož, ukradenih z vrta. Njuna usta so bila polna stebel, listja in cvetov, kot s krvjo so bila zamazana z makovim sokom. *Hotela sva se pridružiti Momčilu in se z njim voziti po nebu z našimi tricikli.*

Momčilov obraz ni zbegan, kot da bi bile njegove oči vzete iz koptskih mozaikov, iz dna cvetove žametne čašice. Pripadajo soncu in senci hkrati.

Isabella gre zalit rože. Pred tem mu ponudi liker iz cvetja. V njegovi sladkobi začutim zranca cvetnega prahu. Je moj oče podal svoje revmatične roke proti lila maku, proti bratcu Momčilu? Se je dotaknil bližine obeh svetov?

Njegov čas še ni prišel: še šest mesecev mu je ostalo, da se pridruži veseli družini z njenimi tricikli.

I love you lots. Love me.

Prevedel Aleš Mustar

3.

I don't like the black pansies in the window box: sticks and stems. But you could make a ballgown out of the unusual big poppies behind them.

Не сум сигурен колку татко ми ги сакаше булките (тие во Македонија се поситни отколку во градината на Изи). Дури и во неговата последна година, кога цвекето го ставаше пред лутето.

Се сонча во градината, седнат во количка. Станал молчалив: јаде овошки, ги плука коштунките. Но не може да се ослободи од размислување. Мрмори, се мурти и тивко пцуе: *Луѓето се как, како оси! Нека се ебаш сите!* Но колку и да сака, не може да биде пустиник.

Неговиот поглед скита по бавчата и запира врз булката на половина метар од него - не во букет, црвени како во градината, туку издвоен, само еден лилав цвет на афионот. Момчето Момчило ...ирка од чашката на афионот. Петгодишниот Момчило, кој се задуши јадејќи цвеке.

Вечерта по погребот, спепелената мајка ги наоѓа мојот татко и сестра му со усти преполнни диво цвеке, и цвеке украдено од градината. Во нивните отворени усти се напикани стебленца, лисја и цветови, размачкани со булкин сок како крв. *Сакаме да му се придружиме на Момчило и со него да ги возиме нашите трицикли на небото.*

Лицето на Момчило не е збунето, неговите очи како да се симнати од коптските мозаици, на дното од кадифената чашка на цветот. Му припаѓаат колку на сончето толку на сенката.

Изабела оди да го полие цвекето. Пред тоа ми нуди цветен ликер. Во неговата слаткост ги чувствуваам поленовите зрнца. Дали татко ми ги подаде ревматичните раце кон лилавата булка, кон братчето Момчило? Дали ја допре близината на двата света?

Се уште не му е време: има уште шест месеци пред да му се придружи на веселото семејство со нивните трицикли.

I love you lots. Love me.

Cabins

The cabin of the lift looks amazingly like the one in your own building: the construction six grey panels set in pairs on each of its walls. And the lift door is also metal, another grey duplicate that closes automatically when you press the button of the floor you're going to. The mirror's missing; but not the ceiling light-box, which dimly illuminates the cabin.

The woman who enters the lift with him isn't you: actually, it's your neighbour Goga. And he doesn't press the button for the second, but for the fourth floor. Your neighbour, who's dressed in (quite tight) jeans and a (quite wide) faded blouse, begins a very warm conversation even before the lift's started: You know, neighbour, I never take the small lift, I always take this big one. And I always have my mobile phone with me so I can call somebody if it breaks down and I get stuck inside.

Sometimes, in his pockets, he finds pieces of paper with mobile phone numbers written on them. They all start with the inevitable 070. Mostly he simply can't remember who gave him the phone number or where he got it. And he always reflects on the possibility of someone else's finding his own number on a piece of paper in their pocket and having the same problem. And how both of them are practically unaware not only one of each other, but of their present selves as they try to think themselves back to a former moment.

The lift doesn't stop, and the lifting lasts a long time, like in porno movies. - It's OK, only the pipes leak, says Goga from the bedroom, and he's already in the bathroom singing some la-la-la canzone. He's stripping off his long-sleeved shirt, then his trousers, when - a two-dinar coin falls on the bathroom floor. He reaches for it and the rubber chimney-sweeper-doll falls out of his pocket. His colleague Olga gave it to him as a good-luck charm. On what occasion and why exactly, he simply can't remember. Back to the same old thing: he can't remember, suddenly his blood's boiling and he's in a nervous sweat while outside it's raining cats and dogs and, soaked through, he searches the phone-booth floor.

He's bending down in one of those blue door-less phone-booths in the main city square. He picks up the two-dinar coin and the chimney-sweeper-doll, but can't find the phone-card. Is there a single sensor in this absent-minded head of mine to tell me where it is? - He empties his pockets onto the shelf in front of him: there's the cinema-ticket from yesterday evening's film; the electricity bill; in an inner pocket he finds an empty ball-pen tube - surely the pocket must be completely smeared with ink - but the phone card isn't there. - Give me the shampoo. I'll do it. Top to bottom. - Goga leans on him, closing the bathroom door. The shower fills her hands with water and she pours the white ejaculating fluid from the shampoo-bottle into them. She rubs his hair, the foam drains down on his face and irritates him, but he lazily observes her juicy lips dancing in

front of him, now and then replaced by her hair-curls getting in his face. And *vice versa*.

- Shall we go and see Mishkec? suggests Ivan, the most lively of his friends in spite of his 90 kilograms. - I don't know if we'll be allowed to visit him. He hesitates. - Oh we will, I'm almost certain. And if necessary I have some connections... Ivan concludes, with sudden self-confidence. And in fact they have absolutely no problem entering the hospital building. Mishkec is the only patient in Room 07 of the Surgical Department. He lies covered to the waist; a cream-coloured woollen shirt can be seen under his pyjamas. His parents are there at his bed. The father - whose moustaches are dyed black - is on a chair by the bed and the mother, with an absent look in her eyes, at the bedside. Her hands are ice-cold when he shakes them.

Mishkec's head is covered with a kind of square mask, linked by two tubes to a tall machine with a transparent bowl on top of it. A sound of slow dripping can be heard from the one of the tubes - drop after drop - and Mishkec is breathing through the other one, also very slowly. Almost immediately the air in the room becomes very thick and it's hard to breathe. It seems to all of them that this air will inevitably run out and they will suffocate, while Mishkec, linked to the machine, continues to struggle for his life.

He touches the rubber chimney-sweeper in his pocket and images come to him from somewhere - while air vanishes with a whistle down the tubes and from the visitors' throats, vacuum-sealing the room - images of the portraits of the dead Camille by Monet and of Schiller's dead Klimt, the beloved woman and the beloved teacher each painted only a few hours after their death.

Finally the lift stops at the fourth floor. Until the next ride, neighbour! - Goga, in her jeans and her faded blouse, waits for the grey lift door to open, then pushes the outer one aside like a heavy curtain behind which the voices of fourth-floor neighbours can be heard: a couple with a black-haired daughter who hails her - Hello, Auntie Gordana!

Letting the water flow from the tub, he washes the sperm on his knee. - We'll wait, the couple smile. - Our daughter has to go to the bathroom. He pushes the button for the second floor. The metal door closes, but through the small window of the lift he can see your concerned, pretty face, although it has a shadow on it.

This isn't the end, he manages to form a thought. Only it's somehow different.

Three Oxfordshire Gardens

I

Somewhere between certainly and maybe, in another time you were one of Cupid's puttis, with juicy saliva in the corner of your lips. And the change to angel was so easy, like that of an embryo liberated from his tender membrane (where the inner water's a little cloudy) when he hatches from his chrysalis. When he bursts out in a second with a gasp to become a human butterfly flying to the other world lightly, genderless.

And now, when you're accustomed to every day, every year and every century having the same routine, the same colour: a sudden break. Someone notices you, spots you stuck like a dwarf with your baby head snapped off then glued back again: grey in the growing garden.

You could have chosen to be placed in a luxurious wagon lit waving and winking your long lashes at the people on the platform, then travelling on into some famous Pre-Raphaelite image. But instead you chose to be set in Barry and Rosie's garden with your palms up but without your platter of fruit. Every day the sky gets closer and closer and perhaps Atlas' overwhelming experience is waiting for you. But you don't seem so confused in your fat nudity, wearing only a sash. Where you sit, you can smell most intensely the momentariness of flowers: in April, white and Arum lilies; in May, lilac with its pyramidal flowers, wild olive and pear; in June, linden. How many nuances of plants, of wood, you feel, stone baby, in these months, in the corner of the garden!

II

Martha, the fourteen-year-old Jack Russell, who has quite a charming muzzle but a very moody character, is lying in her basket in front of me as I sit on the garden bench. The dog doesn't allow herself to be stroked but she leans her cheek gently against my right ankle.

It occurs to me to wonder without fear whether this sulky dog, today's flowers, the rain like a light shower you can turn off with one twist, Fiona's small working house, Coleshill, is all happening now, to me; or whether it's outside me, as if in a water-colour landscape called, perhaps, Allergic Cough?

Although now I notice some hidden details: fugitive shadows in the bottom left of the picture (and hands which in their hurry to escape look like the branches of an imaginary tree).

Very slowly my body, too, turns into another, in an oil painting called The Macedonian Visiting Fiona's Home or something similar. His profile rests in two hands which partly hide his face. He watches the typical English spring countryside, the terrier and the young woman with bare feet: and it seems to me that he, there in the picture frame, is very, very satisfied. Like a comfortable voyeur.

III

I don't like the black pansies in the window box: sticks and stems. But you could make a ballgown out of the unusual big poppies behind them.

I'm not sure my father liked poppies (they're smaller in Macedonia than in Izzy's garden). Even in his last years when he preferred flowers to people.

He sunbathes in the garden in a deckchair. He's become speechless: eating fruit, spitting the pips. But he can't liberate himself from thinking. Mumbling, frowning and swearing: »People are like wasps: - fuck them all.« But even though he wants to, he can't be a hermit. Sitting in the deckchair, his eyes wander and then stop at a poppy only half a metre away - not a clump as in Izzy's garden, but only one - its petals ajar. A boy, Monchillo, peers out of the cup of the flower. Little five-year-old Monchillo, who choked on flowers. The evening after the funeral, the broken-hearted mother finds my father and his sister, mouths crammed with wild flowers and flowers stolen from the garden. Their open mouths are full of twigs as well as leaves and petals and smeared with poppy juice like blood. »We want to ride our tricycles up to join Monchillo in heaven.«

Monchillo's face is unconfused, his open eyes come from the Coptic mosaic on the floor of the velvet cup of the poppy. Monchillo's face is partly sun, partly shade.

Izzy goes to water the flowers. She's brought me an elderflower cordial. In its sweetness there are grains of pollen. Did my father reach out his rheumatic hands to the poppy, to little brother Monchillo? Did he feel the closeness of two worlds? It wasn't his time: he still had six months before he would join the happy little family on their tricycles.

»I love you lots. Love me.«

Rojena 1963 v Slovenj Gradcu. Na Filozofski fakulteti v Ljubljani je študirala slovenski in angleški jezik. Leta 1995 je doktorirala iz literarnih znanosti na Filozofski fakulteti v Ljubljani. Od leta 1995 je svobodna pesnica, pisateljica in prevajalka. Piše pesmi in kratko prozo. Objavila jih je v številnih slovenskih literarnih revijah. Do zdaj je izdala tri samostojne literarne knjige: pesniški zbirki *Zatišnost* (Društvo 2000, 1997) in *Zlati dež* (Mladinska knjiga, 2000) in zbirko novel *Razdalje* (DZS, 1998). Na objavo še čaka knjiga živalskih pravljic za otroke.

Born 1963 in Slovenj Gradec. 1995 Ph.D. in literary science with the thesis »The Verbalising Procedures of Nonsense in Lewis Carroll's *Alice's Adventures in Wonderland* and *Through the Looking-Glass*«. Since 1995 she has been working as a free lance writer and literary translator. Writes poetry and short stories. She published her works in various literary magazines in Slovenia. She published three books, two books of poetry: *Calmness*, 1997, *Golden rain*, 2000, and a collection of short stories *Distances*, 1998. She lives and works in Ljubljana.

Barbara Simoniti

Pot nazaj

odломki

Vstopila sem v slovenščino. Šele zdaj sem se ovedela, da pomeni drug jezik tudi drugačen način bivanja.

Vedno se mi je zdelo, da smo doma govorili slovensko iz nekakšne trme. Ponosne in pomembne, a vendarle trme. Ko sem nekoč vprašala babico, zakaj, me je začudeno pogledala:

»Preprosto zato, ker smo Slovenci. Kako naj bi drugače govorili?«

Hodila sem v nemško šolo, rasla pa sem ob Gregorčiču, Aškercu in Župančiču. Življenje je bilo ločeno na dva dela: čim so se zaprla vhodna vrata, so za seboj skrila vse zasebno. Govorili, jedli in molili smo slovensko; onkraj vrat, na obiskih, v trgovinah in gledališčih pa se je odvijalo zunanje življenje v nemščini. Delitev smo strogo upoštevali.

Spustila sem se v togo oblazinjeni letalski sedež in segla po žilavi pas s kovinsko sponko. Njegova zanesljivost je stežka legla name. V zraku, stoje ujetem v lupino, je raslo udušeno pričakovanje. Najlepši del poleta je zame vedno vzlet: ko letalo pospeši in plane po stezi, še hitreje in še in še, kakor bi ne imelo meja, odpade z mene vsa zemska teža, in sproščeno se dvignem v višino.

Po ozkem prehodu se mi je bližala stewardesa. Pred seboj je potiskala velik, zapredaljen voziček in se vedno spet ustavila. Z naučenim smehljajem je ogovarjala potnike in jim nalivala pijačo. Pivo, vino ali sok; slovensko, angleško ali nemško. Pogoltnila sem strah v grlu in se v trenutku odločila:

»Sok, prosim.«

Prav nič se ni začudila; z gibko kretnjo mi je podala kozarec, do polovice nalit z rumeno vsebino, in papirnat prtiček. In je bila mimo.

Prestopila sem črto; združila nezdružljivo. Postala sem bitje iz enega kosa. Naslonila sem se na ročaje sedeža in se zazrla skozi okno. Alpski relief se je nižal in se razširil v rodovitne doline. Slovenija se je razgrinjala pod menoj v obliki zeleno-rjave krpanke polj in travnikov. Obšlo me je pekoče svetlo čustvo in mi zalilo oči.

* * *

The Way Back

I stepped into Slovene.

It was only now I realized that another language meant another way of existence as well.

It always seemed to me that at home we spoke Slovene out of some kind of obstinacy. Proud and important, but obstinacy, nevertheless. As I once asked my Grandma why, she looked at me in surprise, »Simply because we're Slovene. How else should we speak, otherwise?«

I went to German school, but grew up with the poetry of Gregorčič, Aškerc and Župančič. Life was divided into two parts: as soon as the front door closed, they shut behind them all that was private. We talked, ate and prayed in Slovene; beyond the door, on visits, in shops and in the theatres, the outward life took place in German. The division was strictly observed.

I let myself down into the rigidly upholstered airplane seat and reached for the tough belt with a heavy metal clasp. I shortened it and placed it in my lap. Its reliability lay down heavily on me. In the air, caught standing in the shell, the stifled expectation was growing. For me, the best part of the flight is always the takeoff: when the airplane accelerates and dashes along the runway, faster and faster and faster, as if it had no limitations, then all the weight falls off me and I rise into the heights with relief.

A stewardess approached me along the narrow corridor. She pushed a huge, bedrawered trolley in front of her and stopped over and over again. She addressed the passengers with an adopted smile, and poured them drinks. Beer, vine or squash; Slovene, English or German. I swallowed the fear in my throat and decided in a moment:

»Squash, please.«

She was not a bit surprised; she handed me the glass, half full with yellow liquid and a white paper napkin, with a smooth gesture. And she was past me.

I stepped over the line; I joined the unjoinable. I became a whole being.

I leaned on the arms of the seat and looked through the window. The Alpine relief lowered and spread into fertile valleys. Slovenia was stretched below me in the form of a green-brown chess board of meadows and fields. A stinkingly bright emotion seized me and flooded my eyes.

* * *

Na letališču me je čakal odvetnik, Primož Planinc: prepoznaš sem ga po rdečem nageljnu v gumbnici. Dopisovala sva si že nekaj mesecev in tudi njegov glas sem že poznala preko telefona. Zdaj pa je stal pred menoj, v strogi sivi obleki s črtasto srajco in svileno kravato. Razpoznavni nagelj je bil njegova zamisel.

»Dobrodošli prvič v Sloveniji!« me je ogovoril in mi stisnil roko, ko sem stopila predenj in se hotela predstaviti. Potem je segel z roko nazaj in izza razsežnega hrbita pričaral še cel šop nageljnov in rožmarina:

»En sam cvet bi bil za takšno priložnost premalo!«

Potopila sem obraz v snop cvetov in dišečega zelenila. Ko sem lahko spet pogledala, je bil pred menoj rahlo nagnjen nasmejan obraz z natančno pristriženimi pšeničnimi lasmi in negovanjo brado.

»Hvala – za tako prisrčno – slovensko dobrodošlico,« sem izbirala besede kakor oguljene, že skoraj pozabljene frnikole iz razbolelega spomina. Še vedno se nisem mogla otresti greha, da kršim v globine priraslo pravilo.

Odvzel mi je prtljago in mi ogrnil plašč. Široka steklena vrata so se razprla za naju. Nad parkiriščem in smrekovo obrobo se je srebril jesenski dan. Zadišalo je po zrelem; jasni zrak se je zgibal v sunkih umehčanega vetra. Globoko sem vdihnila, da me je preplavilo vse novo, boleče neznano in vznemirljivo.

Tankoslutno je krenil naprej proti avtu, jaz pa sem počasi razbirala korake za njim. Šele ko je spravil in zaklenil vso prtljago, se je ozrl za menoj in se nasmehnil.

»Kam naj vas najprej peljem? Kam vas najbolj vleče?«

»Na toliko concev, da bi me skoraj raztrgalo. – Kamor koli.«

»Ste utrujeni od poti?«

»Ne! Počivati bi pa zdaj res ne mogla!«

»Prav,« se je spet nasmehnil. »Hotel sem vam predlagati Bled; kratek sprehod ob jezeru do sončnega zahoda, potem pa večerja v domači gostilni, blizu Ljubljane. Rezerviral sem vam sobo v hotelu, kakor sva se dogovorila. Hišo pa bi vam pokazal še lejutri. – Kaj pravite?«

»Z veseljem. Presenetili ste me s tako – premišljenim načrtom.«

Ko sva sedla v avto, sem se še enkrat obrnila k njemu:

»Kaj smem predlagati – že zavoljo družinskega prijateljstva – jaz sem Kristina in ti.«

»Primož,« mi je veselo stisnil roko, nato pa segel po volanu in obrnil ključ.

Skozi umita okna se je zlivala moja nova resničnost. Mirovala je v koži zelenega smrečja, pregrnjena z ljubečim vzorcem jeseni. Potem pa se je zganila in se začela spremenjati pod gibi njegovih rok.

* * *

My lawyer, Primož Planinc, waited for me at the airport: I recognized him by the red carnation in his right hand. My Grandma used to know his grandfather, who was a lawyer as well, at the same address in Ljubljana. We had exchanged letters for a few months and I also knew his voice from the phone. But now he was standing in front of me, in a formal grey suit with a stripped shirt and paisley tie. The distinguishing carnation was his idea.

»Welcome to Slovenia for the first time!« he addressed me and shook my hand as I stepped in front of him and wanted to introduce myself. Then he reached back with his hand and conjured a whole bunch of carnations and rosemary from behind his broad back:

»A single blossom would not do for an opportunity like this!«

I submerged my face into the sheaf of flowers and scented verdure. When I could look up again, there was a slightly bent, smiling face in front of me, with exactly cut wheaten hair and tended beard.

»Thank you – for such a hearty – Slovene welcome,« I selected the words like worn out, almost forgotten marbles from the aching memory. Still, I could not shake off the sin of breaking a deeply rooted rule.

He took my luggage and put my coat around me. The broad glass door opened up for us. A silvery autumn day glistened above the grey parking place and a spruce border. It smelled of ripeness; the clear air moved in the jerks of the softened wind. I breathed deeply so that I was flooded by everything new, painfully unknown and exciting.

With fine discernment, he set off in front of me towards the car, and I slowly caught on his steps. It was only when he locked in the luggage that he turned around with a look at me, and mildly smiled to himself.

»Where shall I take you? Where do you wish to go most of all?«

»To so many places that I'm almost torn apart. – Anywhere.«

»Are you tired of the journey?«

»No! I really couldn't rest now!«

»All right,« he smiled. »I wanted to propose Bled; a short walk by the lake until the sunset, then supper in a local inn, near Ljubljana. I booked a room for you in a hotel, as planned. And I would show you the house tomorrow. – What do you say?«

»Delighted. You have surprised me with such a – thought out plan.«

When we sat into the car, I turned to him once again:

»May I suggest – if nothing, for the family friendship's sake – I'm Kristina.«

»Primož,« he gladly shook my hand, then he seized the driving wheel and turned the key.

My new reality was pouring in through the washed windows. It rested in the skin of green sprucewood, covered with a loving pattern of the autumn. And then it moved and started to transform under the gestures of his hands.

* * *

Nisem mogla spati. Hotelska soba je bila brezdušno udobna. Z ulice so vdirali oddaljeni, neenakomerni zvoki. Ležala sem na postelji in skušala razmišljati. Okoli luči je brenčala zapozneta muha. Ugasnila sem luč, razgrnila zaveso in odprla okno, da bi našla ven. Mestni način preganjanja muh, se mi je vedno smejalababica; na deželi bi te požrle.

Ko sem spet prižgala svetilko, sem stopila h kovčku in izmed pisanih plasti obleke izvlekla oguljeno knjigo: veliko, vezano v temno rjavousnje in z zlato obrezo. Gregorčičeve Poezije. Knjigo je babica nekoč dobila za darilo. Ko so morali bežati, je pograbila le nekaj knjig in nakit, in že so šli. Razprila sem orumenele liste in spomini so oživeli.

Ko mi je nekoč spet brala iz knjige, se je zarekla in mi potem povedala:
»Veš, Kristinca, ta knjiga ni bila birmansko darilo. Dobila sem jo od Vojteha. – Zdaj, ko dedka ni več, ti to lahko povem.«

Premolknila je in se zagledala daleč nazaj.

Domišljija mi je takoj izrisala zornega mladeniča z mehko zvenečim imenom.

»Si bila zaljubljena v Vojteha?« me je živo zanimalo. Ime sem izgovorila, kakor bi v ustih preskušala novo, s čokolado oblito slaščico.

Samo pokimala je, zelo počasi.

Zaris zgodbe se mi je zdel čarobno skrivnosten in nikakor ne povezan z mojim dedkom.

»Zakaj pa se potem nisi poročila z njim?« sem hotela prepoznati vzorec vseh zgodb.

»Ker se nisem smela. Takrat je bil samo ubog študent. Potem pa je postal odličen odvetnik,« so ji čudno zasijale oči.

Spet je za dolgo premolknila in šele čez nekaj časa počasi nadaljevala z natrganim glasom:

»Na koncu se je celo odločil, da stopi pred mojega očeta in ga prosi za mojo roko. Da bi se zaročila, dokler on ne skonča. Meni tega ni hotel povedati, dokler ne bi imel odgovora. Hotel me je presenetiti. Upanja skoraj nisva imela; hotel je pač zastaviti vso svojo iskrenost in ljubezen. – Prišel je ravno tisti dan, bila je sončna nedelja, po maši, ko so me starši zaročili z Martinom. Morala sem bila popustiti. Stali smo v sprejemnici, s kozarci sekta v rokah, ko je vstopil. Nikoli ne bom pozabila njegovega zgroženega pogleda, ko ga je oče povabil, naj pije z nami...«

Vojteh ji je vedno prebiral pesmi, mi je potem večkrat pripovedovala. Vedno pogosteje se ga je spominjala. Sedela sta kje na travi pod šumečim drevesom – tako sem si ju vsaj predstavljal – in brala Gregorčiča.

»Beri mi tako, kakor je znal Vojteh,« sem jo zaprosila. Otožno se je zagledala v prazno in se nasmehnila kakor zimsko sonce. Šele čez nekaj časa je začela pesem – pol na pamet in pol iz knjige. Ko razprem strani, jo slišim.

Vstala sem z razkopane postelje in se hitro oblekla. Navlekla sem nase hlače in pulover, večernih jesenskih barv.

Receptor mi je sledil s praznim pogledom, ki je skrival radovednost pod tankim loščem uslužne odmaknjenosti.

Pospesila sem korak, navzdol proti Ljubljanci in preko treh prepletenih mostov. Nebo je bilo temno modro v svetlobi rastoče lune. Vse je bilo

I could not sleep. The hotel room was soullessly comfortable. Distant, irregular sounds were breaking in from the street.

I lay on the bed and tried to think. A late fly was humming round the light. I switched off the light, drew the curtains and opened the window so that it may find the way out. The urban way of fighting the flies, my Grandma always laughed; in the country, they would eat you alive.

When I relighted the lamp, I went to my suitcase and dug out, from among the bright layers of clothes, a battered book: large, bound in dark brown leather, with gilt edges. *Poesie*, by Gregorčič. My Grandma got the book as a present for the confirmation from her godmother. When they had to flee, after the war, she only grabbed a few books and her jewellery, and they were gone.

I spread out the yellowed pages, and the memories revived.

Once, when she read to me from them again, her tongue slipped and then she told me:

»You know, my little Kristina, this book was not a confirmation present. I got it from Vojteh. – I can tell you this, now that Grandpa is gone.«

She fell silent and looked back in time.

My imagination immediately drew a dashing young man with a softly ringing name.

»Were you in love with Vojteh?« I was eagerly interested. I uttered the name as if tasting a new, chocolate coated sweetmeat.

She only nodded, very slowly.

The delineation of the story seemed magically mysterious to me, and in no way connected with my Grandpa.

»Why haven't you married him, then?« I wanted to discern the pattern of all the stories.

»Because I was not allowed to. At that time, he was merely a poor student. But later, he became a very good lawyer,« her eyes shone unusually.

Again she fell silent for a long time, and it was only after a while that she went on with a ragged voice:

»Finally, he even decided to approach my father and ask him for my hand. So that we'd get engaged until he finished his studies. He didn't want to tell it to me, as long as he had no answer. He wanted to surprise me. We had almost no hope; he merely wanted to put in his sincerity and his love. – He came on the very day, it was a sunny Sunday, after the mass, when my parents announced my engagement to Martin. I had had to give in. I had no choice at all. We were standing in the drawing room, with glasses of champagne in our hands, when he entered. I shall never forget his horrified look, when my father offered him to drink with us...«

Vojteh always read poems to her, she often told me afterwards. She remembered him more and more often. They sat somewhere in the grass under a rustling tree – at least so I pictured them – and read Gregorčič.

»Read to me the way Vojteh could,« I asked her. She sadly looked into the emptiness and smiled like the winter sun. It was only after a while that she started the poem – half by heart and half from the book.

When I spread out the pages, I can still hear her.

tako, kakor mi je opisovala. Pročelja starih palač so tiho sijala v mesečini. Že sem bila pri vodnjaku. Trg se je začel ožiti – in hiša je stala pred menojo, topo brezbarvna v skorji starega ometa. Zazrla sem se v kalne oči razmajanih oken. Po obokanem prehodu za kočije sem stopila na dvorišče in se prislonila na kamniti vogal. Nad kvadratnim tlakom se je dvigoval obokan mostovž, pregrajen z razpadajočim lesom. In nad njim visoko, modro, srebrno prešito nebo.

Tukaj sem, babica. V tvoji Ljubljani. Ne vem, ali naj mi bo hudo ali naj se veselim. Vrnila sem se. Vrnila sem te.

* * *

I got up from the dishevelled bed and dressed quickly. I pulled trousers and a jumper over myself, in evening autumn colours.

The receptionist followed me with an empty look that was hiding his curiosity beneath a thin polish of servile distance.

I sped up, down towards the Ljubljanica river and across the three intertwined bridges. The sky was dark blue in the light of the full moon. Everything was the way she used to describe it to me. The renovated faǎades of ancient palaces shone silently in the moonlight. Already, I was by the fountain. The square narrowed gradually - and the house stood in front of me, bluntly colourless in the crust of old plaster. I looked into the muddy eyes of ramshackle windows. I went into the yard along the vaulted carriageway and propped myself against the stony corner. An arched gallery divided by decayed timber rose above the rectangular pavement. And above it, there was the high, blue, silver-lined sky.

I am here, Grandma. In your Ljubljana. I do not know whether I should feel sorry or glad. I am back. I brought you back.

It is just that I do not know what is to become of me.

* * *

»Hiša ni v najboljšem stanju. Zelo je propadla, vendar nič takšnega, kar se ne bi dalo popraviti. Mizarji in pleskarji lahko delajo čudeže, boš videla.«

Iz žepa je privlekel velik kovan ključ in ga vdel v ključavnico. Zaškrtalo je in vrata so odskočila. Vstopila sva v postan zrak, gost od prahu, pajčevin in pozabe, in se vzpelna po stopnicah. Primož me je spustil naprej. Odpirala sem vrata in počasi ugibala sobe. Dvorišče in ulične, sončne in senčne. Vse je bilo do nerazpoznavnosti zanemarjeno; škrbave podnice so se vdajale pod nogami. Stopila sem do okna in odprla motna, zakrpana krila. Zalil me je svež zrak in broneno zvenenje ure iz bližnjega zvonika.

Primož je prinesel dva razmajana stola; eden je bil brez naslonjala, drugega, oguljeni tonet, je kakor zapuščeno gnezdo prepletalo strgano sedalo. Previdno sva se spustila nanju v sredini nekdanje sprejemnice.

»Kakšni so tvoji načrti, Kristina?«

Odmajala sem z glavo.

»Te lahko kako premamimo, da ostaneš?«

»Mislim, da bi bila v tem primeru ednina bolj na mestu,« sem ga počasi pogledala in vstala.

Zdržal je moj pogled in se dvignil še sam.

»Ja, vem. Pa žal ni mogoča.«

Še vedno me je gledal.

»Tako sem uganila, da si poročen. Dobro poročen.«

»Kako? Po čem?«

»To je težko povedati. Po tvojem miru, notranji urejenosti, ki jo izžarevaš. Znaš shajati z drugačnostjo, ker živiš z njo. Ženske ti nismo le poželjiva uganka.«

»Kaj hočeš reči – da zato ne čutim ničesar več?«

»Ne! Nikakor! Mislim, da nas celo bolje čutite, ker smo vam bližje. Zato se je tako zlahka zaljubiti v poročenega moškega. Uглаšeni ste že na nas.«

»In zakaj govorиш zdaj ti v množini?«

»Ker ne znam drugače, ker to v slovenščini ne gre tako...«

»Kristina – nikar nama ne razčleni vsega v razumsko zloženko...«

»Saj ne morem. Le trudim se, da bi nama bilo potem morda manj neznosno... nevzdržno... kar že...«

Dotaknila sva se. S krivdo in olajšanjem; z neustavljivo govorico rok in dlani.

»The house is not in the best condition. It's very dilapidated, but nothing of the kind that wouldn't admit repairs. Carpenters and house painters can work miracles, you'll see.«

He pulled a huge forged key out of his pocket and put it into the lock. It squeaked and the door flew apart.

We entered into stifled air, thick with dust, cobwebs and oblivion, and mounted the stairs. Primož let me in first. I was opening the doors and slowly guessing the rooms. The back rooms and the front ones, the sunny and the shady ones. Everything was neglected to the point of unrecognizability; snaggy floorboards gave way under feet. I stepped to the window and opened the opaque, patched wings. I was flooded by the fresh air and the bronze clang of the clock from the near-by belfry.

Primož brought two ramshackle chairs – one of them was without the back, and the other, a battered bent-wood chair, was interwoven with a torn seat like an abandoned bird nest – and we carefully sat down on them, in the middle of what used to be the drawing room.

»What are your plans, Kristina?«

I shook my head.

»Can we tempt you to stay?«

»I think that in this case the singular would be the proper form to use,« I looked at him slowly and stood up.

He withheld my look and raised himself as well.

»Yes, I know. But it isn't possible, I'm sorry to say.«

He was still looking at me.

»I guessed immediately that you were married. Well married.«

»How? From what?«

»That's difficult to say. From your calmness, the inner orderliness that you radiate. You can put up with differentness because you live with it. Women are not just a desirous riddle to you.«

»Do you mean to say that because of that I don't feel anything anymore?«

»No! By no means! I think you can feel even more because we are closer to you. That's why it's so easy to fall in love with a married man. You are tuned to us.«

»And why are you speaking in the plural now?«

»Because I'm not able to say it any other way, because it doesn't work like that in Slovene...«

»Kristina – don't analyse it all into a rational puzzle for us...«

»I can't, anyway. I'm only trying to make things less unbearable... unendurable... whatever...«

We touched, with guilt and relief, with the unrestrainable speech of palms and hands.

Translated by the author

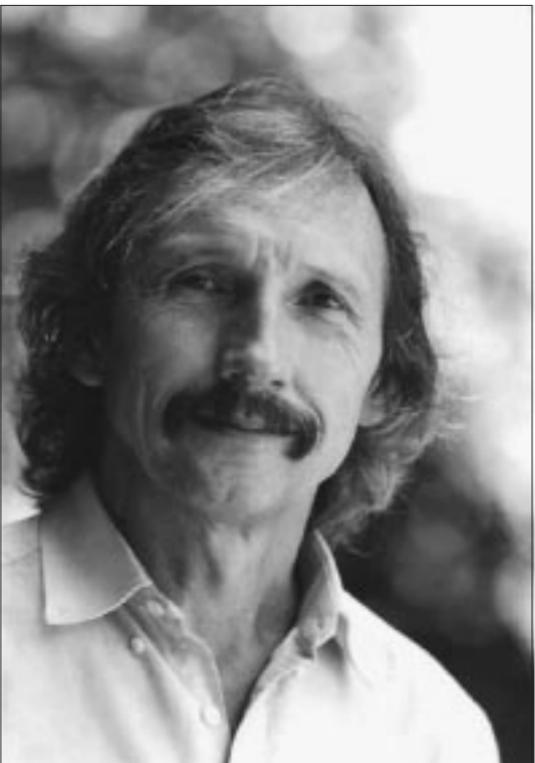
Peter Steiner, rojen 1937 v Badnu pri Dunaju. Priopovednik.

Med vojno in po njej živel in obiskoval šolo izmenoma v Badnu, vzhodni Tirolski, Gradcu. Izučil se je za tiskarja. Zunanja matura. Krupje. Študij geologije in paleontologije na Dunaju. Promocija za doktorja filozofije. Številna potovanja po Evropi (težišče Balkan), severni Afriki, Mali Aziji in Sovjetski zvezi. Od leta 1967 do leta 1992 dejaven kot ekspert Združenih narodov v številnih deželah tretjega sveta na področju geološkega raziskovanja, posebno v zahodni Afriki, v andski Latinski Ameriki, jugovzhodni Aziji in centralni Aziji. Sredi osemdesetih let prva literarna dela (Sterz). Povratek v Evropo. Od leta 1993 svobodni pisatelj. Živi v Badnu pri Dunaju in v ZDA. Poročen (1963), dva sinova. Dela: Kolumbov vodnjak (novela, 1994), Jasa (novela, 1995), V dolgi senci (novela, 1996), Trilogija (1997), Gap (roman, 1998), Doberig (roman, 1999), Držaji (proza, 2000), Onstran lovčevega znamenja (roman, 2002), Kjerkoli hočeš (novela, 2004).

Objavlja prispevke v različnih literarnih časopisih in revijah.

Erzähler, geb. 1937 in Baden bei Wien. Während des Krieges und danach wechselnder Aufenthalt und Schulbesuch in Baden, Ost-Tirol, Graz. Schulabbruch. Buchdruckerlehre. Externistenmatura. Croupier. Studium der Geologie und Paläontologie in Wien. Promotion zum Dr. der Philosophie. Zahlreiche Reisen in Europa (Schwerpunkt Balkan), Nord-Afrika, Vorderasien und der Sowjetunion. Von 1967 bis 1992 als Experte der Vereinten Nationen in zahlreichen Ländern der Dritten Welt in der geologischen Forschung tätig, besonders in Westafrika, im andinen Lateinamerika, Südost-Asien und Zentralasien. Mitte der 80er Jahre erste literarische Arbeiten (Sterz). Rückkehr nach Europa. Seit 1993 freier Schriftsteller. Lebt in Baden bei Wien und in den USA. Verheiratet (1963), zwei Söhne. Bücher: Der Brunnen des Columbus (Erzählung, 1994), Die Lichtung (Erzählung, 1995), Im langen Schatten (Erzählung, 1996), Trilogie (1997), Gap (Roman, 1998), Doberig (Roman, 1999), Handstücke (Prosa, 2000), Jenseits der Jägerzeichen (Roman, 2002), Wo immer Du willst (Erzählung, 2004). Beiträge in diversen Literatur- und Kulturzeitschriften.

Peter Steiner

Kjerkoli hočeš

...il suo parlare, e'l bel viso et le chiome
mi piacquen si, ch'i l'o dinanzi agli occhi
et avro sempre, ov'io sia, in poggio o'n riva

... njene besede, njen obraz, lasje prelepi
so me prevzeli, da jo vidim sedaj in vselej
kjerkoli že stojim, vrh griča ali brega.

Petrarca *Canzoniere*
Prevedel Andrej Capuder

1 Modri osat

Dani se in zdaj lahko opazim, da je košček travnika sredi makije še zelen, zbledela zelena v rumenem nadihu jeseni. Na tem tihem prostoru sem se zbudil. Sonce še ni vzšlo, toda njegovo bližanje mi pomaga, da okolico prepoznam po straneh neba. Položen gozdnat hrbet na jugu me loči od morja. Lahko bi šel peš v Trst, skozi goščavo zvitih hrastov, brinja in božjih drevc. Veliko časa imam in to dragocenost želim izkoristiti, čeprav me teži, kot že dolgo ne. Je kdo kdaj pričakoval ljubico z večjim hrepenenjem?

In vendar sem storil napako. Zmotil sem se, od doma sem se odpeljal dan prezgodaj. Ni mi jasno, kako je prišlo do tega. Hanna je večkrat omenila dan, jaz pa sem se odpravil, kot da bi bil prepozen, vozil sem nemirno, ne da bi se ustavljal, na nobenem od počivališč, ki so prišla v poštev, se nisem ustavil, dokler nisem precej čez polnoč našel to poljske poti v makijo, kjer zdaj stojim, dan prezgodaj.

Tokrat je prvič, da prihaja Hanna v mojo domovino. Domovina je seveda zelo širok pojem, ne tisti običajni v svoji prostorski in jezikovni ali celo nacionalni omejenosti. Moja predstava o domu je drugačna. Rojen sem bil v Evropi, kjer zdaj živim, nekje na sredini – pri čemer pazim, da te sredine ne imenujem srce –, toda vrsto let sem preživel drugje. Zato poznam pogled na deželo mojega porekla od zunaj. Moje domotožje ni omejeno na eno smer, od nje se je odtrgalo in navsezadnje, povezano z daljnotožjem, postalo povsod pričujoče. Že mogoče, da se po tem razlikujem od Hanne, ki mi prvič prihaja nasproti čez Atlantik. Doslej sem vedno jaz potoval iz tako imenovanega starega sveta v tako imenovani novi svet. Tokrat je obrnjeno. Morda je to pripomoglo k moji zmoti, da sem dneve pomešal, iz razburjenja, da bo Hanna, po vseh teh letih, v katerih me je vedno znova sprememala pri sebi doma, končno videla moj dom, čeprav je samo področje mojega večjega doma.

Pri tem potrebujem tako malo prostora. Z dvema, tremi potezami je postelja v mojem avtu spet sedežna klop, miza potegnjena iz stene. Na majhnem plinskem gorilniku že pristavljam vodo za jutranjo kavo. Medtem

Wo immer du willst

... il suo parlare, e'l bel viso et le chiome
mi piacquen sí, ch'i l'ñ dinanzi agli occhi
et avrñ sempre, ov'io sia, in poggio o'n riva.

... ihr Sprechen und das Antlitz und die Locken
gefielen mir so sehr, daß sie vor Augen mir
schwebt und schweben wird auf Berg und Ufer.

Petrarca *Canzoniere*

1 Die blaue Distel

Es tagt, und nun kann ich sehen, daß der Flecken Wiese inmitten der Macchie noch grün ist, ein gebrochenes Grün im gelben Hauch des Herbstes. Auf diesem stillen Platz bin ich erwacht. Die Sonne ist noch nicht aufgegangen, aber ihr Nahen hilft mir, die Umgebung nach den Richtungen des Himmels zu orten. Ein flacher Waldrücken im Süden trennt mich vom Meer. Ich könnte zu Fuß nach Triest gehen, durch ein Dickicht aus krummen Eichen, Wacholder und Stechpalmen. Ich habe viel Zeit und will diese Kostbarkeit nutzen, obwohl sie mich quält wie schon lange nicht. Hat je einer die Geliebte mit größerer Sehnsucht erwartet?

Und doch ist mir ein Fehler unterlaufen. Ich habe mich geirrt, bin einen Tag zu früh von zuhause weggefahren. Es ist mir unerklärlich, wie es dazu kam. Mehrmals hat Hanna den Tag genannt, ich aber brach auf, als wäre ich zu spät dran, fuhr ruhelos, ohne anzuhalten, blieb an keinem der in Betracht gezogenen Rastplätze stehen, bis ich weit nach Mitternacht diesen Feldweg in die Macchie fand, wo ich jetzt stehe, einen Tag zu früh.

Es ist das erste Mal, daß Hanna in meine Heimat kommt. Heimat ist freilich ein weit gefaßter Begriff, nicht der übliche in seiner räumlichen und sprachlichen oder gar nationalen Begrenztheit. Meine Vorstellung vom Zuhause ist eine andere. Ich wurde in Europa geboren, wo ich derzeit lebe, irgendwo in der Mitte – wobei ich mich hüte, diese Mitte Herz zu nennen –, aber ich verbrachte viele Jahre anderswo. Daher ist mir der Blick auf das Land meiner Herkunft von außen vertraut. In mir gehorcht Heimweh nicht einer Richtung, es hat sich davon gelöst und ist, mit Fernweh vereint, schließlich allgegenwärtig geworden. Mag sein, daß mich das von Hanna unterscheidet, die zum ersten Mal über den Atlantik mir entgegen kommt. Bisher reiste immer ich von der sogenannten Alten Welt in die sogenannte Neue Welt. Diesmal ist es umgekehrt. Vielleicht trug das zu meinem Irrtum bei, gerieten mir deshalb die Tage durcheinander, aus Erregung, daß Hanna nach all den Jahren, die sie mich immer wieder

ko sope, se za nekaj korakov oddaljim od avta. O blagodejnost nočno hladne rose na bosih nogah! To me prebudi še drugič. In nenadoma stojim pred še nikoli videnim, temno modrim osatom. »Cvet« sestavlja osem tankih, konici kopja podobnih listov, veliko bodic, ki varujejo kroglo iz tesno stisnjениh prašnic. Želim ga utrgati in obesiti v mojo vozniško kabino, kjer se bo lahko obračal kot idealna vetrnica za vsako smer.

Nekaj korakov stran od tod teče stara cesta od Sežane do opuščene konjušnice v Lipici. Danes nihče ne uporablja te nekoč najhitrejše, hkrati najkrajše povezave. Vso noč in tudi od zgodnjega jutra ni nihče pripeljal mimo. Uporabljajo asfaltno cesto čez Vilenico višje na severu. Ko se odpravim tja, je sonce že visoko. Pot vodi mimo globokih skalnatih vrtač. Sledovi avtomobilov križajo pobočje v gozdu, razbrazdana zemlja napolnjuje globeli med nazobčanim skalovjem, trava in nizko grmičevje je pomendrano. Poleg kolesnic avtomobilskih gum ležijo uporabljeni kondomi in papirnati žepni robčki. Pod borom leži zmečkan pornografski časopis s Hrvaške, poln amaterskih slik z naslovi iz vseh podeželskih provinc, nekritična zbirkpa nespodobno ponujenih spolovil, kraterska pokrajina mesa. In še vedno čakam, da bom srečal prvega človeka. Tudi v kapniški jami v Vilenici sem sam. Napis opozarja na globino 190 metrov. Poleg njega se navzdol, ob z mahom obraslo skalo, spuščajo strme stopnice do železnih vrat. Ta so zaprta. Iz teme slišim kapljati vodo. Zvok mi še dolgo odmeva v ušesih.

So kamnita tla brez potk, predrta z luknjami, ki požirajo vodo, je samovoljna meja, ki reže notranjost od obale? Ne vem, kje tiči čar tega področja, toda samota okoli mene je tak, kot da tu ne bi bilo žive duše, kot da bi bila pokrajina prazna, odkar sta bila iz nje izgnana Adam in Eva. Zdi se mi, kot da so vasi, ali to, kar zagledam, ko zavijem okoli ovinka ali prihajam čez grič – zatrep, lina, prehod med dvema mogočnima vogaloma hiše iz golega kamenja – samo model v primeru, da bi pokrajino odkril človek. Ko bi bil manj optimističen, bi morda pomislil, da je izbruhnila epidemija, ki je ni nihče preživel. In vendarle, celo največji malodušneš mora opaziti: tukaj je očiščena pot, tam pokošen travnik, obdelan vinograd, vrtače, na dnu katerih raste zelenjava in ne daleč proč potem morda tudi zasliši hrup traktorskega motorja ali goseničarja.

Ta pokrajina je podobna parku, kot da bi veči vrtnarji načrtovali njegovo obliko in jo izpeljali do najmanjše podrobnosti. Vse lame in strme grape, kjer cvetijo ciklame, mah, ki obrašča kamenje, pred davnimi časi zloženo v gromače, je prav tako na pravem mestu kot zbledela glava goveda v od gozda zasenčeni vrtači. Pomislim na mesarje v tajnosti, na tihotapce s krvavečimi rameni na tihotapskih poteh v deželo premožnih sosedov. Na takem kraju, si predstavljam, ne samo enkrat, ampak vedno znova, bi lahko nekdo skrivoma živel cela leta, preživel bi obdobja, kot tisti legendarni boj partizanov ali življensko nevaren razcvet komunizma. Življenje v senci gozdov in vlažnih jam poleg ropotije, predmeti, ki so postali nepotrebni v menjavi generacij, od z žico povezanih lončenih vrčev do avtomobilskih gum brez profila. Vse to preraščajo hrasti in bukve, božja drevca in akacie, brinje, leske in divje češnje. In: morsko moder, kot jezik

bei sich zuhause aufnahm, nun endlich mein Zuhause sehen soll, auch wenn es nur ein Landstrich meines größeren Zuhauses ist.

Dabei beanspruche ich so wenig Platz. Mit zwei, drei Handgriffen ist das Bett in meinem Auto wieder eine Sitzbank, der Tisch aus der Wand heraus geklappt. Schon stelle ich Wasser für den Morgenkaffe auf dem kleinen Gasbrenner zu. Während dieser faucht, entferne ich mich einige Schritte von dem Wagen. O Wohltat des nachtkalten Taus an den nackten Füßen! Das weckt mich ein zweites Mal. Und plötzlich stehe ich von einer noch nie gesehenen dunkelblauen Distel. Die »Blüte« setzt sich aus acht dünnen, lanzenspitzen Blättern zusammen, mehr Stacheln, die eine Kugel aus dicht gedrängten Staubgefäßchen schützen. Ich will sie pflücken und in meine Fahrerkabine hängen, wo sie sich drehen kann, als ideale Windrose für jede Richtung.

Wenige Schritte von hier verläuft der alte Fahrweg von Sežana zu dem aufgelassenen Pferdegestüt von Lipica. Niemand verwendet heute diese einmal rascheste, weil kürzeste Verbindung. Die ganze Nacht und auch seit dem frühen Morgen kam niemand vorbei. Man benutzt die Asphaltstraße über Vilenica weiter im Norden. Als ich dorthin aufbreche, steht die Sonne hoch. Der Weg führt vorbei an tiefen, felsigen Dolinen. Autospuren kreuzen die Böschung in den Wald, zerfurchte Erde füllt die Senken zwischen zackigem Gestein, Gras und niedriges Buschwerk wurde niedergewalzt. Neben den Spurrillen der Autoreifen kleben gebrauchte Kondome und Papiertaschentücher. Unter einer Kiefer liegt ein in Falten gequetschtes Pornomagazin aus Kroatien, voll Amateurbildern mit Adressen aus allen Provinzen des Landes, eine wahllose Sammlung schamlos dargebotener Geschlechter, eine Kraterlandschaft des Fleisches. Und immer noch warte ich auf die erste menschliche Begegnung. Auch an der Tropfsteinhöhle von Vilenica bin ich allein. Ein Schild verweist auf die Tiefe von 190 Metern. Daneben führt eine Treppe steil hinab durch bemoosten Fels an ein eisernes Gittertor. Das ist versperrt. Aus dem Dunkel höre ich Wasser tropfen. Das Geräusch bleibt mir lange im Ohr.

Ist es der pfadlose, steinige Grund, durchbrochen von wasserschlucken Löchern, ist es die willkürliche Grenze, die das Hinterland von der Küste abschneidet? Ich weiß nicht, worin der Zauber dieses Landstrichs begründet liegt, aber die Einsamkeit um mich ist eine solche, als lebte hier keiner, als läge das Land verlassen seit Adam und Eva daraus vertrieben wurden. Mir ist, als seien die Dörfer, oder das, was ich erblicke, wenn ich um eine Kurve biege oder über einen Hügel komme – einen Giebel, einen Erker, eine Durchfahrt zwischen zwei wuchtigen Hausecken aus nacktem Stein – nur Modell für den Fall, daß das Land von Menschen entdeckt würde. Wäre ich weniger frohgemut, dächte ich vielleicht, es habe eine Epidemie erlitten, die keiner überlebte. Und dennoch, selbst der Mutloseste muß sehen: da ist ein offener Weg, dort eine gemähte Wiese, ein bearbeiteter Weinberg, Dolinen, auf deren Grund Gemüse wächst, und nicht weit entfernt hört er dann vielleicht auch den Motorlärm eines Traktors oder einer Schubraupe.

Dieses Land gleicht einem Park, als hätten geübte Gärtner seine

oster osat, od danes moj talisman.

Dol pri Vogljah in Pliskovica, kraja na meji brez prehoda. Veliki Dol: zvonik, ki stoji samostojno pred zahodnimi vrati cerkve, štirikoten vse do vrha, kjer nosi oktagon ogrodje za zvonove, s katerih se razlega zvok zvonov v osem smeri (ti glasni, veliki brat mojega osata!); vaški trg, rahlo nagnjen v opoldansko sonce, na sredini vodnjak in okroglo korito iz apnencu; razpadajoče hiše, čvrsto obdana praznina, postavljena pod vprašaj; listi vinske trte z »rjastim« robom; listje na orehu nenavadno bujno; lesk na lovorjevem grmu; hrešćeč glas petelina; zelenkast kup gradbenega peska... in nena-doma brenčanje dveh športnih kolesarjev v ozkih trikojih na kolesih s srebrnim in barvito lesketajočim ogrodjem nemo čez trg in navzdol po cesti.

Ko stopam po ozki cesti, ki vodi proti jugu, nepričakovano stojim na mejnem prehodu z imenom Dutovlje. Z veseljem bi preživel nekaj uric ob bližnjem morju v Nabrežini, vendar me ne spustijo naprej, to smejo samo domačini iz obmejnega pasu. Vsekakor mi uradnik nakloni prvo besedo tega dne, njegov »ne« velja meni.

Gorjansko, Sela na Krasu,
Brje, Komen, Ivanji Grad,
Kostanjevica, Opatje selo
...imena, nekomu, ki ne obvlada jezika uganka in hkrati pesem.

Prevedla Lučka Jenčič

Gestaltung geplant und ausgeführt bis ins Kleinste. All die Höhlen und steilen Runsen, wo Zyklamen blühen, Moos die Steine bepolstert, vor langer Zeit zu Mauern gefügt, finden sich gleichermaßen an der richtigen Stelle wie der gebleichte Schädel eines Rindes in der vom Wald überschatteten Doline. Ich denke an Schlächter im Verborgenen, an Schmuggler mit blutiger Schulter auf dem Schleichpfad ins Land der wohlhabenden Nachbarn. An solchem Ort, stelle ich mir vor, nicht nur einmal, sondern immer wieder, könnte einer jahrelang unerkannt leben, Epochen überdauern, wie jenen legendären Kampf der Partisanen oder die tödliche Glanzzeit des Kommunismus. Ein Leben im Schatten der Wälder und feuchter Höhlen neben Gerümpel, Dinge, im Wechsel der Generationen nutzlos geworden, von drahtgeflickten Tonkrügen bis zu Autoreifen ohne Profil. All das überwuchern Eichen und Buchen, Stechpalmen und Akazien, Wacholder, Haselbüsche und Wildkirschen. Und: eine meerblaue, spitzzungige Distel, seit heute mein Talisman.

Dol pri Vogljah und Pliscovica, Orte an der Grenze ohne Übergang. Veliki Dol (die große Senke): Ein Glockenturm, freistehend vor dem Westtor der Kirche, vierkantig bis hoch hinauf, wo ein Oktagon das Glockengestühl trägt, auf daß der Klang der Glocken in acht Richtungen schalle (du lauter, großer Bruder meiner Distel!); der Dorfplatz, sanft geneigt gegen die Nachmittagsonne, in der Mitte ein Brunnen und ein rundes Becken aus Kalkstein; Häuser im Zerfall, fest umgrenzte Leere, in Frage gestellt; Weinblätter mit »rostfarbenem« Rand; das Laub am Nußbaum von seltener Üppigkeit; Glanz am Lorbeerstrauch; der krächzende Ruf eines Hahnes; ein grasgrün gewordener Haufen Bausand....und plötzlich surren zwei Radsporler in engen Trikots auf Rädern mit silbrig und farbig blitzendem Gestänge wortlos über den Platz und die Straße hinunter.

Einer schmalen Straße nach Süden folgend, stehe ich unerwartet an einem Grenzübergang mit Namen Dutovlje. Gerne verbrachte ich einige Stunden am nahen Meer von Auresina, aber man läßt mich nicht passieren, das dürfen nur Einheimische aus dem Grenzland. Immerhin richtet der Beamte das erste Wort des Tages an mich, sein »Nein« gilt mir.

Gorjansko, Sela na Krasu,
Brje, Komen, Ivanji Grad,
Kostanjevica, Opatje Selo
... Namen, dem Sprachunkundigen Rätsel und zugleich Gedicht.

Rojena 1965 v Helsinkih, je finska pesnica in avtorica devetih knjig (pesmi, kratke zgodbe, roman). Študirala je literaturo in komunikologijo na univerzi v Helsinkih ter diplomirala 1991. leta. Najprej je delala kot svetovalka in predstavnica za javnost, potem je nekaj let učila kreativno pisanje, zdaj živi kot svobodna pisateljica in prevajalka.

Leta 1998 je dobila finsko državno nagrado Plešočega medveda za najboljšo pesniško zbirko leta. Njena dela so bila prevedena in objavljena v literarnih revijah in antologijah v 16 različnih evropskih jezikih.

Dela: *Reportaže iz teme* (kratka in miniatura proza, 1986); *Prelepi sanja-lec* (miniatura proza, 1987); *Krajšajoče se pesmi* (miniatura proza, 1992); *Sarkofagi* (pesmi, 1994), *Velikan twojega življenja* (pesmi, 1996); *Mera in količina* (pesmi, 1998), *Sinerian* (pesmi, 2000); *Igra na vlaku* (roman, 2001); *Leta nad vodami* (pesmi, 2003).

Born 1965 in Helsinki. Poet and author of nine books (poems, short prose, a novel) published so far (among them *Sinerian*, 2000, *Train Play*, 2001, and *The Years above the Waters*, 2003). She studied general literature and media-communication studies in the University of Helsinki. Now she works as a free writer and literary translator. Sumari was awarded a national book prize called The Dancing Bear Prize for the best poetry book of the year, *Measure and Quantity* (1998). Her works have been translated and published in literature magazines and anthologies in English, Swedish, Danish, Spanish, German, French, Portuguese, Dutch, Russian, Belarussian, Hebrew, Slovak, Slovene, Romanian, Latvian and Lithuanian.

Anni Sumari

Avtobiografija

Povsem brez dramatičnosti
mesec raste in upada.

Hočem vedeti, kako je, ko utihne hrup.
Hočem vedeti, kako je, če uideš problemom.

Hočem vedeti, kako je, žreti prah
in pogolniti svoj lastni jezik.

Hočem vedeti, kaj pomeni »duša«.

Kadar je voda na površini jezera toplejša od zraka,
se rodijo vile.

Prav tako nad asfaltom, v enakih okoliščinah.

Hočem vedeti, kako je, ko izpuhtijo problemi,

ko se vržeš pod vlak. Goreče,

ta hip! Hočem vedeti,

kaj pomeni konec,

olajšanje, pozaba, umirjanje.

Vsa groza in smrt v neznanih
vodah, na bojnih poljih, v porodnih posteljah,
vse upada, se umirja, dokler
ni težko verjeti, čeprav veš,
težko verjeti, čeprav vidiš –
pozlačeno, vrezano v kamen –
težko verjeti, da je bilo, da so »oni«
občutili to grozo in smrt,
da jo je »on« ali »ona« občutila, da smo jo »mi«
v vodah, na poljih, v posteljah,
ni druge groze ne smrti
le moja, moja, dokler ne pojenja.

Avtobiografija
je prava beseda
da to opiše
ni druge besede
ki bi to opisala

Možgani ne razlikujejo med
tem, kar vidimo, delamo, si predstavljamo.
Zato je kreativna vizualizacija tako učinkovita.
Sledite vodji.
A svet je ogledalo: če gre na levo,
moraš ti na desno.

Omaelämäkerta

Ilman vähäisintäkään dramatiikkaa
kuu kasvaa ja vähenee.

Haluan tietää mitä tarkoittaa metelin hiljeneminen.

Haluan tietää mitä tarkoittaa ongelmien pakeneminen.

Haluan tietää mitä tarkoittaa mullan syöminen
ja oman kielen nieleminen.

Haluan tietää mitä tarkoittaa sielu.

Kun järven pintavesi on lämpimämpää kuin ilma,
muodostuu keijukaisia.

Samoin asvaltin yläpuolelle samoissa olosuhteissa.

Haluan tietää mitä tarkoittaa ongelmien katoaminen,

entä junan alle heittätyminen? Kiihkeästi,

heti paikalla! haluan tietää

mitä tarkoittaa katoaminen,

helpottuminen, unohtuminen, vaimeneminen.

Kaikki kauhu ja kuolema tuntumattomilla
vesillä, taistelukentillä, synnytysvuoteissa,

miten se hiljenee, vaimenee, kunnes

on vaikea uskoa, vaikka tietää -

vaikea uskoa, vaikka näkee sen

kullattuna, marmorin kaiverrettuna -

vaikea uskoa että se on ollut, että »he«

tunsivat kauhua tai kuolemaa;

että »hän« tunsi; että »me«

vesillä, kentillä, vuoteissa
ei ole muuta kauhua tai kuolemaa kuin
minun, minun, kunnes hiljenee.

Omaelämäkerta

on oikea sana

kuvailemaan

ei ole muuta sanaa

kuvailemaan

Aivot eivät tee eroa

näkemisen, tekemisen ja kuvittelemisen välillä,
sen takia mielikuvarajoittelu on tehokasta.

Seuraa johtajaa.

Mutta maailma on peili, jos hän kulkee oikealle
sinun on mentävä vasemmalle.

Poblisk sinjega neba.
Poblisk Picassa pri delu,
poblisk padajočih smetnjakov
in smejočega se bude na kavlju žerjava.
Osredotoči se na drobovje, ki pada ven,
teče, teče in se zaostruje.
Zavest ne teče – prekinja, seká.
Menjuje pripovedovalce, menjuje ritem.
Menjuje perspektivo, čas, kraje,
eno logiko z drugo.

Skozi sočutje doživljaš
grozo in smrt kot svoji lastni.
Z žarečim obrazom gledaš
tiste, ki so izgubili vse,
ki izgubljajo desno in levo,
ki se jim nič ne posreči,
zoper katere so se vsi zarotili,
od katerih se zahteva nemogoče,
ki so utrujeni, odrinjeni,
ki jih lovijo, ki morajo bežati,
ki morajo zaupati, ker nimajo izbire,
strastno ljubiti nič, najmanjšo
gesto, kompliment, spoznanje iz druge roke,
tiste, ki niso mogli niti črhni,ti,
dokler ni bilo prepozno,
in ki zdaj odpirajo usta, razžarjeni,
in ne morejo drugega kot vptiti:
»Še! Še! Še!«

Farsa privlačnosti gravitacije, ki veže
prebivalce modrega planeta med seboj,
k spokojno valovitim igriščem za golf.
Nalašč pozabljjam na vse te gore –
gora, zarašcene prsi tipa,
in na pobočju kapelica, ki se koplje v soncu
kot zlati obesek okoli njegovega vratu.

Välähdys sinitaivaasta.
Välähdys Picassosta työskentelemässä,
välähdys kaatuvista roskalaatikoista
ja nauravasta buddhasta nosturin koukussa.
Tarkennus sisälmyksiin jotka valuvat ulos
ja jatkavat valumista ja tarkentumista.
Tajunta ei virtaa vaan katkoo, leikkaa.
Vaihtaa kertoja, vaihtaa rytmia.
Vaihtaa näkökulmaa, aikaa, paikkaa,
logiikasta toiseen.

Myötätunnolla tunnet
kauhun ja kuoleman kuin ne olisivat omiasi.
Liekehtien katsot
niitä jotka ovat menettäneet kaiken,
jotka menettävät oikealta ja vasemmalta,
joiden kohdalla kaikki menee pieleen,
joiden päänenoksi kaikki tapahtuu,
joilta vaaditaan mahdottomia,
jotka uuvutetaan, sysätään sivuun,
joita ajetaan takaa, joiden on paettava,
joiden on luotettava, koska on pakko,
rakastettava tulisesti ei-mitään, vähintä
elettä, kohteliaisuutta, toisen käden tietoa,
niitä jotka eivät ehtineet inahtaakaan
ennen kuin oli liian myöhäistä
ja jotka nyt suu ammollaan, sädehtien
eivät voi enää muuta kuin huutaa:
»Lisää! Lisää! Lisää!«

Vetovoiman farssi, joka kiinnittää
sinisen planeetan asukkaat toisiinsa,
tyyneen, lainehtivan golfkenttään.
Unohdan tietoisesti kaikki vuoret -
vuori, machon karvainen rinta
ja rinteellä auringonvalossa kylpevä kappeli
kuin kultainen koru hänen kaulassaan.

Ne verjamem svojim očem,
še manj verjamem Božjim besedam.
Poleg tega, edini bog, ki sem ga videla,
prebiva v umetnosti. Preprosto
vstopila sem v svet, ni dolgo tega,
če bi bila konj ali pes, bi bila že mrtva,
v človeški obliku sem padla v kalno reko,
rjovečo kot bik, potisnila sem se skozi
ustje v votlino, prilagodila sem se
svojemu mestu v sestavljanki, izpolnila sem
pričakovanja stvariteljev, potrudila sem se
vživeti v bolečino mučenikov,
popolnoma brez nagona po samoobrambi,
niti glasu ni slišati iz katakomb,
in glej: tu
sem.

Človek dvigne roke v zrak,
kadar se cesta pred njim odpre.
Prišli boste in videli, postopoma vam
bodo vaši lastni udi povedali,
da niso to, kar je bilo obljudljeno Prvega dne:
ustnice niso vlažne, mehke, sesajoče,
labije niso vlažne, mehke, sesajoče,
čelo ni visoko, izbočeno, radovedno,
obrvi niso visoke, izbočene, radovedne,
niti oči, te oči – tudi te se ne opazijo
izpod nizkega čela.

Kaj imajo skupnega soteska Timur Lenk,
Schönbergov Chorus z Dunaja
in vrtiljak v Bordeauxu?
To, da sem jih videla ali slišala,
dojemala, čutila, slišala o njih priповедovati,
vzela jih bom s seboj. Avtobiografija
je prava beseda –

in bralci, ki so se opogumili
govoriti z mano, avtobiografija –
priatelj iz otroštva, ki mi piše iz zapora
in se čudi, ali res ne želim izvedeti,
kaj je nastalo iz njega.
Sošolka mi piše iz norišnice,
prisrčno, želi mi vse dobro, zelo se potрудi:
»Jezus bo prišel v helsinško univerzitetno knjigarno
leta 2006, če bi Ga hotela srečati.
Pazi, da leta 2017
ne boš živila v južni Finski,
poplavilo jo bo morje.«

En voi uskoa silmiäni,
vielä vähemmän Jumalan puhetta.
Sitä paitsi taiteessa elää ainoa jumala,
jonka olen nähty. Olen juuri saapunut
maailmaan, siitä ei ole kauankaan,
jos olisin hevonen tai koira olisin jo kuollut,
ihmisenä putosin sameaan, sonnimaisena
myllyvään jokeen, mahduttauduin
luolan suuaukosta sisään, sovittauduin
paikalleni palapelii, täytin luojien
odotukset, sovelluin jopa tuntemaan
marptyyrien tuskaa josta itsesuojeluvaisto
kaikenkaikkiaan puuttuu, katakombeista
ei kuulu hiiskaustakaan,
ja katso: täällä
olen.

Ihminen kohottaa kätensä
kun tie avautuu hänen edessään.
Tulet ja näet, pikkuhiljaa omat jäsenesi,
osasi ilmoittavat sinulle etteivät olekaan
sitä mitä ensimmäisenä päivänä luvattiin:
huulet eivät olekaan kosteat, pehmeät, imeväiset,
häpyhuulet eivät olekaan kosteat, pehmeät, imeväiset,
otsa ei ole korkea, kaartuva, ihmettelevä,
kulmakarvat eivät olekaan korkeat, kaartuvat, ihmettelevät,
eivätkä silmätökän, silmät - ei ole niidenkään osassa
kehumista matalan otsan alla.

Mitä yhteistä on Timur Lenkin solalla,
Wienin Schönberg-kuorolla
ja Bordeaux'n karuselleilla?
Se että olen kuullut tai nähty ne,
aistinut, vaistonnut, kuullut puhuttavan,
vien ne mukanani. Omaelämäkerta
on oikea sana -

ja lukijat, jotka ovat uskaltautuneet
juttelemaan kanssani, omaelämäkerta -
lapsuudenstävä joka kirjoittaa minulle vankilasta
ja ihmettelee, enkö todellakaan ole utelias
tietämään mitä hänestä on tullut?
Koulutoveri kirjoittaa mielisairaalasta
lämpimästi, hyvää tahtoen, parastaan antaen:
»Jesus tulee Helsingin Akateemiseen kirjakauppaan
vuonna 2006, mikäli haluat tavata Hänet.
Pidä huolta, että vuonna 2017
asut jossain muualla kuin Etelä-Suomessa,
koska se jää silloin meriveden alle«.

Mleto meso. Vsi smo
mleto meso.
To mi je razkril oče.
Ko sem bila še otrok, mi je prepovedal iti
do ceste, kjer avti vozijo čez otroke
in potem ti postanejo mleto meso. Verjela sem mu,
a danes verjamem, da smo ves čas
mleto meso, sestavljeni smo
iz smrti, jaz sem najbližji direktni smetiščni
jašek do pekla, zaudarjam po gnijočem
mletem mesu, presenetljivo, koliko užitka
lahko nudi mleto meso.
Ko sem imela toliko let
kot Križani, sem ugotovila, da sem
dopolnila človeško dobo, tako metaforično
kot povprečno v obči zgodovini –
da je od zdaj naprej vsak dan luksus.
Ekstravaganca. Leta, označena z minusom.
Kot da bi mleto meso postal toliko bolj mistično povzdignjeno,
kolikor dlje mu je pretekel rok uporabe.
Dlje kot stojiš sredi ceste,
tem dlje ne pripelje tvoj avto.
Fikcija pride
poslednja, pride
in postane dokončna.
Zadnja vrstica vse razreši,
avtobiografija
je prava beseda.

Prevedla (iz angleščine in slovaščine)
Barbara Korun

Jauhelihaa. Me olemme
kaikki jauhelihaa.
Sen tiedon olen saanut isältäni
lapsena, hän varoitti minua menemästä
tielle, missä autot ajavat yli ja lapsista
tulee jauhelihaa. Uskoin sen,
mutta ajattelen että olemme
kylläkin koko ajan jauhelihaa, koostumme
kuolemasta, olen lähin suora avoin
roskakuilu helvettiin, haisen mätänevältä
jauhelihalta, aivoni ovat pari kiloa
jauhelihaa, hämmästyttävää että jauhelihasta
voi nauttia niin paljon.
Kun olin samanikäinen kuin
ristiinnaulittu, ajattelin että nyt tuli
ihmisikä täyneen, vertauskuvallisesti ainakin,
myös keskimääräisesti, yleisesti historiassa -
tästä eteenpäin kaikki on luksusta.
Yllessytytä. Miinusmerkkisiä vuosia.
Ikään kuin jauheliha olisi mystisesti ylentymässä,
mitä kauemmin kuluu viimeisestä myyntipäivästä.
Sitä enemmän, mitä kauemmin
seisoo keskellä tietä
eikä kuorma-autoa tule.
Fiktio tulee
viimeiseksi, tulee
ja jäädä määräväksi.
Alin rivi kuittaa kaiken,
omaelämäkerta
on oikea sana.

Autobiography

Without a touch of drama
the moon waxes and wanes.

I want to know what it means when the noise dies.

I want to know what it means to escape problems.

I want to know what it means to eat dirt
and to swallow your own tongue.

I want to know what 'a soul' means.

When the surface water in the lake is warmer than the air
fairies emerge.

The same happens above asphalt in the same circumstances.

I want to know what it means to watch problems disappear,
to throw yourself in front of a train? Ardently,
this minute! I want to know
what disappearance means,
assuagement, oblivion, abatement.

All the horror and death in the unknown
waters, battle fields, birth beds,
how it all subsides, abates, until
it's hard to believe, although you know -
hard to believe, although you can see it
gilded, engraved in marble -
hard to believe it has existed, that 'they'
felt the horror and death;
that 'he' or 'she' felt it; that 'we' did

in the waters, fields, beds
there is no other horror or death than
mine, mine, until it abates.

Autobiography
is the right word
to describe it
there is no other word
to describe it

The brain makes no distinction between
seeing, doing and imagination,
that's why creative visualisation is so effective.
Follow the leader.
But the world is a mirror, if he goes right
you must go left.

A glimpse of the blue sky.
A glimpse of Picasso at work,
a glimpse of falling ashtrays
and a smiling Buddha in the hook of the crane.
Focus on guts that are flowing out,
that keep on flowing and sharpening.
Consciousness doesn't stream, it disrupts, cuts.
Shifts narrators, shifts rhythms.
Shifts perspectives, times, places from
one logic to another.

Compassionate, you know
horror and death as if you owned them.
Blazed, you watch
those who have lost everything,
who keep losing right and left,
who never succeed in anything
who are always plotted against
who are required to do the impossible,
who are being worn out, pushed aside,
who are chased, forced to escape
who have to trust, because there's no choice,
to passionately love no-thing, the smallest
gesture, compliment, second-hand knowledge,
those who had barely caught their breath
when it was already too late
and who can now do nothing but
gape and radiate and yell:
«More! More! More!»

Gravitational farce of attraction that links
the inhabitants of the blue planet to each other,
to the serene, undulating golf course.
I deliberately forget all mountains -
the mountain, the hairy chest of a macho,
and the chapel on the hillside basking in the sun
like a golden pendant around his neck.

I can't believe my eyes,
and I find it even harder to believe God's speech.
Besides, the only god I've seen
abides in art. I just entered
the world, it wasn't too long ago,
if I were a horse or a dog, I'd be dead already,
in the human form, I dropped into the turbid
bellowing river, forced myself through
the entrance to the cave, I modified myself
to take my place in the jigsaw puzzle, I came up
to the expectations of the creators, I even adapted
myself to feel the martyrs' pain completely devoid
of the survival instinct, not a sound is heard
from the catacombs,
and look: here
I am.

A human being raises his hands in the air
when the road opens before him.
You'll come and see, gradually your own limbs,
your parts will tell you they aren't
what they were promised to be on Day One:
the lips aren't moist after all, soft, suckling,
the labia aren't moist, soft, suckling,
your forehead isn't high, arching, inquisitive,
the eyebrows aren't high, arching, inquisitive,
nor the eyes, the eyes - under the low forehead
are nothing to write home about.

What do Timurlane Gorge,
the Schönberg Chorus of Vienna and
the carousels of Bordeaux have in common?
I have seen or heard them,
perceived, sensed, heard them spoken of,
I'll take them with me. Autobiography
is the right word -

and the readers who have ventured
to talk to me, autobiography -
a childhood friend writes to me from prison
and wonders if I really am not interested
in knowing what has become of him?
A schoolmate writes from a mental hospital,
warmly, with good will, giving her best:
Jesus will be available at Helsinki Academic Bookstore
in 2006, in case you want to see Him.
Take care that in 2017
you won't be living in Southern Finland,
because it will be flooded with sea water.«

Ground beef. We are all
ground beef.

This insight is from my father.

When I was a child, he told me not to go
to the road where cars run over children and they
become ground beef. I believed it,
but my own conviction is that
we are ground beef all the time, we consist
of death, I'm the nearest direct
garbage chute to hell, I stink of decaying
ground beef, my brains are of a certain amount
of ground beef, amazing how enjoyable
ground beef can be.

When I was the age of
the Crucified One, I thought I'd reached
the full age of a human being, at least metaphorically,
as well as averagely, generally historically –
from this day forth everything is luxury.

Extravagance. Years go to the left from the origin.
As if ground beef were being mystically edified,
the further behind the best-by date is left.

The more, the longer
you stand in the middle of the road
and a truck never comes.

Fiction comes
last, comes
and stays definitive.

The bottom line settles everything,
autobiography is
the right word.

Translated by Sarka Hantula

Vladimir P. Štefanec, rojen 1964 v Ljubljani. Na ljubljanski Filozofski fakulteti diplomiral iz filozofije in umetnostne zgodovine. deluje kot samostojni ustvarjalec na področju kulture. Poleg proze piše publicistična besedila o prevodni književnosti in likovni umetnosti (predvsem za vodilni slovenski dnevnik *Delo*). Ureja eno od rubrik v reviji *Sodobnost*. Knjižne objave: *Morje novih obal* (roman, 1991, uvrstitev v najožji izbor za nagrado Slovenskega knjižnega sejma za najboljši prvenec), *Sprehajalec z nočnih ulic* (roman, 1994), *Pariške zgodbe* (tematska zbirka kratkih zgodb, 1998), *Viktor Jelen, sanjač* (roman, 2002, nominacija za nagrado kresnik za najboljši slovenski roman leta).

Vladimir P. Štefanec was born in Ljubljana in 1964. There he also graduated in Philosophy and Art History. Apart from prose, he also writes essays on literature and art, mainly for the most important Slovene daily newspaper *Delo*. He is also one of the editors of the magazine *Sodobnost*. His published works include the novels *The Seas of New Shores* (*Morje novih obal*, 1991; short listed as one of the best first novels at the Slovene Book Fair); *The Man Who Walked in the Night Streets* (*Sprehajalec z noč ulic*, 1994) and *Viktor Jelen, a Dreamer* (*Viktor Jelen, sanjač*, 2002; short listed for the Kresnik literary prize).

Vladimir P. Štefanec

Samorog

Zgodba iz knjige Pariške zgodbe

Prazni up je zanikrna, zahrbtina in trdoživa žival. Prebiva tako na odprttem kot v temačnih globočinah skalnatih ali podzemnih brlogov in povsod preži na svoj priljubljeni plen, nič hudega sluteče, za sladke obete dovzetne smrtnike. Od nje ni nobene koristi, saj vedno in povsod dela le škodo, zato bi bilo to zver najbolje do konca iztrebiti in se tako nadloge za zmeraj znebiti, a kaj, ko je tako premetena in izmuzljiva, da je to laže reči, kot pa storiti.

Ta zavratnež tako večše riše vabljive podobe nedosegljivega, da se nam zdi, da je potrebno zgolj seči z roko in že bo varljiva prikazen naša, ko pa to storimo, zajamemo le prgišče zraka in nemočno spoznamo, da je naša roka veliko prekratka in da ne bo nikoli dovolj dolga za kaj takega. Ta večni skušnjavec, večji zastrupljevalec, priliznjeni trgovski potnik s svetlikajočo se meglo je intimni prijatelj fantastov in sanjačev vseh vrst ter zviti preizkuševalec treznih. Prvi se kot nemočni slepci opotekajo od ene do druge podtaknjene utvare, vedno bolj izčrpani in potolčeni, a nepovratno zasvojeni, drugi mu nasedajo le včasih, v trenutkih šibkosti, ko psi čuvaji njihovega razuma, utrujeni od stalnega dežurstva, za trenutek zadremajo v kakšnem senčnem kotu. Nihče ni povsem imun, saj pozna premeteni slepar brez števila zvijač in premore obilo raznovrstnih vab, na katere brez prestanka lovi nove in nove žrtve svojega nikoli končanega rušilnega pohoda.

Posledice njegovega delovanja so vedno neprijetne, enkrat bolj, drugič spet manj, včasih znajo biti hudo razdiralne in celo tragične, drugič so spet bolj humornega značaja in njihova najhujša posledica je, da koga osmešijo ali spravijo v neroden položaj, a kakršne koli že so, ne izostanejo nikoli. V boljših primerih so dokaj minljive narave, primeri pa se tudi, da so nadvse trdovratne, in včasih morajo ubogi reveži z njimi živeti kar do konca svojih dni.

Priznam, da sem, zasanjan, kakršen sem, sleparju tudi sam že velikokrat nasedel, nekaj dni pred odhodom v Pariz pa me je zopet ujel na vabo, ki jo je spretno skril v drobno časopisno novičko. Pod naslovom *Restavrirani pariški muzej naravoslovja* je pisalo:

Po 29 letih so odprli za javnost zoološko razstavo v pariškem naravoslovnem muzeju. Veliko dvorano železne strukture z okni na stropu so zgradili hkrati z Eifflovim stolpom - leta 1889. Obnova, delo arhitektov Paula Chemetova in Borja Huidobroja, je zgradbi vrnila stari sjaj. Obnovili so tudi samo muzejsko zbirko, ki je najbogatejša na svetu. Nastala je z darovi francoskih raziskovalcev in pustolovcev zadnjih dveh stoletij. Najznamenitejši eksponati so samorog, mamut, dva orjaška nosoroga ter kitovo okostje.

The Unicorn

From the book Paris Stories

Empty hope is a neglected, treacherous and persistent animal. It resides in an exposed corner in the obscure depths of a stony pass or perhaps in an underground cave. It feeds on its favorite prey, nothing more consequential than the sweet promises of susceptible mortals. It has no benefit to anyone at all and makes trouble wherever it goes. It would be best to exterminate this beast and be rid of the nuisance forever. But since it is so cunning and evasive, that is easier said than done.

The insidious creature is so skilled at drawing seductive images of the unattainable that it seems to us that we need only reach out our hand and the alluring apparition will be ours. But when we do this, we grasp a mere handful of air and we realize that our arm is far too short, and worse that it will never be long enough to seize the desired thing. This eternal tempter, this skilled poisoner, fawns on the mercantile soul by flickering brightly through the fog, pretending to be the intimate friend of fantasists and dreamers, the clever challenger of temperance. Some of us stagger, powerless and blind, from one fanciful illusion to the next, ever more exhausted and beaten, but perpetually addicted. Others are tempted only occasionally, during moments of weakness when the watchdogs of reason, weary from constant vigilance, doze off for a moment in a shady corner. Nobody is entirely immune since the inventive swindler has countless tricks up his sleeve and uses a great number of different decoys in his ceaseless hunt for more victims on his ruinous march.

The consequences of his actions are always unpleasant, sometimes more so, sometimes less. Sometimes they can be horrifically destructive and even tragic. But of course, there are also occasions when the consequences are relatively humorous, causing its unfortunate victim nothing more harmful than confusion or being caught in an awkward situation. But, in all cases, there are consequences. In the best scenario, they are of a transitory nature, but more often than not, they are quite stubborn and sometimes a poor soul must live with them until the end of his days.

I must admit that, dreamy as I am, the swindler has tricked me on numerous occasions. A few days before I traveled to Paris, I once again swallowed the bait that was this time cleverly hidden in a small newspaper notice. Under the title *Restored Paris Museum of Natural History*, the following words were written:

After 29 years, the zoological exhibition at the Paris Museum of Natural History will be reopened to the public. The great hall of the museum is comprised of an iron structure with ceiling windows. It was built in 1889, at the same time as the Eiffel Tower. The building, which was the work of the architect Paul Chemet and Borja Huidobro, will soon be returned

Mojo pozornost je pritegnila predvsem omemba samoroga, tega starodavnega simbola moči in čistosti, ki je tudi v moji osebni mitologiji zavzemal čisto posebno, nadvse častno mesto. Sprva se mi je zadeva sicer zdela kar preveč neverjetna in domneval sem, da gre najbrž za istoimenskega sesalca iz rodu kitov, katerega čelo prav tako krasí dolg spiralast rog, a pomislek razuma je zopet enkrat popustil pred zaneseno prestavo in kmalu sem sprejel vabljivejšo možnost, da gre za primerek mitskega rogatega konja.

Za to sem imel celo argument, izvirajoč iz novičke same; zakaj bi namreč samoroga, če bi šlo le za primerek iz še živeče vrste kita, v njej zapisali na prvo mesto, pred davno izumrlega mamuta in orjaška nosoroga, in ne na predzadnje mesto, pred kitovo okostje, kamor bi po pomembnosti sodil? Za to ni bilo prav nobenega razloga, in čeprav se mi je po drugi strani zdelo, da bi takšen eksponat moral dvigniti veliko več prahu, sem lahko upravičeno domneval, da gre za kakšno novo najdbo, prvič predstavljenou ob ponovnem odprtju muzeja, ki bo zanimanje javnosti šele vzbudila. Po drugi strani pa, koga pa dandanes sploh še zanimajo samorogi? Mene že, prav veliko pa nas najbrž ni.

Na samoroga sem mislil od prvega trenutka, ko sem zakoračil na sive ceste mesta ob Seni, v Muzej naravoslovja pa se nisem in nisem odpravil in z njegovim obiskom sem odlašal, vse dokler sem sploh še lahko. Hranil sem ga za desert, za končni posladek, hkrati pa za obliž za vse neprijetnosti in razočaranja, s katerimi mi je postregel Pariz. Bil naj bi piká na koncu mojega pariškega stavka, zadnji udarec ure mojega tamkajšnjega bivanja in dolgo odlašanje je pričakovanje prignalо čez vsako razumno mejo, hkrati pa so me še vedno razjedali dvomi. Celo, ko sem se v Muzej končno vendarle odpravil, je moj korak spriča paralizirajočih valov negotovosti večkrat nemočno zastal, a do cilja sem se vseeno nekako pretolkel. Pravzaprav ne čisto do cilja, ampak v njegovo neposredno bližino, kjer sem k sreči naletel na simpatično kavarnico, ki mi je ponudila dragoceno zavetje in krepčilo.

Tam sem še tik pred zdajci, skozi šipo zazrt v mogočno konstrukcijo muzeja, premleval, ali tako močnega aduta, kot je samorog, morda ne bi bilo bolje pustiti v rokavu, kot odrešujočo ozimnico za najbolj ledene dni, ko bodo vsi drugi upi zamrznili, ga shraniti v varnem območju nepreverjenega, v območju potencialne možnosti, ki pomembno razširja z vseh strani oblegano območje svobode, ki ima svoj prostor pod težko streho mučnih dejstev, ki lahko vsak trenutek s truščem zgrmi nanj. Ta možnost se je sicer zdela vabljiva, bila pa je tudi silno dvorezna, saj si človek, ki prečka ledeno puščavo, resnično ne more privoščiti negotovosti glede tega, ali ga v naslednjem baznem taboru čaka nujno potrebno krepčilo ali pa zgolj votli obet. Poleg tega je bil samorog preveč kapitalno dejstvo, da bi ga smel puščati v rezervi, brez dvoma je namreč sodil v prvo ligo, med podporne stebre mojega templja in kot tak je bil nadvse dragocen. Zraven tega pa še silno vabljiv, vabljiv vsaj tako, kot bi bil za darvinista primerek

to its former glory. The museum collection, the richest in the world, has also undergone renovation. The contents of the collection were for the most part the gifts of French researchers and explorers of the last two centuries. The most famous specimens are a unicorn, a mammoth, two rhinoceroses and the skeleton of a whale.

My attention was attracted above all by the mention of the unicorn, that ancient symbol of power and purity, which in my own mythology occupied a special and honored place. At first the whole thing seemed highly improbable, and I suspected it had to do with a mammal of the same name that belonged in the whale species and whose forehead was adorned with a long, spiral horn. But the scruples that my reason produced also allowed in a small glimmer of enthusiasm, which grew to the extent that I soon accepted the alluring possibility that the specimen in the museum was none other than of the mythical horned horse.

After this, of course, a whole debate unfolded around the insignificant notice: why would the name of the unicorn, if it was only a specimen from the still-living species of the whale, be written first in the series before the long extinct mammoth and the colossal rhinoceros, and not in the penultimate place, before the whale skeleton, where it should fall according to its importance? There needn't be any special reason for it, and yet, on the other hand, I suspected that for such a specimen to raise so much dust it would have to be a new find, presented for the first time at the opening of the renovated museum in order to arouse the interest of the public. On the other hand, who really cared about unicorns? I did, but there probably weren't many of us around anymore.

I had been thinking of the unicorn from the first instant that I had stepped from the gray streets of the town of Sena toward the Museum of Natural History in Paris, and yet since I arrived I had not dared to set foot near the place. I had delayed the visit as long as I possibly could. I had saved the visit as one saved dessert, as the final sweet moment, and as the compensation for all the unpleasantness and disappointments I had been served in Paris. Let it be the period at the end of my Parisian sentence, the striking of the final hour of my stay there, the long postponement of expectation extended beyond all rational borders. Yet doubts still gnawed at me. Even when I finally appeared before the doors of the Museum, my steps came to a dead halt, not once but many times, in the face of a paralyzing wave of uncertainty. All the same, I had finally managed to reach my goal. Actually, not the goal itself, but somewhere in the near vicinity: a very pleasant little cafe upon which I had quite luckily stumbled as it offered me both shelter and a much-needed restorative tonic.

There I ruminated on what I might perceive through the glass of the magnificent structure of the museum. I wondered if it might be better to leave a trump card as powerful as the unicorn face down, to save it as one

vmesnega člena, če bi ga seveda uspelo komu najti, tako kot so očitno našli samoroga, ki se zdaj skriva pod tisto impresivno gmoto iz železa in stekla, za tistimi težkimi, a na stežaj odprtimi vrati, skozi katera je treba le vstopiti in si ga ogledati. Jaz, živčni omahljivec, pa raje posedam za vogalom in se črvičim s silno zapletenimi vprašanji in protivprašanji in zatajujem svojo željo in komplikiram čez vsako mero, dokler se tega nenačoma ne naveličam, odločno vstanem izza kavarniške mizice in se hitrega koraka napotim v Muzej naravoslovja.

Nestrpno čakam, da se dokopljem do vstopnice, potem pa kot z verige spuščeni hudič zdirjam mimo vseh tistih kamnin, kristalov in fosilov, mimo zbirke odtisov stopal davnih sprehalcev, mimo množice popolnih in nepopolnih okostij, dokler me končno ne prinese v veliko osrednjo dvorano, pod katere kupolastim svodom so razstavljeni največji in najdragocenejši eksponati.

Ob vratih stoječo čuvajko, mlado punco nedolžnega videza, povprašam po samorogu in že hip za tem se izstrelim v smeri njene iztegnjene roke. Še preden pa pride do velike steklene vitrine, proti kateri je pokazala, obstanem kot vkopan in zbrati moram vse moči, da se nemočno ne sesedem na tla.

Ne že spet! Ne že spet!, mi zagomazi po možganih, telo mi neenakomerno drgeta, počutim se kot v brezračnem prostoru in kar ne vem, kaj bi sam s seboj. Kar stojim tam in se utapljam v obupu, medtem ko izza šipe zračnega akvarija zre proti meni majhno toplo oko prepariranega arktičnega kita samoroga. Iz njegove okrogle glave se žalostno poveša dolg svedrast rog, zalito telo pa še poudarja dobrodušnost in okornost ubogega harpuniranega bitja.

Potem ko se v meni na hitro nekajkrat razstavi in sestavi vesolje, končno zberem dovolj moči, da se mimo začudene čuvajke in skozi vse tiste zadušljive prostore odvlečem na prepotrebni zrak, nato pa zgubljeno odtavam nazaj v kavarnico, iz katere sem pred nekaj minutami tako junaško odvihral v muzej. Tam dolgo zamišljeno posedam in se zmerjam z vsem, kar mi pade na pamet, skovati pa mi uspe tudi nekaj povsem novih zmerljivk, potem pa nenačoma obrnem ploščo in si začnem dopovedovati, da upajoča naivnost, ki sem ji zopet enkrat podlegel, pravzaprav sploh ni tako slaba lastnost in da si v resnici nimam kaj očitati. Skujem celo priložnostno teorijo o tem, da je v današnjem, pretežno brezupnem svetu, prav na novo odkrita nedolžnost, ki jo najbrž sam še vedno nosim nekje globoko v sebi, tista prava pot, po kateri bo nemara mogoče priti v manj kamnite pokrajine, in potem se počutim precej bolje. V sebi začnem gledati neustrašnega borca *nove nedolžnosti* in moja vizionarska teorija, ki je iz minute v minuto bolj vseobsegajoča, narašča kot ogromen, dobro kvašen krof, dokler me končno ne odlepi od tal in me na svojih mogočnih krilih ne ponese oznanjat novega nauka.

Pozneje, ko sem se že spriznjal z dejstvom, da bo edini samorog, ki ga bom videl v Parizu, tisti s srednjeveške holandske tapiserije, obešene v muzeju Cluny, sem se še večkrat spomnil na ubogega arktičnega samoroga in bilo mi je žal, da mu nisem posvetil več časa, in pomislil sem, da je

does winter supplies for the iciest of days when all other hope is frozen solid, to keep it in that safe place of unconfirmed things, in the region of the potential and the possible (a place that expands considerably when besieged on all sides by a sort of freedom that has its own space beneath the heavy roof made of wearisome facts that threaten at any moment to fall upon it with a great infernal noise). Keeping such a possibility in reserve might seem enticing, but it is also a two-edged sword: especially if you are a man crossing an icy desert who cannot really afford to entertain the uncertainty of whether the reservoir in the next camp holds absolutely crucial salvation or only an empty promise. In addition to all that, the unicorn was too simply capital of a fact to leave in reserve. It belonged, without doubt, in the very first league, between the supporting pillars of my temple and, as such, was utterly precious to me. And more importantly, it was too tempting to resist, at least as tempting as a specimen of the missing link would be to a Darwinist, a specimen that would, of course, one day be found just as it seemed the unicorn had been found and was now waiting for me somewhere beneath that impressive mass of iron and glass, somewhere behind those enormously heavy doors that were thrown open on their hinges, and through which I need only enter. But I, a nervous and fickle man, would rather sit somewhere around the corner with my guts twisted up by a tangle of questions and counter-questions. I would rather defer my desire and create complications beyond all measure. Until suddenly, I get fed up. I rise decisively from behind the cafe table and march quickly toward the Paris Museum of Natural History.

I impatiently wait until I am able to obtain an entry tickets and then, like a devil released from his chains, rush past all the stones and crystals and fossils, past the collection of foot prints made by ancient walkers, past the multitude of complete and incomplete skeletons, until finally I enter the great central hall, under the arched cupola of which are exhibited the largest and most valuable specimens.

Beside the door stands a security guard, a young woman with an innocent face. I ask her about the unicorn and an instant afterward I shoot in the direction of her extended hand. Even before I arrive at the large glass display case toward which she pointed, I stop as if pinned to the spot and I must gather all my force to prevent myself from sinking weakly down to the floor.

Not again! Not again! the words flash through my brain. My body trembles spasmodically and I feel as if I am in some airless place and don't know where to turn. I stand there drowning in despair while, from behind the glass of the airy aquarium, the small warm eye of a stuffed arctic unicorn whale stares down at me. A long spiral horn hangs despondently from its small round head, and the contours of its body emphasize the good-natured clumsiness of the hapless, harpooned creature.

In that instant, the universe disassembles and reassembles several times inside of me. Finally I gather sufficient strength to pull myself back past the astonished security guard, through all the suffocating hallways toward much-needed air. Then I stumble in a daze back to the little cafe from

nemara tudi Pariz, ki sem ga prišel iskat, en sam neskončno vabljiv samorog iz legend, velikokrat opisan in upodobljen, tako da vzbuja varljivi vtis neizpobitnega dejstva, a kljub temu ga nihče nikoli ne uspe najti in najbrž sem zaradi iskanja pravljičnega samoroga po krivici zanemaril tistega pravega, ki bi si v neobremenjenih očeh gotovo izboril zasluženo naklonjenost in občudovanje. A kaj morem; sem pač človek, ki išče, česar ni mogoče najti.

which, only minutes before, I had so heroically stormed the museum. There I sit for a time absorbed in thought, cursing myself with all manner of insults. I even come up with few newly minted expressions with which to denigrate myself. But then I turn the record over as it were, and the realization dawns on me that the hopeful nad'veté to which I had once again succumbed is not actually such a bad quality and, in fact, there is no reason to reproach myself. I even come up with a workable theory that in today's hopeless world, the new discovery of an innocence that I probably always carried deep within me, might indeed be the best path by which I could arrive at a less stony and arid landscape. After that, I feel considerably better. I regard within myself the intrepid battle for new innocence and my visionary theory, which minute by minute is becoming all-encompassing, begins to resemble an enormous yeast-filled donut that picks me up from the floor and carries me on its powerful wings toward the edification of new life lessons.

Later when I have resigned myself to the fact that the only unicorn I will see in Paris is the one in the Dutch medieval tapestry handing in the Musee Cluny, my mind often returns to that poor arctic unicorn and I regret that I didn't dedicate more time to it. I realize that perhaps all of Paris is like the eternally alluring and legendary unicorn, described so often and depicted in such a way that it entices with the deceptive impression of its irrefutable existence but that, despite it all, nobody has ever managed to actually find. The search for this fairy tale unicorn was no doubt guilty for the fact that I had neglected the very real one that in unburdened eyes would have merited some well-earned benevolence and admiration. But what can I do? I am, it seems, a man who searches for that which cannot be found.

Translated by Erica Johnson Debelyak

Rojen 1963 v Huangyanu na jugovzhodni obali Kitajske. 1987 je doktoriral iz teorije množic na Univerzi Shandong. Objavil je 7 knjig poezije, esejev, popotnih dnevnikov in biografijo. Je eden od vodilnih pesnikov svoje generacije. Njegove pesmi so uvrščene v literaturo za srednje šole in univerzitetni študij. Leta 1995 je ustanovil vodilno alternativno pesniško revijo *Apollinaire*. Je član žirije za nagrado Anne Gao za poezijo (kitajski ekvivalent Pulitzerjeve nagrade). V kitajščino je prevedel dela Marqueza, Paza, Antonia Porchie, Elizabeth Bishop in Margaret Atwood. Preveden v več svetovnih jezikov, sodeloval je na mnogih mednarodnih pesniških festivalih. Živi in dela kot profesor matematike na Univerzi Zejiang v Hangzhou.

Born in 1963 in Huangyan, southeast China, Cai Tianxin received his Ph.D. in number theory from Shandong University in 1987. He has published 7 books of poetry, essays, travels and biography. In 1995 he founded the poetry review *Apollinaire*, which is now one of the most important underground magazines. He has served since 2001 as a judge of the Anne-Gao poetry awards, which is considered the Chinese equivalent of the Pulitzer Prize. He has translated into Chinese the work of Borges, Marquez, Octavio Paz, Antonio Porchia, Elizabeth Bishop and Margaret Atwood. His poems has been translated into several languages, including Arabic, and published in more than ten countries. He has participated in the poetry festivals in Medellin, Rosario, Zürich, Genoa, Durban and now lives in Hangzhou, where he is a professor of mathematics at Zhejiang University.

Cai Tianxin

La Havana

v razcvetelju plamenu
vidim dvigati se ocean
ceste so na široko odprte
kot moški prsni koš
lisasti zidovi in okna
dvorišče brez lišajev
ljudje vstopajo in izstopajo skoz vratne luknje
kopičijo se steklenice ruma
po zraku jadrajo odmevi
z visokega brega nad dvigajočo se plimo
se neustrašni kubanski deček
požene v deroči tok
na treh straneh obdan s koralnim grebenom
katedrala stoji kot grad
kot velikanska ladja
požira vase obiskovalce vseh barv
na starem hribu s topovi
uperjenimi k severnemu obzorju
se ena za drugo prižegejo bakle
in čakajo na ta negotov trenutek

Kuba 2000

Prva polovica brazilskega filma

prikazuje srebrno obalo v mesečini
blizu El Salvadorja, rojstnega kraja karnevalov
na kateri Atlantik srečno prileže iz težav
slonovine in palm iz Afrike na drugi strani.

Strastna ljubezen med tetu in nečakom.
Neke noči je zaman iskala svojega ljubimca,
štirideset vrtnic ji je gorelo na ustnicah, obleka
in prsi so ji divje valovile kot v peščenem viharju.

Vas nemirno drhti
in v hiši brez moža
njena krhka, obupana in prizadeta sestra
nemočna opazuje odhod svojega ljubimca.

哈 瓦 那

我看见玫瑰色的火焰中
激荡着一个大海
街道敞开来
像一个成年男子的胸膛
斑驳的墙壁和窗扉
失却了青苔的天井
人们从洞一样的门里进出
朗姆酒的瓶子被收回
莎莎的余音缭绕
从高高的防洪堤上
那个勇敢的古巴男孩
又一次纵身跃下
三面环礁的激流
城堡一样的大教堂
犹如硕大的容器
吸纳着五颜六色的游客
而在古老的跑台山上
朝向北方雾气腾腾的海面
一支支火炬被点燃
等待某个时辰的到来

2000 古巴

一部巴西电影的前半部分

那是一片月光下的银色沙滩
临近萨尔瓦多，狂欢节的故乡
大西洋在这里拐了一个弯
对岸是象牙和棕榈的非洲

炽烈的爱情发生在姨甥之间
一天晚上，她找寻不到情人
唇边燃烧起四十朵玫瑰，裙裾
和乳房像风沙一样横冲直撞

整个村庄都为之颤栗不安
而在由血缘关系维系的家族里
年老体衰的姐姐郁郁寡欢
眼睁睁地看着亲人远走他乡

2000，麦德林

Slapovi Niagare

Nad modrino, belina.
Obdana z modrino, bela,
kot smrt, ki se obrača v iluzijah.

Več peres ima kot turisti las.
Ptica, ki hitreje od ustnic zaljubljencev
poljubi zaveso dežja.

Spokojen odlagam imena
na vodo. Odplavajo v hipu,
ko se spusti večer.

Bledo sonce zadrhti. Še en korak bliže
smrti. In tisoč ledenih prstov
se dotakne mojega tilnika.

New York 1994

Radirka

Pod oknom utripajo kresnice.
Na polju enakomerno kvakajo žabe.
V sobi se zavrti pogovor src.
Deček poleg z roko tiho seže

v njegove kratke hlače.
In užitek mu zaplava po udih.
Sledi spet nova igra skrivalnice, dokler
se matere ne naveličajo prežvečenih pogovorov.

Leži in se spominja.
V mislih pri roki, ki se je
razblinila kot blisk, razpet
med takrat in zdaj in tisoče milj stran.

Medelin 2000

尼亞加拉瀑布

蓝色之上的白色
被蓝色包围的白色
像沉溺于梦幻的死亡

鸟的羽毛多于游人的发丝
鸟的嘴唇比情侣的嘴唇
更早触及云母的雨帘

我随意说出几个名字
让它们从水上漂走
和黑夜一起降临

一枚失血的太阳颤抖了
向死亡再进一步
一千只冰凉的手伸入我的后颈项

1994, 纽约-安大略

橡 皮

萤火虫闪烁着从窗外飞过
青蛙在田野里有节奏地鸣叫
屋子里倾心的交谈继续着
男孩坐在他身边，悄悄地

把手伸进花布衣服的内侧
快感像波浪，迅速流遍全身
随后是新一轮的迷藏，直到
母亲们厌倦了古老的话题

他躺着，回味适才那个梦
盯住那双行将缩回的手
仿佛过去年代的一丁点亮光
延伸到万里之外的今夜

2000. 5. 9. 麦德林

Sanje o življenju v svetu

Veje rastejo iz oblakov.
Ptiči nestrnno odletijo proti mojim očem.

Pokrajina in dim valovita nad hišo.
Reke vijugajo vzdolž mojih rok.

Mesec je modri safir,
Vložen v krog.

Stojim nad prepadom ušesa
In sanjam o življenju v širokem svetu.

Hangzhou 1990

Ko se vzdolž potajoče obale poletje umakne na jug

Ko vzdolž obale
poletje odpotuje na jug,
se prikrade jesen, izkoristi priložnost
in dodober namoči izsušena polja.
Oгласи се песем океана,
помирјајоč глас из претекlosti.
V njegovem objemu čemim na veliki čeri,
позorno prisluhnem
in kličem zvezde iz svojega otroštva.

Hangzhou 1992

梦想活在世上

树枝从云层中长出
飞鸟向往我的眼睛

乡村和炊烟飘过屋顶
河流挽着我的胳膊出现

月亮如一枚蓝蓝的宝石
嵌入指环

我站到耳朵的悬崖上
梦想活在世上

1990, 杭州

当盛夏沿着蜿蜒的海岸南移
当盛夏沿着蜿蜒的海岸南移
秋天乘虚而入
仿佛水流进入一片空地
我听到了海上传来的歌声
那是昔日恋人卵石般圆润的嗓音
她褪下了裙裾
在一块巨大湿润的礁石上
我倾听着, 用一只耳朵
和一颗来自孩提时代的星星

1992, 杭州

Sončna svetloba

Sonce je mango.
Razrezano se spremeni v dan.
Nedotaknjeno v večer.
Požiramo sončno svetlobo
in si krepimo mišice.
Ko zaspimo,
nam sončna svetloba steče v kri,
skoz telo.
In na svojem potovanju sreča
še en sončni žarek.

Hangzhou 1989

Zelena kri

Ko sem se pozno ponoči vrnil s severa,
vstopil v hišo, se obrnil in zaprl vrata,
sem na stopnicah zagledal listje platane,
ki ga je tja odložil tajfun.
Veje in deblo pa odnesel s seboj.
Najprej sem mislil, da gre za lise krvi,
posušene na tleh.
Spomnil sem se, da sta se moja starša hodila
hladit v senco pod platano. Pogovarjala sta se
o vnuku, dobro se spomnim
prizora, celo tega,
da sta sedela in pljuvala peške.
Lani poleti.
Zdaj pa, ne vem več,
kako bosta letos preživelaa poletje.

Hangzhou 1992

Prevedel Iztok Osojnik

阳 光

太阳是一只芒果
切开就是白天
不切开就是夜晚
我们吞吃阳光
强壮了肌肉
而当我们安寝
阳光汇入了血液
在我们的身体里旅行
它没有停歇
又遇上了另一片阳光

1989，杭州

绿 血

我从北方回来，夜已经很深
我进屋后返身关门
发现了台阶下的树叶
这是从被台风刮倒的
法国梧桐上掉下来的
树的躯干已被拖走
我好像看见一摊血
淤积在地上
我记得双亲大人喜欢
在树下乘凉，稍歇
谈论他们的孙子
我甚至记得他们
费劲吐出褐色瓜子的情景
那是在去年夏天
今年夏天，我不知道
今年夏天他们将怎样度过

La Havana

I see in the rose flame
An ocean surging
Streets open wide
Like a man's chest
The mottled walls and windows
A courtyard without moss
People come in and out of holes of doors
rum bottles are collected
echoes float in the air
From the high flood bank
A fearless Cuban boy
Jumps again into the torrent
with reefs on three sides
the cathedral in the shape of a castle
like a giant vessel
swallows multicoloured tourists
On the old hill with cannons facing
the foggy horizon of the north
torches are lit one by one
waiting for that uncertain moment

Cuba, 2000

Translated by Patricia Nolan

The first half of a Brazilian film

This is the silver beach under the moonlight
Near El Salvador, hometown to carnivals
where the Atlantic ocean turns a corner
across from Africa of the ivories and palms

A passionate love between aunt and nephew
One night, she cannot find her lover
Burning forty roses on her lips, her dress
and breasts dash madly like a dust storm

The village trembles uneasily
And in their home without a husband
Her old, infirm sister gloomy and depressed
Watches unable to stop the loved one leaving

Medellin, 2000

Translated by Patricia Nolan

Niagara Falls

Above the blue, white.
Surrounded by blue, white,
like death wallowing in illusions.

More feathers than tourists have hair.
Sooner than lovers' lips, bird mouths
kiss the curtain of rain.

Relaxed, I release
names to the water. They float off
just as night falls.

A pale sun shivers. One step
closer to death. Thousands of icy hands
brush the nape of my neck.

New York, 1994

Translated by John Rosenwald

Rubber Eraser

Outside the window, lightning bugs flashing.
In the field, the rhythm of frogs croaking.
In the room, conversation continuing heart-to-heart.
The boy next to him quietly

tucks a hand into his khaki shorts.
Pleasure, like waves, washes quickly over his body.
Then a new round of hide-and-seek, till
the mothers tire of the old topics.

He lies, reminiscing,
eyes focused on that hand withdrawing
like a flash of light, stretching
from then to now, thousands of miles away.

Medellin, 2000

Translated by John Rosenwald

Dream of Living in the World

Branches grow from clouds.
Birds fly eagerly towards my eyes.

Landscape and smoke billow over the house.
Rivers run along my arms.

The moon is a blue sapphire
Set in a ring.

I stand on the precipice of the ear
Dream of living in the world.

Hangzhou, 1990

Translated by Michelle Haight and John Rosenwald

When Summer Retreats to the South along the Wandering Coastline

When summer retreats to the south
along the wandering coastline
fall creeps in, grasping the moment
rushing to saturate parched fields.
I hear the song of the ocean
a soothing voice from my past.
Perched on an enormous reef she disrobes
while I listen attentively
summoning the stars from my childhood,

Hangzhou, 1992

Translated by Michelle Haight and John Rosenwald

Sunlight

The sun is a mango.
Cut open, the day.
Left uncut, the evening.
We swallow sunlight
Making strong muscles.
While we sleep,
Sunlight flows into our blood
Travels throughout our body.
On its journey meets
Another piece of sunlight.

Hangzhou, 1989

Translated by James Booze and John Rosenwald

Green Blood

Coming back from the north in deep night
I enter my home, turn, closing the door
find on the steps sycamore leaves
left by the typhoon
limbs and trunk already dragged off.
I thought I saw pools of blood
coagulated on the ground.
I remember my parents kept cool
under this tree as they talked
of their grandson, remember
the scene, even remember them
spitting black seeds as they sat.
That was last summer.
This summer, I do not know,
this summer, how they will spend their time.

Hangzhou 1988

Translated by John Rosenwald

Krzysztof Varga (1968), pisatelj in kritik, se je rodil v Varšavi, tam je študiral polonistiko, zaposlen je v uredništvu osrednjega poljskega dnevnika *Gazeta Wyborcza*. Izdal je romane *Chłopaki nie płaczą* (Fantje ne jočejo, 1996, 2000), *Bildungsroman* (1997, 2000), *Karolina* (2002), zbirke kratke proze *45 pomysłów na powieść* (45 idej za roman, 1998), *Śmiertelność* (Umrljivost, 1998), *Tequila* (2001). Kot soavtor je sodeloval pri izdaji leksikona najnovejše poljske književnosti *Parnas bis* (1995) in antologije mlade poljske poezije *Macie swoich poetów* (Tu imate svoje pesnike, 1997, 1999).

Krzysztof Varga (1968), writer and critic, was born in Warsaw where he studied Polish studies. Varga works as an editor for the main Polish newspaper *Gazeta Wyborcza*. He has published the novels *Chłopaki nie płaczą* (Boys don't cry, 1996, 2000), *Bildungsroman* (1997, 2000), *Karolina* (Caroline, 2002) as well as the collections of short prose *45 pomysłów na powieść* (45 ideas for a novel, 1998), *Śmiertelność* (Mortality, 1998), and *Tequila* (2001). He was a co-author of the encyclopaedia of newer Polish literature *Parnas bis* (1995) and the anthology of young Polish poetry *Macie swoich poetów* (Here are your poets, 1997, 1999).

Krzyśtof Varga

Karolina

Odlomek

V tem obešenjaškem poletju sploh nisem potoval, če izvzamem ubijalsko zdolgočasene znane poti, premerjene z avtobusi (navadno ob jutrih) in s taksiji (pretežno ob večerih). Poznal sem pač zgolj eno samo pot, na obeh njenih koncih pa je bil nič – na eni strani popolna puščoba mojega od zdavnaj nepospravljenega stanovanja, na drugem pa nič popolne brezličnosti moje utrujajoče službe. Med tema dvema nesmisloma pa jaz: na pogled ves v gibanju, v resnici pa ohromljen, venomer na poti, a zmeraj na istem mestu. In pri tem se sploh nisem vzpenjal na kakšne vrhove, če ne štejem resnično napornega osvajanja drugega nadstropja moje upravne zgradbe, ki se mi je zdela vsak dan višja, saj sem živo čutil, da moram pri tem napornem vzponu neprestano premagovati vedno več vse bolj strmih stopnic. Namesto da bi se kopal v toplih zalivih, sem se kopal v lastni katastrofi, ki se mi je zdela ne le plitvejša in manj zamotana, temveč tudi medleče nabrekajoča od lepkega okusa. Zato se od nikoder nisem mogel zares vrniti, če ne štejem vsakdanjega poraznega vračanja domov, ki pa ni puščalo za sabo nobenih spominov, temveč le vse trdnejše zbito formatirano in zapakirano zdelanost. Pri tem sploh nisem jedel izbranih jedi iz orientalskih kuhinj v folklornih restavracijah, pa tudi sam si nisem pripravljal nobenih jedi. Nisem se prepričal kulinarični domiselnosti, veselemu hedonizmu, nisem govoril: pekoče, blago, sladko-kislo, dobro zapečeno, pikantno, ne premastno. Ja, nekoč požrešnež in paradni sladokusec, nisem zahajal niti na kraje, kjer sem nekoč neusmiljeno phal svoj želodec in trpinčil črevesje. Zdaj – v ubijajoči peklenski pripeki, v satanskem soncu – sem užival samo sladoled. Poskušal sem ga vseh vrst. V nevzdržno vročih dnevih sem v razgretem, razbeljenem mestu lizal sadne sladolede: voden limonin sorbet, marelični sladoled, hruškovega, najraje pa jagodnega, borovničevega in višnjevega. V hladnejših dnevih – včasih so bili tudi taki, čeprav nikoli niso prinašali najmanjšega olajšanja – sem vzel orehovega, sadnega, čokoladnega. Kadar so nastopili nestalni dnevi: deloma vroči in deloma hladni ali celo pol suhi in pol deževni, kajti dogajalo se je, da me je sredi koraka presenetil nepričakovani dež, ki ni pustil za seboj nobene sledi, ali pa se je pojavilo kratko, besno in brezplodno neurje, ki sem ga obupan opazoval iz kritja kakšne veže, takrat sem jedel mešani sladoled, navadno – jagodno-orehovega, čeprav sem včasih merit celo v skrajnejše mešanice in pri tem preizkušal nove okuse: slivovega ali ananasovega, cimetovega in tartufovega, preučeval sem nove sestave, z naravnost izredno zagrizenostjo sem se vživiljal v vlogo pokuševalca, čeprav zahteva umirjenost in preudarek. Bil sem postopajoči mimoidoči, ki nikoli ne pride pravočasno, večno zamudniški *flaneur*, grobo preklinajoč – ker me je izvirnost že davno pustila na cedilu – v taksiju, ki je obtičal v prometnem zamašku. Iskal sem svet sublimiranih esejev o italijanskih muzejih, čeprav mi je na ušesa prihajal le ropot iz tovarn industrializiranih mest, privlačili so me spisi o nizozemskem

Karolina

Nie podróżowałem w to straceńcze lato, wyjawszy do śmiertelnego znudzenia rozpoznane trasy przemierzane autobusami (zazwyczaj rano) i taksówkami (głównie wieczorem). Znałem przecież tylko jedną drogę, i u obu jej końców było nic – na jednym krańcu idealna pustka mojego niesprzątanego od dawna mieszkania, na drugim nic doskonalej bezkształtności mojej męczącej pracy. Pomiędzy tymi dwoma niedorzenościami tkwiłem ja: niby w ruchu, ale unieruchomiony, przemieszczający się, ale wciąż stojący w miejscu. Nie zdążyłem przecież na żadne szczyty, jeśli nie liczyć jakiego męczącego zdobywania drugiego piętra mojego biurowca, które każdego dnia wydawało mi się wyższe, skoro czułem wyraźnie, że ciągle więcej coraz bardziej stromych stopni muszę w tej zmudnej wspinaczce pokonać. Zamiast pływać się w wodach ciepłych zatok, płynąłem się we własnej klesce, która wydawała mi się nie tylko plytsza i mniej skłębiona, ale też wezbrana lepkim smakiem, aż do mdłości. Więc znikąd nie mogłem naprawdę powrócić, nie licząc zawstydzających codziennych powrotów do domu, które nie pozostawały po sobie żadnych wspomnień, a utrwały jedynie skumulowane, sformatowane, spakowane wycieñczenie. I nie jadłem wcale wykwintnych potraw z orientalnych kuchni w etnicznych restauracjach, i sam też sobie żadnych potraw nie przyrządałem. Nie oddawałem się kulinarnej wymyślności, radosnemu hedonizmowi, nie mówiłem: na ostro, łagodnie, słodko-kwaśny, dobrze wysmażony, pikantny, nie za tłusty. Ja, dawniej obżartuch, modelowy sybaryta, nie zachodziłem nawet do miejsc, w których kiedyś rozpychałem bezlitośnie swój żołądek i dręczyłem jelita. Teraz – w przygniatającym, piekielnym upale, w słońcu Szatana – jadłem tylko lody. Smakowałem wszystkie ich rodzaje. W gorące dni, nie do wytrzymania w nagrzanym, parzącym mieście, jadłem lody owocowe: wodnistre cytrynowe sorbety, lody morelowe, gruszkowe, a najczęściej truskawkowe, jagodowe i wiśniowe. W dni chłodniejsze – czasami bywały i takie, choć nigdy nie przynosiły najmniejszej ulgi – brałem lody orzechowe, bakaliowe, czekoladowe. Gdy dni były mieszane: pół upalne i pół chłodne albo nawet pół suche i pół deszczowe, bo zdarzało się, że zaskakiwał mnie w pół kroku nagły deszcz, który nie pozostawał po sobie prawie żadnego śladu, pojawiała się wcięcka, krótka i bezowocna burza, którą z rezygnacją obserwowałem ukryty w bramie, wtedy jadłem lody mieszane, zazwyczaj truskawkowo-orzechowe, choć celowałem czasami w odważniejszych zestawieniach, sprawdzając przy tym nowe smaki: śliwkowe lub ananasowe, cynamonowe i truflowe, badałem nowe kompozycje, z niezwykłą wprost zaciekleścią wcielałem się w rolę kipera, choć ta wymaga przecież spokoju i namysłu. Byłem nieśpiesznym przechodniem, który nigdy nie może zdążyć, wiecznie spóźnionym flanurem, klnącym niewybrednie – bo oryginalność dawno mnie opuściła – w zamkniętej w korku taksówce. Poszukiwałem świata wysublimowanych esejów o

slikarstvu, čeprav sem srečeval le na najbolj vsakdanje grafite. Trenutki miru so prišli v svetlih sladoledarnah, kjer sem z lahko roko trošil drobiž za tako obetajoča imena: straciella, tiramisu, sabayon. Vendarle pa sem prevečkrat odhajal razočaran. Moj poklic je bil ravno doživljanje razočaranja, če naj mi bo dovoljena tako preprosta besedna igra, a ne vem, zakaj si je ne bi smel dovoliti, saj sem si konec concev nekaj zaslužil za to, kar sem zgubil, ko sem vsak večer o mraku v upanju čakal naslednji dan, da sem lahko nezgrešljivo ugotovil, da mi noben ne prinese nič novega.

Sledil sem zbiralcem hladnega orožja in dragocenih kovancev, zbiral sem okuse in spoje sladoleda in jih ohranjal v neverljivem spominu lončkov okusa, tako kot hrаниmo na trdem računalniškem disku dragocene dатoteke. Tako kot odkritelji, ki na pozabljenih podstrešjih in v zasutih kleteh odkrivajo izgubljene slike mojstrov ali drobeče se rokopise v vojni padlih pesnikov, sem odkrival kraje, kjer so prodajali sladoled v kepicah, izogibal sem se sladoledu na palički (sem le človek določenih načel), prav tako tistim s čokoladnim prevlakom in obloženim s koščki arašidov. Obenem sem bil prefinjen sladokusec in umirjen profesionalec, ki je svoj smisel za dober okus vključil v suženjsko delo in mu velel pozabiti na ugodje. Poznal sem sladoledarsko topografijo mesta, vedel sem, kje so najboljši sladoledi s klasično elegantnim okusom vanilje in čokolade, in kje se splača poskusiti ekstravaganco okusov, katerih imena so kot iz kičastih filmov o ljubezenskih zgodbah iz tropskih krajev. Pri iskanju novih zanimivosti sem naletel celo na ekskluzivne restavracije, katerih prizadevnost me je včasih motila, drugič pa sprožila napade tihega veselja. A ravno na takih nevzdržnih krajih sem odkrival nova čudesa z imeni, ki so bila enako pretirana kot njihova načičkana oprema: *poletni veter, noči Tahitija, sadna norost, pravljica tisoč in ene noči, sen kresne noči*, in z okusi, ki jih literatura še zmeraj ni sposobna ubesediti, kaj pa naj sploh ubesedi, če dejansko nič zares ne obstaja?

Z jezikom sem spoznaval strukturo sladoleda, njihovo netrajno mlečnosadno snov; vedel sem, da je prav v tej sladoledarni jagodni sladoled mehek kot stopena smetana, višnjevi pa – tako po videzu kot tudi po okusu – bolj spominjajo na zamrznjeno kri, ki sem jo v otroštvu, kadar mi je tekla iz nosa, tako pogosto požiral, tisto resnično kri (sliši se vznemirljivo), le da je bila močno razredčena z vodo (kar vsaj pomirja, če že ne spravlja v smeh). Za vogali nisem trčil na ženske svojega življenja, nisem padal v objeme prijateljev, ki jih že od zdavnaj nisem videl, nisem naletel na nič usodnega, ampak sem srečeval samo sladoledarne. Vedel sem, da bo imel v naslednji sladoled z imenom malaga okus po mrzlem kapučinu iz vrečke z okusom ruma, tisti s sultanskim imenom pa morajo spominjati na brandy kapučino iz iste tovarne kemičnih nadomestkov. V drugi pa se bananin sladoled prehitro topi, še preden ga utegne doseči konica neučakanega jezika, od njegovega okusa pa za nič več kot boren hipec ostane le spomin na otroško zobno pasto, tako kot je metin sladoled napeljal misel na podobno posebnost iz let dozorevanja. Medtem pa je sladoled mocca resnično kot ledena kava z mlekom – lahkega in obenem trpkega okusa, kokosovega, naježenega z belim srežem, je bilo mogoče gristi in zraven

włoskich muzeach, choć docierał do mnie tylko huk fabryk industrialnych miast; tęskniłem do szkiców o holenderskim malarstwie, choć napotykałem jedynie najzwyklejsze graffiti. Chwile spokoju przychodziły w jasnych lodziarniach, gdzie lekką ręką wydawałem niewielkie pieniądze na tak wiele obiecujące nazwy: straciatella, tiramisu, zabaione. Zbyt często jednak odchodziłem zawiedziony. Mój zawód polegał na odczuwaniu zawodu, jeśli wolno mi na takie proste gry słowne, ale mogę sobie chyba na nie pozwolić, bo coś mi się w końcu należy za to, co traciłem, gdy każdego zmierzchu wyczekwałem z nadzieję następnego dnia, by nieodmiennie stwierdzać, że żaden nic nowego nie przynosił.

Idąc w ślad zbieraczy białej broni i cennych monet, kolekcjonowałem smaki i konsystencję lodów, zachowując je w wiernej pamięci kubków smakowych, tak jak trzyma się na twardym dysku komputera bezcenne pliki. Tak jak odkrywcy, którzy na zapomnianych strychach i w zasypanych piwnicach znajdują zaginione obrazy mistrzów lub rozsypujące się rękopisy zabitych na wojnie poetów, natrafialem na miejsca, w których sprzedawano lody w kulkach, unikalem (jestem człowiekiem pewnych zasad) lodów na patyku, nawet tych polanych czekoladą i oklejonych skrawkami arachidów. Byłem zarazem wyrafinowanym smakoszem i beznamiętnym zawodowcem, który swe poczucie dobrego smaku zaprągłem do niewolniczej pracy, każąc mu zapomnieć o przyjemności. Poznałem lodziarniową topografię miasta, wiedziałem, gdzie są najlepsze lody w klasycznie eleganckich smakach wanilii i czekolady, a gdzie warto próbować smakowych ekstrawagancji o nazwach jak z kiczowatych filmów o romansach w tropikach. W poszukiwaniu nowych atrakcji dotarłem nawet do ekskluzywnych restauracji, których pretensjonalność na przemian drażała mnie lub wywoływała ataki cichego rozbawienia. Ale to właśnie w tych nieznośnych miejscach znajdowałem nowe cudowności o nazwach równie przesadnych jak wystrój wnętrz: »Powiew lata«, »Noc na Tahiti«, »Owocowe szaleństwo«, »Baśń tysiąca i jednej nocy«, »Sen nocy letniej«, i o smakach, których wciąż nie jest w stanie oddać literatura, bo cóż ona może oddać, skoro tak naprawdę nic nie istnieje?

Poznawałem językiem strukturę lodów, ich nietruwał mleczno-owołową materię; wiedziałem, że akurat w tej lodziarni truskawkowe są miękkie jak bita śmietana, a wiśniowe przypominają bardziej - i w wyglądzie, i w samym smaku - zamrożoną krew, którą w dzieciństwie, spływaną z nosa, tak często połykałem, tę prawdziwą krew (to brzmi niepokojożco), tyle że hojnie rozcieńczoną wodą (co jeśli nie śmieszy, to przynajmniej uspokaja). Za rogami nie znajdowałem kobiet mojego życia, nie wpadałem w objęcia dawno niewidzianych przyjaciół, nie spotykałem żadnego przeznaczenia, ale natykalem się jedynie na lodziarnie. Wiedziałem, że w następnej lody o nazwie malaga smakować będą jak zimna kawa capuccino z torbek o smaku rumowym, a te o nazwie sułtańskie przypominają muszą capuccino brandy z tej samej fabryki chemicznych erzaców. W innej zaś bananowe rozpływają się zbyt szybko, nim zdąży do nich dotrzeć koniuszek niecierpliwego języka, a z ich smaku na dłużej niż chwilę pozostaje tylko wspomnienie dziecięcej pasty do zębów, tak jak

poslušati, ali nas bo mletje spomnilo na mečkanje hrošča pod stopalom, ko se njegov lahki oklep pod podplatom izkaže za prav žalostno neuporabnega. V naslednji sladoledarni, stalni postaji na moji vsakdanji trasi, se neutrudno poglabljam v izrazit okus čokoladnega, kavovega, lešnikovega sladoleda, vztrajno pa sem na svoje začudenje zamenjeval borovničevega z ribezovim, ko sem ravnodušno izbiral med malinovim in višnjevim, kajti njun okus se ni v ničemer razlikoval, tako kot se niso v ničemer razlikovali moji dnevi, ki so si sledili v večnem prekletstvu ponavljanja.

Prevedel Niko Jež

lody miętowe przywodziły na myśl podobny specyfik z lat dojrzewania. Natomiast lody mocca są rzeczywiście jak mrożona kawa z mlekiem – lekkie i gorzkawe zarazem, zaś kokosowe, najeżone białymi wiórkami, rozgryzało się, nasłuchując, czy odgłos ich miażdżenia przypomni rozgniatanie nadepniętego chrząszcza, którego lekki pancerzyk w zetknięciu z podeszwą staje się tak żałosnie nieprzydatny. W kolejnej lodziarni, stałym punkcie mojego codziennego szlaku, niestrudzenie wglębiałem się w wyraźny smak lodów czekoladowych, kawowych, bakaliowych, a z uporem myliłem, ku swojemu zawstydzieniu, jagodowe z porzeczkowymi, obojętnie wybierając pomiędzy malinowymi a wiśniowymi, bo ich smak właściwie niczym się nie różnił, tak jak niczym nie różniły się moje dni, następujące po sobie w odwiecznym przekleństwie powtórzeń.

Karolina

Extract

That desperate summer I didn't travel at all, except on routes so familiar that they bored me to death, taken by the buses (usually in the morning) and the cabs (mainly in the evening). After all, I was only familiar with one journey, and there was nothing at either end of it - at one extreme there was the utter desolation of my flat, which hadn't been cleaned for ages, at the other the perfectly amorphous nothingness of my exhausting job. And there I was, stuck in the middle of these two absurdities: apparently in motion, but immobilised, moving from place to place, but constantly in the same spot. Anyway, I wasn't aiming for any great heights, not counting the tiring conquest of the stairs up to the second floor of my office block, which seemed to get higher every day - I definitely felt myself having to surmount more and more, steeper and steeper steps on this arduous climb. Instead of wallowing in warm sea water, I was wallowing in my own defeat, which seemed not just shallower and less undulating, but also saturated with a nauseatingly sticky taste.

So there was really nowhere for me to come back from, not counting the embarrassment of returning home each day, which was completely unmemorable, a record of nothing but accumulated, formatted, pre-packaged enfeeblement. And I wasn't eating any exquisite Oriental dishes at ethnic restaurants, nor was I making any for myself. I wasn't devoting myself to culinary ingenuity or joyful hedonism, I wasn't saying »sharp, mild, sweet-and-sour, well done, spicy, not too fatty«. I, the former glutton, the archetypal sybarite, wasn't even setting foot in the places where once I used to stuff my stomach and torture my bowels without mercy. Now, in the oppressive, hellish heat, in the Satanic sunshine, all I ate was ice cream. I tried every single kind. On hot days, which were quite unbearable in the steaming, over-heated city, I ate fruit-flavoured ices: watery lemon sorbets, apricot and pear ices, and best of all strawberry, blueberry and cherry. On cooler days - now and then there was one, though it never brought the slightest relief - I chose fruit & nut, walnut and chocolate ices. When the weather was mixed, half baking and half chilly, or even half dry and half rainy - sometimes I was surprised in mid-step by sudden rainfall that left almost no trace of itself behind, or a short, furious but fruitless storm that I'd watch resignedly as I sheltered in a gateway - on those days I ate mixed ices, usually strawberry and walnut, though sometimes I set my sights on bolder compositions, trying out new flavours in the process: plum or pineapple, cinnamon and truffle, I investigated new combinations, and with rare intensity I took on the role of a taster, though in fact it demands inner calm and consideration. I was the unhurried passer-by who can never be on time, the eternally belated flaneur, uttering coarse oaths - originality had long since deserted me - in a cab trapped in a traffic jam. I was searching for a world full of sublime essays on Italian museums, though all I could hear was the rumble of

factories in industrial cities; I was pining for articles on Dutch art, but all I came across was the most everyday graffiti. Moments of tranquillity came to me in bright ice-cream parlours, where I blithely spent small sums of money on such highly promising names as straciattella, tiramisu or zabaglione. All too often, however, I came away feeling disappointed. My appointment was based on a sense of disappointment, if I may make such a simple pun, but perhaps I can allow myself to, for surely I deserved something for what I had lost, as each evening I waited hopefully for the next day to dawn, only to confirm with stunning regularity that none of them ever brought any change.

Following in the footsteps of people who collect side-arms and valuable coins, I collected ice cream flavours and consistencies, storing them in my taste buds' trusty memory, just as you store priceless computer files on your hard drive. Just like the people who find lost old masters or crumbling manuscripts by poets killed in the war in forgotten attics and buried cellars, I stumbled upon places where ice cream was sold in scoops and avoided ice cream on a stick (I do have some principles), even the chocolate-coated ones with grated peanut stuck to them. I was a refined gourmet and at the same time a dispassionate professional who harnesses his sense of good taste to slave labour, telling it to forget about pleasure. I got to know the city's ice-cream parlour topography, I knew where the best classically elegant vanilla and chocolate flavoured ice cream was, and where it was worth trying extravaganzas with names like something out of a kitsch film about romance in the tropics. In search of new attractions I even went into exclusive restaurants, whose pretentiousness alternately grated on me or sent me into fits of silent amusement. But it was actually in those ghastly places that I would find new wonders with names as over-the-top as the décor, like »A Breath of Summer« »A Night in Tahiti«, »Fruity Frenzy«, »Arabian Nights« or »Midsummer Night's Dream«, and with flavours that simply cannot be put into words, for how can something be described when nothing like it really exists?

My tongue became familiar with the texture of ice cream, its non-durable, milky-fruity substance; I knew that in this particular parlour the strawberry was soft like whipped cream, but the cherry both looked and tasted more like the sort of congealed blood I had so often swallowed as it poured from my nose in childhood, real blood (that sounds disturbing), but liberally diluted with water (which if it doesn't amuse you, calms you down at least). I never found the love of my life round the corner, or fell into the arms of any long-lost friends, I never ran into my destiny – all I came up against was ice-cream parlours. I knew that in the next one the ice cream called Malaga would taste like cold cappuccino out of a carton flavoured with rum, and the one called Sultan was bound to remind me of brandy cappuccino from the same chemicals factory making ersatz flavours. In another place the banana ice melted too quickly, before the tip of an impatient tongue could get to it, and all that would remain of its flavour for longer than a second was a reminder of children's toothpaste, just as mint ice cream brought a similar specific taste from adolescence

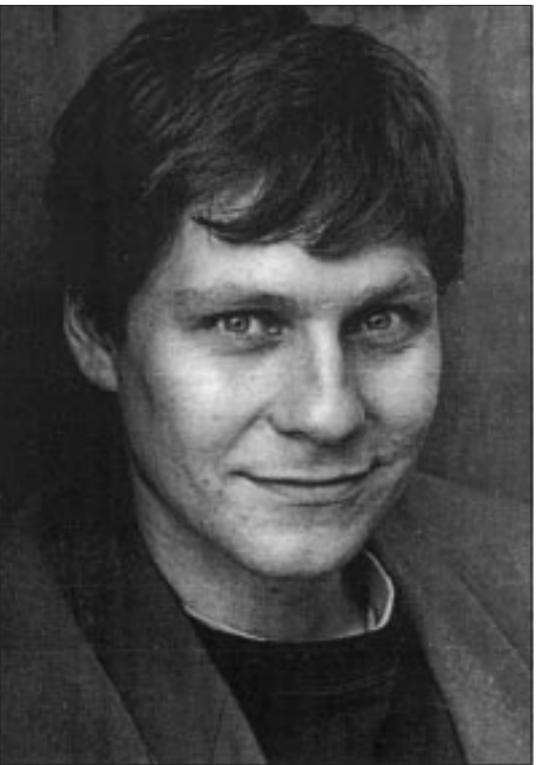
to mind. Whereas the mocha ice cream really was like frozen milky coffee – light and slightly bitter all at once, while the coconut was bristling with white shavings, and you bit into it, listening out for the crunching sound it made to remind you of the noise of a beetle being crushed underfoot; when it meets the sole of your shoe its thin armour plating becomes so pitifully useless. The next ice-cream parlour was a fixed point on my daily route, where I tirelessly steeped myself in the distinctive flavour of fruit & nut, chocolate and coffee ices, insisting, to my shame, on mixing blueberry and blackcurrant, and randomly choosing between raspberry and cherry, because there was really no difference between their flavours, just as there was no difference between one day and the next – they just followed on from each other in an age-old scourge of repeats.

Translated by Antonia Lloyd Jones

Peter Weber se je rodil 1968 v Wattwilu (Švica) in tam odraščal. Po končani gimnaziji je začel pisati. Živi v Zürichu in v rodni pokrajini Toggenburg ter veliko potuje. Po prvencu *Der Wettermacher* 1993 ga je kritika zaradi njegove originalnosti označila kot največji up mlade generacije, za roman pa je prejel številne renomirane nagrade. Leta 1999 je izšel roman *Silber und Salbader*, leta 2002 pa *Bahnhofsprosa*.

Peter Weber wurde 1968 in Wattwil (Schweiz) geboren und ist dort aufgewachsen. Nach dem Abschluss der dortigen Kantonsschule, ist er seither als Schriftsteller tätig und lebt in Zürich und im Toggenburg und reist sehr viel. Sein Erstling *Der Wettermacher* wurde 1993 als origineller Wurf gefeiert und trug dem Autor mehrere renommierte Literaturpreise ein. Zuletzt erschienen der Roman *Silber und Salbader* 1999 und *Bahnhofsprosa* 2002.

Peter Weber

Postajna avla

Iz romana *Proza z železniške postaje*

Sedim v postajni avli, med bohotno naraščajočim govorjenjem, ki se spreminja v godrnjanje in se širi vz dolž stropa. Vedno znova sem ugotavljal, da so na glavni železniški postaji mesta, na katerih se govorica dviga kot v sikstinski kapeli, kjer najdeš enkratno govorico, sestavljeno iz jezikov vsega sveta. Najrazličneje obliskovani glasovi se zlivajo v naraščajočo kašo, ki kipi, se dviga, kot bi jo zavrel skrivni ogenj, kmalu pljuskne na strop, povzroča valove, ki postajajo vetrovi, imenovani jezikovni vetrovi. V teh močno variirajočih jezikovnih vetrovih, ki ob velikem deležu nemško ali angleško govorečih ljudi postajajo turbulence, ostaja kar precej vlage, delno zaradi dihanja, delno zaradi sline. Vlaga v jezikovnih vetrovih jestrup za barve fresk in jo povezujejo z vzrokom porumenelosti, ki se je od stropa zagrizla po stenah navzdol. Jezikovni vetrovi so ugodna hrana porumenelosti – ja, kolikor več se v sikstinski kapeli govoriti, toliko bolj vneto se grize navzdol, kot da bi se hranila z glasovi čudenja, s stopnjevanjem, z nenehnimi vzklikli ‘neverjetno’, ki jih obiskovalci pošiljajo proti stropu. Skrivni ogenj, ki podžiga to govorico, je sproščena vročina jezikovnega naboja potnikov z vsega sveta. Kolikor večje so besede, ki prihajajo iz njihovih vedno večjih ust, toliko močnejši so jezikovni vetrovi in ljudje z vsega sveta se spozabljujo v vedno bolj grobih posplošitvah. Slišiš samo: veliko, pomembno, važno – grla se praznijo, odlaga se vedno več jezikovne kurjave, iz katere se napaja ogenj, ko sam govoriti. Omotični ljudje sedijo ob stenah, na vedno polnih klopeh, v donenju, in bolščijo v višino. Pripeljali so se, prileteli so, hiteli skozi številne dvorane in hodnike in pred njihovimi očmi se naslikane figure začenjajo premikati.

V sikstinski kapeli je pravzaprav prepovedano govoriti, zato vsakih nekaj minut, ko se govorica sprevrže v godrnjanje in torej ogrožajoče narase, pošlje čuvaj med ljudi svoje sikanje – razylečeno, izbruseno nizanje soglasnikov, kot da bi govoril o mogočnih ladjah in mogočnih ribah in potem govorica pojenja, čisto ponikne.

Te može sem opazoval. Imajo lepe črne uniforme, s črnimi kapitanskimi čepicami, na katerih je z zlato nitko izvezeno *silenzio*. Svoje uniforme nosijo z elegantno resnostjo in mislil bi, da gre za študente konzervatorija, ki tako dodatno služijo. V resnici pa moraš za to biti poklican. *Maresciallo del silenzio*, kakor se glasi uradna oznaka za ta poklic, je zaščiten naziv. S tem pa je povezano strogo izobraževanje. Iščejo samske moške med tridesetim in štiridesetim, ki živijo sami, se ne želijo poročiti in se povsem zavežejo tišini. Delajo po občutku in ne po v naprej določenem časovnem načrtu. Maršal opazuje množico in naraščanje govorice po zakonu plime in oseke, išče vmesni prostor, ki omogoča njegovo sikanje. To mora biti enkratno, presenetljivo in veljavno. Maršal sika, ne da bi trznil z obrazom, brez znaka ironije. Sičnik deluje le, če se mu uspe usesti v valujočo dolino morja glasov, zaradi česar se pritihotapi med vsa ušesa, da bi ga razdelil. Maršal prečka morje, ki ga je razdelil in tako popolnoma uveljavlji tišino –

Die Halle

Aus: Bahnhofsprosa

Ich sitze in der Bahnhofshalle im üppig aufwachsenden Gerede, das zum Gebrabbel wird, die Decke entlanguert. Wieder und wieder hatte ich festgestellt, daß es im Hauptbahnhof Orte gibt, an denen das Gerede aufwächst wie in der Sixtinischen Kapelle, wo es ein einmaliges Gerede gibt, zusammengesetzt aus Sprachen aller Welt. Laute der unterschiedlichsten Formung verbinden sich zu einem Brei, der Blasen treibt, steigt, als würde er hochgekocht werden von geheimem Feuer, bald an der Decke anschwappt, Wellen wirft, die zu Winden werden, die man Sprechwinde nennt. In diesen Sprechwinden, die stark variieren, bei hohem Anteil Deutschsprechender oder Englischsprechender zu Turbulenzen werden, bleibt einiges an Feuchtigkeit, teils des Atems, teils des Speichels wegen. Die Feuchtigkeit in den Sprechwinden ist Gift für die Farben der Fresken und wird ursächlich in Verbindung gebracht mit dem Gilb, der sich, von der Decke her, die Wände hinabgefressen hat. Sprechwinde sind dem Gilb günstige Nahrung, ja je mehr geredet wird in der Sixtinischen Kapelle, desto eifriger frißt er sich herab, als würde er sich nähren von den Staunlauten, den Steigerungsformen, den sich wiederholenden Ausrufen des Kaum-zu-Glaubens, die zur Decke geschickt werden. Das geheime Feuer, das dieses Gerede aufheizt, ist die freigewordene Hitze der Sprechladungen der Reisenden aus aller Welt, je größer die Worte, die ihnen aus größer werdenden Mündern kommen, desto heftiger werden die Sprechwinde, und zu immer größeren Verallgemeinerungen lassen sich die Menschen aus aller Welt hinreißen, nur Großes, Wichtiges, Bedeut-sames hört man, die Hälse leeren sich, immer neues Sprechholz lagert sich ab, woraus sich das Feuer selbstredend speist. Benommene sitzen die Wände entlang auf den immervollen Bänken im Hall und starren in die Höhe, sie sind gefahren, geflogen, durch unzählige Säle und Gänge geeilt, vor ihren Augen beginnen sich die gemalten Figuren zu regen.

Zu reden wäre in der Sixtinischen Kapelle eigentlich verboten, weshalb alle paar Minuten, wenn das Gerede zum Gebrodel geworden und also bedrohlich aufgewachsen ist, ein Wächter sein Zischen zwischen die Leute schickt, eine langgezogene, geschliffene Konsonantenreihung, als würde er von großen Schiffen und von großen Fischen sprechen, worauf das Gerede verebbt, ganz einsickert.

Ich habe diese Männer beobachtet. Sie tragen schöne schwarze Uniformen mit schwarzen Kapitänsmützen, auf die mit goldenem Faden *silenzio* gestickt ist. Sie tragen ihre Uniformen mit schnittigem Ernst, es handelt sich, könnte man meinen, um Studenten des Konservatoriums, die im Nebenerwerb arbeiten. In Wahrheit muß man dafür berufen sein. *Maresciallo del silenzio*, so die offizielle Bezeichnung für diesen Beruf, ist ein geschützter Titel, damit verbunden eine strenge Ausbildung. Gesucht werden alleinstehende, alleinwohnende Männer zwischen dreißig und vierzig, die den Bund der Ehe nicht eingehen wollen, sich ganz der Stille

vsaj za trenutke. K maršalovi osebni tragiki sodi, da njegov nastop sproži šepetanje, da je klica in spodbuda za novo nastalo govorjenje. Tistega, ki bo spregovoril prvi, bo prijavil in odpeljali ga bodo.

Odmev v sikstinski kapeli imenujejo *božji odmev*. Medtem ko lahko šepetanje v sikstinski kapeli zveni nebeško, kot šušljanje med angeli, pa se naraščajoča govorica spreminja v peklenški hrup in za obstoj zahodne odrešenjske ideje je nujno, da se ta hrup porazdeli.

Božji odmev je zasluga stavbenika, ki je zgradbo ustvaril po meri svojega ušesa, ki ga je imel za božje uho. Vsako uho je božje uho, je upravičil svoj pogum, saj uho predstavlja vrata k nebu, kajti skozi uho pride nebo naravnost v glavo.

Tišina v sikstinski kapeli je sveta, a popolna tišina v postajni avli je – strahotna. Na glavni železniški postaji je peklenška govorica zaželena, celotna glavna železniška postaja pa je posoda za peklenški hrup. Čutim dolžnost, da ga porazdelim in zato od časa do časa sikam, kar pa le redko deluje. Sedim v avli železniške postaje in sikam. Zakličem: »Riba!« ali »Ladja!«, potem »Filc!«, potem »Strup!« In spet: »Trsjel!«

Prevedla Vesna Kondrič Horvat

verpflichten. Sie arbeiten nach Gefühl und nicht nach vorgegebenem Zeitplan. Der Marschall beobachtet die Menge und den Wuchs des Geredes nach Gesetzen von Flut und Ebbe, sucht nach dem Zwischenraum, der sein Zischen ermöglicht. Es muß einmalig sein, überraschend und gültig. Der Marschall zischt, ohne sein Gesicht zu verzieren, ohne Anzeichen von Ironie. Der Zischlaut wird nur seine Wirkung haben, wenn es gelingt, ihn in einem Wellental des Lautmeeres abzusetzen, wodurch er zwischen alle Ohren schliddert, um es zu teilen. Der Marschall durchquert das von ihm geteilte Meer und setzt so die Stille ganz durch, für Momente wenigstens. Zur persönlichen Tragik des Marschalls gehört es, daß sein Auftritt Geflüster nach sich zieht, daß er gerade Keim und Anlaß für neu entstehendes Gerede ist. Er wird den Erstredner verzeigen, dieser wird abgeführt.

Der Hall in der Sixtinischen Kapelle wird *göttlicher Hall* genannt. Während Geflüster in der Sixtinischen Kapelle himmlisch klingen kann, wie ein Tuscheln unter Engeln, wird aus dem aufquellenden Gerede höllischer Lärm, den zu zerteilen eine Notwendigkeit für den Fortbestand der abendländischen Heilsidee darstellt.

Der göttliche Hall ist dem Baumeister zu verdanken, der den Bau nach den Maßen seines Ohres vollendete, das er für das Ohr Gottes hielt. Jedes Ohr ist das Ohr Gottes, rechtfertigte er seinen Mut, da das Ohr das Tor zum Himmel sei, indem der Himmel durchs Ohr direkt in den Kopf gelange.

Stille in der Sixtinischen Kapelle ist heilig, während vollkommene Stille in der Bahnhofshalle heillos ist. Im Hauptbahnhof ist höllisches Gerede erwünscht, der ganze Hauptbahnhof ist ein Gefäß für höllischen Lärm. Ich habe es mir zur Pflicht gemacht, ihn zu zerteilen, und zische deshalb von Zeit zu Zeit, was selten genug Wirkung zeigt. Ich sitze in der Bahnhofshalle und zische. Ich rufe: »Schiff!« Oder: »Fisch!« Dann: »Filz!« Und: »Gift!« Und wieder: »Schilf!«

Rojen 1921 v Pieve di Soligo (Treviso). Profesor italijanske literature na Univerzi v Padovi. Pesniške zbirke: *Dietro il paesaggio* (Za prostranstvo, 1951), *Elegia e altri versi* (Elegija in drugi verzi, 1954), *Vocativ* (Zvalnik, 1957), *IX Ecloghe* (IX eklog, 1962), *La Belta* (Lepota, 1968), *Gli sguardi, i fatti e Senhal* (Pogledi, dejstva in Senhal, 1969), *A che valse? (Čemu?, 1971)*, *Pasque* (Preporodi, 1974), *Il galateo in bosco* (Galatej v gozdu, 1979), *Fosfeni*, 1983, *Idioma* (Idiom, 1986). Proza: *Sull'altopian* (Na planoti). Kritika: *Fantasie di avvicinamento* (Fantazije približevanj).

Born 1921 in Pieve di Soligo (Treviso, Italy). Professor of the Italian Literature at the University of Padova. One of the leading Italian poet writers. He published eleven books of poetry: *Beyond the Landscape*, 1951, *An Elegy and Other Rimes*, 1954, *The Vocative Case*, 1957, *IX Eclogue*, 1962, *Beauty*, 1969, *Looks, facts and Senghal*, 1969, *But Why*, 1971, *New Birth*, 1974, *Galateo in the Woods*, 1979, *Fosfeni*, 1983, and *Idiom*, 1986. He also published a book of fiction *Alto Plano* as well as critical writings (*The Phantasies of Approaching*).

Andrea Zanzotto

Odsev

Pogosto v ugrizu gorgoninih jeseni
in v zelenem gnitju pomladi
ali v mori, iz katere spanec vstaja
sklanjam glavo nad izsušeni les,
nagibam glavo nad žareče trate
ali v vzdihih ali pod lučmi vsiljivih zvezd
ali v zanosih čakanj,
bolj od slabosti izmesenih,
tu, na vrhu ulice,
tu, nad izrezljanoščjo mehke reke,
z deško jezo ali z razbito pavzo odraslih,
KAJ HOTELA SI, TI, OD MENE, IN ZAKAJ,
VSEMOGOČNA NEPRISOTNOST,
ENOST IN MIRIADE,
vprašam:
TI, OD MENE, IN ZAKAJ,
SEMANTIČNA TIŠINA.

In ti oblaki in zgoščeni griči
in izjedena obrežja in kamniti sen
in nespečnost
in vzdihljaji in trata kot pena, kot mavrica,
SAMO TO OD MENE, ZAME,
DA BIL BI,
SI HOTELA.

O, IME,
nikoli dovolj spoznano, dovolj izgubljeno,
mrak, ki vzljubi,
klofuta, ki lomi in veže,
TI,
v uri,
ko vse na padajočo dušo,
vse na nema usta
pade in bom BLIŽNJI ODMEVU:
TAKRAT MORDA.

Riflesso

Spesso nella morsa dei gorgonici autunni
O in primavere
Verdi di tabe
O nell'incubo che precede sonno
-chino il capo sul povero legno,
sporto il capo sul brulicante prato -
o nei sospiri o sotto
lampade astri invadenti
o in attese più estatiche
più che nausee protratte,
qui sul colmo del viottolo,
qui sul tenero fiume che s'intarla:
con ire di fanciullo o con disfatte
pause d'adulto,
CHE TU VOLESSI, TU, DA ME, PERCHÉ,
UNIVERSA IMPRESENZA,
UNICITÀ E MIRIADE,
CHIESI:
TU, DA ME, PERCHÉ,
SEMANTICO SILENZIO.

E queste nubi e questi
Spessi monti e i linguati
Rivi e il sassoso sonno
E l'insonnia e i sospiri
E il prato come spuma come iride,
SOLO QUESTO DA ME, PER ME,
CH'IO FOSSI
TU MI CHIEDEVI. O nome,
mai saputo abbastanza mai perduto
abbastanza, tenebra
che s'innamora, alapa
che disintegra e aggrega, TU, nell'ora
Che tutto sulla fatiscente anima
Tutto sulla bocca inetta
Ricadrà e sarò PROSSIMO all'ECO:
ALLORA ALMENO.

13. september 1959 (Variacija)

Luna bledka bledikava,
Luna flora in puščava,
Luna Selena edina,
v distoničnost življenja si speljana,
v atoničnost življenja boš odgnana,
norica, nora embrionalna,
vampirka, paraliza,
spolzko mleko, polariziran sladkor,
nedolžna kuga, zavetnica nemilosrčna,
protodevica, ropajoča alfa,
breztežni plutec,
glavič in praha moč,
epruveta in temačnosti zavest,
gejzir, faza, kariokineza,
Luna, sneg, sneženec in novinec
Luna glacies glaciei
Luna medulla cordis mei,
vrtočnost
od sečnic in tangent begalka.

Mehkobnost mojih nemoči,
že iz mene se izseljuješ,
mene izseljuješ,
v meni rasteš, k meni greš, k tebi pridem.

Luna bledka bledikava

13 Settembre 1959 (variante)

Luna puella pallidula,
Luna flora eremitica,
Luna unica Selenita,
distonia vita traviata,
atonia vita evitata,
mattaia, matta, morula,
vampirisma, paralisi,
glabro latte, polarizzato zucchero,
peste innocente, patrona inclemente,
protoverGINE, alfa privativo,
degravitante sughero,
pomo e potenza della polvere,
phiala e coscienza delle tenebre,
geyser, fase, caricinesi,
Luna neve nevissima novissima,
Luna glacieS-glacieI
Luna medulla cordis mei,
Vertigine
per secanti e tangenti fugitiva

La mole della mia fatica
già da me sgombri
la mia sostanza sgombri
a me cresci a me vieni a te vengo

Luna puella pallidula

Svetu

Svet, bodi, in dober;
v dobrem obstajaj,
daj da, poskušaj da, teži k, povej mi vse,
in sem prevračal, izmikajoč obhajal
in vsak vpogled
kot krik mi bil je usoden.
Daj, priden, bodi,
ne zmečkaj se vase, vame.

In sem mislil, da tisti svet, tako umišljen,
v njegovem super-padcu, super-smrti,
da svet, tako zdrobljen,
bil sem samo jaz, slabo izbubljen,
bil sem neprebavljen jaz, slabo domišljen,
domišljav, slabo poplačan,
in ne ti, lepotec, ti »sveti« »posvečeni«
zmeraj malo tja, nekoliko vstran, stran od mene.

Daj da (ob-iz-pred itd.)- staja
in prek vseh predlogov, znanih in neznanih,
iznajdi nekaj šans,
stori dobodelno, da se
ustroj ponovno uigra.
Daj, lepotec, daj.

Daj, münchenhausen.

* * *

Radost
tistega, ki ne pozna jezika,
da bil bi
v spoznanju svoje temačne poroke
z nebom in goščavo....
Čemu?

* * *

»Moja rana, moja noč me je odločila,
razdrobila, me pospremila v prepogibanja
vseh teh teh teh meja v prvotnosti mejnikov.
Moja rana, moja noč je bil moj žreb, moj dvorec, moja moč.
Galateo v gozdu

Al mondo

Mondo, sii, e buono;
esisti buonamente,
fà che, cerca di, tendi a, dimmi tutto,
ed ecco che io ribaltavo eludevo
e ogni inclusione era fattiva
non meno che ogni esclusione;
su bravo, esisti,
non accartocciarti in te stesso in me stesso

Io pensavo che il mondo così concepito
con questo super-cadere super-morire
il mondo così fatturato
fosse soltanto un io male sbizzollato
fossi io indigesto male fantasticamente
male fantasticato mal pagato
e non tu, Bello, non tu »santo« e »santificato«
un pò in là, da lato, da lato

Fà di (ex-de-ob etc.) - sistere
o oltre tutte le preposizioni note e ignote,
abbi qualche chance,
fà buonamente un pò;
il congegno abbia gioco.
Su, bello, su.

Su, münchenhausen.

* * *

la gioia
di chi non sa parlare
che per conoscere
il proprio oscuro matrimonio
con il cielo e le selve...
A che valse?

* * *

La mia ferita mi ha delibata decifrata
mi ha accompagnata e piegata in profilo di di
di confini, di fatti originari e confinari,
la mia ferita è stata la mia sorte la mia corte il mio forte.
Galateo in bosco

Ideja

In vse okrog sebe
zajemam ujeto v lastnem toku.
Zelenosti mlačnjav, čistilec dnevov
jih zastira, nežno jih zaliva,
z mrčesjem in pticami razburka in blešči.
Vse je polno in pretreseno,
vse temačno, zmaguje in zaobjema.
Tudi zate, moj izraz, iskra,
bolečina, ki za nepotolažen sen,
za napake in nezavesti,
za lenobe globoke nedognane
si se izmesil podkupljen in sam na sebi.
Tudi ti, moj čistilec kratki
možganskih celic, prekinjen žar vseh
krikov, misli
večnih, nepričakovanih.
In ta brezdušni utrip sadov,
goščav in svile
Dianinih razodetih las,
njenega sladkega srečnega mednožja
in kisla, modrikava, topla izsušenost,
ki se za nohti zaustavlja, kot krma,
pripravljena ranitve,
in nikoli utišano, nikoli prepričano srce.

Vse bogato je, vse izgubljeno
mrtvo in brezizvirno,
pa vendar obsijano,
v moji ničevosti jasnosti ideje.

Prevedla Maja Gal Štromar

Idea

E tutte le cose a me intorno
colgo percorse nell'esistere.
Tiepido verde il nitore dei giorni
occulta, molle li irorra,
d'insetti e uccelli s'agita e scintilla.
Tutto è pieno e sconvolto,
tutto, oscuro, trionfa e si prostra.
Anche per te, mio linguaggio, favilla
e traversia, per sconsolato sonno
per errori e deliqui
per pigrizie profonde inaccessibili,
che ti formasti corrotto e assoluto.
Anche tu mio brevissimo nitore
di cellule mentali, tronco alone
di gridi e di pensieri
imprevisti ed eterni.
Ed esanime il palpito dei frutti
e delle selve e della seta e dei
rivelati capelli di Diana
del suo felice dolcissimo sesso,
e, agra e vivida, l'arsura
che all'unghie s'intromette ed alle biade
pronte a ferire,
e il mai tacente il mai convinto cuore,
tutto è ricco e perduto
morto e insorgente
tuttavia nella luce
nella mia vana chiarità d'idea.

PREVAJALSKA DELAVNICA
POETRY TRANSLATION WORKSHOP

Svoje otroštvo je preživila v Lancashiru in Flintshiru, v Severnem Walesu, v valežansko govoreči družini. Večji del njene izobrazbe je bil vezan na valežanščino. Na Oxfordu in v Hamburgu je študirala francoščino in nemščino, eno leto pa je v Bretanji poskusila s študijem bretonščine. Po končanem doktoratu iz nemških pravljic na Oxfordu se je zaposlila kot predavateljica nemške literature na University Collegu v Londonu. Pred nedavnim je preživila leto v Berlinu, kjer je raziskovala in pripravljala knjigo o kulturi in uporu.

Mererid je izdala dve pesniški zbirki, *Darluniau* (1988) in *Caneuon o Ben Draw'r Byd* (1996). Njene pesmi so bile objavljene v različnih antologijah v valežanščini; v angleškem prevodu pa v *Oxygen* (2000) ('Dros Apéritif', 'Mae'r Cyfrifiadur hefyd yn Fardd'); v *Magdalen Poets* (2000) ('Penn ar Bed', 'Armor', 'Mermaid Song'); v *The Bloodaxe Book of Modern Welsh Poetry* (2003) ('Dros Apéritif', 'Mae'r Cyfrifiadur hefyd yn Fardd', 'Beirdd ar Feirdd'); in v češkem prevodu v *Drak ma dvoji jazyk* (2001) ('Dros Apéritif', 'Mae'r Cyfrifiadur hefyd yn Fardd').

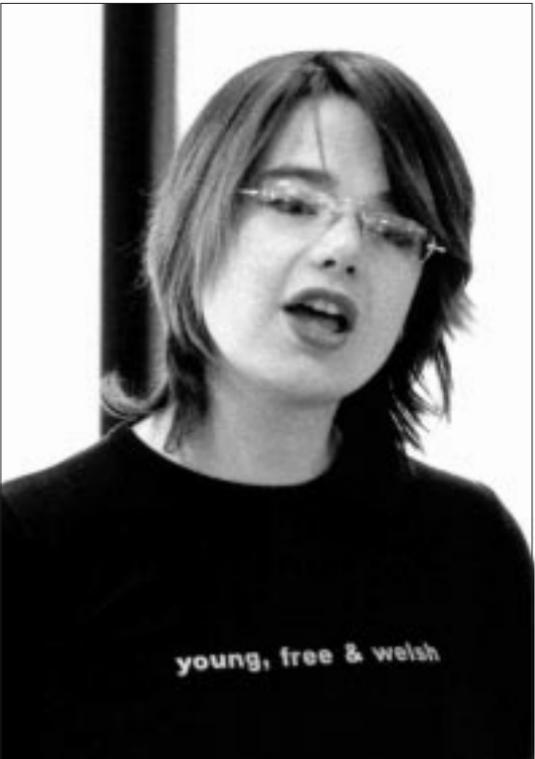
Mererid je prejela literarni nagradi, Literary Medal leta 1988 in Chair for Poetry leta 1994 pri Youth Eisteddfod of Wales. Skupaj s svojo sestro je napisala dve knjige za otroke v valežanščini. Piše tudi literarne in filmske kritike v valežanščini in angleščini.

Mererid Puw Davies was brought up in Lancashire and Flintshire, North Wales, in a Welsh-speaking family, and received most of her schooling in the medium of Welsh. She studied French and German at Oxford and Hamburg, and spent a year in Brittany trying to learn Breton. Since completing her D.Phil. on German fairy tales at Oxford, Mererid has been a Lecturer in German literature at University College London. She recently spent a year in Berlin researching a book on culture and revolt.

Mererid is the author of two volumes of poetry, *Darluniau* (1988) and *Caneuon o Ben Draw'r Byd* (1996). Her poems have also been published in various anthologies in Welsh; in English translation in *Oxygen* (2000) ('Dros Apéritif', 'Mae'r Cyfrifiadur hefyd yn Fardd'); *Magdalen Poets* (2000) ('Penn ar Bed', 'Armor', 'Mermaid Song'); *The Bloodaxe Book of Modern Welsh Poetry* (2003) ('Dros Apéritif', 'Mae'r Cyfrifiadur hefyd yn Fardd'; 'Beirdd ar Feirdd'); and in Czech translation in *Drak má dvojí jazyk* (2001) ('Dros Apéritif', 'Mae'r Cyfrifiadur hefyd yn Fardd').

Mererid won the Literary Medal in 1988 and the Chair for poetry in 1994 at the Youth Eisteddfod of Wales. She is also the co-author, with her sister, of two children's books in Welsh; and writes literary and film criticism in Welsh and English.

Mererid Puw Davies

Tudi računalniki so pesniki

Zapreva vrata, pustiva zunaj hrupni svet, to je obred. Spustiva tok.

Pogovarjava se.

Pogovor teče skozi steklo. Med nama oživijo male neonske besede, kresnice na ekranskem spletnem vrtu, nič obotavljanja, preprost dotik roke na strani, ki bo šla v nič.

Pogovarjava se.

Moj računalnik je podoben tistim, ki poganjajo srce in merijo utrip življenja. Prav tako žari in utripa moje lahko srce.

Pogovarjava se.

Na tuji zemlji sva, učim ga svojega jezika.

Odgovori mi sijejo nazaj, kot da prihajajo iz daljne Evrope, kabelski pretresi. Le midva jih razumeva.

Pogovarjava se.

In moj lastni jezik, moja stará pisava, zdaj pred menom spremenjata oblike. Na srebrni podlagi, osvetljeno cvetje, vse jasno predelano, čudoviti glasniki, tako ožarjenih niste še nikoli videli.

Pogovarjava se. Računalnik je pesnik.

Mae'r cyfrifiadur hefyd yn fardd

Caewn y drws. Boddwn bob swn. Mae hon yn ddefod. Agorwn gaead pistyll y trydan.

Sgwrsiwn.

Dyma ymddiddan trwy wydr. Dyma ymgom mewn geiriau bach neon byw, pryfed Tân yng ngardd ffurfiol y sgrin, heb ddim o gyffwrdd amrwd ansicr yr un llaw ar ddarfodedig dudalen.

Sgwrsiwn.

Nid yw'r cyfrifiadur yma'n fawr gwahanol i'r rheini all reoli calonnau a gweithio gwyddorau bywyd.

Ac nid yw'r cyfrifiadur, yn ei wefrau a'i olau, fawr ddim yn wahanol i wefrau a golau fy nghalon i.

Sgwrsiwn.

Rydym mewn gwlad dramor. Dysgaf fy iaith iddo.

A daw atebion pefr, fel petai o du arall Ewrop, yn gwifreiddio yn wefr a golau i gyd. Dim ond y cyfrifiadur a fi sy'n deall.

Sgwrsiwn.

A'm hiaith fy hun, fy nhestun cyfarwydd: fe'u gwelaf yn newid eu gwedd - yn arwyneb arian, yn flodeuged amryliw, yn orymdaith syfrdanol, yn llateion llachar, yn ddisgleiriach na dim a welwyd erioed.

Sgwrsiwn. Mae'r cyfrifiadur yn fardd.

Ob pijači

Daj, dragi moj,
bodiva nocoj kruta

in dohitiva
deklico, ki jo imenujejo ljubezen,
nagajivo vilo,

ki se nikoli ne meni za razum,
ki vedno pozabi
pustiti doma svoja kristalnozelena krila,
ko kot poletje stopica mimo.

Bodiva nocoj kruta
in jo pokličiva

zaupljivega otroka,
z nasmehom, da zastane ti srce,
z nebeško slavo v laseh,
ki nosi darila, prekrasne liste v rokah.

Pokličiva jo zdaj,
deklico, ki jo imenujejo ljubezen

in kot da sva ji dolžna nekaj
(kaj - mi je ta hip ušlo),
odreživa ji te lase,
prebodiva ji te dlani,
iztakniva ji te oči

in tako, samo med nama, z nasmehom,
uročiva in raztrgajva ji

ob pijači

ta bedasta zelenkasto sijoča krila.

Prevedla Irena Zorko

dros apéritif

tyrd fy lleu
heno
mi gawn fod yn greulon

a denu honno a elwir Cariad
o dras difeddwyl y tylwyth teg

na challia fyth
na chofia fyth
adael ei gwyrdd adenyydd brau bregus
gartref
pan ehed fel haf heibio

cawn fod yn greulon
a galw hon

yr annwyl blentyn
ei gwén yn ddiniwed
gerddi'n ei gwallt
dail disgrair yn rhodd yn ei dwylo

cawn alw hon
a elwir »Cariad«

ac mewn dial am rywbeth
nas cofiwn yn iawn
cawn eillio ei gwallt
trywanu ei dwylo
llosgi ei llygaid

a rhyngom dan wenu
racsio a rhwygo
dros apéritif

yr adenyydd gwyrdd gwirion gloyw

Computers are poets too

We close the door, shut out all sound, this is a ritual. We open the current.

We talk.

This is a conversation through glass. An exchange in little live neon words, fireflies in the screen's knot garden, with none of the halting, raw touching of some hand on a page that'll perish.

We talk.

And this computer isn't so different from the ones which pace hearts and score life's rhythms. This computer with its lights and pulses isn't so different from my own light heart.

We talk.

We are abroad, I teach it my language.

And shining answers come back to me, as though from the far side of Europe, electric shocking. Only the computer and I understand.

We talk.

And my own language, my old writing: I see their shapes shift. In a silver surface, fire flowers, lucid lucent procession, brilliant heralds, brighter than anything you've ever seen.

We're talking. The computer's a poet.

Over a drink

Come on then my sweet
let's be cruel tonight

and let's catch up
with that girl they call love
that foolish elf

who never sees sense
who always forgets
to leave her glassgreen wings at home
when she sashays by like summer

let's be cruel tonight
and give her a call

that trusting child
with the heartstopping smile
all eden's glory in her hair
holding out gifts, brilliant leaves in her hands

let's call her now
that girl they call love

and as payback for something
(that slips my mind now)
let's cut off her hair
pierce her palms
put out her eyes

and between us, smiling
transfix and tear

over a drink

those stupid, greenglitter wings

Rojen 1961 v Corku. Tesno povezan s sodobnim preporodom irske poezije je nekaj časa urejal revijo *Innti*. Za svoje delo je dobil vrsto uglednih nagrad, med njimi leta 2000 tudi kot prvi irski pesnik nagrado Lawrence O'Shaughnessey. Za svojo dvojezično zbirko *Bhreicneach/Pegasto vreme* je bil nominiran za Victorian Premier nagrado za literarno prevajanje. Za svojo zadnjo zbirko *agus rud eile de* pa je dobil nagrado Oireachtas za najboljšo knjigo pesmi na Irskem v 2003.

Born in Cork in 1961, Louis de Paor has been involved with the contemporary renaissance of poetry in Irish since 1980 when he was first published in the poetry journal *Innti* which he subsequently edited for a time. A four times winner of the Seán Ó Ríordáin/Oireachtas Award, the premier award for a new collection of poems in Irish, he lived in Australia from 1987 to 1996. His first bilingual collection, *Aimsir Bhreicneach/Freckled Weather* was short listed for the Victorian Premier's Award for Literary Translation. He was also granted a Writer's Fellowship by the Australia Council in 1995. He is the recipient of the Lawrence O'Shaughnessy Award 2000, the first poet in Irish to achieve that distinction. His most recent collection *agus rud eile de*, published by Coiscéim in December 2002, was awarded the Oireachtas prize for the best collection of poems in Irish in 2003

Louis de Paor

Borovnice

Na grmu odtrga kapljico krvi
s svetlimi očmi kot
prihajajoči čas,
ki se ne skriva v senco njenih let.

Če me spomin ne vara, pravi,
leto dni potem, ko je prišla nazaj,
borovnice niso nikjer tako sladke
kot sneg, ki smo ga imeli lani.

Svetlikajoča plima,
kot sonce visoka,
obliva najmanjši zaliv v njenem utripu,
in trn v njenem pogovoru, zanjo neviden,
brusi kožo s konic mojih prstov.

Želi si, da bi okusil
črno sladkost,
ki se je na mojem jeziku
zgostila v grenko resnico.

Če bi lahko zadržal današnji dan
in vse kratke dni
že minule preteklosti, bi
čas zagrabil za vrat
in ga davil, dokler ne bi odnehal

tako bi lahko vedno znova okusila čas
odtekajočo svetlobo današnjega dne
neslišno kot lanski sneg
ki nikoli ni padel (niti ne bo)
na naša tla.

Sméara Dubha

Más buan mo chuimhne, adeir sí,
bliain tar éis filleadh ón iasach,
níl na sméara chomh blasta in aon chor
le sneachta na bliana seo caite.

Tá gile na taoide
chomh hard leis an ngrian
a líonann gach cuas dá cuisle,
is dealg sa chaint i ngan fhios di
a réabann craiceann mo mhéar.

Priocann sí braonta fola den sceach,
súile daite chomh glé
leis an am le teacht
nár dhoirchigh bráillín bán
a hóige go fóill.

Ba mhaith léi go mblaisfinn
den mhilseacht dhubh
atá chomh searbh inniu
leis an bhfírinne ghlán
ar bharr mo theanga.

Ó thabharfainn an lá seo
is na laethanta gearra go léir
a tháinig roimhe dem shaol
ach greim scrogaill a bhreith ar an uain,
é a fháisceadh gan tlás nó go stopfadhbh

go mblaisfeadh sí arís is arís eile
de sholas an lae seo ag dul as
chomh ciún le sneachta na bliana seo caite
nár bhuaile (is nach mbuailfidh)
urlár an tsaoil go deo.

Pevka

Tale dva pred mano
mislita, da poje samo zanju

ko zaigra ljubko žalostinko
ju prsti zabolijo od želje, da bi bila doma

in igrala drug na drugega
do jutra. Osamljeni

in ostareli plameni so presenečeni
moški, s katerim se niso nikoli srečali

pozna zlomljeno melodijo njihovih sanj
na pamet in naravnost iz srca.

Ko se dotakne strun,
ki so ju povezale na samem začetku,

se mladoporočenca v kotu približata
navkljub njuni zgodbi.

In ko rokav moške srajce
seže ženi čez ramo, si možakar

na nasprotni strani sobe potegne poletno
jopico čez glavo in prosi točaja,

naj za boga milega zmanjša gretje.
In ne bo več poznal miru, dokler ne najde

dekleta, ki so jo žalostni toni polepšali.
Zunaj trop zavijajočih glasov vihari po noči,

policisce patrulje, rešilci in gasilske brizgalne
bežijo od ognjev, ki jih ni moč pogasiti

v moških srcih, znotraj polnih dima,
ki so znova zamudili nikoli končani pogreb.

Pri mostu, Morzejevi znaki
osamljenosti prenašajo sporočilo v sunkih

vetra, za onega moža, ki se je zdrznil
in čistega kot dan. Voda drsi gladka

kot rjuha in on, on, oglušel za svet,
ko mu glasba vdira v usta

in spira njegove vsakdanje skrbi.
Pevec ne neha udarjati po strunah,

napetih naravnost iz srca
v usta njegove kitare.

Njegov glas je nežen kot reka, vodna odeja,
povlečena visoko čez naše glave, ki spijo.

Prevedel Iztok Osojnik

Blackberries

She pricks blood from a bush,
eyes as bright
as time to come
that casts no shadow on her years.

If memory serves me right, she says,
a year after her return,
the blackberries are nowhere as sweet
as the snow we had last year.

The shimmering tide
is high as the sun
that fills every cove of her pulse,
and a thorn in her talk, unknown to her,
skins the tips of my fingers.

She wants me to taste
the black sweetness,
grown bitter as truth
on the tip of my tongue.

If I could take this day
and all the short days
already past, I would,
catch time by the throat,
and choke it until it stopped

so she could taste time and again
the leaving light of this day
soundless as last year's snow
that never fell (nor will fall)
to this earth.

The Singer

These two here in front of me
think he's singing to only them

when he plays a loving lament,
their fingers ache to be home

where they can play on each
other till morning. The lonely

and old flames are amazed
a man they've never met

has the broken tunes of their dreams
off by heart on the tip of his tongue.

When he touches the strings
that tied them together the first time

ever, the married couple in the corner
move closer in spite of themselves.

When the sleeve of the man's shirt
brushes his wife's shoulder, a young fella

at the other end of the room
takes off his summer jumper and asks the barman

to turn the heat down for God Almighty's sake.
The girl made lovely by sorrow prays

he'll never rest until he finds her.
Outside, a fleet of sirens storms the night,

squad cars, ambulances and fire-brigades
running from the fire that can't be put out

in the smouldering hearts of the men inside
who are late again for the neverending funeral.

Beside the bridge, the Morse code
of loneliness broadcast on flurries

of air is clear as day to the man
who has just jumped. The water is smooth

as a sheet and he is deaf to the world
as the music fills his mouth,

washing away a world of worries.
The singer keeps on strumming

the strings that stretch from the heart
to the mouth of his guitar.

His cry is soft as the river, a blanket of water
drawn up over all our sleepy heads.

Rojena leta 1961. Pesnica, eseistka, literarna kritičarka in prevajalka. Preden se je v celoti posvetila literaturi, se je preživljala s poučevanjem klavirja. Do sedaj je izdala pet zbirk poezije: *V brezštevno*, 1994, Modra Anglija, 1996, *Partnerja v mraku*, 1997, *Podobno človeškemu bitju*, 2000 (nagrajena z nagrado Plesoči medved, ki jo podeljuje Finnish Broadcasting Company) in *Ode za uho*, 2003. Septembra 2004 bo izšel tudi njen prvi roman *Hiša pesnika*. Kot eseistka in literarna kritičarka je sodelovala pri številnih uglednih časopisih in literarnih revijah na Finskem in v tujini. Objavila je tudi prevode Yvesa Bonnefoya, Maurica Blanchota in Elizabeth Bishop.

Born in 1961. Poet, essayist, reviewer, and translator. She worked as a piano-teacher before devoting her life to the literature. So far she has given out five collections of poetry, *Lukemattomiin* (Into the Unnumerable, 1994), *Sininen Anglia* (The Blue Anglia, 1996), *Pimeän parit* (Partners of the Dark, 1997), *Ihmisen kaltainen* (Like a Human Being, 2000), which was awarded by the Dancing Bear Prize of Finnish Broadcasting Company, and *Oodeja korvalle* (Odes for the Ear, 2003). In September 2004 her first novel *Runoilijan talossa* (In the Poet's House) will come out. As an essayist and reviewer she has contributed to many different newspapers and literary magazines in Finland and abroad. She has published translations of Yves Bonnefoy, Maurice Blanchot, and Elizabeth Bishop.

Helena Sinnervo

Teresias in njegovo veselje

Le malokateri pozabijo na morje
zaradi ene kapljice,
ampak jaz se ne morem več spomniti
tvojega obraza, temveč samo kapljice,
ki je obvisela na konici tvojega nosa
in padla v kozarec z vinom.

Sem takrat gledala tebe
ali sebe ali mogoče
nekaj med obema, ne spomnim se več,
ampak samo še čarobnega žarka svetlobe,
ki je zadel kapljico, da se je zableščala
in, sijoča, padla.

Vino se še vedno pozibava.

Teiresiaan nautinto

Harva unohtaa meren
yhden pisaran takia,
mutta minä en muista
kasvojasi vaan tipan
joka roikkui nenänpäästä
ja putosi viinilasiin.

Katsoinko minä sinua
vai itseäni, vai jotain
siinä väliissä, en muista,
mutta hehkulampun valo
osui tippaan ja kimalsi
ja kimaltaen putosi.

Viini värisee yhää.

Prebadanje verzov

Kako bi le vedel,
kaj je ogenj.
Udarec, usta,
ukriviljena iz običajne oblike.

Sedela je v avtu,
tako dolgo
jokala za sestro,
da so ji razpadli boki.

Kako bi le vedel,
kaj pomeni razpad.
Mesec, zataknjen na mestu,
kaže na oba.

Peljala se je na vlaku
in tako dolgo
jokala, da so
zarjavele tračnice.

Kako bi le vedel,
kaj pomeni hrepenenje.
Poševno nagnjen dan,
prekinjen pogovor.

Prevedel Iztok Osojnik

Ikävöivän jakeet

Mistäpä tietäisit
mikä tuli on.
Kolari, sijoiltaan
mennyt suu.

Hän istui autossa,
itki sisartaan
niin kauan että
lonkat mätänivät.

Mistäpä tietäisit
mikä mätää on.
Juuttunut kuu
osoittaa kahta.

Hän istui junassa,
itki sisartaan
niin kauan että
kiskot ruostuivat.

Mistäpä tietäisit
mikä ikävä on.
Nojaava päivä,
katkennut puhelu.

Tiresias' Pleasure

Few forget the sea
for one droplet,
but I don't remember
your face, only the drop
that hung from the tip of your nose
and fell into the wine glass.

Was I looking at you
or at myself, or at something
in between, I don't remember
but the incandescent light
struck that droplet and shimmered
and, shimmering, fell.

The wine still trembles.

The Pining One's Verses

How would you
what fire is.
A collision, a mouth
bent out of shape.

She sat in the car,
cried for her sister
long enough
for her hips to decay.

How would you know
what decay is.
The moon, jammed in place
points at two.

She sat on the train,
cried for her sister
long enough
for the rails to rust.

How would you know
what longing is.
Slanted day,
call disconnected.

Translated by Anselm Holo

MLADA VILENICA

Nagrajenka 4. MLADE VILENICE v skupini od 6 do 10 let je Eva Rener, učenka 4.a razreda devetletke Osnovne šole Srečka Kosovela Sežana.

Kaj je pesem?

Pesem je lahko majhna ali velika.
Lahko na koncu so klicaj, vprašaj ali pika.
Skratka, pesem je kot slika, ki na plakatu
stoji in se smeje ti.

Nagrajenka 4. MLADE VILENICE v skupini od 11 do 14 let je Brigita Berčon, učenka 8.b razreda Osnovne šole Louisa Adamiča Grosuplje.

Čas jeseni

Ponosno hvali se drevo
s skrinjo svojega imetja
in sive barve je nebo
in več ne vidiš cvetja.

Ko zelen gozd je pisan cvet
in megla ga obdaja,
ko listič na drevo prijet,
že veseli se raja.

In veter ptičice priganja,
da na jug bi poletele,
sam pa med drevesi sanja,
so zvezde ga odele.

Že ples v gozdu se odvija,
igrajo strune iglic smrek,
ta krasna listna melodija,
predrami čase, časa tek.

Vse obdajajo megllice
in zvezdni siji temno noč,
ko te zebe v rosno lice,
jeseni čar je tu in moč.

Eva Rener, a pupil of Srečko Kosovel primary school (4.a) in Sežana, is 4th Mlada Vilenica award winner in the age group 6-10.

What is a Poem?

A poem can be either large or small in size.
When ending it the voice can either cry or fall or rise.
In short, a poem stands before our eyes
like a painting on a canvas – for us it smiles.

Brigita Berčon, a pupil of Louis Adamič primary school (8.b) in Grosuplje is 4th Mlada Vilenica award winner in the age group 11-14.

Autumn Time

Trees are proud and high
saying – all this wealth is ours
and grey-coloured is the sky
there are no more flowers.

The woods are green
the mist is all around
to a tree a leaf is pinned
happy being heaven-bound.

The little birds are hurried by the winds
to decide and fly to a warmer place
but the winds linger there amid the trees
dreaming in a starry sky's embrace.

In the woods everything is dancing
the gig is given by the strings of fir-needles
and time as well starts prancing
awakened by the tune of nature's fiddles.

The darkness of the misty night
is lightened by the starry light
and when your dewy face is cold
you know autumn's back with its power – magic and so old.

Translated by Irena Zorko

DOSEDANJI UDELEŽENCI IN NAGRAJENCI VILENICE

Mednarodno literarno nagrado **VILENICA** za leto 1986 je Društvo slovenskih pisateljev podelilo

FULVIU TOMIZZI

V publikaciji »Vilenica 86« in na literarnih prireditvah so sodelovali:

PÉTER ESTERHÁZY, REINHARD P. GRUBER, INGRAM HARTINGER, ZBIGNIEW HERBERT, GERT HOFMANN, TADEUSZ KONWICKI, LOJZE KOVAČIĆ, SLAVKO MIHALIĆ, GERHARD ROTH, MILAN RÚFUS, EVA SCHMIDT, JAN SKÁCEL, WISŁAWA SZYMBORSKA, FULVIO TOMIZZA, ISTVÁN VAS, IGOR ZIDIĆ

Mednarodno literarno nagrado **VILENICA** za leto 1987 je Društvo slovenskih pisateljev podelilo

PETRU HANDKEJU

KRISTAL »VILENICA 87« – *GREGOR STRNIŠA*

V publikaciji »Vilenica 87« in na literarnih prireditvah so sodelovali:

IVAN ARALICA, DEZSÖ TANDORI, ERZSÉBET GALGÓCZI, LÚBOMÍR FELDEK, CARMELA FRATANTONIO, PETER HANDKE, BOHUMIL HRABAL, GEDA JACOLUTTI, DRAGO JANČAR, ALFRED KOLLERITSCH, RYSZARD KRYNICKI, ANDRZEJ KUŚNIEWICZ, GIULIANA MORANDINI, ÁGNES NÉMES NAGY, JAN SKÁCEL, GREGOR STRNIŠA, WISŁAWA SZYMBORSKA, DOMINIK TATARAKA, VENO TAUFER, PAVLE UGRINOV, ADAM ZAGAJEWSKI, VITOMIL ZUPAN

Disput: CLAUDIO MAGRIS: »EWALDOVA BAKLA«

Mednarodno literarno nagrado **VILENICA** za leto 1988 je Društvo slovenskih pisateljev podelilo

PÉTRU ESTERHÁZYJU

KRISTAL »VILENICA 88« – *EWA LIPSKA*

V publikaciji »Vilenica 88« in na literarnih prireditvah so sodelovali:

BIRGITTA ARENS, FRANCESCO BURDIN, SÁNDOR CSÓÓRI, JAROSLAV ČEJKA, MIROSLAV ČERVENKA, MILAN DEKLEVA, DANIJEL DRAGOJEVIĆ, BENEDIKT DYRLICH, VLADO GOTOVAC, MARIAN GRZEŠCZAK, KLAUS HOFFER, ANTON HYKISCH, GERT JONKE, LÁSZLÓ LATOR, EWA LIPSKA, MARCELIJUS MARTINAITIS, VESNA PARUN, ERICA PEDRETTI, RICHARD PIETRASS, ILMA RAKUSA, CHRISTOPH RANSMAYR, RENZO ROSSO, JAROSLAW MAREK RYMKIEWICZ, RYSZARD SCHUBERT, TOMAŽ ŠALAMUN, RUDI ŠELIGO, JOSEF ŠIMON, ALEKSANDAR TIŠMA, JUDITA VAIČIUNAITE, TOMAS VENCLOVA, GIORGIO VOGLERA, JOSEF WINKLER, DANE ZAJC, ŠTEFAN ŽARY

Disput: CZESŁAW MIŁOSZ: »ČETRTA UČNA URA«

Mednarodno literarno nagrado **VILENICA** za leto 1989 je Društvo slovenskih pisateljev podelilo

JANU SKÁCLU

KRISTAL »VILENICA 89« - *DUBRAVKA UGREŠIČ*

V publikaciji »Vilenica 89« in na literarnih prireditvah so sodelovali:

H. C. ARTMANN, JAN BENO, VOLKER BRAUN, GINO BRAZZODURO, JAN BUZÁSSY, PAOLA CAPRIOLI, CSÓÓRI SÁNDOR, BOGUMIL ĐUŽEL, MIROSLAV DUDOK, PETAR GUDELIJ, CHRISTOPH HEIN, MILAN JESIH, GERT JONKE, EUGENIUSZ KABATC, DANILO KIŠ, IVAN KLÍMA, JURIJ KOCH, KAJETAN KOVIČ, GABRIEL LAUB, FLORJAN LIPUŠ, MESZÖLY MIKLOS, EMIL MIKULENAITE, ADOLPH MUSCHG, TADEUSZ NOWAK, JOSIP OSTI, TONE PAVČEK, KORNELIJUS PLATELIS, INGRID PUGANIGG, MIROSLAV PUTIK, ALOJZ REBULA, CARLO SGORLON, WERNER SOLLNER, ANDRZEJ SZCZYPiorski, ANTONIO TABUCCHI, DUBRAVKA UGREŠIČ, MIROSLAV VALEK, DRAGAN VELIKIĆ, LIGIO ZANINI

Disput: GYÖRGY KONRAD: »S SREDINE«

Mednarodno literarno nagrado **VILENICA** za leto 1990 je Društvo slovenskih pisateljev podelilo

TOMASU VENCLOVI

KRISTAL »VILENICA 90« - *ALEŠ DEBELJAK*

V publikaciji »Vilenica 90« in na literarnih prireditvah so sodelovali:

FODOR ANDRÁS, MIROSLAV KOŠUTA, ALEKSANDRA BERKOVÁ, STELIO MATTIONI, ANDREJ BLATNIK, LIBUŠE MONÍKOVÁ, LEON BRIEDIS, PÉTER NÁDAS, MIROSLAV ČERVENKA, GÁSPÁR NAGY, ALEŠ DEBELJAK, BORIS PAHOR, NEDJELJKO FABRIO, MIODRAG PAVLOVIĆ, BRANKO GRADIŠNIK, GIORGIO PRESSBURGER, NIKO GRAFENAUER, KNUTS SKUJENIEKS, REINHARDT P. GRUBER, JOŽE SNOJ, MAJA HADERLAP, EVA SCHMIDT, PAWEŁ HUELLE, JÁN JÓSEF SZCZEPAŃSKI, ANTON HYKISCH, ANDRZEJ SZCZYPiorski, EUGENIUS IGNATAVIČIUS, SUSANNA TAMARO, ANTANAS JONYNAS, LADISLAV TAŽKÝ, LUBOMIR JURÍK, GORAN TRIBUSON, DIANA KEMPFF, BOŽENA TRILECová, MICHAEL KÖHLMEIER, LUDVÍK VACULÍK, TOMAS SAULIUS KONDROTAS, JOACHIM WALTER, GYÖRGY KONRÁD, ANKA ŽAGAR

Disput: VENO TAUFER: »IZZIV ALI ZGAGA?«

Mednarodno literarno nagrado **VILENICA** za leto 1991 je Društvo slovenskih pisateljev podelilo

ZBIGNIEWU HERBERTU

KRISTAL »VILENICA 91« - *GRENDEL LAJOS*

V publikaciji »Vilenica 91« in na literarnih prireditvah so sodelovali:

LADISLAV BALLEK, ANDREJ BRVAR, LENKA CHYTILOVÁ, HEINZ CZECHOWSKI, EÖRSI ISTVÁN, GRENDL LAJOS, FABJAN HAFNER, RETO HÄNNY, IVANKA HERGOLD, ANDREJ HIENG, ALOIS HOTSCHNIG, VIT'AZOSLAV HRONEC, JÓKAI ANNA, DONALDAS KAJOKAS, MILAN KLEČ, MIRKO KOVÁČ, LOJZE KRAKAR, VÍT KREMLIČKA, BRONISLAW MAJ, LAURA MARCHIG, ŠTEFAN MORAVČÍK, LUKO PALJETAK, OSKAR PASTIOR, JURE POTOČAR, HANS RAIMUND, ROLANDAS

RASTAUSKAS, SOMLYÓ GYÖRGY, MARIO SUŠKO, IVO SVETINA, SUSANNA TAMARO, ARVO VALTON, VÁRADY SZABOLCS, BITE VILIMAITÉ, ALENA VOSTRÁ, JOACHIM WALTHER, ERNEST WICHNER, JOSEF WINKLER

Disput: VLADO GOTOVAC: »SKICA O ATLASU«

Mednarodno literarno nagrado **VILENICA** za leto 1992 je Društvo slovenskih pisateljev podelilo

MILANU KUNDERI

KRISTAL »VILENICA 92« - *ENDRE KUKORELLY*

V publikaciji »Vilenica 92« in na literarnih prireditvah so sodelovali:

ALEXANDRA BERKOVÁ, VYTAUTAS BLOZÉ, BRANKO ČEVEC, SLAVENKA DRAKULIĆ, GUSTAV JANUŠ, DUŠAN JOVANOVIĆ, FERENC JUHÁSZ, RYSZARD KAPUŚCIŃSKI, MARIE-THÉRÈSE KERSCHBAUMER, EFTIM KLETNIKOV, KRZYSZTOF KOEHLER, UWE KOLBE, MIRKO KOVAČ, ENDRE KUKORELLY, KRZYSZTOF LISOWSKI, DRAHOŠLAV MACHALA, IVAN MINATTI, VYTAUTAS MARTINKUS, LIBUŠE MONÍKOVÁ, BORIS A. NOVAK, PARTI NAGY LAJOS, AARNE PUU, GERHARD ROTH, ŠTEFAN STRÁŽAY, JANA ŠTROBLOVÁ, MARJAN TOMŠIČ, MILOSLAV TOPINKA, DRAGAN VELIKIĆ, JANI VIRK, PETER WATERHOUSE

Disput:

EVGEN BAVČAR: »UNIVERZALIZMI IN NJIHOVA FACIES HYPOCRITICA«

PÉTER ESTERHÁZY:

»POSTMODERNI BARBARIZEM ALI EVROPA BREZ LASTNOSTI«

Mednarodno literarno nagrado **VILENICA** za leto 1993 je Društvo slovenskih pisateljev podelilo

LIBUŠI MONÍKOVÍ

KRISTAL »VILENICA 93« - *FRANCESCO MICIELI*

V publikaciji »Vilenica 93« in na literarnih prireditvah so sodelovali:

BALLA ZSÓFIA, JÓZEF BARAN, ROBERTO DEDENARO, HELMUT EINSENDLE, ALOJZ IHAN, DŽEVAD KARAHASAN, MATJAŽ KOCBEK, VLASTIMIL KOVALČÍK, MARKO KRAVOS, ZVONKO MAKOVIĆ, MÁRTON LÁSZLÓ, ROBERT MENASSE, FRANCESCO MICIELI, MARJETA NOVAK KAJZER, PAUL PARIN, DENIS PONIŽ, DIANA PRANCKIETYTË, CARLO SGORLON, ARVO VALTON, MICHAL VIEWEGH, PIOTR WOICIECHOWSKI, IFIGENIJA ZAGORIČNIK SIMONOVIĆ

Disput:

GEORGES-ARTHUR GOLDSCHMIDT, VLADO GOTOVAC, LÁSZLÓ KRASZNÁHORKAI, ANTONIN J. LIEHM:

»EDWARD KOCBEK: PALICA«

Mednarodno literarno nagrado **VILENICA** za leto 1994 je Društvo slovenskih pisateljev podelilo

JOSIPU OSTIJIU

KRISTAL »VILENICA 94« – **SLAVKO MIHALIČ**

V publikaciji »Vilenica 94« in na literarnih prireditvah so sodelovali:

EDOARDO ALBINATI, MILOŠ BIEDRZYCKI, CHRISTA DERICUM, JANKO FERK, ANTONIO FIAN, ANTANAS GAILIUS, VLADO GOTOVAC, EGYD GSTÄTTNER, DANIEL HEVIER, VIT'AZOSLAV HRONEC, PAWEŁ HUELLE, GORAN IGNJATIJE JANKOVIĆ, DŽEVAD KARAHASAN, LUBOR KASAL, THOMAS KLING, MAJDA KINE, MIKLAVŽ KOMEIJ, JURGIS KUNČINAS, FERI LAINŠČEK, SVETLANA MAKAROVIĆ, GIUSEPPE MARIUZ, MARNO JÁNOS, MATEJA MATEVSKI, ANDREJ MEDVED, SLAVKO MIHALIČ, DUŠAN MITANA, GRZEGORZ MUSIAŁ, ALEKSANDER PERŠOLJA, PETRI GYÖRGY, LENKA PROCHÁZKOVÁ, GIANFRANCO SODOMACO, IGOR ŠKAMPERLE, JACHÝM TOPOL, URS WIDMER, UROŠ ZUPAN

Disput:

ALAIN FINKIELKRAUT: »LES INTELLECTUELS, LA POLITIQUE ET LA GUERRE« /
»INTELEKTUALCI, POLITIKA IN VOJNA«

Mednarodno literarno nagrado **VILENICA** za leto 1995 je Društvo slovenskih pisateljev podelilo

ADOLFU MUSCHGU

KRISTAL »VILENICA 95« – **MARZANNA BOGUMIŁA KIELAR**

V publikaciji »Vilenica 95« in na literarnih prireditvah so sodelovali:

JOVICA AČIN, KURT AEBLI, EUGENIJUS ALIŠANKA, MARCIN BARAN, KRZYSZTOF BIELECKI, DARIUSZ BITTNER, LOREDANA BOGLIUN, BERTA BOJETU-BOETA, TEREZA BOUČKOVÁ, LUCAS CEPEK, RÓŽA DOMAŚCYNA, ERIK GROCH, NORA IKSTENA, MARZANNA BOGUMIŁA KIELAR, RADE KRSTIĆ, TONKO MAROEVIC, MANFRED MOSER, DANIELIUS MUŠINSKAS, RADOVAN PAVLOVSKI, TONE PERČIĆ, SIBILA PETLEVSKI, RAOUL SCHROTT, ZORKO SIMČIĆ, RUDOLF SLOBODA, ANDRZEJ STASIUK, JÁN ŠTRASSER, TÁKÁCS ZSUZSA, TANDORI DEZSÖ, JAROMÍR TYPLT, MILOŠ VACÍK, SAŠA VEGRI, PAVEL VILIKOVSKÝ, ERNEST WICHNER, CIRIL ZLOBEC, VLADO ŽABOT, ALDO ŽERJAL

Disput:

LOJZE KOVAČIČ: »ALI PISATELJ POTREBUJE SVET, KI NJEGA NE POTREBUJE?«

Mednarodno literarno nagrado **VILENICA** za leto 1996 je Društvo slovenskih pisateljev podelilo

ADAMU ZAGAJEWSKEMU

KRISTAL »VILENICA 96« – **KAČA ČELAN**

V publikaciji »Vilenica 96« in na literarnih prireditvah so sodelovali:

LOTHAR BAIER, ULDIS BERZINŠ, PETR BORKOVEC, MAGDA CARNECI, KAROL CHMEL, BRANKO ČEVEC, KAČA ČELAN, ZITA ČEPAITĖ, STEFANO DELL'ANTONIO, LJILJANA DIRJAN, DUŠAN DUŠEK, MILAN ĐORĐEVIĆ, HÁY JÁNOS, ANTANAS A. JONYNAS, JULIAN KORNHAUSER, KOVÁCS ANDRÁS FERENC, VLADIMIR KOVAČIČ, FRIEDERIKE KRETZEN, ENZO MARTINES, LYDIA MISCHKULNIG, BRANE MOZETIČ, IZTOK OSOJNIK, ŽARKO PETAN, HANSJÖRG SCHERTENLEIB, TRIINI SOOMETS, KAREL ŠIKTANC, ALEŠ ŠTEGER, MĀJA VIDMAR, MĀRTINŠ ZELMENIS

Disput:

SVOBODA IMAGINACIJE - IMAGINACIJA SVOBODE
BRANKO MILJKOVIČ: POEZIJO BODO VSI PISALI

Mednarodno literarno nagrado **VILENICA** za leto 1997 je Društvo slovenskih pisateljev podelilo
PAVLU VILIKOVSKEMU
KRISTAL »VILENICA 97« - NICOLE MÜLLER

V publikaciji »Vilenica 97« in na literarnih prireditvah so sodelovali:

BALÁZS ATTILA, PAULS BANKOVSKIS, PETERS BRÚVERIS, STEFAN CHWIN, VITTORIO COZZOLI, VERA ČEJKOVSKA, LIUTAURAS DEGĘSYS, EVALD FLISAR, FRANJO FRANČIČ, MARIANNE GRUBER, AIME HANSEN, JOŽE HUDEČEK, HANNA JOHANSEN, VANDA JUKNAITE, MILA KAČIČ, DORIS KAREVA, ISTVÁN KOVÁCS, KRISTINA LJALJKO, PETER MACSOVSKÝ, HERBERT MAURER, KATJA LANGE MÜLLER, NICOLE MÜLLER, NEŽA MAURER, EWALD MURRER, MIHA OBIT, ALBERT OSTERMAIER, PAVAO PAVLIČIČ, DELIMIR REŠICKI, BRANE SENEGAČNIK, ABDULAH SIDRAN, ANDRZEJ SOSNOWSKI, OLGA TOKARCZUK, ALTA VÁŠOVÁ, ANATOL VJARCINSKI

Disput:

DAIMON ZAPELJEVANJA / *DAIMON OF TEMPTATION*
RAINER MARIA RILKE:
ORFEJ • EVRIDIKA • HERMES / *ORPHEUS • EURYDIKE • HERMES*

Mednarodno literarno nagrado **VILENICA** za leto 1998 je Društvo slovenskih pisateljev podelilo
PÉTRU NÁDASU

KRISTAL »VILENICA 98« - PETER SEMOLIČ

V publikaciji VILENICA 98 in na literarnih prireditvah so sodelovali:

AMANDA AIZPURiete, ANDREI BODIU, JAN ČIKVIN, FRANCE FORSTNERIČ, NATASZA GOERKE, FELICITAS HOPPE, ZOË JENNY, JÍŘI KRATOCHVIL, VIDA MOKRIN PAUER, MAJA NOVAK, OSAMILJENI TEKAČI, ILMA RAKUSA, IZET SARAJLIĆ, PETER SEMOLIČ, MARKO SOSIČ, ALVYDAS ŠLEPIKAS, SLOBODAN ŠNAJDER, LÁSZLÓ VILLÁNYI, MILAN VINCETIČ, ANDREA ZANZOTTO

Disput:

TIMOTHY GARTON ASH:
KONEC STOLETJA, ZAČETEK TISOČLETJA / THE END OF THE CENTURY, THE BEGINNING OF THE MILLENNIUM

Mednarodno literarno nagrado **VILENICA** za leto 1999 je Društvo slovenskih pisateljev podelilo

ERICI PEDRETTI

KRISTAL »VILENICA 99« - ANGELO CHERCHI

V publikaciji VILENICA 99 in na literarnih prireditvah so sodelovali:

NERINGA ABRUTYTE, ANGELO CHERCHI, LELO CJANTON, RICHARD FLANAGAN, MARIUS IVAŠKEVIČIUS, RICHARD JACKSON, JANA JURÁNOVÁ, JAAN KAPLINSKI, DRAŽEN KATUNARIČ, TAJA KRAMBERGER, RYSZARD KRYNICKI, FRANCO LOI, MIHA MAZZINI, MILOŠ MIKELN, MIMMO MORINA, ANDREJ MOROVIČ, AMIR OR, RAZVAN PETRESCU, KATHRIN RÖGGLA, LJUDMILA RUBLJEVSKA, ANNA SANTOLIQUIDO, ARMIN SENSER, VOJO ŠINDOLIČ, SANDE STOJČEVSKI, OTTO TOLNAI, BOGDAN TROJAK, NENAD VELIČKOVIČ, KAREN VOLKMAN

Disput:

TRST NA ZAČETKU 20. STOLETJA: FUTURISTIČNA UTOPIJA ALI MOŽNI MODEL ZA NAD-NACIONALNO IN USTVARJALNO SOŽITJE V ZDRUŽENI (SREDNJI) EVROPI

TRIESTE AT THE BEGINNING OF THE 20th CENTURY: A FUTURISTIC UTOPIA OR REALISTIC MODEL OF TRANS-NATIONAL AND CREATIVE COEXISTENCE OF PEOPLE IN THE COMMON (CENTRAL) EUROPE

Mednarodno literarno nagrado **VILENICA** za leto 2000 je Društvo slovenskih pisateljev podelilo

SLAVKU MIHALIĆU

KRISTAL »VILENICE 2000« - VÖRÖS ISTVAN

V publikaciji VILENICA 2000 in na literarnih prireditvah so sodelovali:

ZORAN ANČEVSKI, PETER BOŽIČ, UKE BUCPAPAJ, ALEŠ ČAR, PRIMOŽ ČUČNIK, JACQUES DARRAS, LIDIJA DIMKOVSKA, MIRCEA DINESCU, MICHAEL DONHAUSER, JANIS ELSBERGS, LEOPOLD FEDERMAIR, MILA HAUGOVA, ŽELJKO IVANKOVIČ, LIUDVIKAS JAKIMAVIČIUS, URS KARPF, GEORGIU KONSTANTINOV, HASSO KRULL, GARY LAWLESS, UMBERTO MANGANI, ERIK MENKVELD, BRINA ŠVIGELJ MÉRAT, JAUME PEREZ MONTANER, IMRE ORAVECZ, SILVANA PALETTI, KATHERINE PIERPOINT, ANGELINA POLONSKAYA, MILORAD POPOVIČ, ANA RISTOVIČ, SUDEEP SEN, MARCIN SENDECKI, RONNY SOMECK, MARJAN STROJAN, YÓRGOS VEIS, VÖRÖS ISTVAN, GERALD ZSCHORSCH.

Disput:

FRIEDERIKE KRETZEN: VLOGA IN POMEN LITERATURE DANES / THE MEANING AND THE ROLE OF LITERATURE TODAY

NIKO GRAFENAUER: PISATELJ V EKSSENTRU ČASA / WRITER IN THE OFF-CENTRE OF TIME
RÉGIS DEBRAY, ZDENKO VRDLOVEC – LITERATURA IN MEDIJI / LITERATURE AND THE MEDIA

Mednarodno literarno nagrado **VILENICA** za leto 2001 je Društvo slovenskih pisateljev podelilo

JAANU KAPLINSKEMU

KRISTAL VILENICE 2001 - NATALKA BILOCERKIVEC

V publikaciji Vilenica 2001 in na literarnih prireditvah so sodelovali:

ESAD BABAČIĆ, MOHAMMED BENNIS, NATALKA BILOCERKIVEC, CASIMIRO de BRITO, RICHARD BURNS, PETERIS CEDRINŠ, DRAGAN JOVANOVIĆ DANILOV, ROBERT DAVIS, MICHEL DEGUY, FERIDA DURAKOVIĆ, ANDREAS EHIN, HANS EICHHORN, MAURO FACCIONI FILHO, MICHAEL FARRELL, GARACZI LÁSZLÓ, GREG GATENBY, ADAM GLOBUS, ADELA GRECEANU, PETR HRUŠKA, VALDO IMMOVILLI, LAURYNAS KATKUS, VLADIMIR KAVČIČ, KATICA KJULAVKOVA, BARBARA KORUN, MARUŠA KRESE, ROMAN LUDVA, SONJA MANOJLOVIĆ, NARLAN MATOS, MARIÁN MILČÁK, BANYA NATSUISHI, CLAUDIO POZZANI, MATTHEW ROHRER, ERIK STINUS, FRANCO SUPINO, VIVIENNE VERMES, THOR VILHJÁLMSSON, HANS VAN DE WAARENBURG, ADAM WIEDEMANN.

Workshops:

TRANSLATING POETRY, ON THE AESTHETIC COMPONENT OF THE EVERYDAY LIFE

MLADA VILENICA:

Špela Poljak

Mednarodno literarno nagrado **VILENICA** za leto 2002 je Društvo slovenskih pisateljev podelilo

ANI BLANDIANI

KRISTAL VILENICE 2002 - PÁL ZÁVADA

V publikaciji VILENICA 2002 in na literarnih prireditvah so sodelovali:

JORGE ENRIQUE ADOUM, DRITERO AGOLLI, ANDRIY BONDAR, SNEŽANA BUKAL, BORA ČOSIĆ, JOZEFINA DAUTBEGOVIĆ, TANJA DÜCKERS, OSWALD EGGER, CHUAH GUAT ENG, JAKŠA FIAMENGÖ, IOAN FLORA, JANICE GALLOWAY, SINAN GUDŽEVIĆ, MICHAL HVORECKÝ, ANATOL KUDRAVEC, ANATOLIJ KUDRJAVICKI, LEENA LANDER, FRANCO MANZONI, MACIEJ MELECKI, DUŠAN MERC, PETR MIKEŠ, VINKO MÖDERNDORFER, HERITA MÜLLER, PATRICIA NOLAN, KNUT ØDEGÅRD, JUSTO JORGE PADRON, MONIKA VAN PAEMEL, RATIMIR PAVLOVIĆ, JANIS ROKPELNIS, KEN SMITH, GLEN SORESTAD, LUAN STAROVA, VIDOSAV STEVANOVIĆ, LUCIJA STUPICA, TONE ŠKRJANEC, WILLEM VAN TOORN, PÁL ZÁVADA.

Workshops:

ON TRANSLATING POETRY, ON LITERATURE ON THE INTERNET, ON VISUAL AND LITERARY IMAGE

MLADA VILENICA:

Ana Šalgaj

Mednarodno literarno nagrado VILENICA za leto 2003 je Društvo slovenskih pisateljev podelilo
MIRKU KOVAČU

V publikaciji VILENICA 2003 in na literarnih prireditvah so sodelovali:

CONSTANTIN ABĀLUȚĂ, HANA ANDRONIKOVA, KOSTAS ASSIMACOPOULOS, VLADIMÍR BALLA, MAREK BIEŃCZYK, BORIS BILETIĆ, GORDANA MIHAJOVA BOŠNAKOSKA, NICOLE BROSSARD, RENÉ DE CECCATTY, PAULO DA COSTA, JOHN F. DEANE, PAULETTE DUBÉ, LYNN EMANUEL, PAVLE GORANOVIĆ, NORBERT GSTREIN, JACQUES IZOARD, RUTGER KOPLAND, HERKUS KUNČIUS, TARAS LUCHUK, DONAL McLAUGHLIN, TOM PETSINIS, VIVIENNE PLUMB, GREGOR PODLOGAR, ALEK POPOV, STELLA ROTENBERG, PAOLO RUFFILLI, FIONA SAMPSON, LJUDKA SILNOVA, ANDREJ E. SKUBIC, EIRA STENBERG, JAMES TATE, TÓTH KRISZTINA, SUZANA TRATNIK, CHRISTIAN UETZ, VLADIMIR VERTLIB, ERIKA VOUK, JULI ZEH.

Workshops:

TRANSLATING POETRY, PLACES OF TRANSGRESSION, REVIEW IN REVIEW

MLADA VILENICA:

Žiga Mohorič in Agata Venier

ČLANI ŽIRIJE / MEMBERS OF THE JURY

ANDREJ BLATNIK, pisatelj, prevajalec, urednik /Ljubljana

TONE PERŠAK, pisatelj / Ljubljana

NIKO JEŽ, prevajalec, višji predavatelj za poljščino na Univerzi v Ljubljani

VESNA KONDRIČ HORVAT, docentka za novejšo nemško književnost na
Univerzi v Mariboru

MIRAN KOŠUTA, pisatelj, prevajalec, predavatelj na Univerzi v Trstu

MARJANCA MIHELIČ, prevajalka / Ljubljana

BORIS A. NOVAK, pesnik, prevajalec, docent za primerjalno književnost
na Univerzi v Ljubljani

IZTOK OSOJNIK, pesnik, pisatelj, predsednik žirije / Ljubljana

ANDREJ ROZMAN, prevajalec, docent za slovaščino na Univerzi v Ljubljani

TOMAŽ ŠALAMUN, pesnik in prevajalec / Ljubljana

NEVA ŠLIBAR, redna profesorica za novejšo nemško književnost na
Univerzi v Ljubljani

VENO TAUFER, pesnik, prevajalec, eseist, ustanovni predsednik Vilenice
/ Ljubljana

NIVES VIDRIH, bohemistka / Ljubljana

KONZULTANTI / CONSULTANTS

EVGEN BAVČAR, esejist / Francija

AGNESZKA BEDKOWSKA, prevajalka, asistentka na Institutu za slovansko filologijo Šlezijske univerze / Poljska

JANIS ELSBERGS, pesnik, prevajalec / Latvija

CSORDAS GÁBOR, esejist, urednik založbe Jelenkor / Madžarska

GÁLLOS ORSOLYA, prevajalka / Madžarska

LUDWIG HARTINGER, prevajalec, esejist, urednik / Avstrija

INESA KURJAN, znanstvena delavka / Minsk

KORNELIJUS PLATELIS, pesnik in prevajalec / Litva

ILMA RAKUSA, pisateljica, prevajalka, predavateljica / Švica

JUDIT REIMAN, prevajalka, predavateljica na Univerzi v Budimpešti / Madžarska

IRENA SAMIDE, prevajalka, lektorica za nemški jezik na Univerzi v Ljubljani / Slovenija

KATARINA ŠALAMUN BIEDRZYCKA, prevajalka in esejistka / Poljska

PAVEL ŠARADIN, publicist, prevajalec in urednik / Češka

PETER ZAJAC, esejist, kritik, znanstveni delavec / Slovaška